PHARMACOPŒIA, SEV DE MEDIcamentorum simplicium delectu, præparationibus, mistionis modo, Libri tres,

*

IACOBO SYLVIO MEDICO AVTHORE.

Cum Indice omnium rerum hoc opere memoratarum, amplis.

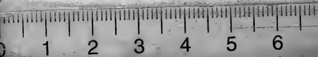

LVGDVNI,

Apud Gulielmum Rouillium,
Sub scuto Veneto.

1565.

AD LECTOREM.

T rectè est veterum sermone celebrata sententia, Quam quisq; nouit artem, hanc exerceat vnam atque excolat, & totus in ea versetur: sic rectè nunc pronūciari posse mihi persuadeo, quam quisque exercere artē constituit: hanc accuratè prius pernoscat. Id quod si hodie diligentius obseruarēt homines, non tam multi repente fierent medici, nulladum medicinæ parte illis probè peruestigata, nullius adhuc morbi curatione apud præceptores obseruata. Cum tamen esset è re ipsorum, sed magis etiam ægrorum: si nullum omnino affectum susciperent curandum, quem non antè obseruassent à præceptoribus curatum. Quàm rectè cum ægris ageretur, si hac ætate qui medicinam factitāt, sic essent antè sub præceptoribus instituti affectus cognoscere, illis occurrere, futura pronunciare. Non medius fidius per hominum mortes, experimenta sic agerent imperiti adhuc, & rerum omnium suarum rudes medici: tam quæstus auidi, vt quid eos deceat, ignorent, quid famam perstringat nesciant, vt interim animæ detrimentū taceam. Vbi enim medicas nescio quas præceptiunculas memoria didicerint, ac medica-

mentorum certas quasdam scripturas, se medicos profitentur. Illis est satis scire antidotum, catholicum verbi gratia, humorum omnium redundantiã vacuare, cum ignorent, quibus & quanta singulorũ mensura constet, quæ singulorum sit facultas, quæ horum cum illis sit mistorum: eadémque in cæteris medicamentis cõpositis vtuntur, ignorantiæ impostura. Quid per Deũ immortalem hoc hominis portento, se medicum mentiente est reipublicæ pestilentius? quod nota censoria dignum magis est facinus? Cur leges cessãtis in hos carnifices, vt meriti sunt, animaduertere? An nondum extant quæ hanc capitalem inscitiam puniant, & nouo vindictæ exemplo coërceant? aut si hæc peccandi licentia impunè permittitur, cur non modo ex typographorum prælis, sed omni omnium hominũ ordine in medicinam non cõuelatur? Sed Deus optime maxime nobis largire meliora, & indoctis his carnificibus ignorantiæ suæ conscientiam oppone, vt facinorum tam indignorum pœnitentia confusi, in ordinem suũ redigantur. Iam ab hac arena explosis circulatoribus istis, rem medicã sincerè tractaturo non soli pharmacopœo necessariam esse hanc medicinæ partem quæ simplicia deligit, ad compositionem præparat, & denique feliciter cõmiscet, docere aggredior. si enim pharmacopœi fides tibi suspecta est, velisque ob id ipsi simplicia deligenti, præparanti, miscenti, adesse, quid

ex hoc studio emolumenti consequare, nisi hæc tu vt ille pernoscas? imò quam tibi infamiæ notam imprudens inuris, dum ignarus horum simplicium medicamentorum, tanquam asinus quidam ad omnia eius rogata auribus motis velut annuis. Quid quod tibi sæpe etiã volens pharmacopœus illudit, & mea sententia iustissimè, dum coryli nucamentum pro pipere longo ostẽtat, dum centaurij magni radicem pro rhapontico, dum acorum palustrem nostrũ pro Indico. & vero porrigit, sed vitia hæc tolerabilia sunt. Pro elleboro autem nigro, Arabũ napellum, aconiti genus quibusdam, hodie propè ab omnibus pharmacopœis substitui quis ferat? an non cõmunis est vtriq; medicorum & aromaticorũ ordini ignorantia & culpa? Venia dignior est impostura, cum aristolochiam clematitim nobis frequẽtem pro duabus alijs rarioribus supponunt, indignior cum scãmonium crudũ pro cocto miscent, aut largiùs quàm scriptura medicamenti postulet, medicamentis immiscẽt, aut etiam cùm al cuius ex tithymalis lac miscent pro scammonio. Quæ errata cæteraq; omnia in medicamentorũ mistione cõmitti solita si vellem persequi, longior Iliade nostra procederet oratio. At vt donemus medico ad cõponendum nihil opus esse diligenti ista in simplicibus medicamẽtis deligendis, parandis & miscendis exercitatione, iam pharmacopœo cõmissa: ad pernoscendum autem compositi vires, omnia hæc

illi ad vnguem sunt pernoscenda. si enim vnius simplicis improbitas totam sæpe compositionē vitiat, vt abunde in methodo medicamenta componendi docuimus, an parui esse tibi debet singulorum simpliciū delectus? si item præparationis ratio simplicium vires auget, minuit, abolet, nouas acquirit, vt lib. 2. explicauimus, quam tu horum ignarus facultatem toti medicamento tribues? si denique mistionis modus ex eadem materia vnguentum, ceratum, emplastrum efficiat, an tibi est negligendus? Crede mihi, absurdissimus est, ac sæpe ridiculus, qui medicinam facit, harum rerum ignarus: nō dico quoties medici imperiti enumerata simplicium turba subscribant, fiat emplastrum, vel aliud, cum tamē ad hanc medicamenti formam scripta illa simplicia nunquam veniant. Quæ res medicum pharmacopœo ignorantiæ suspectū meritò reddit. Præterea multos me vidisse tam harū rerum imperitos, vt cum in officinas diuertissent pharmacopœorum, non modo simplicia vsu ipsis quotidiano celebrata nō agnouisse, sed neque cōposita medicamenta illis propè cōtinenter in ore & calamo versata nouisse mollia ne essent, an solida: an non id est ignorantia rerum maximè necessariarum crassissima? Quāne exuant plerique à medici dignitate alienum putant in medicamentarias officinas diuertere, ibi aliquandiu sedere, quæ cōponūtur obseruare, quæ consuetudo, vt in Gallia Narbonensi est

antiquißima, vtinam hîc saltem nunc inciperet ac procederet: spectarent medici quàm fœdè frequenter labuntur ob cōpositorum iniquitatem, & fortasse sua dignitate, si scientia id minimè possent sua, indoctos, aut improbos pharmacopœos à praua compositione deterrerent. Hæc prolixius à me scripta quàm rei natura postulet, fortasse ineptus aliquis calumniabitur: cùm tamen res ipsa longißimam efflagitet orationē, quæ profligata multorum ignorantia, omnes medici nomine dignandos in id studium impellere posset, ne posthac esset accusationi locus. Faxit Deus, vt quisque quam exercet artem, pernoscat, & medicus nihil eorum ignoret, quæ ad morbos citò & tutò curandos vtilia, vel necessaria esse consueuerunt. Porrò medicum omnia hæc intelligere oportet, non vt in opus pharmacopœorum euadat (nisi si quando horum desyderio cogatur aliquid huius artis moliri) sed vt cōponenti pharmacopœo poßit non modò adesse, sed etiam præesse: nec huius disciplinæ ignarus quotidie describat simplicia quæ in emplastrum cogi iubeat, cum ex his quiduis potius quàm emplastrum perfici queat, quomodo cum amphora cœpit formari, currente rota cur vrceus exit?

Viue, vale lector, si quid scis rectius istis,
Candidus imperti: si non, his vtere gratus.

DE PHARMACOPŒI OFFICIO.

VANQVAM plurima cum medico habet communia pharmacopœus, prudentiã natura insitam, medicamentorum absolutam cognitionem, diligentiam in his omnibus quæ suarum sunt partium maximam, probitatem: tamen non pauca ipsi propemodum propria videntur, quæ tamen aliquando & medicorum fuerunt cum ipsi medicamenta parabant, id quod Galenum fecisse passim scripta ipsius loquuntur. Eius generis sunt medicamentorum delectus, ratione & experientia summa quæsitus: deinde seruandi hæc modus, & tempus quo viget, aut iam viribus effœta sunt ac exanimata. Item qua ratione vnumquodque sit vtendum, siue illud ipsum per se, siue cum aliis coquendo & terendo, vel alia ratione præparando. Sit præterea doctus grammaticam, vt compositiones veterum, & scripturas medicorum quotidianas intelligat, in quibus si quid interdum hi scripserint largius,

gius, aut parcius, aut ingratius quàm ægro huic competere coniectet pharmacopœus, medicum amicè admoneat. Volumus præterea pharmacopœum artem omnem medicamenta deligendi, præparandi, & componendi callere, cultu mediocri contentum, hilarem, facetum, diligentem in rem ægrorum: non auarum, non libidinosum, nō ebriosum, non contentiosum. Quæ iterum illi cum medico sunt communia, vt Hippocrates docuit libro de medici officio. Quibus animi & corporis, & fortunæ dotibus si præditus erit pharmacopœus, nihil inconsulto medico perito, cuiquam propinabit, præsertim magnarum virium, sed neque quantumuis paruarum, cum horum vires nesciat: & plerunque auxilia hæc quamuis, vt videtur, imbecilla, tamen quantitate, qualitate, tempore insalubria, magnorum sæpè morborum sunt occasio, & legitimam curandi rationem peruertunt, dum sub his curatum corpus remedia iam maiora, sed idonea non feret. Nihil etiam vel amore, vel odio, vel metu, vel pretio, vel ignorantia peccabit: neque venena abortum facientia, exoleta, adulterina, aut suppositiria vnquam exhibebit: sed medicum doctum cōsulet quodnam

simplex, aut cõpositũ illi⁹ penuria volet substitui. Non augebit medicamenti alicuius valentis quantitatem, vt vacuatione hinc largiore secutæ dicatur medicamenta habere præstantiora. Quàm vellem huius ætatis pharmacopœos ad hũc se velut canonem conformare, & medicos ad suum: non esset cur hodie tam neglecta iaceret medicina, etiam multorum probris lacerata. Deum optimum maximum supplex oro, & obtestor, vt aliquando id studium in mentes medicorum & pharmacopœorum immittat, vt esse quisque quàm videri aut dici malit optimus, vel medicus, vel pharmacopœus. Quod si diuinã illam gratiam neglexerint, faxit Deus, vt regia censura in eos aliquando animaduertatur, qui artem prius exercent quàm pernouerint, hominum corpori tam salubrem, cum rectè obitur: tam insalubrem & perniciosam, cum inscienter tractatur.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM DELECTV RITE FACIENDO LIBER PRIMVS.

VOS tres libros his mensibus proximis sum pollicitus ad modum rectè medicamenta componendi pertinẽtes, præstare aggredior: Primum scilicet, de accurato medicamentorum simplicium delectu: Alterum de legitima ipsorum præparatione: Postremũ, de modo miscendi medicamenta componi idonea. Quod verò ad primum laborem mihi propositum attinet, quanquam rectè à Mesue tradita est methodus medicamenta purgantia deligendi, & quam facilè ad alia quoque medicamenta deligendã transferre possit lector nõ indoctus: tamẽ paucis visum mihi est eam methodum illustrare, & planiorem reddere locis aliquot communibus, à Mesue post Dioscoridem, & Galenum obseruatis, nostro autem commentario

latius effusis: quanquã & à me non pauca in hanc rẽ sunt dicta initio methodi medicamenta cõponendi: sed tamẽ quę nũc tradenius, neq; bis dicta, neq; ociosa faci lè intelliges, si ea legeris attentius. Delectus itaque medicamentorũ simplicium, vt aliarũ rerum plurimarum præcipuè su mitur ab ipsorũ substantia, quãtitate, qua litate, actione, situ, & tempore. Quædam enim ipsorum præstantiora sunt, si crassæ sint substantiæ: alia, tenuis: nõnulla, dẽsę: alia, raræ. Sunt quæ magis leuitas cõmen det, quędã grauitas. Nec desunt quę fria bilia magis ꝓbamus, alia fractu & pulue ratu cõtumacia. Adhæc glutinosa quędã, alia fluxilia. Aspera itẽ nõnulla præponimus, alia lęuia. Postremò hęc mollia aliis præstãtiora, illa verò dura iudicam⁹. Hęc enim propria qualitatũ tactiliũ nomina substantiæ per se incõprehensibili & indi cibili tribuuntur, quòd eius crassamentũ & ex elemẽtis mistionẽ primę sequũtur, & omniũ post sapores (qui etiã ad has referri possunt, cũ gustatus quoq; Aristo. & Gal. quidã tactus sit) maximè demõstrãt. Ad eandẽ plenius declarandã nõ leuiter conferunt sinceritas, impuritas hepatis, ferri, aliarũmque rerum nobis notarũ, in substantia similitudo. Præterea substãtiæ

triplicis

triplicis in vnoquoq; si obseruari queat, copia, penuria, mediocritas.

Quid autem hæc nomina qualitatū tactricum medico significet, licet abūdè sit explicatū lib. 2. nostræ methodi medicamenta componendi, hoc loco tamē pau cis perstringere non fuerit alienum.

Crassum seu παχυμερὲς, quod ægrè in tenues partes comminui potest. *Lib. 10 simpli. cap. 3.*

Tenue seu λεπτομερὲς, ꝙ facilè in partes tenues cōminui potest: quod in siccis significat in puluerē tenuissimū, in liquidis verò, quod proptē latius se spargit, & corp⁹ quaquauersum citò imbuit, ipsumque velut vanescit, vt aqua vitæ, oleū terebinthinæ, & oleū ipsum aquæ collatum.

Densum propriè quod poros, id est, meatus paruos per se totum habet.

Rarum propriè quod poros per se totum habet magnos. *Lib. 2. sanit. tuen.*

Densum per metaphorā & abusiuè est coactū in se, vt aqua, terra. Rarū verò est laxū, vt ignis, aër, quanquā hæc elemēta sint vnita, & ex similaribus natura partibus cōstēt, nec vllos tales poros habeāt.

Graue quod mole exigua, pondus magnum exhibet nobis, vel stateris, qualia sunt aquea, terrea præsertim densa.

Leue quod mole etiā magna pondus exiguum

exiguum præstat nobis, vel stateris: vt igneum & aëreum corpus, præsertim rarum. Aqua autem quæ cito calefit aut re-
Lib. 11. frigeratur, Hippoc. leuissima dicitur: nõ
metho. tãtum propriè vt definiuimus, sed etiam per abusum, quòd hypochondriis non sit grauis, nec in his diu immoretur ob essentiæ tenuitatem: quæ facit vt cito alteretur, & promptè in corpus distribuatur.

γλισχρὸν, id est, lẽtũ & glutinosum in solidis corporib. quod fractu est cõtumax, humore partes terreas glutinãte multo, & tensioni cedente, vt in sparto, salice, coriis, tendonibus, ligamentis, quæ tusa la-
Lib. 7. tescũt magis. Friabile quod proptè fria
Meth. tur, & in puluerem abit, etiam digitorum
in mel- compressu, vt amylum, cerussa, caphura.
le. Lentum autẽ in humidis est quicquid ęgrè dissolubile adhæret, seu quod dũ trahitur, aut digito vel alio tollitur, cõtinuitatẽ longissimè seruat, nõ intercisum, nec abruptum, vt oleum, mel, adipes, pituita.
Lib. 11. ῥυπτικὸν, id est, detergẽs, quod tãtũ ab-
Meth. est vt adhæreat, vt etiã quæ adhærent detergeat. Alibi autem in Methodo, ipsi glutinoso in humidis opponit Gal. fluxile & liquidum. Asperũ non solùm tactu inæquale, sed etiã gustatu partes inęqualiter siccãs, cõtrahẽs, humore terreo integẽs:

quale

quale acerbũ, austerum. Lene, lubricũ, & ęquale, in humidis verò quod linguę, faucium, asperæ arteriæ, dentiũ inæqualitatẽ corrigit, vel replendo, vel modicè tergendo, & laxãdo, quale dulce & vnctuosum.

Molle quod cedit nostrę carni. Durum cui cedit nostra caro. De vtroque plura lib. 2. sanit. tuendæ, & lib. 5. simp. cap. 4.

Ad crassum reducitur terreum, lapidosum, arenosum, astringens, opacũ, crudũ.

Ad tenue, aëreum, igneum. coctum, vstum, amarum, acre, perlucidum.

Ad densum, solidum, coactum, compactum, vnitum.

Ad rarum, laxum, fungosum, solutum.

Ad graue, plenum, distentum: & si vis, densum, succulentum, bene habitum, probè nutritum.

Ad leue, inane, foraminulentum, fungosum, rugosum: & si vis rarum, exuccum, emaciatum, marcidum.

Ad glutinosum, pingue, gummosum, resinosum, muccosum, tenax, sibi fluendo continuum.

Ad fluxile, liquidum, pinguis expers.

Ad læue seu lene & politum, vel foris tantum enode, spinis carens, depile, vel etiam intus ęquale, sibi vbique simile, homœomeres ac similare.

Ad aſperũ foris, ſpinis armatũ, & his lõgis, breuibus, rectis, hamatis hiſ ſutũ, lanuginoſũ, muſcoſũ, capillatũ. Vel etiã int᷒ inæquale ſibi, partib᷒ quibuſdã diſſimile, anomœomeres ac diſſimilare, grumoſũ.

Ad molle, tenerũ, carnoſum, ſuccoſum, fungoſum, muccoſum, pingue, lentũ, & vitilium corriiq; modo flexile, humidum.

Ad durũ, firmum, oſſeum, lapidoſum, lignoſum, exuccũ, ſolidum, aridum, friabile, rigidum, inflexile, fractu contumax, vegetum, adamantinum refertur.

Secundo loco cum quãtitas ſit duplex, multitudo & magnitudo, ab vtraq; notæ etiam ſumũtur: quibus intenti, hoc eligimus, illud reiicimus. Numerus enim ſingularis, dualis, multiplex, vel aliter pluralis, radices, ſtipites, ramos, folia, flores, fructus, ſemina, cortices, & reliquas plãtarũ partes, atq; adeo plantas totas, vel optatiores reddit, vel cõtemptiores ac minus ſalubres, quod in colocynthide planta & fructu, & aliis quibuſdam recte Meſues commemorauit, & in multorum aliorum delectu clarè apparet, tũ ex noſtris ſimplicibus, tum ex hoc lib. 1. Pharmacopœiæ.

Magnitudo autem latius patet, nõ modo quia magis ad deligendũ pertinet, ſed quia eius nomine interdũ ſola longitudo

ven

venit: vt Aph. vlt. lib. 2. Poteſt etiam latitu do ſola intelligi, vel etiã ſola profunditas. nonnunquã longitudo ſimul & latitudo, vel lõgitudo & profunditas, vel latitudo & profunditas, vel tria ſimul: quo ſignificatu ferè accipimus. Huc pertinet, ꝙ in horũ ſingulis cõtrarietas eſt, ratióq; maioris & minoris in infinitũ extenditur & lõgum, breue, latum, anguſtum, profundũ, elatum, ſymmetrõ ſui generis collatum, aliud magis & min⁹ alio dicitur, idq; paulò vel multò magis vel minus. Et inter hæc contraria, præter dicta, eſt mediocritas quædam indiuiſibilis, alia maioris & minoris ratione diuidua.

Ad huius loci cõmunis vaſtitatẽ pertinent nomina mẽſurarum nobis notarũ, digiti, & eius parui, maximi, medij, pollicis, palmi, dodrãtis, pedis, cubiti, & aliorũ plurimorũ. Hinc dicimus deligẽdũ hoc illud vel fugiendũ, quod magnũ eſt, enorme, proceiũ, vaſtum, corpulentũ; bene habitũ, exiguũ, gracile, ſtrigoſum, rugoſum. marcidum, (nam hæc etiã quantitatẽ cõſignificant) & item quod eſt præditũ magnitudine digiti, pollicis humani, manus, palmi, dodrãtis, pedis, ſemipedis, dimidij cubiti, cubiti vnius, duorũ, triũ, quatuor, quinque, ſeu digitali, pollicari, dodrãtali,

pedali, semipedali, bipedali, tripedali, cubitali, bicubitali, tricubitali. In quo sermonis genere magnitudo longitudinē potiꝰ declarat, quanquā crassitiē & profunditatē significare possit: quarū alterutra dum nobis aperti' significāda est, exprimitur, vt humani digiti, parui, indicis, pollicis, cubiti, baculi, vnius, duorū, &c. vel digitali, pollicari, cubitali, &c. crassitie vel longitudine. Id ꝙ in profunditate similiter facimus frequēter, vtranq; dimensionē crassitiei nomine cōprehendimus, dicentes, hoc tūc esse, vsui, quādo est crassitie digiti, pollicis, cubiti, baculi. Est quādo altitudo quoque exprimitur, vt pro tensorum vtrinq; hominis brachiorum altitudine est solanum manicon Diosc. & phœnix herba sedigitalis, seu senum digitorum.

Eodem modo in contrariis paruitate, breuitate, angustia & gracilitate, maioris & minoris ratio exercenda est. ... Ex loco enim fertili plātę & animalia, auctiora & pulchriora euadūt: eadem ob id vel deligenda vel interdum fugienda. Scillam nanq; enormē (qualis terra feraci prouenit) Galenus dānat: improbat & strigosam flaccidámq;: bene habitā verò, & magnitudine mediocrem commēdat. Qui autem locus cōmunis in qualitate est,

eſt,notarũ ad deligẽda medicamẽta neceſſariũ eſt fœcũdiſſimus. Hinc ꝓbamus aut improbamꝰ medicamentũ hoc,illud: calidum,frigidũ:humidũ:ſiccũ:principio medio,fine:ordinis primi, ſecundi,tertij, quarti. Ad hæc,hac vel illa prædirũ facultate,ſecunda,tertia,& ſapore,odore colore, has qualitates primas cõſequentibus.

Sapore quidẽ vel nullo apparente,ſeu aqueo & fatuo,vel guſtũ aſtringente,ſeu acerbo auſteróve vel acido,vel dulci,vel vnctuoſo,vel nitroſo ſeu ſalſo,vel amaro vel acri(adquẽ feruidus linguã erodens, cauſticꝰ, ideſt,vrens reducitur, vt ad dulcẽ melleus,ſuauis iucũdus) vel ex horũ quibuſdã miſto vt vinoſo,medicato, vel rei alicuius notę vnicũ ſaporẽ,& ob id inſignẽ,ſed fere inexplicabilẽ nactæ,vt ſapore aloës,piperis:hoc illud eſt pręſtãtius vel deterius. Sed dũ ſapore medicamẽta exploras,pręſertim acria,aromatica,amara, ſalſa,ne guſta eodẽ tempore multa,vt nõ tibi imponat guſtatoria qualitas linguę ab iis tradita:quã tamẽ aqua pura gargarizata,aut papyrꝰ mãſa delere putatur.

Odore verò,iucũdo,ſuaui,bono,ingrato,fœdo,tetro,acerbo,auſtero,acido(tot enim ſunt differẽtię odorũ,quot ſaporũ ſed nominibus nõ deſignatę)odore item *Galen. libr. de natur. homi.*

croci,bituminis, cucumeris, vel alterius cogniti,& odore eximio prædití sed indi cibili, & qui in nullã prædictarũ differẽtiarũ rectè cõferri possit. Sic odore vino so,aromatico,medicato,illud hoc cõmẽdante,iucundo.Hocillud esse debet,non debet,hoc grauiter odoratu,halitu,terrã, hircũ, picem,resinam pineam, bitumen, olẽte,viroso,aspero,est melius vel peius.

Colore deniq; nullo insigni, vel albo pallido,rufo,flauo,rubro, viridi, liuido, nigro,vel horum medio(vnde hoc illud ὑπολευκὸν,ὑπώχρον,ὑπόπυῤῥον,ὑπόξανθον. & similia Grecisdicũtur,vt Latinis subalbũ, subpallidum,subrufum,subflauũ vel albi cãs,pallescẽs,rubescẽs,flauescẽs,vel in al bum,pallidũ,rufum,flauũ inclinans) vel ex horũ quibusdã misto,vnde χρυσώχρον, ὠχρόπυῤῥον,ὠχρόξανθον,πυῤῥόξανθον,& similia Græcis sępe dicũtur:nobis ex albo pal lidum,ex pallido rufum,vel in pallido fla uum,ex rufo pallidum,vel pallidum in ru fum inclinans,vel cũ rubore albescẽs,ci nereus,ad ceruleũvergens,& similia.Sed id illustrius apparet in semotis coloribus quàm natura propinquis.Hãc verò naturæ in coloribus propinquitatẽ ordo nobis Gal.lib.1.cris.sequutis seruatus ostendit.Albo enim pallidus vt situ hic est proximus,

ximus, sic natura & aliis similiter.

Ad albũ verò reducitur color lacteus, niueus, fulgore & nitore alabastri.

Ad pallidũ, cinereus, plũbeus, buxeus.

Ad rufum, melinus, id est, mali cydonij, fuluus, rutilus, igneus.

Ad flauum, aureus, luteus, croceus, diluti, aquæ croci color.

Ad rubrum, roseus, sanguineus, puniceus, purpureus, vermiculus.

Ad viridem, herbaceus.

Ad liuidum cæruleus, glaucus, cæsius nonnullis dictus, ferrugineus, & interdũ cinereus, plumbeus, buxeus, hæc enim ambigũt, vt in suis in artem medicã Gal. commentariis apertè demonstrat Martinus Akakia medicus longè doctissimus.

Ad nigrũ tenebrosus, opacus, terreus, bituminosus, fuliginosus.

A figura quoq; nõ leuis est ad medicamẽti delectũ cõiectura, quò d hęc sint vitẽda vel vitãda, quæ figura sunt elegãti, speciosa, circinata seu rotũda & circulari, trigonia seu triquetra & triãgula, quadrata, quadrangula, multãgula, mucronata, seu acuta, obtusa, recta, obliqua, trãsuersa, solida, fistulosa, spõgiosa, multifida. Alia itẽ figura, forma, specie, aspectu, effigie imagine, modo, ritu, oculi, oculi bubuli, capi-

tis taurini, cornu caprini caudæ scorpionis, pulicis, ricini animalis, vitulinæ naris, cirrorum polypi piscis, testiculorũ carnis, vel alterius, capillorum, linguæ, linguę bubulę, auriũ muris, delphini, pennarũ auis, geniculata, raro, crebro fructicosa, iũcea, tuberosa, bulbosa, fibrosa, cępacea, pomi, pyri, cotonei, glandis, oliuæ.

Horum autem vel omnium vel plurimorũ exempla postea leges frequentissima in particularium delectu, & in notis à similitudine sumendis.

Probantur præterea aut reprobantur nũc similia, nũc dissimilia, vel inter se, & in aliqua plantarum specie, vt absinthiũ ponticum sit simile santonico: abrotonũ mas, dissimile fœminæ.

Vt in aliquo genere superiore, ꝓpinquo sumitur similitudo aut dissimilitudo qualitatum quarundã prædictarũ atq; adeò substantię & quantitatis, & actionis, vt in herbarum genere, absinthiũ seriphiũ est deligendũ simile abrotano, sapore amaro, & foliorum habitu: vel in toto plãtarũ genere, vt chamædrys, chamępitys herbę sunt similes quercui, pinui arboribus. Vel in genere diuerso, vt aloë optima sit similis hepati: ascyri foliũ cribri modo foraminulentũ, ambitu serratũ vrticę foliũ, illud

in arcum flectitur, vel anchorę modo est, vel crescẽtis lunæ ritu incuruum: veneno sum, gibbosum, dorso elato: galeri, petasi, pileoli, lãceæ, lanceæ cuspidis, cultelli, securis, acetabuli, vasculi, calathi, disci, clypeoli, fusi, pali, clauę, pistilli, iunci, festucarũ, fœni, vitiliũ modo formatũ, inflexile, virgatũ, velut lineis intersectũ alarum cauis binis, pluribus, virgis arborescentibus specie capituli rotundi, verticillorũ, pedũ lecti, stellarum, tomentosa lano saq; pube obducitur dictãnus, bullæ in dipsaco spinosæ, flos comicis personis hiãtibus similis, radice hoc esse debet crebro geniculata, vel geniculis duobus, tribus, crebris dissecta, turbarũ modo in se inuicẽ infartis radicibus, stipitibus condylorum modo tuberculis quibusdam excrescẽtibus.

Horum nihil negligendum est ei, qui probè volet medicamenta simplicia deligere, quibus singulis aliqua ex dictis insunt accõmodatissima ad ipsa cognoscenda & deligenda non mediocriter pertinentia, quod exemplis, quàm verbis pluribus probare maius erit operęprecium.

Quartò plantarum & aliorum simplicium medicamẽtorum delectus sumẽdus est à situ & loco, nõ modò generali & regione, vt castoriũ sit põticum, cuminum

Aethiopicū, glycyrrhiza cretica, sed etiā à particulari, in singulis regionibus, loco nempe calido, frigido, humido, sicco, horum medio. Plantæ enim calidæ in locis calidis valentiores euadunt: præhumidæ locis siccioribus castigatur. Quæ ratio in animalibus quoque recipienda est. Sub loco autem & cælum, & flatus ventorum comprehendas oportet. Ob id ad locum calidū reducimus apricum, æstiuū, inter tropicos aut proximè ipsos, insolatū, qui in meridiem sit apertus austro perfletur, montes habeat septētrionibus obiectos, vt Galenus docet in secessu Tabiarum.

Ad frigidū vmbrosus nemorosus: arboribus, sepibus, & aliis stirpibus consertus, quercetis, frutetis, dumetis defensus, muscosus, saxosus, montosus, opacus: parietibus, arboribus vel aliis: & item polo alterutri proximus, in parte Alpium aut Pyrenei Septentrionem spectante situs, niuosus, glacialis, aquis niuosis & glacialibus riguus, borea & aquilonibus perflatus, soli à diuersus obiectu montium.

Ad humidum, q̄ in aquis viuit aut versatur, & ipsis dulcibus, salsis, fluētibus, torrentibus, pigris, rapidis, stagnātibus, paludosis, paludibus æstate siccatis, lacub⁹, radicās, sine radice innatās, aut ꝓpe aquas

eas

easdē & scatebras, fontes, canales, fluuiorum ostia, alueos in cōualle, aquosa loco vliginoso, pratis, puteorum parietibus, & muris aliis humētibus, saxis rosidis, stillicidiis, fossis vrbium. Hinc fluuiales, maritimæ, pratenses, aquaticæ plantæ aliis sui generis alio loco educatis prestantiores sunt, vel deteriores pro varia ipsarum natura, & expetita nobis earundē facultate.

Ad siccū, editus, montosus, tumulosus, cliuosus, saxosus, petrosus, scrupulosus, tophace*, pumicosus, salebrosus, sabulosus, arenosus, argillace*, prerupt*, scopulosus, pmōtoriis altus, asper, tenuis, sterilis, perflatilis, in semitis, viis, itinerib. in aggeribus viarum & murorum, in ruderibus, & ruinis, aut circa ruinarum rudera, domos in parietibus, muris, murorū crenis & minis, in tectis recentibus, vetustis. Quāquā horum quedam aliquando humectata esse possunt, vt petre littorales, testæ pisciū, quibus muscus marinus innascitur.

Ad medium horū seu temperatū reducitur locus regionum tēperatarum, vernus, & magna ex parte cāpestris, planus, pinguis, fœcundus, cultus: aruum, in segetib. tritico, hordeo, leguminib. vinetis, hortis.

Ad locum itē & situm conexio reducitur & vicinia. Plātæ enim maleficæ & ipsa

rum fructus sunt innocẽtiores, si multę si mul ex eodẽ loco venenosam, sed sibi familiarem substãtiam trahãt, & multi fructus malefici ex vna planta, ob id thymelæam, colocynthidẽ, scillã in loco aliquo solam rectè damnat Mesues, prefert quæ multas cõgeneres simul nutritas habet, & colocynthidis fructũ si vnicus erit aut paucus improbat, numerosum prefert. Rationabile enim est, vt plãtas benignas si paucæ sint, vberiorẽ succũ benignũ trahere, & ob id salubriores esse: sic maleficas venenosam loci malitiã exhaurire, & in se trãsferre: quẽ & largiorẽ & vehementiorẽ paucæ, quàm multæ in se trahant necesse est. Sublimis quoq; situs, infernus, dexter, sinister, anticus, posticus quidam est, sic misy, chalcitis, sory, situ diuersa, metallicã substãtiam indicant & facultatem diuersam, & tartarũ in summo vase vinario melius, quàm in lateribus, & cadmia botryitis melior aliis, & pompholyx, spodio prę stantior: sic densi fructus quia conferti & cõpressi malè nutriũtur, malè coquũtur, malè difflantur: cõtrarij, cõtrà: laxi enim & rari partus plantarũ, & animalium, vberius alimentum trahunt, ob id meliores sunt, si nobis salubre est id alimẽtũ: peiores si insalubre, vt in colocynthide Mesues

pro

probè docuit. Et plantarũ partes humi repẽtes rectis aliis meliores, vel cõtrà: & in orbem circumacta radix, vel altera alteri insidens, vel sibi inuicẽ implexæ radices, & partes mutuo cõtactu inhærẽtes, dissitæ, superficiariæ, profundæ. Quintò verò cũ tẽperamentũ medicamẽti, vt aliorũ, causa facultatis, & facultas actionis, & actio operis ipsius, vt docet Gal. lib. de facult. natur. & lib. de vsu partiũ, quæ ex naturali cuiusq; potẽtia, deligẽdi ratio sumi potest, ea nobis ab actione tãquam sensu notiore sumitur. Ab actione igitur facultates, primas, secũdas, tertias, quartas cõsequẽte, delect⁹ medicamẽtorũ sumitur: éstq; hæc nota maximarum virium. Quoniam tamen de omni genere harũ facultatum nobis abũdè est dictum initio lib. 2. nostræ methodi medicamẽta cõponendi, necesse nõ putaui huc ascribere. Harũ autẽ differentiarum & notarum, vel plurimarum, vel omnium, vel saltẽ quarundam, in singulis simplicibus medicamentis exempla plurima tibi Dioscorides suppeditabit, non pauca Galenus, & qui post eum de materia medica scripserunt.

Adde quòd vt tota substãtia nobis alimentum est familiare, sic plãtis suũ, quò fit, vt non omnis ferat omnia tellus, non

solùm quia calidior, frigidior, humidior, siccior, aut per coniugationem, quàm ipsius plantæ vel animalis naturæ conueniat: sed quia in ea alimentum plantæ & animali cognatum desideratur.

Nec tantùm hęc in plantis totis, sed ipsarum partibus singulis sunt exploradá (vt idem de animalibus, & ipsorum partibus, & terreis corporibus tibi persuadeas) quales sunt radices, trūci, caules, culmi, festucæ, rami, virgæ, surculi, germina, sarmenta, viticulæ, adnata, capreoli, spinæ, cirri, pediculi, folia, flores, fructus, semina, siliquæ, vascula, capitula, calices, vmbellæ, corymbi, comæ, spicæ, papi, ligna, cortices, succi, liquores, lacrymæ gummosæ, & resinosæ; & si quæ sunt eiusmodi.

Sextò & vltimò tempus in deligendo medicamento multiplex obseruandum est, ætas scilicet, pars anni qua collecta sunt & reposita, aëris constitutio serena, pluuia, ventosa: his virentibus aut repositis: pars diei varia: duratio & seruatio longa, breuis. Quæ alia tempus indicet: diximus libro secundo nostræ methodi.

Virtus enim alia, vt & temperatura est neophytis & teneris: alia adultis & senescētibus, vis item alia euphorbio recēs collecto, atq; alia veterato. Plantæ item cali-

dæ,

dæ,ſiccę, ſi aër ſit calidus,ſiccus, ſunt meliores. Ob id plantas Italicas aromaticas Creticis nõ cedere dicit Gale.ſi aëre non fuerint pluuio educatæ.In ſingulis tamen partes deligẽdæ ſunt,omnium pręſtãtiſſimæ,& maximè medicamẽtoſę,ſi his viribus egetur. Eſt enim quando ignobiliori bus & imbecilliorib.eſt opus,ob affectus ægri,aëris naturam.Pręſtantiſſimæ verò, tum ex prędictis cõditionibus,tum ex his quæ in ſingulis particulatim dicẽdæ ſunt coniectãtur,ratione eadem quæ in plãtis dicta eſt,in animalibus quoq; & corporibus terreis ſeruata.De tẽpore verò collectionis Dioſcoridis verba hęc ſunt:Imprimis curandũ eſt,vt quæ in vſum reponẽda ſunt medicamẽta,ſuis tẽporibus ſingula demetãtur.Ex hoc enim fit,vt quędã viribus magis valeant, alia ſint inefficacia. Primũ itaq; cælo ſereno plantæ legãtur. Magni enim refert inter colligendũ,ſi vel ſqualores &ſiccitates,vel imbres infeſtẽt, quẽadmodum ſi loca quibus hęc ꝓdeũt, ſint mõtana, excelſa,pflata,frigida, ſicca. In his enim locis vires habẽt longè valẽtiores ; cõtrà verò quæ in cãpeſtribus riguis,opacis, cęteríſq; locis à vento ſilentibus,plerunq; degenerant, & minus valẽt viribus, pręſertim ſi nõ ſuo tẽpore legan

gantur, vel vitiata, & præ imbecillitate lā-
guentia, ignorādum nanq; nō est, multa
ꝑ soli & cæli natura ac tēperie, citius aut
tardius adolescere: nōnulla vi ꝓpria, etiā
hyeme frōdere & florere. Sciendum præ-
terea est, quædā in herbaceis medicamē-
tis, vt veratrū vtrunq;, multis edurare an-
nis: alia post trimatum inutilia. Quę verò
herbæ sunt fruticosę, vt stœchas, trixago,
polium, abrotanū, seriphium, absinthiū,
hyssopū, & alia id genus, dum semine prę-
gnātia sunt, demetēda. Flores verò ante-
quam sponte sua decidāt. Fructus autem
dum maturi sunt, vt semina dū siccari cœ-
perunt, priusquā defluāt, herbarum & fo-
liorū succos elicies, cùm primùm caulicu
li germināt. Lac & lachrymæ excipiuntur
caule inciso per summū adolescentiæ vi-
gorem. Radices & liquamenta, corticésq;
ad recondendum eximātur, cùm primùm
herbæ suis foliis exuuntur. Si puræ sunt &
nitidæ, siccentur & reponantur loco non
vliginoso: quæ autē terreno aut luto sunt
sordidæ, aqua prius abluantur. Flores, &
omnia iucundū odorē reddentia, arculis
tiliaceis ædium parte siccissima reponan-
tur. Est quando chartarum inuolucris &
folliculis suis semina vtilius & innocētius
seruātur. Liquidis medicamentis densior
mate

materia,argentea,vitrea,cornea cõuenit: fictilis etiam, modò rara nõ sit:& lignea, præsertim è buxo:ænea verò vasa ocularijs medicamentis,& liquidis, & his omnibus quæ aceto, pice liquida,aut cedria componuntur. Adipem autem & medullas stanneis vasis , seu plumbo albo recondi conuenit.Hæc Diosc.

Finẽ labori proposito imponemus, vbi locũ Mesuę,quo quędã medicamẽta purgãtia cælo & solo simili meliora euadere scribit,sed sine exẽplis explicauerim², supra ab animalib.analogia.Nã vt animaliũ naturæ,hoc est temperaturæ, & ætates,& morbi calidiores ad hyemẽ,regionẽ frigidã,victus rationẽ refrigerantẽ,tanquã cõtrario excessu frigido, illorũ caliditatem, immodicam corrigentia pręsidia bene se habent:ad æstatẽ verò, regionem calidã, victum calefaciẽtem, ceu intemperaturã augẽtes causas,malè:& cõtra naturæ,ætates,morbi frigidiores,ad æstatẽ calidam, regionẽ,victum calefacientẽ,bene se habẽt,quod ab his cõtrarijs illorum à temperato recessus corrigatur, malè verò ad hyemem,regionem frigidã, victum refrigerãtem,tanquã affectus illos propter similitudinẽ aucturas causas,& simili ratione humidiora hęc ad causas siccãtes &sic

ciora ad humectátes melius habẽt: sic planè in plátis apparet, quibus vt animalib. insitum est alimẽto familiari nutriri, quibúsq; vt animalibus cósueta victus ratio naturã seruat, sic est victus illarum naturę similis, aut nouã facit, si dissimilis. Ob id plãtæ intẽperatiores, id est calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores, solo & cęlo, & alimẽto ipsis cõtrario emendátur, & ad temperaturã mediam, quoad fieri potest, inclinãt: nisi quas multũ calidas, frigidas, humidas, siccas experim⁹: tales enim solum & cęlum, & alimẽtum simile cõseruant: mirum ni etiã intendãt. Quæ verò animalium temperatura est omniũ extremorũ media, iniuriísq; omnibus omniũ maximè resistit, illa similibus tẽperatis seruatur, quod Gal. dilucidè lib. prioribus sanitatis tuendæ demõstrauit. Sic plãtæ tẽperatæ cęlo & solo temperato cõseruatæ, meliores euadunt, nisi ad effecta alia, has calidiores, frigidiores, humidiores, sicciores requiris. Tunc enim solo & cælo dissimili, & à sua natura tẽperata diuerso, hoc est, calidiore, si calidiores vis: frigidiore, si frigidiores: humidiore, si humidiores: sicciore, si sicciores expetis, emẽdãtur, & calidæ siccæ calido sicco solo & cęlo. Ob id Creticas plãtas plurimas ad theriacã, &

alia medicamenta, & Italicas si solum & cœlum sicca fuerint, præponit Gal. tamẽ in his est quodam prodire tenus, sed nõ datur vltra. Nã eædẽ ex India aut Æthiopia fuerint deteriores, licet illi tractus plãtas quasdã habeant eximias, vt Æthiopia cuminũ, Troglodytæ myrrhã, India nardum & malabathrũ, & alia plurima, quæ inde largo prouentu Lusitani nauigationibus ad nos conuehunt. Quæ igitur ad methodũ simplicia deligendi pertinent: vbi ex locis prius dictis memoria tenebis, eandẽ in particularibus ipsis exercere oportet, ordine illo, quẽ in simplicibus seruauimus. De radicũ itaque delectu primùm dicamus, in quibus vt aliis plãtarũ partibus, propterea quòd nostrates cõmunem quandã deligendi rationẽ sustinẽt, de his etiam cõmuniter scribemus: de exoticis verò singulatim, tum quod hæ sunt cariores, & ob id ab exteris adulterari solitæ: tum quòd hæ, quia infrequentes magis, etiam exercitatos fallũt.

Radices autẽ omnes incipiente foliorum defluuio legẽdas, & cœlo sereno, cẽsuit Dioscorides, cui in quibusdã Gal. & Auicen. & Mesues cõsentiunt, in aliis diuersa sentiũt, vt post leges. Sunt contrà quibus placet magis, radices esse legẽdas *Tẽpus colligendi.*

priusquã in caulem, folia, florẽ, fructum, semẽ, vis plantę propè tota erumpat. Defluentib. autẽ foliis, eas esse fœtis animalib. similes, hoc est, velut semianimes ac multũ imbecillas, nisi si quæ tantum habeant viriũ, vt etiã earum satis retineant arefacto caule, vt scilla, quomodo valida animalia etiã fœta adhuc robusta perma nẽt: nisi dicas etiã in illis quę viua & vete ri radice repullulant, saliuã vitalẽ plantæ velut sanguinẽ p caulẽ priusquã arescat in radices, licet nõ totũ, refluere, vt in arborib. fit. Alio quouis tẽpore colligi possunt, quæ hominũ cultu & satione crebra in omnem anni partem vegetæ incidũt, quales ferè sunt hortenses, alimẽtosæ, vt apij vulgaris, buglossi vtriusq;, betę, lactucę, intibi, oxalidis, rhaphani, napi, pastinacæ, sisari, cari, panacis, cæpe, porri, allij: & pter has erraticę, dauci, gingidij, caucalidis, ari, dracũculi, cyclamini, periclymeni, cotyledonis: nã hæ quinq;, vt bulbosę quædam aliæ, etiam æstate siccatis foliis, plenæ sunt, & frequenter autumno reger minant, alimenti pinguis & crassi copia.

Quæ verò solius naturæ spõtè crescũt, aut semel à nobis tempestiuè serũtur, aut plantãtur, ferè sunt optimę, solo aut vere, aut (vt dixi) autũno, paucissimę ęstate, aut

hyeme.

hyeme. Quin & hæ quas multis anni partib. cõmunes diximꝰ, sunt prestãtiores cũ tẽpestiuè satæ adoleuerũt, & vigent: aliis verò tẽporibus ignauiores, quãdo vt quadã & holitoris opera & irrigatione cogũtur adolescere, sub cœlo sibi parũ ꝓpitio quale æstiuũ est, ac autũnale, & hyemale. Sic vere ipso, quãdo primùm germinare incipiũt, nobis legũtur in annũ, enula, althea, iris, acorus, symphytũ, ruscꝰ, asparagus, petroselinũ, apiũ, fœniculũ, bryonia, cyperus, rubia, saxifraga, valeriana, eryngiũ, tormentilla, pæonia vtraq;, polypodiũ, gramen, liliũ: nisi recentibus aliquãdo sit opus, sed quæ omnino erũt imbecilliores, q̃ si quo tẽpore recẽtes colligi debẽt, in vsum venissent. Omnes tñ integrę sunt, si fieri potest, vellẽdę, & vnaquęque in solo & cœlo suę naturæ familiari, quod experiẽtia cõfirmat. Nam tũc bene habitæ sunt, nec enormes ob alimẽti copiã: nec strigosæ, & marcidæ & tenues, & rugosæ ob eiusdẽ inopiã. Mox aqua lauãdæ sunt, & radiculæ purgãdæ, multæ etiã elignãdæ: quędã verò crassæ & magnę etiã in taleolas secãdę: posthæc siccãdę in sole, vẽto, interdum igni, vt in siccatione lib. 2. dicemꝰ, nisi recẽtes sint vtẽdæ. Igni autẽ precipuè siccãtur, quãdo cœlum est

nubilũ, aut hyems, aut quando mox ficcatis opus est. Adde, quòd in his & aliis plãtarũ partibus nõ solùm tempus colligendi legitimũ est obseruandum, quale multis radicibus est plenilunium, natura humi dissimum, sed etiã repositio commoda & duratio. Nõ enim sunt reponẽdæ nisi exquisitè siccatæ, ne putrescãt: nec loco humido, pulueruléto, nõ pflato, reponẽdæ.

Radices supra tres annos nõ seruãtur Auicen. Quæ enim crassæ & densę substãtiæ sunt, tandiu seruari possunt, vt radix bryoniæ, rha pontici, peucedani, mei, aristolochiæ. Quæ verò tenui & rara cõstãt substãtia, vt asari, apij, petroselini, saxifragiæ, dictamni, tormentillę quotãnis sunt mutandæ. Radices autẽ legendas cum folia cadũt, etiam censet Auic. canone 2. & Platearius in Aristolochia. Quædã tamẽ aliis temporibus Saladino leguntur, vt veris fine, aut ęstatis initio, acor⁹, gētiana: aut mẽse Augusto quãdo etiã spina alba, vulgò bedegar, ruscus, bryonia, cyperus, iris, enula campana, dictãn⁹ vulgaris, peonia, glycyrrhiza, vt Septẽbri peucedanũ. Octobri cyclaminus, recẽs & siccus efficax. Decẽbri eryngium iisdem leguntur.

Efficaces autẽ illę quoq; seruantur annum vnum, pęonia vtraq;, peucedanum.

Duo

Duos, meum, iris, cyperus, maior & minor dictamnus.
Tres, acorus, chelidonium, enula, saxifragia, valeriana, pyrethrum.
Decem, costus, œnanthe, rha ponticum.
Daucus autẽ, asarum & alię radices multæ recẽtes sunt meliores: recõdita autem propè oĩa, q̃a sunt essentiæ tenuis, parũ diu seruãtur efficacia, p̃sertim puluerata.
Asari radix ampla, spissa, odore tenui, sapore acri, & parum astringente.
Eryngij radix eligenda ampla, alba, tenera, quæ condiatur.
Radix satyrij plena & recens, non flaccida & emortua ad diasatyrion.

Exoticæ verò radices sic deligantur. Acori radix similis ireos radici, id est, cõplicata in obliquũ, geniculis intercepta, cãdida, gustu acri, & modicè amaro, odore iucundo, calida, sicca ordine tertio, dẽsa, plena, carie non exesa, qualis à Colchide & Galatia affertur: quæ à quibusdam galanga maior vocatur, quòd sit vtraque crebro geniculata, & odore aromatico: sed hæc iridis magnitudine, illa cyperi.

Vulgaris acorus huic diuersissimus tota sua natura, nõ vsurpãdus, nisi medicus ad refrigerandũ & siccandum imperauerit. Quòd si qua huius gñis in locis sicciori-

bus educata & calidioribus naturã acori prędictã aliquid induerit, vtraque acorus esto, ille indicus, hic nostras imbecillior. Agaricus fœmininus rectis intus venarũ discursib. cõstãs, sapore initio dulci, mox amaro, tandẽ, etiam subacri & subastringente, leuior, rarior, mollior, albior, breuior, friabilior, splẽdidior quã mas: in fractuuris suis, filosus neruorũ modo, grauis, dẽsus, durus, niger, lignosus, lõgus, inter dũ rotũdus, sed vbiq; compactior & obscurior, superficie nõ dẽsa, sed rara tota, fœmininus præsertim, sede verò & radice semiuliginosa & semiputri. Gignitur in Agaria Sarmatiæ regione, & inde appellatur: hodie ex alpibus mittitur.

Hæc aũt ἐπιφάνεια, id est, superficies seu facies summa, seu cũ Mesue pars superior quãuis tota vndiq; superficies intelligi possit, tamẽ quę pro situ in arbore varior est, agarici pars superior, vt à Mes. rectissimè dicitur, ea potior videtur, q'a magis aërea, & ob id leuior, rarior, &c. cũ aëreũ ob insitam leuitatẽ sursum feratur, vt in eodem terrenum & aqueũ deorsum: siue aũt ea pars superior sola, siue etiã tota ei superficies optima est, nõ est nobis purgãtibus agaricũ excidẽda & abijciẽda quorundã more. Nec ita superficiẽ ad viuum

intellige,

intellige, vt sola velut cuticula sit vtilis, sed illæ partes quæ subsunt, quo ipsi optimæ sunt propiores, eo meliores.

Aristolochię clematitis lōga radix nobis est perfreques, lōga, rara, rotundę verò in agro Nemausensi plurima, etiā hic crebrescit. Esso dicta est messibus, & desquamato terreno seruāda. Legēdā vtraq; plenilunio, vt alias propè oēs quidā contendunt: sic enim pleniores cū sint, siccādo min⁹ flaccescūt, alio tēpore lectis magna sui parte siccādo vaporātibus, & marcescētibus. Eligenda vtraq; bene habita, & si est sicca, minus altè rugis striata, carne multa, firma, odore & sapore vegeto, sed suo, nō pulueruleta dū frāgitur, nec situ obruta, nec carie aut teredinib. exesa. Quæ bonitatis notę reliquis propè plāta rum partibus sunt cōmunes. Pōtica autē & Cretica est præstātior. Behen accipiatur Armenia, calida, humida, odora, rubra potius q̄ alba: quæ verò hodie in Italia & Prouincia inodoræ reperiūtur radices, & pro behē supponūtur, vel alię sunt ab Armeniis, vel saltem his minus efficaces. Harum loco placerent magis radices eryngij. Behen rubrum folio lapathi rotundi prope Burdegalam locis aquosis plurimum, ac inde in alias Galliæ partes

trāſportatur:albū in Prouincia crebrius.

Dioſ. *Gal.* Bryoniæ radix, foris cineritia, intus albicans, ampla, conſummata, colligatur veris initio.

Calamus aromaticus, calidus, ſiccus ordine ſecundo, partiū nonnihil tenuiū, fuluus, intus albicans, odore fragrātiſſimo, denſe geniculatus arūdinis modo, cętera mollis tactū, lętus in frangēdo, cōfractus autē in aſſulas diſſilit, non totum raphani modo rumpitur, fiſtula intus plena araneorum, caſiæ guſtu, leuiter aſtringēs, & cum quadā, ſed minima acrimonia amar², in mādēdo glutinoſus, ex India defer-

Hor. *Manardi.* tur, teredinib. facilè tentatur. Qui verò in officinis eſt, nō calam⁹, ſed radix eſt, neq; ea calami, ſed plantæ alterius: neq; ex India videtur afferri, quia vili vēditur, & ſępè recens multū cernitur. Ob id inter radices eū recenſui, iuſtius inter ligna locādum: ſi verus habeatur, triēnio ſeruatur.

Dioſc. *Gal.* Centaurij magni radix, acris, aſtringēs, ſubdulcis, ſubamara, rubeſcēs, craſſa, grauis, ſolida, tripedalis (ſi integra eſt) ſucco prægnans dū recēs eſt, ex ſolo pingui & aprico Licyæ, Peloponeſi, & aliarū multarum regionū, annos decem ſeruatur. Radix autem centaurij parui, medicamen-

Ibidē. tis eſt inefficax.

Coſtus

Coſtus ſubamarus, modicè aſtringit, acer adeò & calidus vt vlceret, cãdidus, leuis, eximia odoris gratia, recẽs, abũdè plenus, dẽſus, ſiccus, à teredinib. nõ exeſus, Arabicus. Poſt hũc Indicus, tertius in bonitate Syriac⁹, grauis, colore buxeus, odore feriẽs. Hodie Lugduni frequẽs eſt Arabicus, nõ tamẽ quẽ Arabici ſcriptores dulcẽ & amarum ſoli inuexerunt. Coſti nigri mentio fit Dioſc. in rha pontico.

Dracũculi radix legẽda vere, aut æſtatis initio, ampla, cõpleta, ex loco libero, hæc etiã noſtras eſt, rarò externa huc cõuehitur. Dictãni radix Dioſc. calefacit, aliis folia magis celebrãtur calida, odorata, rotũda, parua, dẽſa, lanugine vtrinq; intecta Cretica metitur æſtate & autũno. Quę verò radix dictãni ab officinis ſupponitur alba, tenuis, eligniata, ppè inodora, minimũ amara, nullo exiguóve caloris ſenſu: pſeudodictamni fuerit potius, aut herbæ neſcio cuius: qua abiecta, potius pulegio vtendum eſt. Doronicum, radix parua, foris ſubflaua, intus alba, dulcis, calamo aromatico ſimilis colore & figura. Meſ. Serapio.

Elleborus albus radicib. nititur multis, tenuibus, ab oblõgo & exiguo capite exeuntibus, cœparũ modò fibratis: optimæ ſũt cãdidę, friabiles, carnoſę, mediocriter Dioſ.

extētę, nec iūci modo mucronatę, nec in frangendo puluerē emittētes: suntq; medulla tenui, gustu feruente, nec tamen id vehementer, nec saliuam subindè ciens. Quę enim conferunt eā contrahūt, stran gulāt. Laudantur ex montibus & asperis, Cyrenaicæ: Galaticę verò & Cappadocicæ & Italæ sunt periculosiores. Omnis al bus est periculosus Mesuæ, nō item Græcis autoribus. Eidem minus acer & mordax, nec statim initio albus quàm niger, sed amarior est ac diutius seruari potest quàm niger, cætera nigro similis.

Mes. Cortex radicū fibrosarum, asari colore, fractu facilis, medius crassi tenuis, antiqui recētis, grauis & leuis, aut potius leuior q̄ grauior, legitur vere & ęstate Mes.

Dios. Elleborus niger radicibus cohęret nigris, tenuibus à capitulo cæpe simili, cōfibratis, vt albus, quarum est vsus. Optimę sunt corpulētę, plenę, in quibus sit tenuis medulla, acres gustu, & feruētes, in collibus asperis, & sitientib. locis, vt Anticyra, Helicone, Parnaso, Ætolia. Addit Mesues fragiles, leues, asperitatisq; expertes, leuiores quàm grauiores, tenuiū & crassarum, recentium & vetularū medias. Salubrior est albo, colligitur vere & ęstate.

Mes. Esulę minoris radicis cortex eligēdus

tenuis,

tenuis leuis, fractu facilis, rubescēs cassiæ fistulæ modo post sex à collectu mēses, ex loco libero collecta initio veris. In fine veris autem, lac eius colligendum est.

Galanga est radix subrubra, vel rufa, geniculata, intorta, grauis, sapore acerrimo linguā admodū vellicāte, calida sicca gradu tertio, odore & figura quadam cyperi. Vnde q busdā cyper⁹ Babylonic⁹ dicitur; indicta priscis, alba, odoris & saporis gratia carens. Puluerabilis multū abiiciēda.

Gentiana notis tantum cōmunibus nititur, ex Iura mōte in Gallias totas distribuitur, colore foris buxeo, intus crocāte, amarissima (ob id aloë Gallica dicitur) dura, parū rugosa, fragi cōtumax. In hortos Parisiēses trāslata, min⁹ efficax adolescit. *Actuarius. Serap.*

Glycyrrhiza quāuis in Galliis passim luxuriet, laudatur tamē Gal. magis Cretica, aut saltē Hispanica, vel ex locis aliis minus humidis: colore est foris buxeo, ligno lento & fractu cōtumaci, intus multū croceo, sitimq; māsa extinguēte, sapore subacerbo, dulci, q busdā melior est nigricās & lēta, quàm buxea & fragilis. Improbatur int⁹ alba vel nigra, exucca, vetus, fragilis rhaphani modo, & inter frāgendū puluerē edēs: quæ nota in omni parte plātę, si præter naturā adest, vetustatem prodit. *Diosc.*

Hermodactylus Mesuæ ꝓbatur radice rotūda, ampla, foris & intus multū alba, mediocriter dura, ex loco edito lecta, calida & sicca initio gradus secūdi: laxa verò, rara, leuis, est imbecilla: rubra & nigra mala. Quæ in officinis est, affirmatur mihi ab his qui legerūt freqūēter in Gallia Narbonēsi & Prouincia, esse folio nigro, porraceo, flore per autumnū croci, sine croco tamen, foris nigra radice: quæ res declarat esse colchicū, innoxium tamen aut saltē innocētius experimur: fortè qa siccatum est, nisi recens nobis vsurpatur.

Iris Illyrica veteribus propè sola laudatur, parua, dēsa, frangi contumax, subrufa, intus albior, amara, sternutamenta dū tūditur ciens, odorata. Florētina tamen sola nobis hodie inculcatur, cùm Gallica alba purgata laudetur Gal. lib. 8. c. ph. par. Ex locis apricis & siccioribus Illyridis lecta ad me missa Venetiis à Marti. Greg. med. præstātissimo in horti mei partem editam, & soli meridiano apertā translatā, iam pulchrè repullulat. Mesuæ verò laudatur radix ampla, dura, dēsa, velut in nodos breues collecta, ex albo rubescēs odore violæ nigræ, aromatico sapore, acri & mordaci, flore purpureo potius quàm albo, veris initio collecta.

Nardi

Nardi ſpica cum radice dodrãtali, digiti parui craſſitudine, aſtringēte, ſubacri & leuiter amara, odorata, calida primo exceſſu, ſicca ſecūdo. Mihi Lugduno delata eſt à Ioāne Hornæo Pariſiis Pharmacopœo lōgè peritiſſimo, & fidiſſimo, latinè doctiſ. Græcè & Hebraicè mediocriter inſtituto, cū coſto, acoro, & aliis nō paucis.

Pyrethrū radice eſt lōga, pollicari craſſitudine, guſtu feruidiſs. & igneo, à quo nomē habet, quę māſapituitā largā elicit. *Dioſ.*

Polypodiū radice dulci, auſtera, digiti parui magnitudine, multū ſiccāte, ſed ſine morſu: ꝓbatur ſubdulce, ſubauſterū, guſtatu ad poſtremum ſubamaro, & nō nihil aromatico, ſolidum, cirris ſeu nodis plenū, ex rubro nigreſcēs, colore int⁹ herbaceo piſtacij modo, recens, quercuū & arborū aliarum glādiferarū trūcis innatū: aliis murale & ſaxoſum magis probatur, niſi loca ſint vliginoſa & vmbroſa. *Dioſ.* *Gal.* *Meſues.*

Rha ponticū radix nigra, coſto nigro foris, cētaureo magno intus ſimilis, ſed minor, ruffior, fungoſa & laxa, aliquantum leuis, ſine odore, quæ manſa colorē reddit pallidum, ad crocum inclinantem, teredinibus non exeſa, Dioſco. In quo preter hæc legit Serapio, aſtringens, ſi pluſculum mandatur, ſubacris, &c. *Dioſ.*

Rha indicū & proximum ipſi rha bar-

barum, laudatur ſubnigrum in rubrũ inclinans, graue pro raritate ſua: confractum, ex ruſo & glauco alternat, & croci modo tingit, recens, non adulteratum, aſtringens, amarum, cholagogũm, calidũ ſiccum ordine ſecũdo. ſeruatur annis tribus, quatuor, in pſyllio, milio vel oblitũ cera ſola, vel ea cũ terebinthina. Scilla ſit bonę magnitudinis (nõ tamẽ admodũ magna & enormis) bene habita & nutrita, alba, recẽs ex terra ſumpta, cũ folia ei⁹ & caulis exacte aruerint, ſeu quãdo triticum metunt, quia tunc potiſs. viget. Huic pãcratiũ ſimile guſtu & viribus, ſed imbecillius. Meſ. præfertur, quę ſapore eſt dulci, acri, amaro, ſquãmis delibrata, ſplendens, ex loco libero prope alias educata.

Gal. li. 8. ſim.

Turbith Arabibus laudatur, cortex albus, gũmoſus, lactis craſſitie, vacuus, arũdinaceus, fractu facilis, recens, foris autẽ cineritius & planus, ex locis ſiccioribus.

Meſues.

Zingiberis radix ſit cãdida, odorata, piperis ſapore & viribus niſi quòd tardius calefacit: ſed diutius, vti longũ piper. Dãnatur teredinibus exeſum, puluerulentũ, tectorio quouis circũlitum ad pondus: & magis ad exeſionem tegendam. Terram meritã & columbinum, quod vocãt, male zingiberis loco ſupponũt, quoties puluere eius eſt opus: licet pondere, colore, &

reliqua natura radices sint diuersæ.

Zedoaria radix aristolochiæ rotundæ æmula, sapore & colore zingiberis, calida, sicca gradu secundo, eadem Serapioni dicitur zurumbeth: sed zurumbet sine h, radix est diuersa.

HERBARVM DELECTVS.

HERBAE ppè omnes sunt nostrates, quanquam harum quædã ex aliis regionibus sunt meliores, vt absinthiũ ponticum, chamædrys, chamæpitys, scordiũ, Cretica chamędrys cãpestris potiꝰ quàm suburbana, calaminthe mõtana melior quã domestica: tamẽ si nostrum hoc solum & cælum habeant persimile externo, vires quoq; non ita dissimil es sortiãtur, qua ratione plãtas Italas Creticis non multũ cedere scribit Gal. si pluuium nõ fuerit cælum, & herbæ acres digerẽtésque, quæ humores prauos afflictis partibꝰ infixos vehemẽter digererẽt, ex siccis & maritimis locis eligãtur, in empl. *διὰ βοτάνων* initio lib. 6. compos. pharma. secund. genera.

Porrò ex herbis plurimæ solũ virides in vsum recipiũtur, dum hę vel harũ succi in syrupos coquũtur, & in apozemata, clysteres, fotus, cataplasmata, & alia id genꝰ, in quos vsus postremos quouis tẽpore leguntur: in syrupos autem, vel formam

aliã toto anno seruandã sunt legẽdę, quã do sunt efficacissimę, cũ scilicet florẽt, aut etiã semine iam plenę sunt vt fumaria, calaminthe, & alię ex sequẽtib⁹, in syrupos, vel alia cõposita diu seruãda recipi solitę. Nã fumariam florẽtem veris initio, semine autẽ plenam veris fine legit Mesues.

Quòd si herbæ nec caulem, nec florẽ, nec semen edũt, vt adiantũ omne, aspleniũ, legẽdæ in foliorũ vigore: quãdo scilicet maxima & virẽtissima sunt, quędã verò dũ florẽt, aut semẽtescũt, quia lignosæ sunt, & exuccæ, ante id tẽpus in vsum trahũtur, vt beta, brassica, cichoriũ, chõdrilla, eupatoriũ, lappathia, plãtagines, verbascum, verbenaca. In quo viriũ vigore etiã sunt colligẽdę quę siccãtur, & in vsus medicorũ varios anno etiã toto seruãtur, vt absinthium omne, adiãtum omne nobis (quibus enim abũdat, virẽs & vigẽs vsurpatur) anethi coma, betonica, cardu⁹ benedictus, cichoriũ, centauriũ paruũ, calaminthe, mẽtha, chamędrys, camępitys, eupatoriũ, eufragia, fumaria, hyssopi coma, marrubiũ, maiorãna, origanũ, poliũ, pulegiũ, ruta, rosmaris, saluia (licet hæ duæ etiã sine floribus sint efficaces) scordium spleniũ, thymum, thymbra, verbascũ: aut saltẽ cũ vigẽt folia magnitudine, odore, colo

Anethi & hyssopi coma florulẽta est.

colore, præsertim quę cacumini sunt propiora. Absinthiū autē vere legit Mesues, ad succum & aquā inde stillandā; flores eiusdē ęstatis initio, hic autē æstatis fine, vel etiā autūno. Eupatoriū quoq; legitur, & ex eo succus exprimitur in fine veris Mesuę. Siccātur autē in vmbra magis, nisi quę sūt caule crassiore, aut folio humidiore, & ob id apto putrescere. Vbi ꝑbè sunt siccatę, reponūtur, vt radices, sed min⁹ diu seruari possunt, ob id quotānis mutādæ.

Adiātum omne eligit Mesues bene habitum, virentibus foliis: quod autem gracile est immodicè, & folio flauescēte exanimatum est.

FLORVM DELECTVS.

FLORES vt plantarum partes reliquæ legantur cùm maximè viget, cœlo sereno: non autē vt Bulcasis & indocti alij scribunt hoc vel illo mense: Nā quibusdā regionibus & cęli cōstitutionibus celeri⁹ aut tardius plantarū partes perficiūtur: vt capparis in gēma, rosa expādi cœpta legatur, reliqui ferè aperti: sed haud ita pridè, & ex quibusuis nōdum exhalauit, nec folia tenuētur, & sint decidua. Siccātur sole vel aëre calido, magis, minus, pro varia ipsorum natura. Quidā siccādos volunt, donec ex pōderibus decē vnicū supersit,

minus autẽ ex mõtanis floribus quàm ex cāpestribus minuitur. Reponũtur vt alia, quotannis mutātur, quamuis schœnāthũ etiam decẽnium seruari possit: chamæmelum itẽ diu vegetum est, ob fortem partium suarum mistionẽ. Quam viriũ constantiam etiam tum validus odor demõstrat. Flores absinthij, chamædryos, chamæpityos, hyssopi, anethi, eufragiæ, fumariæ, maioranæ, origani, rorismarini, saluiæ, thymi, verbasci in herbis ipsis cõmemorati sunt, reliqui nunc dicentur.

Balaustiũ flos syluestris punicæ, cytino flore satiuæ punicæ est astringentior, præsertim quod ex acerbis punicis est. Vterq; hic flos punicæ, est ab arbore auellendus quo loco tunc granatum nullũ gignetur. Nã qui cecidit, sæpe id illi ob alimẽti inopiam, augescente & protrudẽte fructu cõtigit, aut ob vermiculum, aut aliam causam: ob id infirmior est, qualis agnoscitur facilè: quia vna parte nigricat, foliorumque capillamentum ipsis non hæret, vt in eo quẽ auulseris, qui præterea in vmbilico ipso, vt foris, rubet. Hispana, rosæ modo lata, & breuia præstantiora sunt Narbonensibus longis, angustis.

Caryophyllum laudatur, frãgi cõtumax odoratũ, ex plano tumidulũ, recẽs, quod

vnguibus cōpressum humorem quēdam remittit, acre, & aromaticū, calidū siccum gradu secundo, aut etiam tertio. Annos quinq; seruari potest, loco tēperato: nam in humidiore putrescit, validiore arescit, & rugosius euadit ac imbecilli⁹, vt quod in eo est enormius, quod barbari antophyllum vocant, interpretanturq; ante folium natum, vt vox sit illis cōposita ex Latina præpositione, & Græco φύλλον folium.

Crocus Diosc. optimus ad medicamēta, Corycius, recēs, oblongus, integer, plenus, non fragilis, flauissimus, & qui cum humore tritus suo colore manus saturet, nec situ nec cariē redolens, subacer. Gal. autē Corycius, à Coryco antro in quo nascitur, licet aliis sit procerior, nō tñ aliis robore odoris aut diuturnitate est præstātior. Eligēdus verò est nō procerior, sed odoratissimus & flauissimus, & longo tēpore in vigore suo persistens. Præstantissimū igitur aliquē crocum apto quodam ædiū loco repositū obserua sæpe, vt pernoscas. Nam id colorem odoremq; pristinum diu seruabit: adulterati verò odor & color citò vanescit. Hæc Galenus. *Lib. 1. antid.*

Cētaurij parui flores ex pallido flauos initio æstatis legit Mesues. Nostrates autem sunt purpurascentes.

Epithymum Arabũ seu thymi cassutha amplexi caulis, cum ramulis thymi lecta minus citò marcescit, & à thymo esse nõ herbis aliis cogeneribus cernitur. Sic flores cęteros & fructus cum ramis legẽdos Galenus docuit. Ex thymo autem montano est præstantius, quàm ex hortensi. Cretense rursum præfertur à Mesue.

Epithymũ Grecorũ q̃d reuera sit, nõdũ planè compertum habemus, nisi sit flos satureiæ, Picardæ vulgo dictæ, perpetuò virentis. Hyssopus colligenda Mesuæ quando incipit florere.

Nymphææ flos tã albus ex stagnis, quã luteus ex fluuiis, vere legitur: cùm apert' est, siccaturque luteus ob paruitate, integer, albus, conspurcatis aliquot externis foliis purgatus, & cauliculo capillamentisque crocatis. Luteus verò ferè hic in aquã etiã cũ albo distillatur, rarò siccatus seruatus. Narbonenses alba sola vtuntur.

Rosæ sunt præstãtissimæ quæ longè omnium suauissimę sunt, & aliis rubicundiores, quales ex montanis, nõ autẽ con uallib' leguntur: siccãdæ loco sublimi meridiano, quò solis radij penetrẽt, rosas tamen nõ tangant. Nã albæ, incarnatę, moschatæ, quãuis recẽtes odoratissimæ sint, tamen siccatæ sunt inodoræ: rubræ cõtrà

recētes parū odoris reddunt,ſiccatę iucū diſſimum &diuturniſſimum iaculātur.Ex agro mōtoſo,petroſo Pruini vrbis,vnius diei itinere à Pariſiis diſſitę in vniuerſam propè Galliā omnium præſtātiſſimæ cōuehuntur,in territorio tamē Pariſino nō inſuaues præſertim vico cui fons Naiadum nomē etiā vulgò eſt,larga manu luxuriāt ſabuloſis vineis,quæ Vrbi toti ſatis eſſe poſſint,vt Peſtanas & alias priſcis celebratas roſas nō deſideremus.Rubras admodū foliis paucis & planis præditas præfert Meſues.Roſæ tardi⁹ collectæ parum diu ſeruātur,& citò nigreſcunt,tempeſtiuè lectæ biennio ſeruantur:cum igitur mediocriter ſunt apertæ,mox integrę inſolentur,ſæpè mouendæ, deindè folia auulſā vaſe terreo claudātur,ne odor aut color pereat.Si quo die ſunt lectæ ſol nō luceat,raræ diſponātur, ne ſe corrumpāt denſatæ.Similiter alij flores ſiccentur.

Schœnāthū ſeu ſchœnu anthos ex Arabia rariſſimè huc ad nos trāsfertur,ſed ei⁹ iūti tātùm calami:ſi deferātur flores,ſolo odoratus vigore deligantur.Nā odoris illius gratia citò vaneſcit,Gal.lib.1.antidot. *Gal. li. 1. An tid.*

Stœchas etiā exotica eſt.ex Creta enim habitior & melius nutrita, ob id melior, petitur. multa tamen nobis domeſtica ex

Insulis stœchadibus Massiliç assidētib. ex qb⁹ & nomē ipsa est sortita. Prouenit etiā multa in Arabia, vnde Arabica cognominatur, & à Mesue præfertur, flore præsertim, pòst foliis: sit amara, modicè astringens: spica ex purpureo cęrulea, odorata.

Stœchas verò citrina seu flaua Dioscoridis heliochrysum, & Gal. amarāthus coma floris aurea, dēsa, in Gallia Narbonēsi & Aquitania, agro Burdegalēsi plurima & præstantissima gignitur, odore abrotani maris, & etiam sapore, sed minus amaro.

Mes. Viola nigra, vulgo martia & quadragesimalis, à Mesue laudatur quæ prima floruit, neq; vim suā calore solis resolutam perdidit, nec pluuia obtudit vel diluit & dissipauit. Quę iam diu aperta est, aut pluuiam sensit, aut in syluestribus nascitur, odoris gratia caret, ac viribus.

Flores vix annū seruari possunt efficaces, præter chamæmelum, stœchadē, crocū, & alios paucos, qui annis post duob⁹ aut trib⁹, coloris & odoris gratiā retinēt.

DE SEMINIBVS.

SEMEN à fructu quantum differat, abūdè in nostræ metho. lib. I. docuim⁹. Semina verò deligātur matura omnia, bene habita, plena, & corpulēta, & quæ naturç suæ vires ꝓprias habeāt efficacissimas, &

odo

odorẽ, saporẽ, colorẽ, sui generis pfectissimũ, si odoris, saporis est particeps. Multa etẽ sunt inodora & insipida, nõ modò seminũ, sed aliarũ quoq; partiũ gña. Sit prȩterea, si fieri potest, delata ex regionib. in quibus celebratissima crescũt maiorũ nostrorũ testimonio. Sintq; recentia, aut his proxima. Quæ enim diutissimè fuerũt reposita semina, & alia, vires habẽt imbecilliores. Vbi aũt puluis ab ipsis diuidẽdo excidit, terminũ excesserũt. lib. 1. alimẽtorũ.

Amomũ cãdidum vel fuluum, simplici tamẽ colore, nõ vario, laxius in vua parua, seminis tamẽ plena, diffusum: nõ astrictiꝰ cohȩrẽs: sit prȩterea odoratũ, nares vulnerans, acre, mordax, recẽns, non cariosum. Amomũ Scythicũ laudatur lib. 8. com. ph.

Ami Illyricum vel Ægyptium.

Anisum Creticum.

Cuminũ Æthiopicũ, deinde Ægyptiũ.

Ligusticum ex Ligusticis alpibus, vnde illi nomen.

Seseli Massiliẽse, alterum Æthiopicum, tertium Creticum Dioscoridi laudatur.

Sinapi Alexandrinum.

Thlaspi Cappadocicũ vel Creticum, sed maius & minus rotundum est prȩstantius Galeno. Vtrunq; nobis est, à Bursa pastoris herba frigida astringente, diuersum.

Diosc. Cardamomũ eligi debet frangenti cõtumax, occlusum, plenũ, fartúmq; : gustu acre, amarúmq;, odore caput tentans, excalfaciens: quod tale nõ est, exoletũ iudicatur: Hęc Diosc. Nigrum passim cognominatur Galeno, Nasturcio minus calidũ, sed suauius & fragrãtius eidẽ dicitur. An verò semẽ quod hodie noster Ioánes Horneus Lugduno aduexit, minus & planius grano paradisi, colore & sapore ppè eodẽ, in siliqua breui triquetráq; largissimum, sit verum cardamomum, affirmare nõ ausim ob historiæ ipsius obscurã breuitatẽ: tamen tum ipsum, tum granum paradisi, & quod cardamomum minus vocant, proferunt officinæ, semina sunt non indigna recipi in antidota, ob virium in ipsis aromaticarum excellentiam.

Cnici semen sit amplum, plenum, medulla pingui, albũ, angulosum, lęue Mes.

Psyllium elegit Mesues absolutum, amplum, tam graue, vt aqua mergatur.

FRVCTVVM DELECTVS.

EX fructibus quanquam nõ pauci nostrates in medicamenta recipiuntur: quia tamen externi quidã præstantiores habentur, ipsorum quoq; bonitatis notas paucis attingere fuerit operæpretium.

Amygdalę tã dulces quàm amaræ, proban

bantur flauissimæ, plenę, integræ, nõ con fractæ, nec erosæ, tũ leues, duræ & siccæ, quátum illis datũ est, ob id fragiles, intus albissimæ. Ex his dulces, sapore delicatæ, propè indicibili in castaneam tostã, & panis purissimi bene cocti qualitatem inclinátes, odore ante esum nullo, aut perquã exiguo, inter edendum autem iucundo.

Improbãtur albescentes, nigrescentes, rugosæ, molles, tortiles, fractu contumaçes, & quæ fractę à cãdore illo ad pallorẽ recesserũt, aut nigrorẽ, oleosæ natura aut vetustate, odore rancido, sapore ingrato aut oleagino: quẽ omnibus vetustas affert. Ex quibus tritis etiã si plus olei exprimatur, tamẽ olei amygdalini probatissimi dotes nõ assequitur, quod ex prioribus extrahatur, excorticatis cultello potius q̃ aqua calida, vt in oleis dicemus. Anacardus, seu cum Paulo & Actuario anacardion, sit plenior & habilior, fuscus, resina in cortice multa, acri, nigra, nucleo intus albo: quo in melle cocto fit mel anacardinũ. Hoc etiã tuso potest oleũ exprimi, sed lõgè diuersum ab eo quod coctis in aqua corticibus supernatat, & cõchis colligitur ad cõfectionẽ anacardinã.

Myrobalani citrinæ sint flauæ, multũ in viride inclinãtes, densę, graues, in fractu- *Mes.*

ris gummosæ, amplæ, cortice crasso, denso, os paruum complectente.
Ibidem Cępulę amplę sint, & quo maiores eo meliores, subnigrę, in rubrũ inclinãtes, graues, ob id in aquã proptæ mergi, cortice
Ibidem crasso. Indæ sint nigræ, magnæ, graues, substãtia densa, sine ossibus. A quibus cõditionibus quãto longius abscedunt, tanto sunt deteriores.
Ibidem Emblicæ magnę, graues, carne multa, densa, ossib⁹ exiguis: rara verò carne quæ sunt, spiritu & vigore
Ibidem carent. Bellericæ, magnæ, graues, carne multa & densa. Notæ igitur in his communes aliorum fructuũ & pręcipuæ sunt, vt sint bene habitæ, & corpulentæ, carne multa & firma, ac densa, & ob id osse exiguo, quibus os datum est. Nam indæ sunt exosses. Quę verò notæ aliæ à colore ducũtur, & ossis figura, minoris sint momẽti. Balanus myrepsica sit ampla, vetus, cortice læui, tenui, pleno, medulla læui, pingui. Parua verò ex albo nigricans, vetus, plena medulla alba, læui, pingui, est innocẽtior. Conij seu strobili vulgò pineoli, pleni, recentes, albi, sicci, quatenus illis datum est. Vitentur flaui, aut etiã pallidi, oleosi, rancidi. Id quod his citò, vt ferè sexto mense accidit, nisi prius saccharo intincti hoc vitium effugiant: præser-
rim

tim si prius ex furfure frigantur, & sic probè siccentur: deinde cribro purgentur. quod remedium est aliis quoque seminibus condiendis, ne aut citra condituram, aut etiam condita rancescant.

Cupressi pillulæ, vulgò nuces, sint perfectæ, recentes, ob id molles, seminis plenæ, etiam in ipsis hiatibus.

Cydonia seu cotonia sint bene habita, flauescentia, odorata, matura cùm minùs astringendum & refrigerandum est: cùm verò magis, ante maturitatem colligātur.

Eadem ratio est struthiorum, quæ nos cydonia fœminina vocamus, aliis maiora, minus acerba, carnosiora.

Citrium & arantiū malū, & quē vulgus limonē vocat, sint magnitudine quodq; in suo genere mediocri, odore valido & iucūdo, cuiq; suo cortice tenui, raro: colore in limone pallido, in citro flauo, in arācio rubescēte: quāuis & arācia viridia etiā per maturitatem inueniantur: carne intus multa, firma, & succo odorato, acido, interdum dulci, est quādo ex vtrisq; misto.

Colocynthidis medulla cortice ablato sit pilæ mediocris in speciē cōglomerata, vehemēter amara, matura, ampla, rara, ob id leuis: & quāto leuior, tāto melior: alba, admodum leuis, eadē fœmina, autumno Gal.

legen

legenda cum flauescit abeũte iam virore.

Mes. Cacumeris agrestis fruct⁹ præfertur absolutus & maturus,& virore deposito flauus,amarus. Ex quo succus albus,subpinguis,Elateriũ dictũ, quomodo sine valenti compressione extrahatur, docet Diosc. *Diosc.*

Carpobalsamum sit flauum, plenum, grande,graue,mordax gustu,& feruẽs in ore,modicè opobalsamum redolens.

Mes. Cassia fistula, seu nigra, seu cathartica, id est,purgatrix,eligatur foris & intus nigra,ampla,collucẽs,grauis,plenior &quę concussa clausis intus granis non strepat: pulpa intus pingui,splendente,succulẽta, non fitulenta nec putri:sapore prunorum delicato:calida humida primo gradu. Vtendi tantùm tempore extrahenda; nam extra cannas,vt semen,sanguis,lac, extra propria conceptacula, promptè corrumpitur,& in vasis seruata peior euadit. *Act.*

Cubebæ sint corpulentę,plenæ,graues, acres,minus tamen quàm piper,subamaræ,admodum aromaticæ, subdulces, annis decem seruantur.

Coccum gnidium ex thymelæa eligendum,cui folia magna,tenuia sint, quæ in locis liberis crescit prope alias multas thymelæas, foliorum vsum celebrat Mesues,non granorum.

Dact.

Dactyli nobis, vt Græcis vulgaribus hodie dicũtur, fructus palmę, à digiti figura. Probantur magni, flaui, parũ rugosi, molles, pleni tũ, & carne intus multa, subdura, ad nucleũ candicãte, ad corticẽ rubescente, non pertusi, nõ vermiculosi, & qui cõcussu nihil aut minimum sonent, sapore vinoso. Deteriores sunt graciles, flaccidi, duri, quia excarnes, excusso pediculo pertusi: iidem ferè vermiculis scatentes.

Ficus passæ seu caricæ habentur præstantissimæ, quæ in calatho spartaceo digitis, aut pugnis vtrinque pressæ, sic illis mollicie sua cedunt, vt mutuos partium dictarum motus sibi propè occurrentes sentias: odore sunt iucũdo, nõ calorẽ putredinosum, aut vermiculosum referẽte.

Hæ verò si particulatim explorẽtur, pediculo sunt breuissimo, colore in cãdidũ vergente, molles, tractatu facilè cedẽtes, cute tenui, molli, succo intus & semine flauo, & planè melleo sapore, odore ante esum & inter edendũ iucũdo, graues, paruæ. Si Massiliotides (quæ etiã saporis gratia cęteras lõgè antecellunt, siue albicãtes tantũ sint, siue intus & foris albæ, sed flauo semine) maximę: si externę sint, quales Hispania mittit musto mersas, vt dulciores sint, post ne cohęreat farina aspersas.

Vitiosæ sunt duræ, tũ in massa, tum per se singulæ, vermiculosæ, graueolẽtes, foris nigræ, intus rubentes, vel alio præter naturã colore prędita, cortice crasso, duro, sicco, intus alieno colore, odore, sapore. Quędam tamen sunt nigræ Prouincialibus & Narbonensibus dictæ, foris nigrantes, intus rubertimæ, omnium delicatissimæ dum recentes sunt: nam siccatæ liquescunt, aliæ eisdem cineritiæ, aquosiores quàm vt siccari possint: hominibus ingratæ, auibus expetitæ.

Galla omphacitis, id est immatura, laudatur parua, seu magnitudine mediocri, nodosa, grauis, solida, nõ pforata: minus vtilis, magna, rotundissima, polita, leuis, laxa, perforata, flaua, aut saltẽ rufa. Gallia Narbonensis & Lugdunensis pręfert rosmarinas vulgo dictas, omniũ minimas, graues, solidas, asperas, pretiosissimas.

Iuiubæ zizipha vel zinzipha Grecis dictæ laudãtur recẽtes, amplę, oblongę, passę, tamẽ tensæ, carne intus multa, succulẽta, laxa, dulci, vinosa: plenę, graues, sapore dulci & delicato: nucleo paruo, foris rufo ac verius rubẽtes, intꝰ pallidę aut albescẽtes. (Nam foris albæ nobis nõdum visæ) esse prunorũ rotundiore, paruo intus nucleo, dulci. Improbantur vetustate nigri-

cantes, leues, siccæ, puluerulentæ, friabiles, excarnes.

Myxæ, myxa, & myxaria, vulgò sebesten, à muccoso lentore, quo abundant dictæ, prædictis affines, sed dimidio minores, acuminatę, parum rugosæ, graues, nigrę, carne multa ex rubro nigricante. firmiore, glutinosa, dulci, & subacida, osse prunorum Damascenorum inæquali, nucleo intus exiguo, dulci.

Malum punicum cortice seu corio integro, ruso, duro, & denso, graue, maturum, granis intus rubris, vel roseis, succo prægnantibus vinoso plenissimum.

Myrti baccę recentes, plenæ, succulentæ, odoratæ, grandes & bene nutritæ.

Nuces auellanæ præferuntur ligno solido, non petroso, rubente, rotundo: corpulentæ, graues, nucleo intus si concutiantur sonante: si fracta nuce gustetur, gratissimo, & sapore castaneam referente: foris flauo, intus albicate, pleno, duro.

His proximę sunt, francæ vulgò dictæ, hoc est legitimæ, oblongæ, ligno simili, cute intus nucleum vestiente rubentissima, carne dura & firma, rubente. Infirmæ sunt syluestres, ligno & nucleo candicante. Improbantur leues, perforatæ, quia vermiculosæ, vetustate oleaginæ, rugoso

nucleo & exucco.

Nux moschata sit grauis, oleosa, odorata. Nux indica aquã intus dulcẽ habet, si recẽs est. Quę quidem vtenda, nõ cortex.

Oliuæ halmades, seu colymbades, quæ in sua muria cõditæ innatant, pręstantiores sunt, magnę, quales figura, pallidę aut rufæ, plenæ, solidæ, carne multa, densa, subamara & subdulci: osse intus paruo, longo, nucleum delicatissimum cõplexo. Quæ verò enormes aduehuntur, acuminatæ, carne multò largiore, sapore sunt minus delicato, vt armeniaca. Insita non insitis corpulentiora multò sunt, sed saporis iucunditate multò inferiora.

Gal. Oxyacãthes & rhois, & ribes vua legẽda matura, plenior, acinis paucis bene nutritis potius q̃ densis, & paruis, & strigosis.

Piper longum sit, corpulẽtum, integrũ, recẽs, linguam tardè, sed diu cõmordens, improbatur perforatum, vel adulteratum.

Mes. Piper album ex hoc productum acrius longo, & nigro: maximum, plenissimum, graue, non rugosum.

Piper nigrũ, alio maius, cortice tenuiore, & minus rugoso, graue admodum.

Pistacia sint recentia, nucleo intus herbaceo, sapore iucundo.

Thamar indi præferuntur subnigri, seu

fuſci,lucidi, molles,recẽtes,pingues ceu villis quibuſdam ; & radiculis intertexti, dulcacidi,ſeu ex dulcibus acidi,&vinoſo ſapore. Improbantur ſicci, carne pruno-rum adulterati : in quibus nigredo eſt obſcura,& prunorum odor & ſapor.

Pruna paſſa,vel acida ſunt,vel dulcia:vtraque ſint ampla & plana : carne intus multa,ſucculenta,firma : oſſe exiguo,foris vel melle aërio incruſtata ; vel nigra, ſed citra ablutionem:non rancida,nec ſitulenta,nec puluerulenta.

Damaſcena & armenia magis ad aluũ ſubducẽdã , & dulcia alia humidaq; ſunt eligẽda Meſuæ q̃ acida,vel horũ media. *Meſ.* Sẽna folliculo(cuius præcipuus eſt vſus) ſit ſubnigro,in viride inclinante,modicè amaro & aſtringẽte,à natura cõpleto,recẽti, ſemine intus amplo compreſſóque. Deterior eſt ſubalbus,nondum iuſtæ magnitudinis,aut maturitatis. Folia ſecũdũ tenent locum ſi viridia ſint,& plena,non ſubalba,aut tenuia:ſurculi inutiles purgationi,ob id abiiciẽdi. Mirũ eſt hodie tam oblitos ſui & Meſuæ pharmacopolas, vt folia pluris & faciant & vendãt quàm folliculos. Noſtras verò hortenſis ſenna inefficatior eſt orientali, vt vocant, tamen non inutilis vſu quotidiano exploratur.

Vuæ passæ, pingues, carnosæ, cortice tenui sunt præstantiores libro 2. alimentorum. nobis sunt Damascenæ, Corinthiæ, vulgares.

Damascenæ sunt deligendæ amplę, fuluæ, transparantes, carnosæ, seminibus paucis, paruis, sapore vinoso.

Corinthiæ omnium minimæ sine seminibus, colore purpurascente, sapore delicatissimo, raræ, & pretiosissimæ.

Vulgares huc afferũtur, vel ex Prouincia capsulis abietinis, vel ex Hispania calathis spartaceis. Prouinciales omnium post dicta duo genera, Damascenas intelligo & Corinthias, præstantissimę, præsertim quæ prunellatæ vulgo indigenis vocantur, opinor quòd acino sint pruni æmulo, hoc est nigro, sed quem ros cæruleus intexit. Non incelebres fuluæ, Picardatæ iisdẽ dictę, Damascenis toto habitu proximæ, nisi minores essent, & carne parciore, minúsque solidâ. Ambæ in palmite siccãtur intorto pediculo: hæ si pinguescant immodicè, & ob id digitis hæreant, farina aspersa vitium indigenę tegunt. Qui dolus est frequẽtissimus in Hispanis omniũ ignobilissimis. Quas enim habet Hispania optimas sibi seruat, viles in alias Septẽtrionis regiones trãsmittit.

Delectus

DELECTVS LIGNORVM.

Agallochum lignum,sit maculatum, Dioſ.
odoratum,guſtu aſtringẽs,& ſubamarum,cute verius quàm cortice aliquã tum verſicolore,halitum manſu cõmendans,ſuffimẽtis expetitum thuris vice,eiúſque modo in igne liqueſcens,ſed tardius;& aquæ iniectum mox ſubſideat,& bullulas edat.Xylaloë dicitur Aëtio & Actuario, id eſt lignum aloës arboris,non herbæ,cuius tamen ſuccum nigredine & amaritudine pauca,&ſucco intus gũmoſo nonnihil repręſentat:vnde opinor illi nomen hoc acceſſit.Crudum vbique Meſues requirit:quod enim à quibuſdã coctum eſt excipiendi odoris gratia, vim amiſit.Quod verò oſtendunt officinę,ve Dioſ.
rius eſt aſpalathum:quod ſi optimum ſit, graue & detracto cortice,rubens aut purpuraſcens,denſum,odoratũ,guſtatu amarum:alterum deterius candidum, lignoſum,inodorum. Sunt tamen qui eius loco eliuæ arboris matricem ſubſtituant.

Lignum Gaiaci,ſiue ebeni ſpecies eſt, vt mihi videtur,quia ebenum toto habitu & viribus à Galeno ſcriptis refert,ſiue aliud lignum ſit, eligatur colore fuſcum & flauum,cortice ipſi ligno firmiter hærente, denſum, graue, bene habitum ex

arbore ætatis mediæ, si potest recentissimũ (quo enim recentius, eo est succulentius & vegetius) aut alioqui gũmosum. ac in eo nõ excorticato rami mediocres prę ferũtur, si verò vetũstus est truncus, (modo nõ sit putris aut cariosus, vel aliter vitiatus, vt sæpe videmus) quia ob crassitiẽ & duritiem dissolutioni sui magis resistit, pinguior manet quàm rami: cortex verò siccatior. Contrà verò recẽtis cortex internus pinguior, & succulentus magis, quia alimẽti plantæ vehiculum ferè fuit. Eligatur itẽ sapore dulci, amaro, acri, ex insula meridiana S. Ioannis, temperata, irrigua, resinosius: ex insula autem S. Dominici in zona torrida, aridius.

Palus S. quibusdam videtur ramus gaiaci, cui lignosarum fibrarum implexu vario, matrice nigra hodie in ebeni locum substitui solita, viribus deniq; proximus est, sed valentior si recens est: imbecillior verò & ob tenuitatem citius exiccatus, si vetus, vt in aliarum plantarum ramis, & præcipuè surculis. Aliis diuersus videtur quòd albescat magis suo cortice, & aliis quibusdam de causis. Iudicium his permitto, qui arbores ipsas cædunt, viribus certè ambo sunt proxima.

Santalum citrinum, optimum, & maximè

mẽ aromaticum, sed inuentu rarum etiam Plateario.

Album pessimum, rubrum medium bonitate est: frigida omnia gradu tertio, sicca secundo. Quæ tamen sunt in officinis, acri sapore linguam mordent, præsertim citrinum, ob id non vtenda.

Xylobalsamum probatur recens, sarmento tenui, fuluum, odoratum, opobalsamum nonnihil spirans. *Dios.*

Calamus aromaticus, quem officinæ ostendunt, radix videtur & rei alterius quàm calami, tamẽ viribus proximis pollere odor & sapor indicãt: subalbus, odore & sapore aromatico, non puluerulentus inter frangendum. triennio seruatur.

CORTICVM DELECTVS.

Cinamonum deligatur tenuium partiũ, odoratissimũ, seu indicibili quadam suauissimi odoris gratia, super alia oĩa præditũ, gustatu acre, & valde mordax, admodũmq; calidũ, nõ tamen adeò vt molestè rodat, mansum verò rutã olêre videtur, color illi est lacteus, cũ giluo & cyaneo mixtus, seu cineritius, virgultis gracilibus, nodis frequentibus, læue, con fringi facile. Leptocinamomũ. i. tenue cinamomũ pro optimo vocatur Actuario. Quod verò cannellã vocamus, vel casia *Gal. locis variis.*

est, vel pseudocinamomum, quanquam principum cinamomorũ sex ipsi sint differentiæ generales. annos triginta seruatum sit imbecillius, nec putes diutius seruari posse integris viribus, toto habitu corticisque tenuitate.

Casia quo cinamomo est similior, ac odore & gustu propior, eò est præstatior. Est autem rufa, rosam expirans, & vinum olens, gustum dulcem præferens, & aromatum modo vehementer odora, vnde casia syrinx, id est fistulosa & casia syrinx fistula sæpe apud Gal. dicitur. à purgatrice & Ægyptia res diuersa, vt prius in fructibus admonui. illa corticem exteriorem, quem & fistulam dicunt, odoratu & gustatu valentem habet: quod autem intus est maximè imbecillũ, ob id inutile.

Macis sit rufum aut flauũ, aromaticũ, odore suaui, sapore subacri, & minimùm amaro: quoq; recentius & succulentius, eò melius, ne putes cum quibusdã annos decẽ efficax seruari. Succ⁹ ex hoc expressus gũmi hæderæ figura, q̃ ipsum macis est valentius. Macer hodie desideratur.

Tamaricis cortex sit verus ex Gallia Narbonensi potius q̃ ex fonte bellæ aquæ paradiso regia prope Melodunũ. Hic eñ sit nostras & passim luxuriet, vel lippis & tõ

scrib. not⁹ est, vt cortex radicis capparis.

Thuris cortex fit crassus, pinguis, odoratus, recēs, læuis, non scaber, sine membranis: adulteratur misto cortice pini aut nucis pineæ: sed hi sine odore fumāt, nō incenduntur, sed thuris cortex ardet, & cum odoris fragrantia vaporem iaculatur, ferè in glebis thuris mist⁹ inuenitur. Dios.

SVCCORVM DELECTVS.

Oleum ex oliuis maturis expressum colore ruso, purum, perlucidum, tenue, odore exiguo sed grato, sapore dulci, subacri, & iudicibili, recēs, aut non ita vetustū, nisi vetusto egeatur. In quo trigenariū tritio, & quadragenarium quadrimo est plurimo valētius, vbique crassius, graueolentius, calidius, acrius.

Oleum virgo quod vocatur, est præstātissimum: paucum fit, ob id pretiosum. Dios.

Oleum omphacinū ex immaturis oliuis expressum ad viride inclinat, recēs sit odoratū, morsus expers, sapore acerbū. Huius penuria ablutum capiendum est.

Vinum deligitur varium pro scopis medicorum variis. Colore autem, odore, sapore, consistentia ferè probatur.

Acetum album, tenuius, ob id valentius nigro & medio, præsertim si æquè sit acre & vetustum.

Mel sit vernũ aut æstiuũ non hybernum. Mel optimum sit purum adeò, vt totũ perluceat, odorũ, flauũ, acerrimum, dulcissimũq; gustanti, & iucũdissimũ: cõsistentia nec crassa nec liquida, sed tã sibi cohærẽs, vt continuitatẽ suã quasi linea lõgissima nõ intercisum seruet, si digito *Auic.* attollitur. Idẽ coquendo paucam spumã emittit, nec thymum immodicè olet.

Albũ etiam colore si fuerit, modo notarũ bonitatis aliarum nulla desit, nihilò deterius fuerit. Quin Hispani & Narbonẽses mittũt albissimũ, & longè præstantissimum, idemq; prædurũ, quale etiam flauũ hic præferũt liquido: quippe quod humore aliquo est vitiatum.

Mes. Aëromeli autem, id est, mel aërium seu mãna Arabibus dicta, siue liquida sit, siue granulosa, eligatur alba, recẽs, dulcis, pura, & excrementorũ, quoad licet, expers ex plantis odoratis & homini salubrib. collecta, qualis laricea hodie probatur, anno seruatur. Sola ꝓpè granulosa in vsu est, liquida, inuentu rara, quæ in lapides incidit deterior, & hac peior cineritia: pessima fusca, cœnosa, antiqua, sacchararo & folliculis sẽnæ adulterata: sed hæc tẽpore mollescit, & liquescit, doloq; ꝑdit.

Cera sit flauissima, odorata, pinguis, coacta, leuis, pura, & aliena omni materia carens.

carens. Maurica tingendis flauo colore aliis quanquam nigricat, expetitur:alba, vel natura,vel ablutione fit: viridis mista ærugine:rubea immissa anchusæ radice, cinnabrio tamen sæpe tingitur.

Saccharum est præstantissimum,quod durum, solidum, & mutuo metarũ allisu sonorum est,ligni sicci & solidi modo,tamen ob siccitatẽ &imperceptam raritatẽ leue, dulcissimũ,candidissimũ,& niuis in morẽ scintillans,coherens,quale Valentinũ in metas pyramydũ æmulas (panes vocant)coactum, paruas ponderis libræ vnius & dimidię,vel circiter:carissimum, & confecturis siccis aptissimum,penidiis ob siccitatem nimis friabilem, ineptum.

Illi dotibus istis & pretio est proximum quod Madere appellãt, sed in metas pon deris librarum. 6.7.8.9. decem formatur, confecturis expetitum, quia minus pretiosum,non multò tamen imperfectius.

Tertium statuitur lentile, album quidem sed pinguius, ob id vilius neque cõfecturis siccis aptũ, sed penidiis idoneũ.

Quartum ex Canariis nunc dictis insulis,olim Fortunatis, aduehitur,etiã intus albicans,bonitate inferius prædictis, præstantius sequenti, metis constat maximis,pondere lib.10.12.

Quintum ignobilissimũ S. Audomari dictum, foris albidum, intus subrubrum, tanquam alio fartũ, & foris dolo tectum, metis æqualibus, omnium glutinosissimum, conditurisiccis ineptissimũ, liquidis seruit & syrupis, opiatis, conseruis, & similibus, quia vilissimum, & vilitatẽ tegit aliorũ mistura. Id si mare sentit (nam eo naues ob grauitatẽ saburrant) rubrum vulgò dictum fit, quanquam sunt qui rubrum spumam & spurcitiã omnis sacchari se coquendo purgantis existimant. Ex micis horum collisu elisis etiã metas hic quidam cogit, quæ simplicium naturam sequuntur. Ex his quod generosissimum minimam coctionem sustinet ne puluerescat, ignobilissimum contrã cętera pro accessu, aut recessu variant.

Acacia nostras, modò non putruerit, aut situlenta euaserit, bona adhuc fuerit vetusta, nisi recentem medicus exigat ob scopum aliquem. Aloë optima sit pinguis, glutinosa, friabilis digitis, facilè liquescens, ex rubro russa hepatis modo, coacta & intus foueata, proinde minus grauis, bono odore, myrrham ęmulante, licet planta tota odore sit tetro, eximiæ amaritudinis, sincera, nitida, transparẽs, arenularum & calculorum expers, qualis

Dios.
Mes.

lis

lis est indica. Adulteratur Mesuæ & aliis, & notas istas non habet.

Elateriũ, & Glaucium & Lycium si habebuntur, notas ex Dioscoride require.

Glycyrrizæ succus ex Creta optimus, hoc est, dulcissimus, mollis, recens, purus, tenax, & qui confractus splendescat, nigerrimus, & qui linguæ subditus tandẽ totus eliquescat.

Hypocisthis licet quędam flaua, alia virens, alia cãdida Dioscoridi dicatur, ante pręparationem intelligitur. In offas enim conformata est nigra, lenta, sapore astringente, odore non ingrato. Diosc.

Ladanum probatur odoratum, subuiride, facile mollescens, pingue, resinosum, quod arenas non collegit; nec squalore obsitum est, quale Cyprium, sed Arabicũ & Lybicum est vilius.

LIQVORVM DELECTVS.

OPOS est liquor ex planta vulnerata, terebrata, scarificata, castrata, spontè defluens, sed suaui gustu.

Opus Cyrenaicus sit acer, mordax, modicè rufus, nõ porrace* colore, trãslucẽs, myrrhę æmulus, odoratus, & qui dilutus cito albescat. Ex Taprobana insula in mari Indico maxima hodie à Lusitanis conuehitur, belzoe indigenis dictus, & nobis inde

inde belzoin.(Nam indicus etiã Mesu æ laudatur) corruptius bēcoin. Assa aromatica & odorata, quibus corruptè etiam dicitur, nomine à lasere herba detorto, à qua plãta hic liquor defluit, vt etiam assa fœtida à lasere Parthico & Persico, & cũ Mesue à Medico & Syriaco, cuius liquor virus & putrilaginem olet Dioscoridi.

Diosc. Opiũ dictũ, quod nigri μήκωνος, id est, papaueris, sit opos, id est, liquor, vt meconiũ eiusdẽ succus laudabatur olim Thebaicũ & Hispanum, nũc Apulum in vsu esse frequentiore audio. Opium habetur optimũ, graue, dẽsum, gustu amarũ, odoratu, soporiferum, quod facilè aqua diluitur, læue, cãdidum, neq; asperum, neq; grumosum, quódq; inter colandũ nõ vt cætera coëat, & in sole diffundatur, deinde admotum lucernis nõ atra luceat flãma, extinctum deniq; odoris vim seruet.

Diosc. Mesues. Opobalsamum probatur recens, validi odoris, sincerum, nõ ad acorẽ vergens, dilui facile, lęue, astringens, mordens gustu modicè, in laneam vestẽ effusum nec maculam facit, nec si eluatur notã relinquit, lac coagulat, in aqua, aut lacte celerrimè liquatur, & colore lactescit. Idẽ senescens crassescit, deteriúsq; habetur Diosc.

Opopanax, id est, panacis heraclij radi-

cis

cis incisæ, vel caulis liquor, candidus, dũ recẽs est, dum aruit, colore foris croceo, aut subflauo, intus cãdido, odore graui, seu cum Mesue odore bono, sed succo amarissimus, læuis, pinguis, friabilis, tener, facilè in aqua liquescens. Damnatur niger admodum, & mollis. *Diosc. Gal.*

Euphorbium sit lacteum, causticum, & vrens, tenuium partiũ, vel orobi magnitudine, sarcocollę modo emicãs, vel in ouillis aut hędinis vẽtriculis exceptum & cõcretum, vitreũ, translucens, acre, recẽs, albissimum, vbi calore multo & igneo eget: vbi modico, luteum & vetus. Recens enim albius est, & calidius, & leui gustatu os accẽsum diutius sic tenet, vt cætera gustata euphorbiũ resipiant. Color autẽ hic caducus est, & citò euanidus, fitq; vetustate cineritiũ, pallidius, aut flauius, & modicè calidũ. Bimum aut trimum adhuc mediocre viribus est, & interdum quadrimũ quinto autẽ aut sexto anno exoluitur, pcedentéq; tempore totũ elãguescit, ne putes cum vulgo annis decem posse integrũ seruari, etiã cum milio, lẽtibus, fabis. Recens verò quia viribus est violẽtis, nõ vtẽdũ, nisi medici optimi cõsilio, præsertim sumendo remedio. Mesuæ verò optimũ est leue, fragile, pallidũ, clarũ, acerrimũ,

odore mordax, annotinum: nam recētius igneum est & venenosum.

Galbanū laudatur ligno purū, aliquid tamē seminis mistum habens, odore graui, sapore abominabili, pingue, in Ammoniaci aut thuris similitudinem chartilaginosum, humidi & aridi medium.

Ammoniacum probatur purum, ligno, arenis, terra, sordibus, bene coloratum, odore castorii, sapore amaro, prædēsum, & in thuris masculi similitudinem minutis glebis chartilaginosum.

Gale. libr. I. Anti. Sagapenum laudatur perlucidū, foris rufum, intus cādidum, acre, odore porri, seu medio inter laseris liquorē & galbanum, quibus adulteratur: galbano albiori est simile. Nam spumosa, cohærens, albior, lenisque pars galbani in sagapenū degenerat. Altera dēsior, & multo quàm aliud galbanum cōstrictior, fit galbanum optimum, sagapenum resipiens, eaque tanquam præstantissima vtendum. si verū est, vino aut aqua statim soluitur, adulteratum nō liquescit. Mesuæ verò optimū sagapenum censetur ex albido rubescēs, odore porri, non omnino laseris, nec galbani, quibus adulteratur, spissum, sed tamen leue, facilè in aqua resolubile.

Ibid.

Scammonia vel scammonium ex Mysia

Aſiatica defertur laudatiſſimum, hoc eſt, nitidum, rarum, fiſtulis tenuibus, fungoſum, leue, taurino glutini vel gummi colore ſimillimum, & clarum, linguam parū vehementer vrens, linguæ ſaliuoſæ tactu vel humoris alicuius albeſcens in fragmentis, & lacteſcens, tenerum fractu, ac pulueratu facillimum, odore bono ſed ſuo, non autem fœdo. Syriacum & Iudaicū graue & denſum improbantur: tamen Antiochenum Meſues commendat. ſi verò linguam vehemēter exurat, tithymalli ſucco vitiatum iudicatur.

RESINARVM DELECTVS.

MASTICHE laudatiſſima fulgore quodam ignis ſplendida, cādore ceræ Tyrrhenicæ, ampla, retorrida, friabilis, ſtridens friando, odorata, minimum acris, Chia, id eſt ex Chio inſula, calida ſicca ordine ſecundo, parum aſtringens. *Dioſc. Gal.*

Deterior eſt viridis & nigra, Ægyptia dicta aut pontica, bitumini nigredine ſimilis. Eſt autem lentiſci arboris reſina.

Terebinthina reſina ex terebintho arbore defluēs, optima eſt alba, vel cœrulea, vel colore vitri, pellucida, odorata, terebinthū olēs, ſubamara, chia, aſperæ arteriç & ori mordax, liquida. Huic primatum inter reſinas dat Dioſ. ſecundas tribuit maſtichę,

cõtra Gal. ob id eam ſtatuimus primam.

Hodie ex Cypro inſula & liquida, & per ſiccationẽ coactior aduehitur nõ cõtemnenda. Huic proxima eſt larix dicta ſeu laricea ex larice arbore, in qua mannã ferè colligũt. Larici bonitate & tota natura eſt affinis abietina, quę hodie ꝓpè ſola pro terebinthina, ab omnib⁹ officinis ſupponitur magno errore, cũ ſit multò inferior terebinthina. Quod ſi Gal. nõ modo terebinthinã exigebat, ſed Chiam tanquam omniũ præſtãtiſſimã requirebat, qua nõ dico ignominia ſed pœna mulctãdi ſunt rhopopolæ, q ſciẽtes abietinã ꝓ terebinthina vendunt, vſurpãtq; non ſine medicorũ id permittentium infamia & culpa.

Præter has picea, pinea, ſtrobilina, cypariſſina, Dioſcoridi & Galeno memorantur, & liquida è pinu, & picea, quæ quòd olim à Colophone vrbe Aſię minoris petebatur, colophonia vocabatur: nũc neſcio, qua ratione fecem terebinthinæ diſtillatæ ſolam vocent Colophoniam.

GVMMIVM DELECTVS.

GVMMI ex acacia Ægypti ſpina, Arabicum, vulgo dictum, & gummi abſolutè, laudatur vermiculorum in ſpeciẽ contractum, vitri modo perlucidum, purum: refrigerat, denſat.

Canc

Cãcamum Arabicæ arboris lachryma vulgò gummi lacca, præstantius est ex Dioscor. legendum.

Caphura Indicæ arboris ferulaceæ lachryma: solis Arabibus & Græcis recẽtioribus cognita, eligatur quæ igni vel sole ex rubro albescit, perlucet, friabilis est. Ea enim est melior & tenuior & durantior: eadem pani calido imposita madescit, si sincera est: arescit verò, si spuria.

Deterior est crassa, fusca, nigra, assulis ligni sui implicata, vase eburneo cum semine psyllij aut lini, annos quadraginta seruari posse quidam affirmant.

Gummi oleæ Æthiopicæ corruptè elẽmi dictum, melius est scammonio simile fuluum, stillis exilibus cõstans, mordax. Dãnatur Ammoniaco vel gummi Arabico simile colore nigricans, morsus expers. Quod ꝑferũt officinæ est resinę piceę aut pinus, quã Burgundicã vocamus, colore & cõsistẽtia & odore primo, deinde tamen valentissimo & multis graui.

Gũmi iuniperi vulgò Vernix, quia verno tempore exudat & legitur, bonum est recens, perlucidum, pallidum dũ veterauit, flauescit, & fit friabile mastiches modo: quam toto habitu multum mẽtitur. In vsu frequẽtiori tamen est scriptoribus *Dios.*

& pictoribus quàm medicis, preterquam, in suffitibus. qua autẽ ratione non video cum ipsum vt & thus, caput grauet, & vapore crasso & calido repleat.

Myrrha arboris Arabicæ lachryma eligẽda, recẽs, squallore & situ obducta, leuis, tota concolor, & quę confracta, vnguium modò & læues venas ostẽdat, glebis minutis, amara, acris, odorata. Omnibus antefertur Troglodytica ex Aphrica viridis, perlucida, mordax: odoris gratissimi, nullo vitiatá liquore. Post hanc secũda est tenuis, bdellij modo facilè sub digito mollescẽs, odore grauiuscula, apricis nascẽns. Mala, nigra, aut colore picis, grauis, retorrida, maturitate maximè exoleta. Omnium pessima, pingui carens, cano situ obducta, acris, ad gummis imaginẽ vergens, & viribus eius proxima. Ob id adulteratur gũmi macerato aqua, in qua myrrha maduit. Vera enim est rara inuẽtu, pręcipuè sinceta. Nã in optima myrrha opocalpason inuenitur ab optima myrrha diuersum, vt in nostris simplicibus abunde docuimus: propter quod & alia, myrrhæ in sumendis parũ tutus est vsus.

Myrrha stacte, id est, ex myrrha recente, pingui, & solo lætiore nata exudans. & stillãs, cũ ex aqua pauca tusa, dein de machina

china exprimitur, colore pallido, amaritudine præcipua, odoratissima, pretiosissima, minima portione efficacissima, multò rarior ipsa myrrha. Nã quę styrax liquida vulgò dicitur, si vera esset, myrrha fuerit stacte: sed cùm odore sit teterrimo, à myrrha alienissima res est.

Quod stillis illis expressis magma myrrhæ superest, vulgò quoque styrax rubra dicitur.

Bdellium lachryma arboris Sarracenicæ, vel Sembrachenicæ cum Heromlao, optimum est carens cortice, ligno, sordibus, vt taurinum gluten, translucens & clarum, odore vnguis marini incensum, gustu amaro, intus pingue, & si tactu subigitur mollescit.

Scythicum est atrius, resinosius, molliẽs magis. Arabicum resinosum, liuescens, lucidum, magis siccans, nisi recens sit & humidum, & tundendo facilè mollescẽs. Indicum, sordidum, nigrum, grandioribus glebis in offas conuolutum.

Adulteratur gummi, sed id minus est amarum, & minus suffitu odoratum.

Styrax lachryma arboris Syriacę probatur flauus, pinguis, resinosus, sordescẽs, albicantibus grumis, acer admodum, & amarus, quamplurimum in sua odoris fra

grantia permanens, & qui subactus melleū reddat liquore. Deterior, niger, furfurosus, friabilis, cano situ obductur. Adulteratur multis modis Diosc. sed dolus his notis deprehēditur. Pretiosissimus erat & paucissimus Gal. ętate, qui ex Pamphylia in calamis & in arudinibus afferebatur: Vnde opinor quiuis alius calamites hodie quoque dicitur. Accipe autem quod calidissimum, & odore & gustu valentissimum est.

De styracis duobus aliis generibus supposititiis in myrrha diximus.

Sarcocolla arboris Persicæ lachryma, pollini thuris similis, rufa, emplastica, subamara sine morsu, siccans Mesuæ. Item valētior est flaua quàm alba, & quo amarior, eò melior. Adulteratur gummi misto, puluerata etiam suspecta est *Dios.* adulterij. Vera enim rara est inuentu.

Succinum vel Electrum est lachryma ex pinei generis arboribus exudans autūno ex Germania septetrionali & insulis maris Germanici, larga mitti solita, incēsa p ineam aperte olet charabe vulgò & ambra dicitur: medicis in vsu raro.

Ambar verò seu ambarum seu ambra Arabibus & Græcis recētioribus est odoramēti genus cineritio colore. Arabica,

ſubalba, Indica, ruſa, pinguis, odorata, ſuccinum orientale dicta Hermolao. Nigra omnium peſſima.

Thus lachryma arboris Arabicæ, pinguius, albius, emplaſticũ: flauiꝰ eſt ſiccius & antiquatũ magis. Quod fœmininũ vocãt reſinoſum magis eſt ac molle, citò ardẽs: quod maſculũ, primum albicat, tandem etiam ruſeſcit & flaueſcit. Perlucidũ eſt, ſi præſertim guttarum formam retinet. Adulteratur reſina piceæ & gummi, ſed thus ardet, gummi nõ inflammatur, reſina in fumum abit.

Mamnã ſeu mannam thuris Græci propriè vocant micas thuris, ex magnis faſciculis concuſſu eliſas cum fragmentis quibuſdam exiguis corticis thuris arboris.

Tragacãtha laudatur alba, perlucẽs, gracilis, leuis, ſincera, ſubdulcis. Saliua in ore diu lenteſcit. Quæ verò eſt antiquata, magis palleſcit primũ, deinde ruſeſcit, tandẽ etiã flaueſcit: qđ lachrymis ꝑpè omnib. cõmune eſt: ſitq; tragacãtha hæc annis amara, ob idq; calidior, dulciũ cæterorum more. Ob id etiã vulgus tragacanthã flauam antidoto aureæ Alexandri, antidoto Hadriani & diacurcumenæ maiori, & aliis quibuſdam cõpoſitis miſcẽt, quæ calida ſunt præſertim vbi cocta ſunt, & vt di-

cunt fermentata, post annum scilicet dimidium: aliis verò frigidis aut temperatis albam aut pallidam.

METALLICORVM ET TERreorum delectus.

AVRVM & argentū indice lapide explorātur & probātur, colore scilicet flauo in lapide relicto. Igni quoq; & aliis explorantur fabris aurariis.

Lithargyros auri omniū optima, præcipuè foliata, aureo colore. Liquatur vt cera, sed non mox, vt lib. sequente in liquatione audies: materiæ solius in emplastris rationem obtinet. seruatur vase vitreo, plumbeo, stanneo, argenteo: siquidem aliam omnem materiam exedit, & defluere facit, Diosc.

Lithargyros argēti & plumbi deterior. Est autem horum metallorum se igni purgantium vitium, seu ferueſcentium spuma.

Arsenicum, id est auripigmentum optimum est, aureo colore, nulli materię permistum, crustosum, & in squammas tanquam bracteolas fissile. Alterum globosum, glandis effigie, pallidum, & colore sandarachā imitans: vtrunque causticum est. In eisdem metallicis fodinis quibus

ſandaracha gignitur, in Ponto & Cappadocia.

Sandaracha arſenico affinis natalibus & natura, quin & in eam arſenicum vſtione degenerat: ob id auripigmentum & arſenicum rubrum quibuſdam dicitur: probatur colore rufo, ſaturatior ceu cinnabaris rubro, ſulfuris virus redolens, friabilis, aliena materia carens, cauſticum eſt. Ne ergo poſthac ſandarchæ nomine gummi iuniperi accipias in compoſitionibus Græcorum.

Aes vſtum probatur rubrum, & quod tritum colore cinnabarim imitatur, nigrum verò pluſquam decet exuſtum eſt. *Dioſ.*

Squamma æris laudatur craſſa, rufa, præſertim ſi aceti reſperſu æruginem contrahat. *Ibidem*

Flos æris ære fuſo, & aqua effuſa exilit ſubitò milij effigie & numero: optimus eſt breuis, grauis, ſplendens: cùm teritur rufus, friabilis. adulteratur æris ſquamma aut limatura, ſed hæc dentibus dilatatur.

Diphryges quaſi bis toſtum, eſt perfecti æris velut fex ſubſidens & cohærens imæ fornacum parti: ablato ære viſitur, acre eſt vt æs vſtum. præfertur quod ſaporem æris & æruginis habet, aſtringens & vehementer ſiccās linguā, quòd exuſta ochra

ſibi non vendicat, quæ tamen diphrygis vice venditur: adulteratur enim ocra vſta.

Scoria eſt metallorum omnium velut ſtercus, ſcoria plumbi optima eſt, denſa, fractu contumax, ceruſſam planè repræſentans, nihil plumboſum habens, ad luteum colorem accedens, vitri ſplẽdorem imitatur.

Ærugo eſt æris velut rubigo, acris eſt & mordax & cauſtica. Flos æris Guidoni & ſæpe idiotis aliis malè dicitur.

Ærugo ſincera compreſſu digitorum diffunditur, dentium quoque appreſſu cedit, læuis eſt ac æqualis, & ſine aſperitate. poſt foſſilem præfertur raſilis, nobis hodie ſola in vſu.

Sori, chalcitis, miſy, & ex tranſmiſſa per hæc aqua & ſiccata chalcanthum, acria ſunt, & vrendo eſcharas inducunt.

Sori in fodina infimum, craſſiſſimum, lapidoſius, vehementius compactum, in humore non liqueſcit, friando nigrius, ceu melanteria apparet, ac ſcintillat, vt miſy, in multa foramina dehiſcit, olfactu & guſtatu virus olet, ſubpingue aſtringens eſt.

Miſy ſummum grumoſum & fruſtuloſum magis eſt durum, auro ſimile, & friando auri colorem repræſentans, &

stellæ modo splendens, ægrè liquescit. Cyprium ad ocularia medicamenta optimum, ad cætera remedia Aegyptium efficacius. Diosc.

Chalcitis situ & natura horum media, æri similis, friabilis, non lapidosa, nec inueterata intercursantibus oblongis venis, splendētibusq; prōptissimè liquescit.

Chalcanthum optimum est molle, cōcretum, graue, cæruleum, translucens, quale est stillatitium, concreto & coctili præstantius.

Melanteria præstat, sulfuris colore, læuis, pura, æquabilis, aquæ contactu confestim nigrescens, misyos modo caustica. Diosc.

Cadmia fornacaria melior est botryitis, id est, racemosa, in summo fornacis ærariæ affixa, densa, modicè grauis, in leuitatem magis inclinans, colore spodij, & quę fracta cinerulenta & æruginosa est.

Cadmia, lapis calaminaris vulgò dicitur, cuius puluere æs rubrum pallore tingunt, & augent etiam hodie fabri ærarij. Is alieno sapore mandenti est, & in farinam tritus, aceto subactus, in sole siccatus coit in lapidem, in igne manet, & fuliginem edit luteam, vel æream. quæ lapidi cuidam in lapidum fodinis inuento à nō

nullis malè pro cadmia supposito non conueniunt. Diosc. Id quod dum fit, pompholyx ceu fuligo quædam alba tenuis summæ fornacis cameræ adhærens, parietibúsque ac tectis, & spodos illi persimilis, sed grauior, in pauimentum recidit. Vtriusque magnam nobis copiam suppeditant fornaces ærariæ Parisiis, in via diui Martini prope Budæi, piè vita functi, ædes.

Cerussa olim Rhodiaca Corinthia, & quæ Puteolis in Italia fiebat, cæteris albior, leuior, tenuiorum partium, ad emplastra alba maximè commendabatur.

Sulfur viuum est optimum, præsertim si ne tedulè, seu fulguris modo splendeat & perluceat, nec sit lapidosum; vstum verò est melius virens ac præpingue.

Sulfur enim ignem expertum, quo virentius, oleosius, pinguius, eo melius.

Alumen scissile non in fila tantùm, sed digitis friabile, vulgò plumæ, omnium substantia est tenuissimum & pretiosissimum, aquæ innatat, linguæ, cuti integræ mordacissimum, igni liquatur vt alia alumina: quibus notis tribus ab amianto lapide pro ipso supponi solito facilè secernitur. Liquidum maximè crassarum est partium, & vilissimi pretij, quia in omnibus

bus regionibus inuentu est facile, crustæ & lateris figura: quia facilè opinor liquatur, liquidum dicitur.

Rotundum & astragali figura in medio est amborum.

Gypsum vrendo, seu vt vocant coquendo, vt petra in calcem vrendo coquitur, fit emplasticum: vstum verò præterea, vt cùm in fornace & camino lapides iungit, aut calcinatum vt vocant, minus est emplasticum.

Spuma nitri, aphronitrũ, nitrum videri desierat, nec probo salem petræ ipsorum loco medicamentis misceri: mallem nitrum candidum, quod mihi ex agro Nauarræ datum est, minimum, salsum.

Nitrum præstantius est album, rubro permistum, lucidum, in fracturis laminosum, fragile, læue, spongiosum, salsum, mordax, naturale.

Sal fossitius, vulgò sal gemma, quibusdam videtur, sed Mesuæ sal naphthicus, omnium valentissimus, secundo loco sal gemma, tertio mineralis, infirmissimus est marinus.

Sal Armeniacus, Ammoniacus quoq; Dioscoridi & Galeno dici videtur, subacer est ac leuissimus.

Stimmi vel stibiũ, vulgò antimonium, *Diosc.*
opti

optimum, ſplendidiſſimũ, & modo nitedularum emicans, confractu cruſtoſum, *Dioſc.* terræ & ſordium expers, friabile.

Chryſocolla laudatiſſima eſt armeniaca, colorem porri quàm ſimillimum reddens, pura, terræ & calculorum expers.

Cyanus, in cuius fracturis velut ſtellæ quędam aureæ ſcintillant, vnde lapis ſtellatus Meſuæ dicitur, & vſtione fit cæruleus magis: probatur maximè ſaturatus colore nominis ſui Dioſc. Meſuæ verò eſt colore viridior & cæruleus, maculis aureis interceptus, grauis, metallorum expers.

Armenius lapis præfertur læuis, perquàm æquabilis, calculi expers, colore cęruleo, friabilis Dioſc. colore ex viridi obſcurus, terreus, & indus, maculis viridibus & nigris diſtinctus, attactu læuis, & aſperitatis expers, nondum exactè lapis, ſed friabilis & pulueratu facilis Meſ.

Ochra eligenda leuiſſima, & omnino lutea, friabilis, non lapidoſa. vtitur & lauatur vt cadmia. Dioſc.

Lapidum in medicamentis Græcorum rariſſimus eſt vſus.

Iaſpidem viridem Galenus, omnem iaſpidem medicamentoſum tradit Dioſc.

Arabes quoque compoſitis quibuſdam

dam cardiacis saphyros, hyacinthos, granatos, sardines, margaritas commendant. De his Albertus magnus, Serapio & alij plerique multa prodiderūt, quàm verè æstimato. *Diosc.*

Hæmatites probatur friabilis, saturato colore, niger, durus, & suapte natura æqualis, nulla sorde admista, nullóque zonarum discursu. *Diosc.*

Magnes ferrum promptè trahat, sit colore ad cæruleum vergente, densus, nec admodum grauis.

Lapis iudaicus meræ striatæ forma, tenet & friabilis.

Corallus lapis Actuario dicitur, aliis arbor lapidosa, ruber & niger est Diosc. Nobis etiam albus & aliter coloratus. Visus mihi foris albus, intus ruber.

Sigillum Lemniū, in placentulas quasdam exiguas formatum characteribus turcicis signatum, colore nunc pallido, nunc rufo, sapore parum astringente.

Bolus armenia colore ochra, id est, pallida vel lutea, promptissimè in summum læuorem calcis modo soluitur pistillo, aut quouis liquore, arenosa substantia caret. Tam callidè hæc vt sigillum Lemnium, & alia pleraque adulterantur hodie, vt pro veris recipienda non sint,

sint, nisi ab eo qui collegerit, fides sinceritatis fiat.

PARTIVM AB ANIMALIBVS *sumptarum delectus.*

Diosc. Sanguis hirci quadrimi, bene habiti, aliquandiu nutriti vino albo & herbis, calculum frangentibus, vt fœniculo, seseli, lauro, Augusto mense iugulati, medius Diosc. effluens eligatur: nam primus tenuior, postremus crassior putatur. Vase vitreo receptus linteo raro tectus, sole siccetur.

Sanguis draconis veterũ, hodie ignoratur. Qui vero ostenditur, factitius est ex hirci sanguine, bolo armenia, & succo sorborum, vel aliis.

Lac vaccæ, capræ, asinæ iuuenis, aliquãdiu post partum exercitæ, & bene pastæ, præsertim idoneis sibi pascuis, vernum largius, sed humidius, aut autumnale parcius, siccius, & butyro diu seruãdo aptius. sit autem quatenus lacti datum est, dulcissimum, albissimum, cõsistentia mediocri, si vaccinum est: tenuiori, si asininum vel caprinum.

Serum lactis capræ iuuenis nigræ, salubribus alimentis nutritæ, pauló ante fœtæ præfertur Mesuæ, secundas tenet serum lactis ouini.

Adeps

Adeps ex animali florente autumno lectus, reponitur vel incuratus, lotus, siccatus in vmbra, vel exemptis pelliculis fusus sole vel igni, in vase duplici. Alij tosto in veru animali cadentem excipiunt.

Medulla vt adeps sumatur à fine æstatis, ad hyemis initiũ, ex florẽti animali: & reponatur loco sicco & edito, & septẽtrionem spectãte: reponatur cum foliis lauri siccis, ne putrescat, aut situm ducat. Recẽs etiam tenerorum animalium vsurpatur.

Cerebella passerũ vere & autumno captorum reponuntur, cum vitello oui & melle, vel sole, aut cinere calido siccata. Cornu Rhinocerotis eligatur legitimum.

Mumia Serapionis, cùm sit Dioscoridis pissasphaltum, id est pix & bitumun, ex horum notis noscitur. Quod verò nobis hodie est mumia, liquamẽ est hominũ aloë, myrrha, & si datur balsamo in sepulchro conditorum. Carnes enim cum humanis ossibus retorridæ ad nos afferuntur.

Tunicam interiorem ventriculi gallinarum, quia inutilem confirmat Galenus, de illa ne labora.

Iecur lupi si potes florentis, & bene habiti, aut etiã teneri potius, & recẽs, quàm siccatũ est præstantius. Potest tamẽ siccatũ in multos dies seruari, vt pulmo vulpis.

Renes

Diosc. Renes ſcincorum, qui crocodili ſunt terreſtres, ſiccati ſeruentur, corpulenti & non ſtrigoſi.

Diosc. Caſtorium elige, id eſt caſtoris teſtes, qui ex vno principio committuntur, & quibus eſt intus liquor ceroſus, friabilis, odore graui, & virus olente, guſtu acri & mordaci, recens tamen melius veteri quibuſdam eſt. Nigrum autem fœtidum, rancidum, die vno necare ſumptum affirmat Auicenna de venenis.

Œſypus, id eſt ſuccidarum lanarũ pinguitudo ſeruetur purus, ex ouibus integris, non ſcabioſis. Hyſſopus humida ineptè vulgò dicitur.

Ambra quam habeat originem ignoratur adhuc: præſtantiſſima tamen fuerit rara, leuis, habitu rha Barbari, ſed fuſca magis interdum & cineritia, & alba, odoris gratia multum commendabilis, nigra autem reiicienda, & quam vulpes deuorarint & vomuerint.

Moſchus melior eſt ſubflauus quàm nigricans, & qui pelui humectatæ immiſſus leuior euadat, quàm qui grauior. Ex Catai tamen niger pręſtantiſſimus hodie affertur. Ferrugineus ferè eſt noſter, non quem Auicenna probat citrinus, Alexandrinum vocas, eſt in odore in opum Cy-

renai

renaicum inclinante sed valentiore, præter summam aliam in eo fragantiam glebulis exiguis constat; seruatur melius pyxide plumbea cera obturata per se. si autem odoris gratiā perdidit repone vase vitreo aperto, & suspende in cloaca. sic enim recuperabit, si Plateario credimus.

Cantharides probantur in frumento inuentæ, versicolores, & quæ luteas in alis transuersas habent lineas, corpore longo, crasso, præpingues. Sed inertes ac imbecillæ, quę vnius sunt coloris. Capiantur vere, & phiala seruentur: necentur autem vt iubet Diosc. *Dios.*

Gallus ad ius purgatorium eligatur, rufus, plurimum annosus, sed tamen adhuc ad motum, pugnam, coitum, alacer: & in dimicando validus, macri & pinguis medius, hoc est bene carnosus: præparatio autem eius ex Mesüe repetenda. *Mes.*

Vnguis odoratus, Blatus Bizantis Actuario, blatta bizantia vulgò, conchylij tegumentū est odore castorium referente, ad suffitus idoneum: ipsa enim testa mox liquatur igni bituminis modo, & etiam improbè ipsa olet, quidam albicantem odoratam magis commendant.

Vniones seu margaritæ ex quodam concharum genere auulsi, sint corpulēti,

integri non perforati. Sunt qui à natura perforatos præferant, quòd per foramen excrementis sint purgatæ.

De viperarum delectu lib. 4. nostræ methodi in theriaces compositione, quantum satis est diximus.

Ladanum sit nigrum, molle, glutinosum, graue, odoratum: friabile autem vetustate elanguit.

Ex prædictis aromata sunt, amomum, cinamomum, casia, calamus odoratus, nardus Gallica & Indica, partes balsami, crocus, folium, folium malobathri, ladanum, aspalathum, xyloaloë, macer & recentioribus Ambra, moschus, vnguis odoratus, caphura, cubebæ, doronicū, galanga, caryophyllum, macis, nux moschata, santalum triplex, cornu monocerotis, zedoaria. In his quæ odorata magis sunt, in suo genere sunt præstantiora. Sapore autem si explorabis, per multa continenter ne gusta, sed vel os interea ablue, vel papyrū mande, vel tempus interpone, donec prioris aromatis sapor exoleuerit, ut nō prioris reliquiæ iudicium tibi falsum afferat posterioris aromatis. Hęc cū sint essentiæ tenuioris, celerius exanimantur, præsertim aere calido, parum fideliter operculata & inuoluta, aut etiam iam commi-

nuta. Ob id vtenda cum vigētissima sunt, nondum verò cariosa, foraminulenta, exoleta, exanimata, emortua.

Ex his item purgantia sunt agaricus, colocynthis, cucumer agrestis, elleborus vterque; tithymali, daphnoides, opopanax, polypodium, sagapenum, sarcocolla, dracunculus, scammonium, euphorbium, cassia fistula, myrobalanus quintuplex. Hermodactylus, lapis cyanus & armenus, manna, rha barbarum, Thamar indi, turbith, senna, & alia quædam Mesuæ & aliis tradita.

Quæ maiore cura & studio sunt deligenda, reponenda & seruanda: & quæ vi malefica sunt prædita, castiganda, vt libro sequenti dicemus.

Adulteria, quòd in primis ad delectum conferant, ob id in hunc librum reieci, eáque simplicibus ipsis dolo mentitis ascripsi, ne longius lectori disquirenda essent: fusius tamen hæc ipsa persequi nō placuit ob dictas à nobis causas lib. 3. methodi medicamenta componendi, vnde in hūc librum si qua de adulteratorū notis desiderabis, transferre potes.

Superest in hoc etiam primo describere analoga quæ vocant, & antiballomena, quòd hęc ambo non parum ad medi-

camentorum delectum commodare exiſtimem, vt libro ſequenti agamus tantum de multiplici præparatione medicamẽtorũ ſimplicium ad compoſitionem vtili, vel etiam neceſſaria.

Cum nomen alicuius ſimplicis medicamenti commune multis ſcribitur ſine additione, quod ex illis intelligẽdum ſit, quia inſignius vel rei propoſitæ aptius, vt ammi, aniſum, anethũ, apium, cnicus, cuminum, gith, lybiſticum, naſturtium, pſylliũ, ſeſeli, ſtaphis agria, ſemine ſunt efficaciora. Ergo apium, ammi, aniſum, anethum, id eſt ſemen. Adhæc, aniſum Creticum, ammi Illyricum, melius.

Aloë optima qualis Gal. Indica, Meſue ſuccotrina.

Acetum ex vino: Nam ex hydromelite, ceruiſia, & aliis fit, ſed inefficacius.

Agaricus, albus & fœmininus & qui notas omnes optimi agarici à nobis priſcriptas habeat, & in cæteris ſimiliter.

Agnus, flos aut etiam ſemen.

Alumen ſciſſile, quia præſtantiſſimum.

Ariſtolochia rotunda. In vnguentis verò clematitis.

Amomũ ſcythicum, & cũ notis ſcriptis.

Balſamum, opobalſamum.

Bryonia alba, potior quàm nigra.

Bugloſſum

Buglossum vtrunq;,id est, folia & flores.
Casia vel cassia in libris Græcorum, nostrum vulgare cinnamomum, quæ in libris Arabum cassia lignea dicitur.
Cassia verò fistula ponitur quando medicamentum Arabum est purgatorium.
Cardamomum, minus.
Capparis, cortex radicis.
Coriandrum, Cuminũ Æthiopicũ, semẽ.
Centaurium, in purgantibus, minus : in aliis maius.
Calaminthe montana:quia efficacior domestica.
Costus cùm reuera vnius sit generis ambiguitatem non habet : Radix autem eligatur : Nam dulcis costus Arabum ignoratur.
Cypressus, pilulæ eius seu nuces recẽtes.
Cinnamomum, optimum & cum notis antescriptis.
Daucus, agrestis. Nam satiuus est pastinaca, alimentum potius quàm medicamentum.
Elleborus albus Galeno, Niger Mesuæ.
Eruca, syluestris quia efficacior.
Epithymum Atticum Græcis, Arabicum Arabicis cõpositionibus vsurpandum.
Fœniculus, semen: sed in collyriis, succus foliorum aut radicum.

Galla, solida: quia efficacior, q̃ perforata.
Granatum, acidum.
Gummi, Arabicum. Id enim omnium perfectissimum.
Gluten, ichthyocolla his, aliis taurocolla, aliis mastiche intelligitur.
Hyssopus, montana hortensi melior. Ciliciam Diosc. Creticam alij laudant.
Hyoscyamus, albus, seu albũ eius semẽ.
Iris, radix ireos Illyricæ, Græcis: neotericis, florentinæ.
Lupin⁹, amarus. Nã dulcis esculẽtus est.
Laurus, folia.
Ligusticum, semen.
Lactuca, semẽ: sed in vict⁹ ratione, folia.
Lapathũ, oxylapathũ efficacius rotundo.
Lithargyrus, auri, quod aliquãdo tamen exprimitur.
Mastiche, Chia: aliis etiam Ægyptia.
Marrubium, album præstantius nigro.
Mel apum, Alterum aëromeli, seu mãna.
Margaritæ, solidæ meliores pertusis, nisi etiam sint flauæ, obscuræ: quia tunc solidis sunt pares.
Medulla ceruina in valenti medicamento: in mitiori, vitulina.
Nuclei pini: aliis oliuæ, dactyli Auicẽnæ.
Nux iuglans, vsualis vulgò & cõmunis.
Nasturtium, semen.

Oleum,

Oleum, oliuum, ex oliuis expressum.
Ozimum, in Arabibus Caryophyllatum.
Opium, Thebaicum, Tamen Apulum etiam hodie celebrari audio.
Petroselinum, Macedonicum: & in hoc Astreoticum, à loco in Macedonia vbi crescit optimum in præruptis: & huius maximè semen.
Pruna, si aluus deiicienda est, dulcia: si astringenda, acerba vel austera.
Papauer, album, semen.
Piper, album: quia acrius.
Pix, liquida in suppurantibus & tergentibus medicamentis: sicca in siccātibus, epuloticis, glutinantibus.
Pæonia, mas, seu ipsius radix: vel semen.
Polypodium, quernum, murale alij.
Poliū, in antidotis, minus seu montanū quia acrius, amarius, ob id efficacius.
Quatuor emollientia, malua, althæa, viola nigra, acanthus.
Quatuor semina frigida maiora, melonum, cucumeris, cucurbitæ, citruli.
Quatuor semina frigida minora, lactucæ, portulacæ, intybi, cichorij.
Quatuor semina calida maiora, cumini, cari, anisi, fœniculi.
Quatuor semina calida minora, apij, dauci, ameos, amomi.

Quinq; radices vrticæ, id est vrinā mouentes, apij, petroselini, asparagi, graminis, rusci seu apij veri & eleoselini.
Resina, Galeno mastiche: Dioscoridi terebinthina.
Ruta, folia rutæ agrestis, sed ferè à Græcis exprimitur, aut alio nomine vocatur scilicet molybesasá, harmola.
Raphanus, syluestris radix.
Rosmarinus, flos aut folia.
Rhus, cortex fructus, sumach dicti.
Stœchas, stœchados Arabicæ flos.
Styrax calamites, si haberi possit, aut saltem calidissimus & vegetissimus.
Santalum, flauum, quia odoratius.
Spica, nardi Indicæ.
Sulfur, viuum, & igni non exustum.
Tragacantha, alba in frigidis compositionibus: rufa in calidis miscetur.
Tres flores cordiales, violarum, buglossi vtriusque.
Thymum, Atticum, aut ex locis editis & siccis.
Viola, nigra, seu purpurea: vulgò martia & quadragesimalis: recens si haberi potest, & folia, si emolliendum est: flos, si corroborandum: semen, si purgandū.
Viscum quernum, ipsius baccæ recentis, aut recentis summa germina cum foliis &

liis & cortice.

Zizipha ſeu iuiubæ, recentia & bene ma tura, aut ſaltem integra, non putria aut vetuſtate exucca.

In ſumma, intelligãtur omnia ſuis notis prius dictis omnibus abſoluta: inter quas etiam ratio regionis vbi medicamentum educatū eſt habeatur. Ob id,

Alumen, Mileſium	Aniſum	Creticū.
Agaricus, Ponticus	Thymum.	
Caſtoriū, Pōticum	Daucus	
Miſy, Cyprium	Amaracus	
Nitrum, Bereniciū	Glycyrrhiza	
Sinon, Syriacus	Origanum	
Cuminum, Hiſpanum & Æthiopicum.	Dictamnus	

Meum, Hiſpanum & Macedonicum.

Ariſtolochia, Pōtica vel potius Cretica.

Phu, Ponticum.

Ærugo, ceruſſa, æs, æris ſquamma, ex Puteolis vrbe Italiæ.

Lithargyros, optima Romana & Sicula.

Antiballomena ſeu medicamenta in locum alterius deſiderati ſuppoſititia, magis conſentanea rationi ſunt, loco

Aquæ pluuiæ, aqua fontana pura.

Acaciæ, ſuccus & caro prunellorum agreſtium.

Asari, acorus vel carpesium.
Absinthij, Abrotanum.
Acanthæ Arabicæ seu Ægyptiæ herbæ (quæ sucaha dicitur Serapioni) acantha leuce nostras, eidē dicta bedegar.
Alicacabi, semen solani.
Asphalthi, pix liquida Brutia.
Æthiopicæ oleæ lachrymæ, id est, gummi elemij, gummi acaciæ seu gummi Arabicum.
Anchusæ, hyacinthus.
Amyli, sicca farina.
Arsenici, sandaracha.
Amygdali amari, absinthium.
Aristolochiæ cuiusuis, vna ex tribus.
Adipis vulpini, vrsinus.
Adipis ceruini, anserinus.
Aluminis, sal fossitius.
Balaustij vice, malicorium.
Buccinorum, ostreorum testa vsta.
Balsami liquoris, myrrha, stacte, vel caphurelæon.
Cinamomi loco, casiæ optimæ, vel carpesij, vel amomi, vel seminis cardamomi, sabinæ, duplum.
Casiæ, seu casiæ corticis, cinamomum etiā ignobile, nisi optima casia requiratur, quæ cinamomo est proxima, vel nardus indica, vel malobathri folium.

Chamæ-

Chamęmeli florum, duplum foliorum & radicum.
Costi, pyrethri dimidium, vel baccæ cedri, vel radix helenij vel ireos.
Cimoliæ terrę, retrimentū ferri & molæ.
Cerusæ, spodium, pompholyx.
Caphuræ rei incognitę & sapore ingratę, santala alba & rubra.
Cardamomi maioris, minus.
Calaminthe omnis, mentastrum, pulegiū similia sunt facultatibus: ob id inuicem sunt antiballomena,
Croci, crocomagma.
Cyperi, iuniperus maior.
Cumini, semen rutæ vel agni.
Colocynthidis, semen ricini.
Capparis radicis corticis, cortex radicis Tamaricis vel ericæ.
Dictammi loco, saluia, vel nepetha, vel pulegium.
Doronici, caryophylli dimidium.
Dauci, pastinaca.
Elaterij vice, succus foliorum cucumeris agrestis.
Ebeni, lignum gaiaci.
Eupatorij Mesuæ, asari & absinthij ana dimidium.
Folij loco, folium caryophylli, vel nardus indica, vel casia, vel macis.

Ferrę

Ferruginis, squamma ferri.
Fimi palumbini, fimus columbæ.
Fellis suilli, fel perdicis, vel piscium.
Gentianæ loco, asari & radicis capparis ana dimidium.
Glycyrrhizæ succi, puluis radicis.
Gnidij cocci, semen lathyridis.
Galbani, sagapenum.
Ammoniaci loco, propolis.
Hermodactyli, folium anchusæ, & dimidium bdellij foris admouetur dolenti bus iuncturis.
Hederæ gummi, gummi persici.
Iridis Illyricę loco, helenium odoratum.
Lapidis Assij, gagates.
Lapidis phrygij, magnes, pyrites.
Libystici seminis, semen dauci.
Lanariæ radicis, radix Veratri nigri.
Lycij, succus radicis centaurij magni.
Mellis loco, saccharum.
Malobathri, casia, nardus Indica.
Myrrhæ, smyrnium.
Myrrhæ Troglodyticæ, calamus odoratus.
Marrubij, melissophyllum.
Mespili tricocciæ, id est, azaroli, mespilũ nostras quinque ossibus præditum.
Nasturtij seminis loco, folia eius sicca.
Nucis moschatæ, spica nardi.

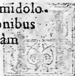
Nardi

Nardi ſyriacæ, iuncus odoratus ſeu ſchœnanthum.
Opopanacis loco, ammoniacum, galbanum, ſagapenum, bdellium.
Opij, meconium.
Ozimi caryophyllati, meliſſa in affectibus cordis.
Olei laurini, oleum cedrinũ, vel cicinũ.
Olei omphacini, ablutum oleum dulce.
Olei roſati, violatum, amygdalinum.
Olei cicini ſeu ricinini, raphaninum.
Opobalſami, opocalbaſon, vel myrrha ſtacte.
Orizæ, farina hordei.
Oeſypi, medulla cerui.
Omphacij, ſuccus rhois, id eſt ſumach, vel vinum auſterum.
Piperis longi loco, album.
Piperis albi, nigrum optimum, id eſt grauiſſimum.
Petroſelini Macedonici in Theriaca, alterius regionis petroſelinum.
Pompholygis, ſpodium & antiſpodium.
Rubiginis loco, ſcoria ferri.
Rhaphani ſeminis, ſuccus.
Roſarum, flos ipſarum.
Rhois coriarij, rhus obſoniorum.
Staphydis agriæ loco, pyrethrum.
Struthij, in ſternutamẽtis elleborus alb⁹.

Spodij, antiſpodium aliquod põpholyx.
Styracis, caſtorium, niſi odor quæritur.
Salis indi, ſaccharum candefactum.
Sagapeni, ammoniacum.
Spumę nitri, nitrum, aphronitrum, modo non ſit in corpus recipiendum.
Sulphuris viui, coctum & vſtum.
Satyrij, ſemen erucæ, ſcincus.
Sinapis, cardamomum, vel cardamum.
Scammonij, ricinus.
Stibij contuſi, ſquamma æris, ſtannum vſtum.
Sepiæ oſſis, pumex.
Scillæ, pancratium.
Terebinthinæ loco, larix ſeu laricea reſina.
Thapſiæ ſucci, cardami vel erucæ ſemen foris, adhibetur.
Veratri albi loco, nigrum.
Vini Falerni, quoduis fuluũ, tenue, perlucens, odorum vehementer.
Zingiberis loco, pyrethrum foris adhibetur.

Qua autẽ ratione pro deſideratis iſtis, alia hic aſcripta ſupponi poſſunt: ita & contrà ſi quod horum ſuppoſititiorũ deſideretur & aliorum eſt poteſtas, in horũ vicem ponentur. poteſt quiuis alia multò plura pro variis locis & affectibus & homi

hominum proprietate facere antiballomena, sed nolim pharmacopœo licere vel clementissimum mutare sine docti medici consilio, ne audaculus fiat etiam in aliis. Quomodo enim pluris est rex ipse quàm prorex: sic maiorum est viriū & cōpositioni propositæ aptius simplex quod à maioribus est ascriptum, quàm quod illius penuria supponitur. Sit itaque religiosus & formidolosus in his permutationibus tam medicus, quàm pharmacopœus.

DE MEDICAMENTORVM SIMPLICIVM PRAEPARATIONE, LIBER SECVNDVS.

***

AEC pharmacopœiæ pars vilis & hominis eruditi ingenio indigna nemini debet videri, cum medicamẽtorũ compositorum facultates propemodum totæ ab hac proficiscantur. Quæ enim vis, quis vsus simpliciũ medicamentorum citra trituram, coctionem, infusionem, & alia pleraq; post dicenda esse possit? Quæ mistio ad compositionem omnino necessaria sine his preparationum modis fiat? Quam autem facultates non simplicium modò, sed etiã compositorum varient, vel sola præparãdi ratione tam apertè postea cõdisces, vt neque testibus, neque demonstratione longa opus sit. Quóque difficilius fuit rem à nemine hactenus tentatam ceu nouam excitare, & in hominum manus & animos ponere: eo mea sententia erit

&

& præclarius. Quanquam enim Hippocrates, Galenus, aliíque celebres medici, vt interim empiricos taceam, leuiter simplicium medicamentorum quorundam præparationem attigerũt, & nonnullos se priores medicos de præparandi ratione quædam scripsisse testetur Galen. tamen nullus hodie extat quem sciam, qui hac de re aliquid memoria dignum absoluerit: præterquã quod pauca quædam, sed tamẽ legi dignissima, de quatuor præparãdi generibus, tritura, coctione, vstione, infusione, Mesues in sua methodo deligendi medicamenta purgatoria & castigandi perstrinxit. Nam quæ Seruitor nescio quis partim ex Dioscoride deprauauit, partim ex indoctis collegit, quis ferat?

His nos rationibus cõmoti ex Hippo. Dios. Galeno, aliisque permultis quorũdam simplicium præparationes passim dispersas, in ordinem congessimus, multas ipsi & inuenimus, & experti sumus, & à doctissimis hac ætate pharmacopœis didicimus. Quæ dum à nobis stylo mediocri scripta legis, candide lector, tecũ reputa nos rudibus introducendis hæc scribere, quorũ captui seruire malui res nudas docendo, quàm singulorum ra-

tionem prolixius afferre: quãuis & id ad rẽ propositam felicius absoluendã, plurimum pertinere videatur. Porrò præparationem exequi statui medicamentorum simplicium tantum, non aliarum etiam rerum, per quas omnes præparationis ratio & virtus spargitur: vt nihil à natura gignatur, augeatur, aut alio quouis modo moueatur citra præparationem: nihil artes tam mechanicæ quàm aliæ omnes tentant non adhibita prius præparatione aliqua, per quam ars sæpe naturam vincere videtur.

Medicamenta præparare est, ipsa per artem vsui vel compositioni commodiora reddere, hoc est, vel mitiora, vel valentiora, vel gratiora, vel salubriora, vel magis miscibilia, & vt paucis dicã, meliora vel ad vtendum vel ad componẽdum. Quædam enim vbi à nobis sunt præparata, etiam citra compositionem mox vsurpamus. Plurima autem prẹparata ante vsum ad compositionem veniunt. Ad prẹparationis quoque vim (de qua paulò post dicam fusius) reducendum putamus cum vnam medicamenti facultatem nobis in præsens noxiam tollimus, vel optatam detegimus, vel nouam acquirimus.

At verò medicamenta omnis generis metalli

metallica inquã, plantas, animãtia, vel ex iisdem sepe alimenta, paramus interdum adhuc viuentia, frequẽtius emortua. Terrã enim lemniã (quæ dum adhuc in colle est ex quo effoditur, velut in matre viuere videtur) sacerdos Dianæ dũ sumit sparso tritico & hordeo piamenta ritu patrio faciens præparare videtur, vt hinc magnã virium suarum partem, nisi etiam vires suas omnes consequi putetur. Nónne arsenicũ in sandarachã, & sori in chalcitin, chalcitis in misy prŏptius in vena ipsa trãsibit, si specũ ipsum soli meridiano aperueris? Ratione eadẽ vomica hydrargyri si in solẽ erũpat tenuior euaserit, & sulfur in Vesuuio vel alio monte vstum minus quidẽ oleosum sed tenuius euadit. An nõ longa & asperrima hyeme qua vẽtres ac viscera terræ plus calidi habẽt, metalla omnia largius gigni & plenius augeri recipimus? Nam & mihi aureę quædã velut arbores in durissimis quibusdã lapidibus visæ sunt, & velut quędã arbores ex auro & argẽto rudimenta, vt nõ ambigã quod doctẽ Augerellus in chrysopœia scripsit, metalla in momẽta gigni, nutriri, augeri, perfici, etiam si puteus Hãnibalis, & metalla Iluę Tyrrheni maris insulę inexhausta, & alia pleraque huius rei testimonia. Lib. 9. simpl.

dare, fidémque facere poterant.

Lib. 9 Simp. In fossam super collem in Cypro pluuia recepta per venam misyos, chalciteos soreos transfusa in specum subditum, quædam est chalcanthi præparatio aut verius generatio.

Viuetem raphanum insertis in eius radicē fibris aliquot ellebori nigri, purgatricem facimus: & fructus arborū purgatorios scarificato ipsarum cortice, quo tēpore saliua conscendit & immisso in plagas scammonio, ceráque super vulnus data & deligata. *Mes. in canonibus vniuersalibus.*

Tempus præterea expectamus idoneū donec matura sint vel vigentia, vel sicca quæ lecturi sumus, & cælum plantæ propitium: sæpè etiam lunæ quadraturas spectamus, vt efficacior sit planta tunc collecta, dum arbores ablaqueamus, dum vites putamus, propagamus, sarrimus, decacuminamus, festucamus: harum plantarum fructus non modò vberiores, sed etiam meliores reddimus.

Idonea victus ratione nutricis lac præparamus, vbi nutritius affectu aliquo laborat, quomodo & asininum Galen. lib. 7. Metho. & vaccinum recessu Tabiarum libro Method. quinto. Porcos, capros, arietes, tauros iuuenes castramus, vt eorū *Lib. 3. alimē.*

caro

caro ſit ſuauior, plenioris alimenti, coctu facilior.

Glandulæ mammarum pręſertim vaccinarum & ſuillarum, dum lacte ſuo tument, meliores quàm exuccæ: vnde & ſumen porcæ recens fœtæ à ganeonibus laudatum legimus. *Ibid.*

Coagulum in primo vẽtriculo animalium lacte nutritorum ex lactis corruptione genitum venatu animalis efficacius euadit, vt animalium propè omniũ, non ſolum ferorum caro.

Gallum veterem venatu quoque exercemus, & meliorem ad purgandum clementer ſuo ſucco nitroſo reddimus.

Vulpes ætate florentes venatu multo fatigatas, ſi bene habitas, ſi oleo incoquimus, multò digerentius oleum efficimus. Si verò eas vuis impinguatas poſt vindemias capimus, eſui ſunt iucundiores.

Porci ſegetibus nutriti firma fiunt carne, glandibus verò præſertim faginis, laxa & fluxili & promptè liquabili.

Hircum quadrimũ dum menſibus aliquot antequã iugulemus, herbis nutrimus calculum frãgentibus, & vino albo generoſo potamus, hoc modo ſanguinẽ eius ad calculos in renibus præſertim

comminuendos efficacissimum paramus.

Cancros dum Aeschrion capiebat & vrebat post canis ortum, sole leonem ingresso, die verò Lunæ eius decimooctauo, contra rabiem hac ratione efficaciores sperabat, hócque modo præparabat.

Viperas non mox vbi latebris erepserant, sed iam exercitas, iam consueto ante hyemẽ alimento recreatas, iam suo exuuio inter lapidum coagmenta deposito, velut rediuiuas Galenus vult capi, sicque præparare incipit.

Pullas & capos iure & carne viperarum cũ pane subactis nutriuit Matthæus Gradi, ad vsq; deplumationem curaturus horum esu elephanticos.

Lib. 3. alim. Gallinaceos pane in lac acidum & serosum merso si antè nutrimus quàm iugulemus, vt testes habeant gratissimos & præstantissimos, & si ante coitum ne virus ex semine oleant. Sic enim boni sunt succi, validè nutriunt, facilè coquentur.

Ibidem Hepar συκωτὸν, id est ficatum, præsertim suum, ficis siccis multis nutritorum, est præstantissimum. sic pastum iecur anseris albi, seu iecur anseris nutriti alimentis lacte imbutis suauius, coctu facilius, melioris succi.

Ibidem Capra aut aliud animal scammoniũ aut

tithymalos depastum, lac reddit phlegmagogum, & quod aluo pituitam deducat.

Stercus pueri ad anginam idoneis alimentis, & stercus canis ad alia esu ossium in viuis ipsis animalibus præparamus, & alia in his generibus plurima. Sed ad hãc rem hæc sufficiant ad probandum quædam nos cum natura viuis adhuc medicamentis præparare. Cùm verò hæc præparandi ratio, licet sit efficacior, tamen haud ita crebro in vsum venit, vt fortasse quis etiam præparationis nomine nõ esse accipiendam contendere possit: ob id de altera eius specie agamus, quæ omnino latissimè patet in singulis medicamentorum simplicium generibus. Fit autem hęc generatim quidem additione & ablatione, nunc substantiæ, nunc facultatis, nunc vtriusque: particulatim verò tritura, coctione, assatione, vstione, & cæteris pòst scribendis. *Ibidem* *Lib. 3. alim.* *Lib. 2. simpl.*

Ad ablationem verò reduci volo separationem partiũ nunc simul manentium, vt in tritura: nunc à se inuicem abeuntiũ, vt in despumatione, destillatione, succorum & liquorum extractione.

In singulis autẽ differẽtiis quæ additio aut ablatio, aut ablatio & additio, vel substantiæ vel qualitatis, & eius vel vnius, vel

multiplicis fiat, abũdè poſtea docebimus.

Nunc hæ omnes præparandi differentiæ quam facultatem habeant, & quibus modis perficiantur, ſingulatim dicamus: primúmque de tritura omnibus propè communi non ſimplicibus ſolis, ſed etiã aliis præparationibus, poſtea de his quæ calore perficiuntur, deinde frigore, poſt hæc ſiccatione, hinc humectatione & cæteris pòſt elencho comprehenſis.

DE MEDICAMENTORVM *ſimplicium tritura.*

Meſ. in canonib. Medicamenta teruntur, hoc eſt, comminuuntur, percuſſu vel friatu idoneo, vt ſimul miſceri exactius poſſint. vel vt facultas ipſis noua conquiratur, vel vt malefica tollatur. Quos tres terendi ſcopos in methodo medicamenta componendi fuſius explicauimus. Terendi autem modus plurimum eſt varius. Primùm quòd plurima piſtillo ferreo, æreo, plumbeo, vitreo, ligneo, vel alia conſtante materia in mortario ferè ſimili materia conflato terũtur: ſed piſtillus ferreus & æreus mortario ferreo & æreo magis ſeruiunt: iiſdem & lapideo & vitreo mortario etiã ligneus, ſed plumbeus plumbeo, vitreus vitreo eſt aptior.

Secundo loco multa teruntur diu ducta super lapidem durum & marmoreū, porphyrium vulgò dictum: marinum, quem maris squammam vocant. Ducuntur autem simili lapide, sed paruo, & manu concepto, quem molulam vulgò vocamus, quòd molæ paruæ is effigiem habeat, vt lapis suppositus magnæ.

Tertio teruntur medicamenta quædam molis trusatilibus vel versatilibus, vt quædam etiam moletrinarum molis, qui modus Lugduni est frequens in terendis aromatibus, quibus constant puluis minutarum specierum, & puluis selectus, quem finem vocant, & alij permulti suo cuique more commisti. De hoc non sum dicturus, sed de primo præsertim, & pauca de secundo.

Nec omittendum mortarij operculum saltem simplex, aut etiam duplex, quale veteribus in vsu fuisse in nostra componendi medicamenta methodo commemorauimus, presertim puluerantibus. Nā humida hoc non indigere videntur. Ad trituram quæ præparandi species reducendæ sint, ceu ipsi affines, posterius audies: vt quod quædam rapaci serra comminuuntur, alia minutim conciduntur, vt promptius teri possint, vel humori cui

incoquuntur vires suas tradere.

Non modò autem instrumentis variat terendi modus, sed etiam ipsius percussionis vigore & tempore, & rerum terendarum situ, & connexione, & futura consistentia. Quædã enim per se omnino sunt terenda, alia cum aliis quibusdam, ipsorum trituram sæpè etiam facultatem iuuãtibus: alia tum per se, tum cũ quibusuis teri possunt: & hæc omnia tenuissimè vel crassius. Item quædam diu terenda sunt, alia trituram breuem vti & decoctionem sustinent. Item alia valenter tundẽda, alia tantùm clemẽter frianda, ducto per mortarium molliter & nunc celeriter, nunc segniter pistillo, interdum & valenter.

Præterea attritu cuiq; moderato, non autem vehementiore aut immodico sunt verberanda. Violento enim ictu, & nimis diuturno exanimantur, viribúsque dissolutis languent, magis tamen tenuia, rara, facultatem imbecillem, aut superficiariã sortita, minus contraria.

De his autem omnibus agam singulatim, vbi docuero quibus horum modis, & quot singula medicamentorum simplicium genera terantur, initio à radicibus sumpto.

Radices, si crassæ sint, nec adeò siccæ, in

particulas sectæ, & aliis sicciorib. particulatim adiectæ, multis scilicet paucę, puluerantur cum ipsis: si autē sicciores sunt, aut per se, aut simul puluerari possunt, sed antē vel cultello concisæ, aut forficibus, aut manibus fractæ, nisi si quas antè ad siccādi necessitatem cōsideramus in taleolas. *Cōmunis tritura radicū.*

Diutius autē terendæ sunt quæ crassæ, duræ, solidę, densæ, neruosæ, membranosæ, & fractu contumaces, si in puluerem mollissimum comminui consiliū est. Interdum enim minus teri volumus, præsertim dum ad coctionem tantùm eas apparamus. Tales ferè sunt radix acori vtriusque, omnis aristolochiæ, althææ, bryoniæ, costi, helenii, gentianæ, polypodij.

Parum diu verò teruntur contrariæ, etiam si læuissimum puluerem requiris: quales sunt radix calami odorati officinarum, ellebori vtriusque, hermodactylorum, pyrethri, & mediocriter quæ in harum sunt medio radices, vt apij, asparagi, turbith, behen vtriusque, dictamni vulgaris, doronici, fœniculi, galangæ, glycyrrhizę, graminis, ireos, petroselini, pœonię vtriusque, tha Barbari.

Herbæ item teruntur, nunc virides, nūc siccę: & ambæ vel crudę, vel coctę, vel crudæ semel, iterū post coctionem, idque in *Herbarum.*

vſus varios. Nam virides ferè teruntur in ſuccũ vel cataplaſma crudum: coctæ verò terũtur, vt vel in apozema exprimantur, vel in cataplaſma cernantur, præſertim ſi quid durum aut lignoſum ſint ſortitæ. At ſiccæ terũtur nunc in coctionem, ſed negligentius: nunc in puluerẽ, diutius quidẽ craſſæ, duræ, denſæ, lignoſæ, lentæ minus contrariæ. Quæ dum ad conſiſtentiã, qua cerni poſſint cribro hoc illo, pro ſcopis medicorũ variis, puenerint, teri deſiũnt.

Herbæ tamẽ propemodum omnes antè vel ſiccantur, vel manibus franguntur quàm terãtur: teruntúrq; ferè mediocriter, & cum foliis interdum, etiam cum floribus. Sed tunc paulò minus diu terendę, vti & adianta omnia, calaminthe, maiorana, origanum, roſmarinus, thymũ, præſertim cum hæc poſtrema ſunt floruléta.

Florũ. Flores propè omnes ſiccati, parum diu terendi, quia citò puluerantur, & facilè puluerando examinantur ac exhalant.

Vt crocus,	Nymphææ vtriuſq;
Epithymum Græcorum & Arabum,	Periclymeni,
Geniſtæ flos,	Roſarum omnium
Leucoiorũ omniũ,	Schœnuanthos, ſi ipſum haberi poſſit.
Meliloti,	
Roriſmarini,	

Si

Si verò cum herbis ipsis expetátur, flores paulò diutius propter herbas & harũ surculos, quibus hęret adhuc, terédi sunt, quàm si ab his essent secreti, vt absinthij coma, anethi coma, abrotani coma, chamædrys, chamępitys, eufragia, melilotus.

Adde quòd floris nomine hoc loco venit non modo quod in medio est, magna ex parte croci capillamentis simile, sed etiam folia idipsum ambientia, nunc alba, vt in chamæmelo, nymphæa alba, rosa alba & moschata: nunc lutea, vt in nymphæa lutea, chrysanthemo: nunc rubra, vt in rosa rubra, in balaustio, nisi quòd croci nomine tantùm capillamenta (quòd ea in vsu sint sola) intelliguntur: vti & Galenus sæpe in compo.ph.p. florem rosarum appellat, non folia illa ampla, sed in medio capillamenta.

Multùm autem terenda sunt chamæmelum, quanquam id essentiæ tenuis sit, quia tamen densum est, & odore vegeto ac diuturno: ac etiam stœchas Arabica vulgò dicta, vt etiam cum primis, vt Turbith, cœpta teri, ad postremũ adhuc semitrita appareat: & item heliochrysos, stœchas citri vulgò appellata, & spica nardi, in quãcunq; plantarum partẽ reponatur, etiam si prius minutissimè incidatur.

Balaustium quoque, diu teri debet ob lignosa sua folia: quod autem intus est fibrosum, si per se terendum sit, promptius multò dissoluitur.

Capparis flos, siue adhuc gemma sit, siue iam apertus, siue iam in fructum seminis plenum excreuit, ferè muria conditus in vsum venit: & eius loco flos genistæ aceto & sale conditus.

Si tamen siccatur, mediocriter diu teretur: & flos lupi salictarij foliosus, qualis etiam vlmo est.

Caryophylla crassæ substantiæ ægrè teruntur, siue flores sint, siue aliud.

Rosæ igni vel sole inter papyros siccatæ, forficibus minutim concisæ, per se aut cum aliis teruntur: cum aliis autem etiam citra siccationem illam, atq; adeò recentes solùm sectæ, quomodo & quosdam incidere, non terere tamen, vt saccharum rosatum fiat, scribit Mesues. Cùm verò specimen edis, ne sicca: sed cum aliis tere, vt vires calumniam.

Fructuum & semin. Semina propè vniuersa medio inter radices & herbas modo puluerari desiderãt. Ob id cùm omnia hæc simul terenda veniunt radicibus iam ceptis cõminui, semina iniiciantur, quibus etiam abundè iam comminutis, herbæ minutim concisæ

adiici

adiiciuntur, & omnia simul conteruntur.

Talia sunt	Eruum
Agnus, Apium,	Erysimum,
Amomum,	Fœnum Grecum
Anisum,	Linum,
Anethum,	Lithospermum.
Ammi,	Lupinus,
Basilicum,	Lens,
Carum,	Melanthium,
Cardamomum,	Psyllium,
Coriandrum,	Papauer,
Cuminum, quãdo autẽ vrticçũ volumus multum teritur	Seseli,
	Staphis agria,
	Sinapi,
Coccus baphica,	Thlaspi,
Eruca,	Vrtica,

Et ex fructibus pillulæ cupressi, colocynthidis medulla siccata, & minutim secta, Carpobalsamum, cubebæ, galla, nux moschata, piper: & præter has dactyli, iuniperi baccæ, ficus, zizipha, myxa, pruna passa, vuæ passæ: quanquã fructus hi molles sint, purgati tamen nucleo & incisi cũ aliis quo dixi ordine teruntur, si in compositionem veniant: & in puluerem abeunt, si pauci siccioribus multis miscentur, aut triti cernuntur per cribrum magnum, aut cochleari ad mollem medicamenti formam, vt dactyli in diaphœnico,

Myrob

Myrobalanos verò omnes multum tenuiter conteri iubet Mesues, quando earum substātiam in corpus rapi volumus, & viscera ipsa astringere, & contrahendo velut obstruere consilium est. Eadem ratione rhabarbarum.

Siccata diu in sole semina cucumeris, cucurbitæ, melonū, & similia, quæ postea cultello concidi docebimus, per se in farinam puluerantur.

Ex seminibus autem coriandrum, cardamomum tam maius, id est, granum paradisi, quàm minus, lithospermum, & cuminum, vt sit vreticū, & ex fructibus myrobalani Arabum omnes, vt nuper dixi, ac folliculi sennæ tam diu quàm radices ipsæ teri postulāt: ob id cū ipsis iniicięda.

Quæ verò seminū vel fructuum medullæ sunt oleosæ, vel cultello super papyrum identidem mutandā incidātur, vel cum saccharo purissimo & siccissimo pauco seorsum terantur. Tales sunt medullæ seminis cucumeris, cucurbitæ, citreoli, melonis, bōbacis, cnici, staphydos agriæ, & fructuū medullæ, amygdalarū, anacardorum, balani myrepsicæ, pineorum nucleorum, pistaciorum, castaneæ, auellanę.

Nux autē moschata ferè postrema iniicitur, vt in puluerem minutarū specierū-

Nam

Nam si prima iniiciatur,reliqua puluerari prohibet,suo lentore oleagino.

Semina prædicta incidi solita, si humidis miscenda sunt, per se teri possunt: si siccis,cum horũ multa copia semina hæc pauca teri possunt,vt succus glycyrrhizę, bdellium,succi, liquores prius particulatim concisi,possunt etiam (vt dixi) diu insolati per se puluerari.

In diapruno quoq; semina frigida maiora & similia si addantur, cum saccharo multo hæc pauca teri possunt: sic in diaphœnico amygdalę possunt incidi,vel cũ saccharo teri. Sic papaueris semen quidã per se parum prius in mortario quassant, vt verberatum excipiat cultelli. Deinde cultello,vt prædicta, incidunt.

Hæ verò medullę si compositis cardiacis sint miscendæ,vtẽdi tempore incidantur & misceantur potius quàm cum aliis terantur. Nam vix bene mensem vnum seruantur integræ,sed rancescũt,& compositum vitiant,nisi parcum sit compositum,& mox absumendum.

Succi siccati,liquores,gummi,resinæ si recentes sunt, ob id humidi & molles, electariis mollibus,catapotiis,vnguẽtis, ceratis,emplastris per se misceri possunt, vel cũ aliis mollita & subacta, vel aliquo

Succorum & aliarũ plantæ partiũ tritura.

his remediis idoneo humore soluta.

Vbi verò iã paulò mediocribus ſiccio res euaſerũt, vt iam comminui poſſint, in mortario, interdum quidam horũ friantur magis attritu blãdo piſtilli, præſertim calfacti clementérque ducti per fundum & latera mortarij, quàm verberando tun dantur. Nam ſub violento ictu lateſcunt mortarióq; contumaciter hęrent lentore omnibus communi, his tamen maiore quàm illis, ac exhalant, exanimanturq;. Quod ſi immodicè ſiccata ſint, quanquã tunc facilius puluerantur, tamẽ velut exanimata, & viribus priuata reiiciuntur.

De moderatè ſiccis igitur aut paulò ſiccioribus nobis ſermo eſt futurus.

Scammonium igitur (eſt enim id aliquando ſuccus, vti etiam Meſues docuit, ſed multò inferius ſcammonio liquore) & ſi qui ſimiles ſucci ad conſiſtentiã tam corpulentam ſiccando ducuntur, per ſe friando in mortario teri poſſunt: ſed ferè longius requirunt tempus, & ſi parua ſit copia, bonam ſui partem mortario affixã relinquũt: quod damnum in magña mole negligimus, tamen multò ſatius eſt in eo mortario prius amygdalas triuiſſe, præſertim vetuſtate oleaginas, quæ ſuo lentore liquido ſuccos adhærere prohibeant.

beant. Id quod pistillus oleo intinctus, vel oleum paucum mortario infusum & aliquandiu pistillo ductum per mortarij fundum, & latera præstabit diutius & felicius. Sit autem oleum vel dulce, vel amygdalarum dulcium, nisi succus astringens omphacinum magis postularit. Id verò oleum succos adhærere non modò prohibet, sed virtutẽ ipsorum exhalare, & pollinem tenuissimũ euolare non permittit. Adde quod trituram & breuiorem & commodiorem & faciliorem reddit. Qualem vim Galenus opobalsamo tribuit in terenda Theriace. Acacia tamen nostrâs etiã siccior frangi contumax est, vt minutim sit potius concidenda, & particulatim miscenda puluerandis aliis.

Aloë verò cum friando teratur, percutiendo autem hæreat mortario, verum est Mesuæ de ipsa dictum, quòd friabilis sit simul & tenax ac glutinosa, quod etiam digitis explorabis. His enim friabilis est, ac his hæret ante & post friationem.

Succus glycyrrhizæ, & hypocisthis, & lycium nostrâs pistillo calfacto siccatur & friatur, nisi admodum sint recentia & præhumida, vel minutim secta, tunc additur & cum aliis puluerisatur, cũ ea sunt

iam cerni apta, alioqui ſemitrita in compoſito apparent.

Ex liquoribus quoq; qui ſunt ſicciores ac minus glutinoſi, per ſe friari poſſunt, vt opus Cyrenaicus, euphorbiũ, thapſia, &(vt dixi) ſcammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur, non teritur.

Opium verò cum aliis ſiccioribus particulatim iniectum cõmuinuitur, vt cum humidiorib. diſſoluitur, quomodo opopanax, galbanum, hammoniacum, ſagapenũ. ſi pauca quantitate multis aliis ſiccioribus particulatim coniiciantur, cum his puluerantur, vt in hiera diacolocynthidos ſicca, alioqui humore aliquo idoneo, vt aceto, vino diſſoluenda, & calfacta colantur, pòſt percoquuntur ad competentem rei propoſitæ conſiſtentiam.

Purgata eadem à lignis & cæteris excrementis piſtillo calido quibuſdam molliuntur ad fingenda catapotia, & emplaſtra: ſed hoc modo ferè impuram reddũt compoſitionem. Vel diſſoluuntur humore idoneo, & colantur per ſtamen. Sed tunc quantum excrementi colando ſit abiiciendum conie cta, & ob id largiora quàm ſcriptura poſtulabit diſſolue.

Lachrymæ denique tam reſinoſæ, vt maſtiche, terebinthina, pinea, laricea, abi-

etina, ſtrobilina, colophonia: quàm gũmoſæ, vt gummi Arabicum, tragacantha, cancamum, myrrha, bdellium, ſtyrax, ſarcocolla, thus, ſuccinũ, gummi amygdalorum amborum, ceraſi, pruni, hederæ, iuniperi, multũ ſiccatæ, friando per ſe, aut cũ aliis excepta maſtiche & pinea, puluerantur: vt caphura quóq;, ſiue ea ſit gũmi, ſiue ſuccus, ſiue factitium aliquid. Eędem verò lachrymæ recentes aliis liquidioribus excepta maſtiche, miſtæ diſſoluũtur, vel medicamenta alia paulò ſicciora diſſoluũt. Quod ſi lachrymarũ aliquæ ſuo lentore mortario hæreant, oleo pauco ipſum prius illinendũ eſt, vt ſi myrrhã veram nec vetuſtate ita exuccã teris: nobis enim cónſuetior myrrha, maximè eſt per ſe puluerabilis. Adde quòd maſtichæ ſicciori ne exhalet aut euolet, aquæ roſaceę paululum affundi poteſt, & aliis horũ ob ſiccitatem maximè friabilibus. In emplaſtra tamẽ ſatius eſt maſtichen & myrrhã puluerare.

Ad hæc gummi Arabicum & tragacantha, ſi prius piſtillum & mortarium calefeceris, multò promptius friando puluerantur. Citius adhuc ſi paucum aquæ vitæ immittas.

Thus teritur ſolum, non reſoluitur

quibusdam: sed aqua & aceto resolui in emplastri consistentiam & oleo, sed tunc coalescere grumis non potuit.

Mastiche teritur cum pauco oleo in catapotiis Hermetis ex trochiscis colocynthydis.

Myrrha vera primo die crassius teritur, postridie tenuissimè pulueratur: sic bdellium, thus, vtrunque siccius, sarcocolla, styrax, euphorbium, ladanum tempore aut pistillo & mortario calido siccatum pulueratur, recens verò soluitur oleo calente, vel alio liquore idoneo.

TRITVRA LIGNORVM & Corticum.

Ligna vt agallochum, aspalathum, gaiacum, santala, xylobalsamum: & lignorum cortices, vt cinamomum, casia, cortex radicis oxyacāthæ, tamaricis, capparis, quantum radices teri postulant: stipitum eadem ratio est & malicorij, quod est mali granati cortex lignosus: sed macis, moschatæ nucis cortex mediocriter diu terendus est.

Corticis autem radicum apij, petroselini, fœniculi, raphani, similium herbarū tritura in herbis ipsis est declarata. Turbith mediocriter terendum Mesuæ est.

Ne mireris autem cinamomum omnium æquè calidorum tenuissima substantia præditum, diu terendum. Id enim fit, quia interno cortice multum fibroso & neruoso est fractu contumaci.

METALLICORVM ET TERreorum Tritura.

Metallica omnia quia terrestris sunt substātiæ ob id crassarum partium, in profundum, vt ad punctum neruum penetrare non possunt. Lib. 3. c. ph. g.

Quapropter illis tenuitatem comparamus, subigentes diu in sole æstiuo cum aceto vetustissimo, acerrimo, tenuissimo (quod fit ex vino non austero) vini qualitatem, nihil vel minimū gustu referente: quę quanto pluribus diebus teruntur, tanto sunt tenuiora, ob id melius purgant, tenuant, siccant.

Ex vino autem similiter trita, dein siccata sole, vel si aliud est tempus, igni, sunt meliora ducendis cicatricibus.

Lithargyros friatur, non tunditur, ne plumbum eius si chrysitis est parrius, si argyritis largius latescat, quod cernendo per pannum rarissimum remanet: scoria autem eius lotione separatur, & sic emplastra fiunt alba.

Lapis armenus si inuenitur, ad lotionē

teratur in mortario lapideo, idq; diu ſatis: ſed lapis cyanus ſeu ſtellatus lõgiorẽ ſuſtinet trituram Meſuæ. Terũtur in mortario marmoreo albo prius per ſe vniones, corallia, ne odorẽ, colorẽ, ſaporẽ alienũ trahãt. Lapidũ precioſorũ ſaphyri, hyacinthi, granati, ſmaragdi fragmenta poſtea ſuper lapidem porphyrium affuſa pauca aqua roſarũ, vel borraginis vel buglosſi tenuiſſimè friantur. Sic enim fit vt promptè diſtribui poſſint, nec obſtruant, adhæc nullam mortarij partem terendo deradunt, quæ puluerem augeat. Qua de cauſa etiam Gal. ſimplicia ad theriacam in pila Ægyptia duriſſima conteri iubet. Per ſe etiam teretur vnguis odoratus.

Tritura partiũ animalis. Partes animalium, aut animalia tota ſi aſſatione, vel vſtione, vel aliter multũ ſiccatæ ſint, pulerantur aliorũ modo: ſi humidæ & molles ſunt, paucæ cum multis ſiccioribus teri poſſunt, aut ſine his terũtur, & per cribrum cochleari cernuntur. Quædã etiam liquari poſſunt, vt adipes, medullæ, œſypus, deinde colari.

Stercus canum, luporum, infantũ ſiccatum etiam puluerabile eſt, & cantharides repoſitæ & caſtoriũ ſiccius, ſed ineffi cacius, & cancri fluuiatiles vſti, hirũdines vſtæ, lepus vſtus, renes ſcincorum ſicci,

iecur

iecur lupi ſiccatũ, pulmo vulpis ſiccatus.
Fel autem ferè alijs ſiccioribus diſſoluendis miſcetur, rarò ſiccatus.

De vnionibus qui ſunt velut concharum quarundam partes dictum prius eſt, & de vngue odorato.

Sãguis hirci ſiccatus facilè puluer atur.

Dentes apri, lucij, elephantis limãdi aut radendi, poſt terẽdi potius quã vrendi, ſi vires eorũ integriores poſtulas: ſi oſſa alia & cornua, vngulæ. Tamen hæc vrenda interdum, vt in vſtione audies.

Ambra interdum minutim conciſa injicitur in humorem calidum, vt in eo liquetur, vt in Antid. diacoccu baphices: interdum teritur, deinde diſſoluitur affuſa aqua roſarum, vt in Anti. alepto moſchata, & in alijs multis: interdum prius in mortario teruntur duæ vel tres amygdalæ, ſic moſchus, caphura.

Os à corde cerui, ebur, pudendum cerui, tauri, cornu cerui, rhinocerotis, & ſimilia prius raſa, pòſt conciſa minutim cum alijs teruntur, quædam etiam vſta promptè puluerantur.

NVNC AD ID QVOD INITIO *propoſuimus reuertamur.*

PER ſe terenda ſunt primum metallica omnia & terrea, vt lithargyros, *Terenda per ſe.*

arſenicon,ſandaracha,æs vſtum, ſquamma æris,ſcoria æris,ærugo,chalcitis,ſori, miſy,melanteria, chalcanthum, cadmia, pompholyx,ſpodiũ, ſi hæc duo non ſunt ſatis læuia,plumbum vſtum, ceruſſa, ſulfur, alumen, nitrum, ſal quiuis, ſtimmi, chryſocolla,gypſum, pumex, cyanus lapis,armenus lapis,calx,lapis ſpongiæ,iudaicus,ſmyris,ętites,magnes,hęmatites, amethiſtus,amianthus,gagates,iaſpis, ſaphyrus,hyacinthus,pyropus,eranus,ſigillum lemnium,terra Cimolia,Cretica, Armenia, corallium quoduis. Potes tamen ſimul metallica multa aut terrea terere, nõ autẽ cum partibus plantarum,aut animalium. Hæc autem ferè teruntur ſuper marmoreum lapidem, aut porphyrium, aut marinum,aut alium ſimiliter durum.

Poſſunt tamen & in mortario teri partes plantarum ſimiliter duræ,anacardi in confectione anacardina Meſuæ.

Aloë, ſcammonium,ſaccharum & ſaccharata penidia: nam alia reddit glutinoſa ſaccharũ, & ea teri prohibet maſtiche.
Rha barbarum.
Spodium Arabum. Caphura.
Gummi Arabicum & ſarcocolla.
Tragacantha,thus magis,ſed tragacãtha inciſa etiã cum aliis teritur ne euolet.
Ambra,

Ambra, moſchus, Schœnuanthos & feſtu cago, crocus.
Semina puſilla, vt papaueris, hyoſcyami, maioranæ, portulacæ, amomi vulgaris. Hæc enim ſi cum aliis terantur, piſtillum eludũt, pręſertim quę cum paruitate ſunt læuia, & propè integra manent. Illorum autẽ pars bona, ſi cum aliis durioribus & teri contumacibus terãtur, euolant & exhalãt, priuſquam ſint probè comminuta.
Animalium partes duræ vſtæ, vel raſæ vel limatæ, oſſa, dentes, cornua, vngulæ, ebur, ſpodiũ vulgi vel eſt ebur, vel os elephantis, vel alterius grãdis animalis vſtũ, ventriculus interior gallinarum, res Gal. dãnata, cerebella paſſerum ſiccata, iecur lupi ſiccatum, pulmo vulpis ſiccatus, ſtercus canum, & luporũ & infantis, mumia, piſſaſphalthum Dioſcoridis putata, ſanguis hirci ſiccatus, ſanguis draconis dictus, cantharides, ſericum vſtum, vel inciſum, moſchus, margaritæ, teſtæ ouorum, oſtreorum vſtæ, vel limatæ per ſe terũtur.
Cum aliis quibuſdam ſæpe ipſorum trituram, ſæpè etiam facultatem, colorem, odorem iuuantibus terũtur ſimplicia plurima, & cõpoſita quædam, vt moſchus, ambar, maſtiche ſiccior, & alia eiuſdẽ generis ob ſiccitatẽ friabilia: teruntur aqua

rosacea pauca affusa, ne portio tenuior euolet. Sunt qui & masticha oleum nucum affundunt, vt in catapotiis Hermetis apud Mesuen.

Gummi Arabicum & tragacantha citius teruntur aqua dulci, rosata, vini seu vitæ pauca affusa, si affectus non repugnet: aut pistillo & mortario calefactis ad promptiorem siccationem, hincque albiora euadunt.

Tragacantha etiam, vt os à corde cerui, rasura eboris, cornu cerui & similia minutim concisa, etiam cum aliis siccioribus teri potest.

Tragacantha verò & penidia si mortario & pistillo bene siccis cum aliis terentur, minus eorum perit & exilit.

Myrobalani siccæ quales ad nos ferè aduehuntur, affuso pauco oleo, meliores redduntur, non exhalant, promptius teruntur: vuæ item passæ & mel cum ipsis tritum ne ventri hæreant & ipsum corrugent, impediunt.

Scammonium cum oleo amygdalarum dulcium friatur.

Colocynthidis medulla prius modicè pistillo fracta, vel potius minutim forficibus incisa teritur affuso paulatim oleo pauco dulci, vel amygdalarũ dulciũ, vel rosato.

rosato. Sunt qui ipsum pistillo vel mortario allinunt, alij amygdalas aliquot prius in mortario terũt, alij papyro inuolutam sole ardenti vel igni è longinquo parum diu siccant, vt crocum, rosas. Postea etiã per se facilius puluerant, vel cum aliis siccis siccatã, forficibusq; sectam terunt. Alij in trochiscos prius fingunt, quales alandal Arabes vocãt, priusquam puluerent.

Quæ necessitas agarico adest. prius enim serra quadam rapaci negligenter separatur, post cum vino albo pauco quo zingiber purgatum sit maceratum in trochiscos formatur, siccatur in vmbra, pyxide viterea reponitur, & cum opus est friando læuissimè pulueratur.

Caphura teritur in mortario, cui duæ aut tres amygdalæ prius fuerint affrictæ, aut in eo tritę, aut ipsarum oleum pistillo & mortario paucum sit illitum, ne terẽdo euolet ac exhalet.

Turbith quia per se tritum latescit (est enim gummosum si legitimum est) vbi est modicè confractum, alia ei sicciora sunt miscenda cum quibus teratur, vt piper, zingiber, & cætera in diaphœnico & electario Indo vtroque. Per se autem cũ amygdalis, vel oleo amygdalino pauco teritur ne exhalet.

Sericum crudum, incisum facilè teritur mistis tribus aut quatuor amygdalis, ipsum ne subter fugiat lentore suo continentibus, & pistillo sistentibus. Sunt qui papyro inuolutum sole vel igni parũ siccant, post minutim cõcidunt: & cum aliis leuissimè terunt.

Cinamomum cũ paucis amygdalis terunt quidam in Hippocraticum quod vocant vinum, ne odoris gratia expiret.

Florũ. Rha barbarum cum amygdalis facilius quidẽ teritur, nec euolat nec exhalat, sed minus fit purgatorium: vt crocus iura minus tingit si ex oleo teratur, id quod quibusdam pro secreto est. Crocũ enim ad iurium, carnium & aliorum ciborum condimentum, vel etiam ad frõtes librorum tingendas nouo quodã modo terũt. Papyro enim interpositum, vel sine hac sartagini impositum igniq; admotum lõgulè, sed parũ diu, vel soli diutius siccant, vt villosa eius natura promptius terẽdo rũpatur. Ne verò exhalet, ac vt promptius teratur, & coloratior euadat, olei dulcis pauxillum vt guttas 4.5. in vncias singulas affundunt, vel pistillo illinunt interdum tam largiter vt improbè rubeat, ob idq; ab archipharmacis damnatur. Sed vt sit coloratior, minus tamen tingere putatur

quàm

quàm qui ſine oleo tritus ſit.

Opulentis verò cum ſaccharo pauco potius teritur, ſi verò humorem alium olei loco acceperit, etiam coloratior eua dit, ſed humore in vaporem ſoluto flauitiem natiuã repetit, & minus vulgo probatur. Verumtamen croco noſtrati hoc mangonio ad coloris gratiam opus eſt, ceu parum coctò ob ſoli & cæli naturã frigidiorem. Qui verò crocus à Galeno laudatus eſt colore flauiſſimo, odore vegetiſſimo, etiam diu poſtquã ſeruari cœpit, acquiſititio hoc colore non indiget. Crocus verò vt ſpica, macis, colocynthis, ſericum, roſa, & alia plurima ante trituram inciditur.

Euphorbium dum teritur per ſe puluiſculo acerrimo in nares euolãte & oculos, has partes valenter mordet, ſternutamentóq; implacato hominẽ torquet, ob id ea moleſtia nouitios fatigat, vt ſæpè illis nares ſanguine fluant, plurimis caput vehementer doleat. Has autẽ ab euphorbio noxas prohibebis, ſi oleum paucum aut amygdalas miſcueris, quæ lẽtore ſuo etiam puluiſculum illigent ac retineant.

Sunt qui myrrham, bdellium, cancamum, gummi hederæ etiã ex oleo terant, ne tenuior portio euolet ac virtus exhalet,

halet, néve mortario hæreant.

Opopanax, galbanum, ammoniacum, ſagapenum, bdellium, ladanum, acacia vulgaris, opium, hypocyſtis, aſphaltum, ſiccior terebinthina, qualis frequens Venetias conuehitur, & alia non pauca ſuccorum liquorum & lachrymarũ genera, vel minus ſiccata, quàm vt per ſe puluerari queant, vel neruoſa & velut membranoſa & coriacea, & fractu contumacia cum aliis ſiccioribus teruntur, ſed prius inciſa, vel aliter in portiones paruas redacta, quantitate tamen parua multitudini aliorum ſicciorum immiſta paulatim cum illis pulucrantur, vt in hiera diacolocynthidos, & aliis compoſitionibus multis. ſic Crocus, flores etiam recentes bugloſſi vtriuſque, roſarum & cæterorum. Sic Trochiſci Galliæ moſchatæ & alij, ſic Dactyli intus & foris purgati, ficus, vuæ paſſæ, myxa, zizypha paſſa, baccæ lauri, myrti, iuniperi, oxyacanthæ, viſci querci- ni, anacardi, amygdalæ, auellanæ, ſtrobili, piſtacia, nucum reliqua genera & glãdium, ſemen cucurbitæ, cucumeris, melonum, citreoli, citri, cydoniorum, Sinapis, Cannabis, Cnici, Xyli, Ceraſi, Pſyllij, Lini, & ſimilia. Sic ſericum, Lana, Pili minutim conciſa cum aliis ſiccioribus terũ

tur

tur potius quàm vsta eadem per se:Nam vrendo vires amittunt priores,& nouas ab igne,& iis quibuscum vruntur acquirunt.ob id non vrenda, nisi medicus doctus iusserit, vti nec ebur, cornu Cerui, capræ rhinocerotis, pudendum Tauri, Cerui, siccatum. Hæc enim vel in longũ rasa & incisa, vel etiam limata, vulgari lima, aut rapaci serra cum aliis ficcioribus puluerantur.

Adde quòd quædam aut per se,aut cũ humore aliquo teruntur, & cum eodem bibuntur vel aliter vsurpantur, vt vinca, coma amaranthi cum vino, seseli, satyrion,pœonia,gnaphalium ex vino austero teruntur & bibuntur.

Aristolochia rotunda lupini ex aqua cum posca bibuntur, aut cum melle linguntur,&alia permulta eius generis exẽpla apud Diosc.& Galen. in medicamentis simplicibus & compositis inuenies.

Sic bdellium saliua matutina & hominis ieiuni subactum digitis in emplastri consistentiã vsurpatur, & alia alio modo in vsum veniunt cum humore aliquo trita,vt in compositis latius leges.

Ad aurium vlcera vino, vel dulci, vel austero, vel veteri, vel medio ætate, vel aceto,& eo acido,vinoso,acri,pro scopis *Lib. 3. c.pl. p.*

k

variis ipſorum, remedia non ſimplicia ſolum, ſed & compoſita teruntur: ſic ad oculorum affectus collyria ſicca ex humore idoneo teruntur, & applicātur, & in aliarum partium affectibus ſimiliter.

Clementer frianda in mortario quorũ virtus attritu violento promptè exhalat, aut ſubſtantia ſub ictu valido lateſcit & mortario hæret, aut quæ multũ ſunt friabilia vt caphura, ambra, moſchus, maſtiche, myrrha, bdellium, thus, gummi iuniperi (vernicem vocant) cancamum, ſarcocolla, opus cyrenaicus, euphorbiũ, aloë, ſcammonium, ſtyrax calamites, bolus Armenia, terra lēnia, & terra propè reliqua, & metallica, amylum, ceruſſa (quin hæc duo ſæpe tantum cribro affricamus) ſaccharum, ſanguis draconis, caſtorium, radix ari, dracontij, hermodactylorum, elle bori vtriuſque, turbith, rhabarbarum, ſpodium, Arabum, trochiſci agarici, dum ſcilicet quæ aliquando humida fuerunt, iam ſiccata ſunt.

Quorum ſi qua adhuc ſint paulò humidiora, piſtillo & mortario calefactis mox ſiccantur, & ſimul puluerantur, friando continēter. Quod auxilium ſuccis, liquoribus, gummis, reſinis etiam mediocriter fluidis confert: ſed eò frequentius & diu-

tius

tius calefacienda & terenda quo illa fuerint humidiora, vt ſpes ſit etiam oleum ipſum & terebinthinam venetam hoc ingenio pulueratum iri, atque adeò argentum viuum cum ſaliuæ ſucco.

Sed lapides pretioſi & metallica fœlicius pulueratur ſuper lapidem marmoreum, porphyrium, aut marinum per molulam ducta, liquore idoneo pauco, ne puluiſculum euolet, identidem affuſo qui poſtea euaporet.

Argentum viuum ſublimatum & præcipitatum, cinnabrium vulgare, alumen ſciſſile, quia cæteris tenuius ſit puluerantur, vel etiam in mortario metallicorum aliorum modo.

Valenter tundenda reliqua vt quæ ob duritiam, craſſitiem, lentorem, denſitatē ægrè ſeparantur, vt radicum corticum, lignorum, herbarum ſeminum plurima.

Qualia ſunt radices althæę, apij, aſparagi, ariſtolochiæ, aſari, aſphodeli, bryonię, behen, centaurij magni, cyperi, cyclaminis, coſti, calami aromatici, cucumeris agreſtis, dauci, doronici, dictamni vulgaris, helenij, eryngij, fœniculi, filicis, galangæ, gentianæ, glycyrrhizæ, graminis, iridis, mandragoræ, nardi, petroſelini, pyrethri, pæoniæ vtriuſque, polypodij,

zingiberis, cortex radicis capparis & tamaricis, & alij, & ligna omnia. herbæ itẽ omnes præsertim siccæ, flores chamęmeli, schœnuanthos, & eius festucago nobis consueta pro flore, spica nardi, balaustiũ, caryophyllum, & flores reliqui tam recẽtes quàm sicci, semina anisi, anethi, cari, cumini, coriandri, fœniculi, fœnigræci, lini, lupini, & reliqua, folliculi sennæ & fructus reliqui, succi, liquores gummi, resinæ in particulas sectæ, & aliis interterendum particulatim adiecti.

Limaturæ & rasuræ, & rapturæ ossium, cornuum, pudendorum.

Quædam parum diu sunt terenda, quia rara, tenuia, friabilia, virtutem superficiariam aut imbecillam sortita, quæ paucã sustinere trituram vulgus ait, viribus scilicet integris, de quorum quibusdam sic Galenus scribit lib. 4. c. ph. g.

Quæ ex succis & liquoribus, & lachrymis resiceatis proueniũt, vt myrrha, aloë, acacia (scilicet vera) & quæ his sunt finitima, ψαθυρά sunt, & facilè læuia fiunt, ac promptè in puluerẽ mollissimum abeũt, ob id non diu terenda, ne ipsorum & virtus exhalet; & substantia tenuior euolet, vt caphura, ambra, moschus, & alia propè vniuersa, quę cleměter terẽda scripsimus.

Quin

Quin & euphorbium parum diu terẽdum Mesuæ est, & spodium Arabum ex cannarum vstis radicibus: nam ex ebore vsto spodium, quod vocant, mediocriter terendum. Quod autem Græcis est spodiũ, id est cinerula, & huic affinis (sed præstantior) pompholyx non teritur, tantum linteo cernitur per lotionem, aut etiam sine lotione.

Adhæc quæ acria & facilè inflammabilia sunt, vt resinæ, liquores, gummi, quædam parum diu terenda. Nam tenuem horum substantiam calor motu accensus dissipat, & reliquum inflammat.

Sunt præterea quædam tam friabilia, vt etiam digitis attrita læuigentur: vt agaricus bonus, ari & dracunculi radix sicca, asphodeli radix vsta, quanquam illas multam coctionem sustinere dicat Mesues: Nam recentes intelligit non siccas. Sic amylum, cerussa, calx ex teneriori lapide. Nam ex duriori vix hora post vna, etiam affusa aqua solui incipit, ea quæ ad lithocollam multò prętantior iudicatur, quanquam minus multò alba est.

Quædam multum diúque terẽda sunt, vt compositioni sint apta, vt quæ crassa densa, dura, lenta, virtutem profundã aut validam, & ægrè solubilem sortita, quæ

multam sustinere trituram dicimus, viribus seruatis, vt metallica, lapidosa, lignosa, neruosa, membranosa: quæ tamen ob scopos medici varios nunc crassius, nunc in pollinem mollissimum terenda sunt, vt cum oculis applicanda, vel vreticis miscẽda. Sic enim asarum, cuminum, & alia permulta læuissimè terenda sunt, cum per hæc obstructa expedire, distributionem alimenti in corpus iuuare, vrinas mouere consilium est.

Myrobalanos quoque omnes quando per earum substantiã viscera contrahi & roborari volumus, mollissimè teri iubet Mesues. Eadem ratione rha barbarum, quanquã tunc etiam magis vreticum est, vt purgatorium magis, si crassius teratur. Quod autem purum est ac probatissimũ intellige: nam rarius & laxius à vehementi & diuturna contritione resolutum exanimatur, virtutémque perdit Mesuæ. Sic radices aliæ etiam aromaticæ vt exactè puluerentur, diu terendæ sunt, acorus, aristolochia, bryonia, centaurium maius, cyclaminus, cucumis agrestis Mesuæ, costus, cyperus, enula, galanga, iris, pæonia, pyrethrum, polypodium, zingiber. Pauca autem tritura fiunt læuia, agaricus trochiscatus, & radices aliæ clementer friandæ.

Metal

Metallica quoq; (inquit Galenus lib.4. c.ph.g.) galla, cytinus, malicorium, Ægyptiæ spinę fructus, & id genus omnia sunt δυσλέαντα, id est ægrè lęuia, & tenuia puluerando euadāt. Metallica autem illa intelliguntur, lithargyros, arsenicum, sandaracha, æs vstum, ærugo, chalcitis, chalcanthum, cadmia, tam fornacaria quàm lapidosa, plumbum vstum, molybdena, sulfur, alumen, stimmi, chrysocolla natiua (factitia enim facilius pulueratur) gypsum, cyanus lapis, & armenius: sed ille magis, & lapides reliqui, & bona pars aliorum quę per se terenda diximus.

Colocynthis accuratissimè debet teri ob causam à Mesue dictā, in simplicium purgatoriorum facultatibus, etiam si ea ob valentem vim purgatricem prius vacuari, quàm amaritudo eius agat, & tergeat, dicatur Galen.

Scammonium quoque exactè terendum, nisi cum in catapotia venit. Tunc enim crassius tritum diutius in ventriculo manet, potentiúsque agit.

Sic ossa, cornua, etiam vsta, pili, lana, sericum.

Plenam quoq; triturā sustinet centaurium paruum, etiam cum floribus Mesuæ herbę, etiam aliæ quæ siccæ seruantur.

Mediocriter pulucrando terenda sunt propè cętera, vt radices apij, asparagi, asari, nisi mouendū sit lotium, cichorium, calamus aromaticus officinarū non teredinosus, doronicū, dictamnus vulgaris, fœniculum, glycyrrhiza, gentiana, gramen, hermodactylus, iris Illyrica & Florentina, meū, radix mandragoræ, nardi, œnāthes, petroselini, plantaginis, phu, rubiæ, rusci, raphani, rhapontici, zingiber, zurūbet: sic herbæ acres & aromaticę, vt hyssopus, thymus, nisi mouere menses, aut vrinas volumus, & ob id diutius terimus.

In summa, quæ diu coqui possunt, debent etiam & teri: quæ parum diu coquenda, parum diu terenda: quæ mediocriter illud, hoc mediocriter ferunt, ob id trituram nonnihil clariorem tibi reddet coctionis cognitio.

Nec te moueat quòd quædam audis parum & mediocriter, vel multum & mediocriter terenda. Nam cùm huius medij magna sit latitudo, in ea quædam sunt extremis tam propinqua, vt vix secerni queant. Sic agaricum mediocrem sustinere trituram Mesues scribit, aliis placet paucam, non tamen paucissimam. Qua ratione etiam de primarum qualitatum ordinibus dissidia scriptorum illustrium

concilianda ſcripſimus in methodo medicamenta componendi.

Quædam tenuiſſimè ſunt terenda, vt promptius id actu fiant quod eſſe poteſtate dicuntur, vt quæ celerius in partes omnes afficiendi corporis permeent, ſiue fermentationē (vt dicunt) quærimus, ſiue firmationem, & robur, ſiue materiarum inciſionem, tenuationem, terſionem, vacuationē per vrinas, menſes, ſudores, inſenſilem tranſpirationē. Sic cordi, hepati, & partibus cæteris internis, præſertim lōgè ab ore diſſitis roborandis idonea, ab his vacuatura, obſtructiones liberatura, vrinas aut menſes motura teuiſſimè pulueramus, vt eſſentiæ quadā tenuitate inde acquiſita, & corporis ſui mole exigua, prōptius per oſcula vaſorū anguſta, & per corporis habitus poros ſenſum latentes permeent, agántq; citius quod agere nata ſunt: Ob id ſpecies omnes in hiera Galeni picra molliſſimè terantur, & cribro ſerico cernantur, vt aloës, & aliorum vis in anguſtos ventriculi & partium vicinarum meatus penetret. Sic in theriaca, Mithridatio, aurea Alexandri antidoto, & ſimilibus polychreſtis cōpoſitionibus leuiſſimè terenda, vt promptius in ſe agendo & patiendo, velut fermētentur citius,

& ſint vſui. Dum enim recentia ſunt hæc opiata medicamenta, ſtupefaciendi vim præpollentem retinent. Non tamen omnino tenuiſſimè ſunt pulueranda: nam ſic eorum vis aromatica exhalaret.

Omnia ſtupefacientia dictis Antidotis, vel aliis miſcenda, aut etiam per ſe vtenda ſunt tenuiſſimè pulueranda, vt in paruos meatus, & longè poſitas, profundáſque partes ſtupefaciendas penetrare, aut pertrahi poſſint.

Affectibus hepatis puluerata tenuiter debētur, tenuius lienis, tenuiſſimè renū & veſicæ affectibus, vt per ora vaſorū anguſta ſubeant. Sic thymus, aſarum, cuminū, & ſimilia tenuiſſimè teruntur in aurea, in hęmagogo, in diacurcuma maiore, in dia lacha maiore, & aliis ſimilibus: in aluum verò ſubducētibus dioſpolitico, cōfectione Hamech, electario Indo maiore craſſius eadē ſunt terēda. Omnino etiam tenuiſſimè puluerentur debita affectibus oculorū, ne ſi craſſiuſculus ſit puluis, aſpera inæqualitate, & attactu oculi tunicas eximiè ſentientes dolore afficiat: præſertim ſi metallica ſunt, aut lapides, aut ſimiliter dura & ſicca corpora. Saccharum enim candidū, bolus Armenia, etiā ſi minus exactè trita oculo imponūtur, humo-

re ex

te ex ipso delachrymāte mox soluuntur.

Terenda quoq; in puluerem mollissimū, quibus crassius tritis vis noxia & malefica inest, vt ea terendo vanescat, vt in colocynthide. Crassius enim trita cùm sit spongiosa, humore superfluo imbuta tumescit, negotiúmq; tunc magnū facessit pōdere, mole, morsu partibus quibus incubuit. Quę incommoda puluisculis eius accidere nequeunt, quia humoris non sunt capacia. Crassius tamen terēda cùm in trochiscos alandal est formāda, sed ter quaterq; puluerandi trochisci & reformādi, vt ea tenuissimè tandem puluerctur. Eadem ratio est de agarico, substantia illi simili. Sed cùm sit non paulò clementior, trituram minus accuratam postulat.

Rha barbarum quoque curiosè terendum, quando viscera astringendo roborare, aut etiam vrinas mouere oportet, vti & myrobalani.

Quædam crassius terenda, quæ in ventre diutius morari volumus, nec promptè vasorum ora subire: sic purgantia medicamenta crassius teruntur, vt in ventrem partē minus principē, & vacuationi expositissimam ex corpore reliquo trahāt. Nō autem ad partes principes tota ferantur, cásque offendant, cùm ad has facultate,

aut

aut ſaltem vapore ferri, vel quod pluri-mum ſit, portione pauciſſima ſufficiat.

Craſſius etiam teruntur, quorum virtutem multa tritura diſſipari metuimus: ſic ſcammonium vim purgatricem multa tritura perdit.

Eadem ratione ſtomachica craſſius terenda, vt mora in ventriculo longa coctionem fœlicius iuuent, neque cibo facilè vis eorum obtūdatur. Quæ præterea ſunt aromata virtutem colato datura, & odoris ac ſaporis gratiam, non auctura ſubſtantiam: ſic cinamomum negligentius terimus, quo quæ colantur aromatizamus: & cardamomum, zingiber, caryophyllum, macis, lignum aloës, ſpicā, crocum negligentius teris: per hæc & pannum rarum colaturus œnomeli.

Quę item flatus diſſipatura ſunt, eadem ratione craſſius pulueranda ſunt, vt in diospolitico ſeu diacymino ſimplicia vt purgēt, & diutius in flatus agāt, licet tardius & imbecillius quàm ſi tenuata magis eſſēt. Id quod ſi fieret, parum diu flatus diſſiparent, tum quòd vires citius eis frangerētur, tum quòd per vrinas mox ſecederēt, eáſq; mouerēt, cùm calida ſint & tenuia.

Dioſc. Gal. li. 4. c. ph. 8.

Quædam pręterea tantùm craſſius ſunt frangenda ad vſtionem futuram, vt lithar-

gyros vrendus frãgitur in partes magnitudinis iuglandis:lapis phrygius vrendus in partes nuci auellanæ æquales.

Quædam etiam teruntur vt purius lauentur, de quibus in lotionibus abundè.

Ex his patet eadem medicamenta,nũc tenuius, nunc crassius terenda pro variis medicorum scopis,vt rha barbarum, asarum,nitrum,thymum, calaminthen,irin, hyssopum, pulegium, origanum, cuminum,curiosissimè teri volumus cum Galeno & Mesue, quando his vrinas mouere nobis studium est: negligenter verò, cùm aluum mouere constituimus.

Sicq; scammonium, colocinthis, & alia valenter purgãtia,nunc crassius cùm illud in pillulas,hæc in trochiscos transit:nunc tenuius ob dictas prius rationes.Rha barbarum tamen ferè tenuius teritur, vt colocynthis tenuissimè,cùm mox & citra aliam per trochiscos trituram sumenda. Scammoniũ quoq; crassius teritur, si coquendum est cum aliis,aut diu ante vsum seruari debet medicamentum. Iq; ne vis eius coctione per ignem aut longuã fermentationem exhalet.

Et quæ partes remotissimas petere volùmus,leuissimè:si eadem ventriculo,intestinis, & primis venis, hærere diutius, craſ

crassiusculè terenda sint.

Ex his omnibus simplicium simul terendorum ordo quidam instituitur, vt prima iniiciantur mortario, & terantur crassa, dura, lenta, vt radices, baccæ quædam. Semina propè omnia, vt quæ etiam glutinosa medulla constant. Paulò posterius aromatica etiam æquè teri contumacia, vt iuncus odoratus, calamus odoratus, zedoaria, zingiber, galanga, iris Illyrica & Florentina, seu nostrâs alba, costus, & cardamomum, carpobalsamum, cubebe, piper, nux moschata. Post hæc autem simul cum his xyloaloë, xylobalsamum, casia, cinamomum, caryophylla.

Deinde succi, liquores, lachrymæ puluerabiles cum aliis de quibus antè, & quæ cũ quibus aut per se terẽda sint, diximus.

Semina verò oleosa, vt cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, cnici, cidonij, pistacia, strobili, amygdalę, & similia sunt excorticanda, deinde incidenda scalpro, vt mox audies, ne puluerẽ reliquũ glutinẽt, & per cribrum transmitti prohibeat.

Mineralia etiam ferè per se & seorsum teruntur, affusa interdum ob eorum siccitatem aqua pauca, ne substãtia eorum tenuior euolet, aut vis exhalet, vt antè docuimus. Chalcitis autem, chalcãthum, ærugo,

rugo, ſulfur, ſandaracha, & alia quædam adhuc nõnihil humida, humectari nolũt.

De ſuccis, liquoribus, lachrymis, & animalium partibus abundè prius eſt dictũ.

Mortarium papyro vel corio etiam interdum duplici eſt tegendum (vt in Theriaces compoſitione diximus) interdum ne puluis tenuior, præſertim precioſus foras euolet ac pereat: interdum ne is qualitate malefica præditus nares batuentis mordendo malè habeat, vt in Euphorbio & Turbith, & aliis non paucis euenit.

Ad trituram præparant, vel trituræ loco ſunt, attritio in cote medica, manſio, ſectio, fractio, raſio, limatio, raptura.

Atteruntur in cote medica (qualis eſt tonſoria) cum albuminis oui liquido, vel lacte, vel ſucco roſarum, vel ſeminis fœnigræci, aut cydoniorum, aut maluæ, aut althææ, ipſa collyria ſicca, ſiue iam in paſtillos formata, ſiue adhuc integra: ſed tamen atteri apta, vt materia hæc tenuior & mollior contactu ſuo dolentem oculum non exaſperet.

Ad attritionem confricatio amyli, aut ceruſæ ad cribrum facta, vt puluerentur, eſt referenda.

Manduntur ad oris partium, faucium, aſperæ arteriæ, pulmonis, œſophagi, ven-

triculi affectus, vt ad dentium dolorem vinca, ligustri folia & germina, radix chelidonij, plantaginis, anemones, Galeno manduntur in simplicibus.

Secantur radices crassiores, longiores herbæ, virentes albæ aut siccæ, & flores magni, vt nympheæ, rosarũ, croci, & medulla colocynthidis, & acacia nostrâs, & troch. Galliæ: & capillatia, vt sericum, pili, lana: & ligna, vt gaiacum, santala, bersilium: & ramenta & velut bracteolæ ferramento abrasæ, cornuum, vngularum, ossium, eboris, pudendorũ, coriorum, ichthyocollæ, taurocollæ, & similium.

Secantur autem quouis ferramẽto incidente & forficibus: ligna autem etiam ligneo pistillo acies ferreas acutas habente. Horum verò quædam post sectionem in decocta & infecturas veniũt, vt gaiacũ, bersiliũ, & quæ ex aliis voles. Alia, vt fœlicius & citius pulluerentur, antè raduntur, pòst secãtur. Sic de fractione, rasione, rosione, raptione, limatione cẽsendũ est. Ea scilicet nunc ad trituram interuenire, nunc ad coctionẽ tantùm, vel vsum aliũ.

Scalpro autẽ sutorio huc illuc inclinato identidem ac reclinato, vel cultelli verberatu crebro, vel duobus tribúsue cultellis inter digitos manus, vel alterius tantùm,

vel

vel vtriusq; præhensis incidũtur minutissimè semina oleosa & maiuscula, quia sub ictu pistilli latescunt & pinguescunt. Inciduntur autem per se, prius tamen depellata, aut cum pauco saccharo, ne etiã sic immodicè pinguescant & oleosa fiãt: supponitur autẽ iis folium papyri purũ, sæpe mutandũ quãdo scilicet iam discissum est, & huic folio lignũ lęue & politũ.

Sunt verò secanda hoc modo semina cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, bombacis, cerasi, pruni, amygdalarũ, pistaciorum, strobilorum, anacardorũ, balani myrepsicæ, castaneæ, auellanæ, iuglãdis, tribuli aquatici, cnici, staphydis agrię quæ aliter quoque teri posse prius docuimus in seminum tritura vniuersali.

Dactylos quoque intus & foris curiosè purgatos similiter incidimus, si condita cardiaca ingrediuntur.

Est tamen quando eos negligenter incisos cum aliis siccioribus terendos iniicimus, præsertim si pauci sunt & multum sicci: aliquando tantum aceto horas aliquot vt 12. maceramus, terimus, per cribrum cochleari, vel manu impellente cernimus, vt in diaphœnico, in quo etiam amygdalas cultello depellatas cũ dactylis aceto maceratis quidã terunt & cernunt.

Frangimus manibus tenera & minuta, vt herbarum pugillos intorquendo digitis abrumpimus, & radices pusillas & fragiles, cortices parum frangi cõtumaces. Ægrè enim fragilia ferramẽtis secamus, aut pistillis tundimus.

Radũtur vt ante dixi, ebur, cornua, & vngulæ, pudenda siccata, coria siccata, ichthyocolla, taurocolla siccior, lignum gaiaci, bersilium, & quædam alia vt facilius vel coquendo vim suam humori cui incoquuntur, impartiantur vel terantur. Raditur & cortex turbith exterior, donec albũ appareat Mes. Sic radix glycyrrhizę ante triturã raditur, & aliæ radices, & ipsarũ vt aliorũ cortices, sed id ad purgationem magis pertinet, de qua postea dicemus. Raduntur quoque rapaci serra, lotus, lignum gaiaci, buxum, suber, ebur, & dura alia quæ etiam dum serra vulgari secantur, scobem reddunt non dissimilem illi quam rapaces serræ ac veluti rudes & crassæ limæ elidunt.

Ferri prætere a albi lamina tenui, curuata, foraminibus multis exasperata cõminuimus affricando agaricum, nucem moschatam, zingiber. Mala item cydonia, vt succi hoc plus reddant, quàm si in mortario terantur.

Limatur

Limatur præterea aurũ, argentum, æs, ferrum, chalybs, plumbum: quædam vt vrantur, postea terantur: alia vt etiam citra vstionem in vsum veniant, vt aurum, argentum, sed horum duorum limaturæ loco satius est auri & argenti foliis vti. Limantur quoque ligna prædura, gaiacum, santala, bersilium, ossa cranij humani, dentes & maxillę lucij, dentes apri exerti, & castoris, cornua cerui, capri, rhinocerotis, & vngulæ quorundam ex his, ac ebur. Pudendum quoque tauri, cerui, ichthyocolla, taurocolla, quæ etiam radi & secari docuimus.

Rasio autẽ limationi finitima est, sed ramẽta sunt maiora limaturis, quia horũ instrumẽta sunt insignius, sed rarius dentata quàm limæ. Radẽdi quoque modus est alius in lignis edolandis, qui ad trituram quoque, & coctiones vsui esse possit.

DE CRIBRATIONE.

His terendi differentiis ordine optimo succedit cribratio, qua purũ & minutius secernimus, quomodo pistores similaginem, & farinæ florem puriorem ac tenuiorẽ à furfurea & crassiore separãt. Cribrationis ratio eadẽ est quæ triturę, ob id quæ tenuiter puluerãda, tenuiore cribro sunt cernenda: quæ tenuissimẽ,

tenuiſſimo, vt pulueres dicti cordiales cri bro ſericeo, taſetum vocat vulgus, inter manus agitando cribrãtur metallica, ad oculos tenuiſſimè terenda, & cribro tenuiſſimo cernenda: ſic vrinas mouentia, obſtructiones liberantia. Cõtrà verò quę aluum mouere & purgare volumus, craſſius terenda, & cribro craſſiore ac ratione cribranda ſunt. Et quæ per ſe teruntur ſi cribranda ſint: per ſe cribrantur, vt metallica quæ aliis miſta citius, & ante iuſtam pulueratıonem deſcendunt.

Cribramus autẽ interdum ad trituram meliorem, frequentius ad miſturã aptiorem rerum iam mole minimarum. Quæ enim cribrum non permeauerũt, trituræ reddũtur: quæ craſſius terenda ſunt rariore, vt dixi, cribro cernenda: quæ tenuius, denſiore, vnde varia cribrorum multitudo fuit neceſſaria. Quędam enim cortice tiliaceo, anguſto, ſed æquali, cancellatim connexo conſtant, cribrando ſcobe gaiaci, vel agarico infectorũ, & ſimiliter craſſiuſculè tritis idonea. Vidi & ex aſſiculo terebella paſſim pertuſo cribrum argillæ colandæ idoneum, alia his minus lata habent foramina, neque vt hæc quadrata ſed rotunda, vel oblonga in pergamena circulo ligneo ſubſuta, quibus triticum, hordeum

hordeum & alia cerealia, sæpe etiam legumina seminibus alienis, sed minutioribus purgamus. Hęc enim per lata foramina ob paruitatem facilè descendũt: semina bona foraminibus maiora retinẽtur.

Alia seta equina in telæ modum cancellatim contexta constant, circulis duobus ligneis vtrinque tensa, quorum inferiore hæc præhenduntur, atteruntur, & impinguntur: superiore verò materiæ cribrandæ continentur. horum verò cribrorum copia & differentia magna est, & vsus plurimus. Quędã enim solum in medio ligneorum circulorum habent velut telam illam equinam, & his manu tãtum molliter succussis, puluis in subiectum catinum ligneum, vel papyrum descendit, superna eius parte interim papyro tecta ne puluis euolet. Eóque vtimur in pulueribus parum pretiosis.

Alia præterea fundum & operculum habẽt exemptile, sed vtrunque corio veruecino clausum: illo puluis per cribrum transmissus excipitur, & probè ne exhalet aut euolet cohibetur, hoc ne portio cernẽda exhalet, aut euolet prohibet. In his verò multæ sunt in raritate & densitate differentiæ, quarum singularũ suus est vsus, nõ modò ad medicamentorum te-

rendorum genera, sed etiam ad componendorum speciē variam constituendā.

In his item quædā telæ equinę loco sericum habēt (tafetum vulgus vocat) & id vel album pulueribus electariorū alborum, vt diatragacāthi, diairis destinatum vel rubrum debitum, pulueribus electariorum rubrorum, vt diarhodi, dia trium santalorum, diacubebe, diamargariton.

Vsurpatur itaque id cribrorum genus aliis pretiosius, ad pulueres etiam pretiosos, & vt vocant cordiales, neque vt præcedentia seta cea ligneæ mensæ, aut alteri solido corpori violentius impinguntur succussando, sed manibus tantum mollissimè versantur, vt sine violentia puluis tantum tenuissimus descendat.

Est etiam linteum magis minus, rarū, densum, cribri loco in metallicis præsertim, & terreis corporibus: Latius autē id est, rémque cernendā comprehendit, ac inter pyxidis alicuius ligneę vel alterius, sed grandiusculæ operculum & corpus concluditur & constringitur, deinde vna manu ferè violentius succutitur super abacum pharmacarium, vncia vel simili pondere, sed plumbeo in linteum etiam prius immisso, vt id suo motu & pondere res has cerni difficiles acceleret, quem

cernendi.

cernendi modum cicotrinizare vulgus vocat, voce ex κοσκινίζειν, id est, cribrare corrupta,& in id contorta.

Vt autem radices, herbæ, semina, fructus & alia plæraque cruda, & cocta teruntur, etiã cribrantur: sed ferè vi manus aut cochlearis quomodo cassiam & thamarindos sine tritura cernimus: sic radices eryngij, satyriorum, raphani, draconti j coctæ, tritæ, cribrantur in diasatyrio.

Sed hæc cribratio immoto fit cribro, quæ verò puluerum est cribratio, ferè fit cribris abaco incussis valenter, sed nume rose, vt taratantara audire videaris. Alia cribro manu suspensa agitato, alia vt car diaca cribro inter manus versato, non in abacum incusso, ne etiam horum partes crassiusculæ vi impactæ per cribrum permeent. Alia pyxide duro corpori manu vna valenter allisa.

Cerusa & amylum,& cerusa serpentaria cribro affricantur manibus: sic quæ citra trituram cernuntur.

Quæ autem cribrũ non superauerunt ob crassitiem, teruntur donec ob tenuitatem tota cernãtur: nisi quod dũ paucissimum superat, idq; tenuissimo proximũ, cæteris iam cretis commisceri solet aut seruari, vt aliis eiusdẽ generis, vt postea

terendis & cernendis iterum misceatur.

Colatio cribrationi licet genere & natura sit affinis, quia tamen nō est siccorum, sed magis liquidorum, ob id in alium locũ referenda fuit, tanquã dissolutioni, coctioni, infusioni, clarificationi, & aliis plerisq; præparationũ differẽtiis necessaria.

DE DISSOLVTIONE.

DIssolutio autem seu dilutio tritura quædam esse videtur, quòd per hāc medicamenta tam simplicia quàm composita læuia fiant, sed adiecto humore aliquo, non etiam sicca permaneant si prius erant, vt se ad trituram habeat hęc, quomodo colatio ad cribrationem.

Solutio igitur seu dissolutiõ, seu dilutio est medicamenti vel simplicis, vel cõpositi consistentia crassioris in humore quopiam idoneo facta resolutio in consistentiam, vel mediocrem, vel paulò hac crassiorem aut liquidiorem, pro medicamenti soluendi, & humoris soluturi quãtitate & cõsistentia, & aliis medici scopis. Quod enim minus erat crassum & humore perliquido, eodémque largo est solutum, erit liquidius, cõtrarium crassius.

Huius autem dissolutionis multæ sunt causę. nunc enim dissoluimus vt medicamẽtum facilius & iucundius deuoretur,

& citius distribuatur & subducatur, cum facilius sit & iucundius sumere liquida quàm crassa: vt facilius & gratius est impleri potu quàm cibo. Sic opiatas, cassiã & alia plurima quotidie dissoluimus.

Nunc vt aliis ad compositionẽ promptius misceantur, & vnà cum his aut etiã per se coqui possint, quòd licciora ipsa promptè vterentur. sic succos, liquores, lachrymas frequenter dissoluimus, vt euphorbium recens oleo dissoluitur, vetus autem fortasse non dissoluitur Mes.

Nunc vt in partem affectam possit medicamentum penetrare, aut illi applicari & adhærere. Sic in aurem iniicienda, in intestina, in vterum, in vesicam, in sinum aliquem liquidiora reddimus.

Sic ladanum oleo largiore soluimus in capillato aut etiam modicè tonso quàm in raso.

Nunc vt colari & colando purgari ab excrementis possit, vt liquores, aceto vel alio humore idoneo soluti colantur, & purgãtur, Ammoniacum, opopanax, galbanum, sagapenũ: Sic succi siccati, gummi, resinæ recentes aliquãdo & veteratæ ad electariorũ mollium, catapotiorum, linimẽtorum, vnguentorum, ceratorum, emplastrorum mistionem, sed lachrymæ

resinosæ, oleosis: gummosæ, aquosis humoribus melius soluũtur: vel ipsæ recentes alia ficciora dissoluunt, sed vt dixi similia magis, idque dum molle medicamẽtum est futurum, in quem vsum multa quoque huius generis coquuntur. Eadem portione parua cum multis ficcioribus teruntur, vt in puluere hieræ diacolocynthidos.

Lib.8. c.ph. p. Lycium aqua diluitur Galeno ad hæmorrhagiam.

Lib. 4. c. ph.p. Pix liquida cum melle lingitur.

Tragacantha in oui albumine soluitur in arteriacam.

Fel scari piscis cum myrrha stacte miscetur, stomatica medicamẽta dissoluuntur aqua vel mulsa ad gargarizandum, dissoluuntur humore quouis & sine calore, promptius cum calore.

Bolus Armenia vera, terra lemnia vera, calx, sal, saccharum, saccharata omnia, manna, cerussa post longam velut bullitionem, chalcitis, chalcanthum, ærugo, rubigo: sed hæc oleo citius mollescit.

Dissoluũtur aceto forti, præsertim destillato vel succo limonum vniones seu margaritæ testę ouorũ, lapides renũ, vesicæ, coraliũ vtrunque, eáque pòst siccata promptè friantur. Pręcipitatũ & sublima

tum

tũ & cinabriũ, in argentũ viuum redeũt.
Etiã aurum & argentũ & metalla alia ſuis valentibus aquis diſſoluũt chymiſtę.
Soluuntur ergo ſimplicia quidẽ ammoniacum, ſagapenum, galbanum, opopanax, thus maſculum, opium, ſcammonium, aloë, hypociſtis, ſuccus glycyrrhizæ, piſſaſphaltum, mumiam intelligo, aqua ſimplici, aqua vini, vino, aceto, ſimilibus & his frigidis, ſed longiore tempore quàm calidis. Feruentibus enim his humoribus prædicta citò ſoluuntur: priora quinque in lacteum quẽdam ſuccum, poſteriora totidem in nigrum.
Opium ſoluit ſapa Galenus in trochiſcis dia opiu.
In oleo frigido prædicta etiam horis 6. non molleſcunt quidem, in calente opium, ſcammoninm, aloë, hypociſthis, ſuccus glycyrrhizæ, etiam ſoluuntur: cætera molleſcunt tãtum, poſtea durantur, prę ſertim Ammoniacum. In eodem oleo & prędictis humoribus etiam calentibus ladanum, maſtiche, myrrha, bdelliũ, ſarcocolla, ſtyrax, gummi arabicum. Sarcocolla in aqua roſarum diſſoluitur in pilulis ſarcocollæ.
Caſtorium, mumia, molleſcunt ſtatim: tragacantha tardius, ſed in oleo hæc mollita

lita non multò post durescunt preter mastichen, quę soluitur in oleum: nec ad naturam redit nisi igne valentiore coquatur, vt docet oleum mastichinum.

Acacia nostrâs, sulfur, gagates in his omnibus humoribus etiam feruentibus, nihil mutantur, sed acacia paulatim pistillo ex humore aliquo friata soluitur, vt succi alij & liquores, sulfur & gagates igni liquātur, vt liquores omnes, opium, ladanum, chalcitis, chalcanthum, alumen omne, xylaloë vera, vnguis odoratus.

Soluūtur humore quouis calido chalcāthum, chalcitis, & hæc etiā aceto frigido.

Ærugo, sori, nitrum, alumen, in aceto frigido non liquescunt, vt nec creta: sed hæc multum diuque feruet, fitque multò fragilior, vt & prædicta.

† Saccharum, māna, quouis humore soluuntur. Saccharū autem ad syrupos, iulepos, apozemata, electaria solida, penidia, trochiscos, & alia opera plurima variè soluitur vt in antidotis Mesuæ leges. Saccharum aqua & melle soluitur Mesuæ in diazingibere: Manna verò fere soluitur iusculo calente, & colatur ad foliorum laricis in qua frequentior colligitur, & aliorum excrementorum separationem.

Māna, cassia, thamar indi in succis pur

gatis

gatis diſſoluuntur & colantur in diamã-na,& in aliis,melius ſic miſcentur quàm coctione.Manna diſſoluitur in ſucco roſarum rubrarum in electario mãnæ.Moſchus,ambra, caphura, ferè humore aliquo ſoluta aliis miſcentur.

Tartarum vſtum, in oleum vi frigidi ſoluitur,alio ſolutionis modo.

Sed vide ne dum acetum vel humorẽ alium quo ammoniacum vel alium liquorem ſoluiſti,coquendo conſumis, ſal laris.Nam ſæpe humorem alium ex ſe remittunt:quem ſi conſumere pergis,ipſorum liquorum humidum conſumis: fiuntq; hi ſicciſſimi,& exucci,& emplaſtro ob id inepti.

Quæ verò compoſita quibus humoribus ſoluantur, non eſt operis præſentis docere,ſed ad modum componendi ſingula medicamenta pertinet.

Compoſita tamen plurima,vt electuaria purgatoria,cùm aut ingrata ſint aut ęgrè deuorantur,aut citius deſcendere volumus,neque nauſea metuitur, ptiſſanæ aqua,hydromelite,vino,vel alio humore idoneo diſſoluimus. Trochiſcos in cote medica ex humore idoneo etiam in collyria humida ſæpè diſſoluimus.eclegmata in ore ſaliua ſoluuntur.

Ex

Ex his constat solutionis nomen hic minus latè patere quàm cap.6.libr.4.meteororum, vbi ad mollitionem & liquationem quoque extenditur.

DE MOLLITIONE.

Mollitio solutioni & liquationi proxima, fit cum medicamenta tã simplicia quàm composita redduntur molliora, idq; vel affuso humore aliquo sed pauco, vel solo calore nostro, solis, ignis id vulgus malaxare vocat, verbo detorto ex futuro μαλάξειν, verbi μαλάττω, id est mollio & subigo: quæ duo per malaxare etiam intelligunt, nec eo libenter vtuntur alibi quàm tum in catapotiis cũ succo aut syrupo aut humore alio remolliendis & subigendis, tum in emplastris oleo, adipe, vel simili emolliendis.

Calore mollescunt cornua, vngulę, pili, succi, liquores, lachrymæ, vt etiam digitis calentibus tantum tractatæ, ceræ modo ductiles fiant tanquam à frigido concretæ non solũ sicco duratæ. Calore modico mollescit ferrum, & alia metalla immodico liquantur.

Zitho (qui potus erat Alexandrinorũ, nostræ ceruisiæ similis) ebur mollescit.

Vniones, corallia aceto destillato mollescunt, &, vt dixi, soluuntur.

DE

DE DVRATIONE.

DVRATIO mollitioni contraria nobis interdum est in vsu in cōditis, electariis, ceratis, emplastris, gelatinis vt vocamus. Ea autem fit nunc mistis ſiccioribus, nunc multa coctione, nunc frigore coagulante. De ſiccatione autem poſtea fuſius agemus adhibenda medicamentis plurimis, non vt dureſcant, ſed vt ſeruari poſſint, & ob cauſas alias inibi dicendas. De calfactione quoque & refrigeratione paulò poſt dicemus, quarum tractatio durationem abundè illuſtrabit.

DE LIQVATIONE.

LIQVATIO ſeu fuſio eſt eorum quæ à frigido cōcreuerunt in liquidiorē & fluxilem conſiſtentiā à calore facta reſolutio: ita, vt quę à frigore imbecillo aut non diuturno ſunt concreta, vt mel, cera, oleum hybernum, butyrū, adipes, medullæ, reſinæ à calore moderato glaciei, niuis & grādinis modo liquētur. Quę verò à vehementi & diuturno frigore concreta obriguerūt, ægrè multo calore fundūtur, vt aurum, ferrum ægerrimè, argentum, æs facilius, ſtannum his facilius, facillimè plumbum, ſtimmi, arſenicum, ſandaracha, ſulphur, alumen omne (quamuis ſciſſile tantum molleſcere videatur

non etiam liquari & fluere)chalcitis,chalcanthum,misy & ærugo tardius, tardissimè sori(quia terreum & saxeum)vt lithargyros. Is tamen cum ærugine vel oxelęo duplo citius liquescit quàm cum hydrelæo duplo.

His promptius liquantur gagates, succinum, vnguis odoratus, id est blatta bizantia, asphaltum, pissasphaltum(mumiā intelligo)xylaloë.

His promptius, ladanum, Oesypus, castorium, sanguis hirci, gummi arabicum, tragacantha, cancamum, caphura, myrrha, bdellium, styrax, mastiche, sarcocolla, gummi hederæ, iuniperi, cerasi, pruni, amygdalarum.

Resinæ his facilius. Aequè autem facilè liquores, opium, euphorbiū, ammoniacum, sagapenum, galbanum, opopanax, scammoniū & succus glycyrrhizæ, hipocisthis, aloë, elaterium, lycium nostrâs.

Cera omnium facillimè: Mel, aëromeli seu manna, saccharum, humore etiam frigido vt sal soluuntur.

Acacia nostrâs & sæpe non liquantur, sed humore aliquo cum pistillo, aut cochleari aut manu paulatim soluuntur.

Prædicta quoque omnia) succos, liquores, gummi, resinas intelligo) calenti humore,

more, vt dixi mollescunt: quædam etiam soluuntur: nonnulla item liquantur.

Ambra minutim concisa liquescit Mesuæ in E. diacoccubaphices.

Porrò liquationis necessitas magna est ad mistionem electariorum, catapotiorum, vnguentorũ, ceratorum, emplastrorum, & reliquorum propè compositorũ.

Quoniam in superioribus præparandi differẽtiis virium caloris, frigoris, humectationis, & siccationis meminimus, & in sequentibus eorundem mentio frequens nobis est futura, prius de his est nobis agendum, quàm ad infusionem, coctionẽ, assationem, vstionem & alia multa, caloris & aliarum primarum qualitatum opera transeamus.

DE CALFACTIONE.

De calfactione autẽ agemus, nõ quatenus soluit, mollit, liquat, coquit, assat, vrit, vel aliud insigne opus præstat, sed quatenus calorem rebus præbet moderatum, mistioni necessarium, vel etiam alicui præparationum differentiæ, vel ipsi denique medicamentorum simplicium, vel compositorum vsui dextro.

Calefit in sole meridiano acopum Gal. populeum lib. 4. sanit. tuendæ, vt fermententur & probius misceantur eorũ vires.

In sole teri vult Galen. metallica, vel lauanda, vel in aliud vtenda.

Colanda calfactione tenuātur, vt propius permeent: frigida enim velut cōcreta non percolantur, nisi sint multū aquosa & liquida, vt oxymeli Galeni, calidiora autem cum sordibus tota colum penetrant, nisi sint glutinosa. Talia enim multum calida colanda. Tepidam damus aquam, vt sit vomitoria.

Calidas modicè damus potiones medicas, non solum purgatorias, sed etiam corpus firmaturas, vreticas, mēses aut sudores moturas, obstructionem viscerum aperturas, pręsertim cœlo frigido & ventriculo frigidiore natura, aut ex morbo.

Calefacimus aquam & alia omnia quę aqua fluente, aut niue circumposita volu mus frigidiora reddere, quòd in humorem calore rarefactū frigus se altius insinuat, vt ferrum candens aqua frigida & astringente temperatur, vt sit durius.

Calfacimus modicè infundenda, vt vires suas promptius in humorē, cui infundūtur, transmittāt. Calfactus enim humor tenuatur & infusa res rarefit, quibus fit, vt eorum vis calore promptius trahatur. Alia propè innumerabilia calfactione egent, sed admonēdi gratia magis quàm docen

docendi calfactionis, refrigerationis & humectationis meminimus: siccationis autem maior est necessitas.

Refrigeramus aqua fluente, aut niue, aut glacie etiam prius calefacta, quæ febriũ vehementiæ, aut aëris intẽperiei calidę opponimus pocula medicamentosa. Et quæ à frigido cogi volumus, vt ius carniũ glutinosarũ in gelatinã vulgò dictã.

Refrigeramus omnia calore præparata priusquam reponamus.

Refrigeramus quę calore soluta frigore volumus concrescere, & durescere, vt electaria sicca, cerata, emplastra.

Quæ calfaciunt, & refrigerant etiã per accidens siccant, ob id ordine bono iam de siccantibus agamus.

DE SICCATIONE.

SICCATIO est consumptio humiditatis, aut noxiæ, aut excrementosę, ob id nauseabundæ, vel promptè putrentis, vel puluerari prohibentis, vel caliditatẽ quæ sitam obruentis. Absumitur interdum, & naturæ humiditatis aliquid, plurimum autem in assatione & vstione.

Scillæ partes maximè mediæ direptis viuo tenus tunicis, frustatim confectæ coquuntur, mutata sæpe aqua, donec ipsa nec amaritudinẽ, nec acrimoniã habeat,

traiectáque lino frusta illa sic, vt se non contingant, siccantur in vmbra dies 40. His segmentis ad oleum, vinum, acetum scillinum, vtimur. Hæc Dios. vbi neque cultri ex ligno pini vel cupressi scillam di uisuri meminit, neque acus ligneæ, cum Mesue in aceto scillite, nec medium eius abiiciendum iubet, (quod hodie solenni quodam more fieri ab omnibus video) sed tantum tunicas externas ad vsque viuas & integras.

Triticum electum negligenter tritum aqua per noctem maceratum, postridie manibus expressum reddit cremorẽ: qui dũ resederit, inclinato vase quod superna tat sensim effundendum, reliquum bombace vel sole æstiuo mox siccandum, ne acescat: repositum operculetur metu vermiũ: hoc amylũ, hyeme igni siccetur. Sic ex oriza & hordeo, & aliis fieri potest.

Rosæ mediocriter apertæ sereno cœlo mane lectæ eodem die vt sunt siccentur sole, si potes, sæpe vertendo. Nam vix vmbra siccauerit, quanquam id esset optatius, siccatas auelle, & reconde vase vitreo operculato, vt odor & color perseuerent. Meliores montanæ cãpestribus & minus minuũtur siccando, cum ex harũ libris decẽ siccatis lib. vnica supersit quibusdam,

buſdam, idem de violis. Scilla ſiccatur in eclegmate Meſuæ ad aſthma, ad ſaccharum roſatum & violatum, roſas & violas modicè ſiccat Meſues: hyſſopus in eclegmate ſano, mẽtha in eclegmate aromatum, ruta in altero diacymino Meſuæ, vt in Galeni dioſpolitico, ſed modicè. Nam ſupra modum ſiccata, acrior, amarior, calidior euadit, non ſiccata flatus minus diſcutit, quia humorem quendam excrementoſum nondum percoctum retinet. *Lib. 4. ſanit.*

Herbæ itẽ reliquæ vmbra ſiccantur, niſi vtendi neceſſitas cogat te quaſdam igni vel ſole ſiccare. Nã in manipulis ligatæ in granario penſæ ſiccãtur: vbi ſiccatæ ſunt, ſacculis cannabinis ibidem reponuntur.

Radices herbarum lotæ, à lignoſa matrice ſecretæ, mox inſolẽtur, nocte in aëre ſicco perflatili ſeruentur, iterum ſoli reddantur, donec erunt probè ſiccatæ. Quod ſi cælum eſt nubilum, ſicca fumo, aut potius prope ignem, in calatho ſtramẽtitio, vel ſaligno: aut ſi vtendi celeritas vrget, ſartagini calfactę, & ab igni remotæ ipſas toties impone identidem vertendo, & ſartaginem recalfaciendo exemptis tunc radicibus, donec abundè erunt ſiccatæ. ſic radix enulæ, valerianę, acori noſtratis ſiccatur. Idem in radicibus quorundam fru-

ticum, vt capp. tamaricis: & arborum, vt fraxini, mori, faciendum est.

Radices iam siccatæ si ægrè pulueran- tur, papyro insertæ igni siccantur, vel calidæ sartagini imponuntur, & igni exponuntur: igni autē vel in sartagine vel papyro, vel furno, vel supra, aut intra furnū, à quo panis extractus est. Radices eædē, & aliæ magnæ recētes, lotæ, radiculis purgatæ, ac per tessellas incisæ, filóq; trāsfixę paruis interuallis, ne se tangant, in aëre ventoso & perflatili siccantur, vt radices ireos, aristolochiæ rotundæ & longæ, bryoniæ, & similium: quæ tamen etiam citra diuisionem probè siccantur, vt radix ari, dracunculi, cyclamini, asphodeli, vti elignatæ prius istæ, mandragoræ, eryngij apij, petroselini, fœniculi, rusci, turbith, ellebori vtriusque, dictamni vulgaris, thapsiæ. Paruæ radices aliæ citra elignationem in vmbra quoque siccantur, vt asari, asparagi, graminis.

Colocynthis septembri legitur dum flauescit, maxima, & cum aliis multis produ- Mes. cta: insolatur diu, quia ægrè siccatur, & nocte in aëre perflatili reponitur, aut si cælum est nubilum, filo transfixa fumo siccatur, post excorticatur, vt teratur, item quarta parte horæ inuoluta papyro inso-

latur,

latur, vel igni, aut fumo admouetur.

Aloë decocto aromatum imbuta sicca- *Ibidem.* tur, primo in vmbra, deinde in sole: sic myrobalani tritæ oleo amygdalarũ dulcium, æstate triduo confricatæ, & quoties opus erat irrigatæ siccantur primùm in vmbra, deinde in sole. Trochisci tamen ex his facti in vmbra tantùm siccantur.

Pulmo vulpis sanæ, venatu captæ, iuuenis, aqua abluatur, incidatur secundũ arteriam venosam, & magis multò secundũ venam arteriosam, sanguine purgetur, vino albo, odoro, modicè calido lauetur, ollæ impositus clibano parum calido siccetur, refrigeratus, & foliis absinthij inuolutus reponatur. Plura de his leges in fine, in his quæ pluribus modis præparantur.

Amygdalæ & nuclei pinei cortice tenui ablato in pelui super prunas ignitas per se, vel potius cum furfure ducatur, & succutiatur donec humiditas rancida, aut excrementosa cõsumatur, alioqui pectori nocent, & tussim excitant qualitate rancida. Pruna, ficus, vuæ, zizipha, myxa, pyra, & alij fructus multi sole feruidissimo, aut eius penuria igne siccantur: sed vua oxyacanthæ vmbra siccatur.

Fructus quoq; rubi immaturi clibano siccantur ad maiorem astrictionẽ, & mo-

ra viridia, aut subrubentia. Fella in folliculo parum cocta ex aqua calente in vmbra siccantur. Coagula animantium parum salita insolatu siccata seruantur.

DE HVMECTATIONE.

HVmectantur nunc aqua, nunc lacte, nunc aceto, nunc oleo, vel alio humore medicamenta, nō modò simplicia, vt fœlicius & innocentius in compositionem vel vsum veniant, sed sæpe etiā composita, vt cùm crassā humore diluimus, quò facilius & iucundius deuorentur.

Caryophyllū, zingiber, myrobalanos, cepulas, & emblicas ad condituram, qua industria humectes, docet Mesues initio libri sui de antidotis, & in simplicibus.

Mastiche, moschos, ambra, terendo humectantur aqua rosata.

Gummi Arabicum, tragacantha, aqua etiam vini, myrobalani, scammonium, colocynthis, caphura, turbith, sericum, crocus, euphorbium, & alia pleraque, terendo humectantur oleo amygdalarum dulcium.

Amygdalæ, strobili, pistacia, parum humectantur aqua dulci aut rosata ad meliorem trituram & saporem delicatum, si emulsionem, amygdalatum, marcipanes, facturus es, alioqui pinguescunt, & palato

ingratæ fiunt & ventriculo, vt etiam nauseabundæ fiant.

DE INFVSIONE.

HVmectationi proxima est infusio: in hac enim medicamenta parum trita aut concisa, nisi minuta sint, macerantur, & temperantur humore aliquo scopis nostris apto, eo magis minus calido à solę vel igni potius quàm frigido. Tẽpus autem quo id fit varium est. Nam nunc infunduntur semihoram, nunc horã, nunc horas plures, dies, mẽses, pro varia medicamenti natura, & aliis medicorum scopis. Vt enim quędam parum diu terenda & coquenda, sic infundenda, quòd virtutem habẽt vel imbecillem, vel superficiariam, & rara sint admodũ. Contraria diutius infundenda. Varij præterea scopi medicorum faciunt, vt nunc minus diu, nũc diutius quædam sint infundenda, & quędam (vt nuper distinxi) minimo aut mediocri, aut valido calore in id fouenda. Medicamenta infundimus, vt facultatem eorum maleficam quidem auferamus vel castigemus: bona verò augeamus vel in humorem ipsum vtendam transferamus, quos tres infusionis scopos præcipuos abundè Mesues docuit lib.1.& nos lib.3.de ratione componendi medicamenta.

Infunduntur autem hodie potissimum purgãtia medicamenta, sed etiam alia in apozemata, syrupos, olea, & alias compositorum medicamentorũ differentias.

Humor verò cui infunduntur maximè varius est, pro scopis variis, purgantia tamen frequenter sero lactis infunduntur, quia purgatorium, & ori iucundum, alia humoribus aliis, vt post audies.

Mes. Thymelææ fructum aut folia, & tithymalorum, & similiter lactariarum aceto infundimus.

Turbith lacti recens mulso infusum & siccatum ventrem turbare desinit.

Aloë decocto aromatum vel specierũ hieræ, & aliorum quorundam calidorum macerata, citius etiam in ventriculi tunicas altè recepta vacuat: illi autem decocto si colocynthis aut turbith addatur, etiam à longinquo trahet aloë facultate acquisititia, non insita.

Ibidem Myrobalani obstruere desinunt si infundantur in serum lactis vel succum fumariæ, addito præsertim absinthio, vel agarico, vel rha barbaro.

Senna cõtrita horis vigintiquatuor in succis maceratur, semel aut bis feruefit, colatur, exprimitur in syrup. Saporis.

Manna maceratur succo intybi, feruefit,

fit, manibus fricatur, colatur in syrup. acido ex manna.

Rha barbarum infunditur aquæ cichorij, vel intybi, vel apij, vel pantaginis, adiecto interdum vino albo pauco, & cum Mesue spica, pro variis medici scopis. Id autē ante infusionem scalpro aut cultello in tenuia velut in folia incidatur, potius q̃ vulgi more teratur, ne vis eius exhalet. *Ibidem*

Thamar Indi infunduntur sero caprino, aut succo fumariæ, vel lupuli: modos eorum infundendo varios lege in simplicibus Mesuæ. *Ibidem*

Rosæ & violæ infunduntur aquæ aliquoties, vt syrupus inde purgatorius coquatur: infunduntur & aceto, quod ab his rosatum & violatum appellatur. *Ibidem*

Alia propè omnia simplicia purgantia variè infundi docet Mesues in simplicib.

Cyminū in diospolitico seu diacymino maceratur vigintiquatuor horis aceto, deinde vase terreo bene cocto frigitur, & siccatur: id autem fit vt citra calorem altius penetret ac incidat. *Lib. 4. sanitatis tuē.*

Radices vrticæ calentes eadem ratione aceto 24. horis ante vsum macerantur: si autem postea sint coquendæ ex aqua, satis est prius horas sex aceto macerasse. Eadem ratione semen anisi, anethi, apij,

ameos

ameos, amomi, cari, fœniculi.

In oxymelite melanogogo simplicia macerat Mesues horis vigintiquatuor aceto albo, aqua, succo buglossi.

Coriandrũ aceto cui incoctus sit sampsuchus maceratum rectè corrigitur.

Gal.li. 6.simp. Dactyli aceto macerãtur triduo in diaphœnico Mesuæ.

Semen erysimi aqua macerandum est, ad obtundendam igneam eius caliditatẽ, priusquam eclegmatis misceatur.

Nuclei pinei virides aqua macerandi, vt acrimoniam in ea exuãt. In E. Hamech simplicia infunduntur sero lactis quinq; dies Mesuæ. Lupini aqua fluuiali diebus 6. 7. 8. macerati mitescunt & dulcescunt, vti aqua priore abiecta cocti.

Cicera, triticum, hordeum lacte aliquoties infunduntur Mesuæ, & siccantur in puluere impinguante. Cicera aquæ incoquuntur in diasatyrio secundo, vtrunque fit vt pars eius nitrosa & tergens, in lac. & aquam transferatur, reliqua eius substantia seruetur.

Semen abietis & flores populi macerat dies quadraginta oleo Galenus, *lib.4. sanit.* sæpe tres, quatuor & plures menses, postea exprimit oleum digerens & acopum.

Sericum crudum cocco baphica tinctum

ctum maceratur ſucco pomorum, ſucco granatorum, decocto corticum citri & aliis ſyrupis ex ſuccis ſimplicibus & compoſitis, donec ij ſucci rubeant, & ſerici ſimul & cocci facultatem acceperint.

Infuſio hæc dum facultatem medicamenti vel maleficam emendauit, vel bonam auxit, aut in humorem tranſtulit, finem ſuum aſſequuta eſt: ſæpe tamen fit, vt præparatio quædam ſit coctionis, ſic ante coctionem ſimplicia aliquãdiu macerata paſſim reperies, imò & poſt coctionem, ante ipſam colationem, præſertim dum vis quæſita ægrè in humorem trahi poteſt ex materia dura, craſſa, denſa. Sic lignũ gaiaci, ebeni, buxi, fraxini, geniſtæ, iuniperi etiam tritum aut limatum diu, etiam ad triduum ante coctionem humore aliquo idoneo maceramus, vt vires eius incidentes, tenuantes, tergentes tandem in decoctum trahantur.

Quin & medicamenta nodulo ligata, iuſculo vel alteri leuiter incoquimus infuſionis loco: & quæ infudimus ſæpe ſemel aut bis ſeruefacimus ante expreſſionem aut colationem.

Infunduntur præterea quædam tantùm, vt tenereſcant, ídque ad condituram vel coctionem celeriorem.

Sic

Mes. in simpli. & con ditis. li. 7.c. ph. p. & Mes. in antidotis.

Sic Mesues myrobalanos ad conditu-ram aqua & hydromelite humectat, & dies octo sero caprino macerat, pòst semel feruefacit.

Capita papaueris forficibus minutim concisa macerantur cum semine aqua pluuia vel fontana die vno: vel si iam sicciora sunt, etiam biduo & triduo, vt tenerescant ad diacodij compositionem.

Myrobalani oleo amygdalarum dulcium, vel violato, vel rosato, vel sesamino imbuuntur & irrigantur, postea siccãtur: id quod ipsis infusio, seu affusio, seu perfusio quædã est. Dum item hæ tritæ oleo amygdalarum dulcium triduo per æstatem confricãtur affuso oleo quoties opus est, deinde siccantur. Altero autem triduo similiter in sole confricantur ex aqua saccharata, vel sero saccharato, vt postea formẽtur in trochiscos Mesuæ, nisi nutritionem esse mauis, de qua mox dicemus, vti & dum species hieræ Hermetis tritas inuoluit bis succo cucumeris agrestis, & siccat, vt eius succi vires puluis in se trahat.

Alia infunduntur, vt dissolui possint: sic Ammoniacum, opopanax, galbanum, sagapenum, & liquores alij aceto vel humore alio super cineres calidos ferè infunduntur, vt soluantur. Fractos eosdem hydro

hydromelite infundit in hiera Archigenis ex Paulo, vino autem infunduntur in hiera Hermetis, in hiera autem diacolocynthidos Rufi, myrrham solam vino infundit: sagapenum & opopanacem cum aliis terit, vt nos hodie in hiera diacolocynthidis Paccij facimus: in qua tamen Scribonius opopanacem & sagapenũ in mortario terit, adiecto melle tenui, id est quàm liquidissimo. Infunduntur eadẽ ratione gummi & ichthyocolla, vt dissolui possint, vel vt in muccaginem abeât, quo fine etiã semina & radices lentore aliquo præditæ, humore calfacto macerãtur. Sed de his in succorũ extractiõe mox audies.

Ad infusionẽ reducitur infectio seu tinctura, vt sericũ succo cocci baphicę tinctũ ad cõpositionem cardiacã celebrem diacoccu baphices, & in syr. de pomis, & de granatis, & de corticibus citri. Quanquã idem sericum tinctum præterea succis illis infundatur, donec succi rubeant, & serici atque cocci vires in se traxerint.

Filum purpura marina tinctum, si post ea viperam strangularit, ad paristhmia est efficacissimum Gal.

DE NVTRITIONE.

NVtritio quoque quam vocant, fuerit infusionis species: sic autẽ est appellata

pellata hæc præparationis differentia loquentibus abusiuè, quòd quemadmodũ per veram nutritionem fit vacuati repletio, & etiam incrementum, quandiu scilicet id fieri ex partiũ sequaci mollitie potest: sic medicamenta quę humore aliquo imbuta, macerata, tribulata, confricata, præsertim calfacto velut augentur.

Sarcocolla alba, magnis glebis constans, lacte muliebri nutritur, sed pauco: Nam multo lacte operta liquescit, & lac ipsum priusquam sarcocolla siccetur, acescit: paucũ igitur ex mãmis ipsis irrigãdum cõfestim sole siccetur, iterum & tertio, quarto, quinto similiter irroretur & sic cetur, & tandẽ reponatur. Aspergi etiã asinæ, capræ, equæ lacte vel alio potest. Semẽ cari calfactũ lacte caprino horas duas quidã nutriunt in vase mũdo, exemptum siccatúmque reponunt ad fluorem alui.

Myrobalani oleis, sero saccharato, butyro vaccino, succo cydonioũr, vel alio humore dũ irrigat, macerat, fricat, frigit. Mesues clementer, & his humoribus imbuit vel ad condituram, vel ad noxas earum castigandas, siue solæ vtendæ, siue in cõposita veniant, vt trypheram sarracenicam persiccam, trypheram Galeni, elect. stomachicum Mesuæ, & elect. alhari & se

quens

quens, quodammodo nutrit. Sic & species omnes elec. Indi maioris, dum oleo amygdalino confricat idem.

Colocynthis quoque seminibus solis extractis, si impletur aqua cum pauca spica & mastiche, & coquitur in cinere calido ad partis tertiæ consumptionẽ, hócq; decocto paulatim affuso sagapenum irrigetur, donec pinguescat, nutriri dicitur sagapenũ: eodẽ modo & opopanax. Decocto myrobalanorum, vel succo enulæ campanæ, aut rutæ, aut fœniculi cũ felle pauco auiũ rapaciũ, & spica & mastiche ad dimidiũ cocto & colato idẽ fieri potest.

Folia etiam thymelææ aceto nutriuntur in elec. diaphyssalidon. Eadem in aceto infundit, & siccat in pilulis thymelææ, vt eadem sint vel saltẽ omnino proxima infusio & nutritio. Ambæ enim humore fiunt & calore blando, qualis ad nutritionem veram est aptissimus, cum immoderatior vrat, imbecillior sit inefficax.

Metallica ferè in aëre calido non tamen super ignem nutriuntur.

Metallica etiam sæpe nutriuntur humore aliquo, vt dissoluantur promptius, vel etiam liquentur, vel pinguescant, & velut aucta tumescant.

Scoria ferri in aceto dies quinque in-

tryphera minore Mesuę,& tryphera moschata,& tryphera Galeni.

Lithargyros nutritur ex olęo sic,vt vnciæ eius triti quatuor tādem olei libram vnam,aceti quartaria quinque ac eo plus ebibant,ídq; omnino sine igne, multum diúq; pistillum per mortarium ducendo. Nam lithargyro etiam vncia vna corpus dat plurimum, vt etiam sine cera emplastrū perficiat: sed initio diu tere primùm cum pauco oleo, postea affuso vicissim pauco aceto. Nam multo sic mergitur, vt corpus non assequatur. Vbi autem initio paulatim nutrita est, & consistentiā crassiorem friando assecuta, tum largiorem vtriusque copiam ebibit. Continenter autem friatur ad horas duas,tres,nisi quòd per initia potes aliquantisper cessare, vt interim velut in otio largius cōbibat. Sic & chalcitis,& scoria ferri,& ęrugo,& metallica cętera ex oxelęo in vnguēti formā diu friādo duxi,sed bibacissima est lithargyros: opinor, q̄a siccisś.& rara modicè.

DE EXPRESSIONE.

Expressio est humidæ & tenuis substantiæ separatio, à sicca & crassa duro aliquo & valido compressu facta. fit autē sæpe torculari & eo multiplici, quale vinum ex vinaceis exprimunt, & quale

pinxit

pinxit Mesues in oleo amygdalarum dulcium, quale item vsurpamus in exprimēdis oleis, & succis aliis, & decoctis, & carnibus, & similibus: siuè id torcular est, siue prælum librariū, vt in oleo amygdal. dulcium Mesuæ diximus. Ferè autem exprimenda, ne diffluant, aut diffiliant, inuoluimus panno forti, vt cannabino, caprino, setaceo. Est quando tantum caprino aut lineo inuoluimus, & manibus ac digitis prælorum loco vtimur, vt dum medicamenta purgantia infusa exprimimus. Adde quod nunc denso, nunc raro panno exprimimus, interdum clementer, interdum valenter pro scopis medicorum variis: quædam item frigida exprimimus, alia etiam calida: quædam solum calida exprimi possunt, vt oleum amygdalarum dulcium, & similia in Mesue. Sic portulacæ, cotyledonis, semperuiui, buglossi succum exprimimus calētem, aliâs humore aliquo liquidiore affuso, vt dicemus in succorum extractione.

Expressionis vsus igitur latissimè patet in infusis, apozematibus, & coctionibus propè omnibus, in syrupis, in oleis, & id genus aliis: quo autē instrumento & quatenus calidū, aut frigidū vnū quodq; est exprimendū, in singulis compositorū re-

mediorum differentiis melius cõdisces.

Neque solum colationi succedit expressio, imò eam sæpe præcedit: & quando eam sequitur, blãda admodum est facienda, ne quod crassum & terreum colo adhęret, id totum vi in subiectum humorem colatum elidamus.

DE CONFRICATIONE.

Confricatio rerum infusarum, aut etiam coctarum manibus facta colationem & expressionem adiuuat, ob id ante has sępe obitur: interdum expressionis vice est: sic crocus panno lineo ligatus inter coquendum, infricatur in syr. Saporis, de pomis & quibusdam aliis compositis.

Manna succo intybi macerata fricatur manibus ante colationem in syrupo acido ex manna.

Rha barbarũ pãno lineo ligatum fricatur, & exprimitur in syr. cichorij cõpositò. Scammoniũ panno tenui ligatũ sæpe confricatur in syr. acetato cholagogo.

Elleborus niger nodulo lineo ligatus in oxymelite melanogogo sæpe confricatur.

Medulla cnici, turbith, zingiberis, panno lineo ligata confricantur sæpe in oxymelite phlegmagogo.

Elleborum nigrum, agaricum, salem Indum fricat Mesues in apozemate epithymi: cassiam verò manibus fricat ante colaturam in apozemate adianti: colocynthis forficibus incisa in oleo rosato fricatur ad componendos ex ipsa trochiscos. Mesuæ in trochisc. & simpl.

Sic manibus fricantur, & post dolantur simplicia in electario Hamech. Simplicia in succis macerata fricantur & colantur in elec. diaphyssalidon. Simplicia pilularum aromaticarum post coctionẽ fricantur & colantur.

Ferè autem hic nodulus in medicamento humido manet. Sic scammonium panno lineo raro ligatum suspenditur in syrupo fumariæ, & noduli aromata continentes, & compositum condientes in ipso suspensi manent, vt pòst leges, titulo de aromatizatione. Quam consuetudinem hodie plerisque seruari video in syrupis purgantibus, presertim contra morbum longum, aut in hominis delicati gratiam compositis.

Aliquando tamen vbi vis eius noduli tota in compositum confricando est expressa, abiicitur. Sic Soranus cum melle & capitibus papaueris myrrhã, crocum, hypocisthidẽ, acaciam nodulo ligata in- *Gal. li. 7. c.ph. p.*

coquebat, post vbi vires suas diacodi impresserant, tollebat. Quod exemplum eò ascripsi, ne id nouum putes, & Arabibus acceptum referas.

In sim. Mes. Alia tamen est confricatio, quæ ad infundendum, imbuendum, molliendũ, & humectandum magis pertinet, vt cum myrobalani omnes butyro vaccino fricãtur, cæteræ species oleo amygdalarum dulcium inuoluuntur in tryphera sarracenica, & Phenonis. easdem ne partes nutritorias valenti astrictione sua exasperent, oleo amygdalarum dulcium vel rosato, vel violato, vel sesamino, vel aliis lenientibus tritas mergit, confricat, & lubricas facit. Possis tamen non modò manibus fricare, sed etiam in sole aut igni clementiore frigere, cũ alioqui nec ipsæ rarefient, nec butyrum, aut oleum quoduis liquabitur, vt ipsas promptè totas permeet, ac imbuat. ob id in tryphera minore Phenonis, myrobalani assentur in butyro vaccino, legimus. & nos in tryphera sequente: hæ butyro vaccino inuolutæ frigãtur, vertimus, vbi legebatur, fricentur, & alibi aliquoties. Vbi (vt dixi) etiam fricentur legere possis, cum vtrunque patiantur, hoc est manu fricentur, & sartagine, aut vase alio blandè frigantur.

Et

Et in Elec. à nobis inuento, frige bis vertimus pro frica: tamen potes si libet lectionem priorem retinere: vel istam, præsertim cum in simili Elec. alcanzi, myrobalanos, & simplicia alia bis feruefaciat.

Friguntur tamen verè quædam, vt cuminum aceto maceratũ frigitur Gal. lib. 4. sanit. tuẽdæ, in vase terreo bene cocto. Plura huius exempla leges in assatione.

DE SVCCORVM EXtractione.

QVanquam loco hoc coctionem infusioni (vt ante memini) viribus & præparationis modo proximam, docere exigit ordo rei: quia tamen rerum ante tractatarum cõsecutione quadam in expressione transiuimus, succorum autem extractio tritura cõstat & expressione, iure optimo succos exprimẽdi modum hic interserimus. χυλὸς autem (vt in simplicibus ex Galeno abũdè docuimus) nunc is est humor, qui virentibus herbis, aut fructibus humidis, aut seminibus oleaginis tritis exprimitur, & viscago ceu muccago quædam ex glutinosis seminibus, radicibus, gũmis, partium neruosarum ramentis, humore aliquo calfacto maceratis extracta. De his omnibus hoc loco agam.

Succus ex omnibus foliis virẽtibus per

ſe tritis exprimi poteſt, præter quã quòd quædam ob ſiccitatem vix ſuccum aliquem reddunt ſi per ſe terantur, vt folia lauri, ſaluiæ, thymi, roriſmarini, ſabinæ, & quæ plantarum ſunt ſylueſtrium, & ex locis editioribus ac ſiccioribus, & æſtate calida ſicca, atque adeò poſt meridiem ſuccum parciorem reddunt: aliæ ob lentorẽ, vt bugloſſum vtrunque, cotyledon, & aliæ quædam pòſt dicendæ: ſed vtrunque genus miſto eget humore liquido, ad ſucci expreſſionem.

Ad varios verò auriũ & partiũ aliarum affectus adhibet Gal. in ſimplicibus, & li. c. ph. p. ſuccos recentes hippuris, cucurbitæ, cãnabis viridis, hederę, polygoni maris, praſij, ſtœbes, abſinthij, fœniculi, dracõtij, lactucæ agreſtis, fumariæ, centaurij parui, chelidonij, libanotidum, anagallidum, anemonarũ, peucedani, betæ, braſſicę, calaminthes, foliorũ ficus, cynogloſſi: floribus populi albæ, floribus ſpondylij, floribus roſarum, violarum: radicibus cæpæ, allij, porri, cyclamini, ſcillæ.

Ex fructibus etiam vt pomis cydoniis, granatis, vuis, & aliis permultis: de quibus abundè nobis dictum ex Galeno in Meſue eſt, ſectione prima & ſecunda.

Quo autem modo aloë, ſcammonium, glaucium,

glaucium, hypocisthis, acacia & externi alij plantarũ ſucci extrahantur, cum plantas ipſas nõ habeamus, didiciſſe parui eſt momenti, cum præſertim ex Dioſcoride repetere poſſis: quãquam aloë nobis iam frequens ſatis eſt, ſed pẽſilis ferè ad pompam, altilis nulla, propterea non quæuis aloë ſuccum laudabilem reddit, vt Dioſcorides & Gal. edocuerunt.

Acacia verò noſtrâs fit ex prunis agreſtibus aqua maceratis, igni lento coctis ad diſſolutionem: colatum ex his ſiccatur igni vel ſole, complanatum in teſſellas ſecatur, rubentes & aſtringentes magis, ſi immatura erant: nigras & dulces magis, ſi matura.

Lycium noſtrâs ſic fit in libello, cui titulus eſt de dynamibus, id eſt, facultatibus, & Gal. tribuitur. Periclymeni (quod caprifoliũ vocant) baccas menſe Septembri tere, torquendo exprime, inſolatu ſicca, repone. Alterum autem verum hodie deſideratur.

Radices glycyrrhizæ recentes, præhumidæ, Iulio menſe tritæ ex aqua coctæ, ad craſſitiem colantur & exprimuntur: expreſſum igni vel ſole ſiccatur.

Oleum omphacinum ex oliuis immaturis: dulce, ex maturis exprimere in Gal

lia Narbonensi vulgare est.

Sic omphacium, ex vuis immaturis & natura acerbis: vinum, ex maturis & dulcioribus exprimere cuiuis notum est. Pomorum agrestium tritorũ succo expresso parum salso vtuntur Septentrionales omphacij vice.

Ex siccioribus verò foliis seu natura seu cœli & soli ratione, vt succũ aliquem extrahas, vinũ aqua vel humor alius proposito, idoneus (vt dixi) miscetur inter tundendum: qui propè totus cum sucei portione aliqua exprimendo reddetur.

Eodem modo ex portulaca, cotyledone, semperuiuo, buglosso vtroque, & similiter glutinosum succum sortitis, Galenus docet succũ illũ affuso humore idoneo extrahendum. Ex his tamen sine externo humore succum extrahis, si parum calefcunt ipsæ, mortariũ, pistillus, succus, prælum, vel si tusæ citra calorem calatho saligno impositæ, loco frigido, vt in cella vinaria repositæ sint. Nam in catinũ subiectum hnmor satis multus paulatim defluet. Portulaca tamen erratica & quæ vitibus est familiaris quàm hortensis, & buglossum tenerũ quàm vetustate iam pinguius, & folia borraginis quàm caulis succum facilius remittunt.

Cucurbitam maza pinsita inuolutam, clibano coquit Mesues, deinde succum exprimit in syrupum cucurbitæ.

Ex scilla succus extrahitur optimè diebus canicularibus 40. quibus ea particulatim digitis discerpta vasi mellario imponitur, operculato, & pelle circundato, deinde loco meridiem spectante contra boream lecto insolatur sepe vertendo, vt vndique solem sentiat: post hos scillę elixæ similis succum in fundo imponit melle condiendum. Alij scillam inter multas collectam cultello ligneo corricibus externis purgatam, maza inuolutam, clibano mediocriter calido coctã, exemptam, vt calet tusam in mortario lapideo calido, pistillo ferreo calido, panno lineo, tenui, calido inuolutã valenter exprimunt. Sic autem assat Dioscorid. vsq; crusti frumentacei vel lutei coctionem, tamen succi eius non meminit. Alij sine assatione foris & intus purgatam multum calido ligneo aut lapideo mortario & pistillo tusam mox calido linteo, torculari calido exprimunt, & succum multum facilè reddit, & purum atque clarum. Quod si frigida scilla frigido mortario & pistillo trita sit, in sartagine terrea parum frigatur, ilicóq; exprimatur inter asseres calidos vel

torculari calido ac aëre calido. Quæ omnia Gal.innuit,cum ſuccũ hunc diebus canicularibus, nẽpe omniũ calidiſſimis, ſi ſuam ſeruã t naturam,optimè extrahit.
Quædã minutim conciſam exprimũt, quòd tuſa pingueſcat, ſuccúmque ægrè remittat,niſi vt dixi,calefiat:alij tuſam calatho ſparteo imponunt aut ſaligno, in celláque vinaria aut ſimiliter frigido loco collocant, diſtillátque in vas ſubditum. Liquores,& gummi,& reſinæ: caſtrata, terebrata,ſecta, ſcarificata, plantæ radice, trunco,ramis, calice deſtillantes, raro à nobis colliguntur, ſed ferè ab externis mittuntur, à quibus qua ratione eliciantur, docet in horum ſingulis Dioſcorid. ſuccum tamen ex inciſa ſalice dum floret diſtillantem colligere poſſumus ad vſus à Galeno ſcriptos, & opium ex capitibus papaueris nigri menſe Iunio aut Iulio & ex aliis noſtratibus plantis. Elaterium autem ex fructu cucumeris agreſtis quomodo extrahendum, lege Dioſ. & in his vide ne ſuccũ pro liquore ſupponas,cum ſit multò ignauius ſcammonium ſuccus, quàm liquor,& in aliis ad portionem, vt Dioſ.& Gale.abundè docent. Sic ex mandragoræ radice inciſa, forata, cauata liquor emanat valentior ſucco, & iiſdem
radi

radicibus tritis expresso, & ex ficu, lathyride, chelidonio, foliis aut surculis auulsis, lac emanat, ex illis & tithymalis albũ, ex hoc luteum.

De secundo succi genere qui ex oleaginis seminibus tritis exprimitur, vt amygdalis ambabus, auellanis, iuglandibus, pistaciis, strobilis, balano myrepsica, nuce myristica, semine cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreolĩ, cannabis, napi, sinapi, ricini, cocci gnidij, lini, papaueris, hyoscyami, pomorũ, pyrorũ, & id genus aliis abunde cum Mesue diximus sectione nona de oleis, quod hunc succum etiam Dioscorides & Galenus oleum sæpe vocant, potestque hic ex omnibus seminibus medullatis extrahi, vt etiam ex vuarum seminibus tritis exprimitur igni in lucernis durantissimum.

Mel quoque ab anacardis extrahes, si eos ablato pediculo coquas ex aqua. tũc enim quod supernatabit melleum cochleari colligendum est, & aliter.

SVCCI genus tertium ex glutinosis seminibus & radicibus & aliis in humore calfactum aliquandiu infusis extrahitur. Semina ferẽ sunt cydoniorum, marrubij, vrticæ, lini, fœnigræci, psyllij, maluæ, altheæ, citri.

RADICES sunt maluæ, altheæ, symphyti, periclymeni, scillę, gummi arabicũ, tragacãtha, minutim incisum, sic ichthyocolla, taurocolla, ficus, vuę, horum vncias tres aquæ calidæ libra vna macerabis nocte vna, postridie recalfactũ sacculo aut mantili ex tela noua forti impone, intorquendo exprime, virga lignea aut ferrea gracili percute: succum eadem derade. id fac donec succus effluere desinat, & semẽ exuccum & siccum euaserit, vel radix.

Alij aquæ libras tres, vni seminum aut radicum libræ imponunt, alij libram vnã aquæ communis vel humoris alterius si requiratur, dant, vnciisquatuor seminum vel aliorum. Si autem succum vis liquidiorem, aquam auge, vel semen minue: si crassiorem, contrà.

Interdum etiam triduo macerantur, vt in diachylo communi, quod à χυλὸς, hoc est succus seu muccago, est appellatum: vt in sectione 12. Mesuæ diximus, & libr. 3. metho. medicamenta componendi.

Quoniam verò Arabibus psyllij interior medulla calet, cortex friget, vbi refrigerandi consilium est, per succum psyllij, neque diu, nec multo calore macerant, neq; valenter exprimunt: ne substantiam calidam foras extrahant, quam nonnulli

in vlcere, admoto psyllij succo, cum aqua dulci extracto manifestè affirmant se deprehēdisse, & morsum in vlcere caloréq; excitatum, quem succo alio ex psyllio clementissimè expresso, postea compescuerunt, sed sola refrigeratrix facultas toti semini à Græcis tribuitur. Sic semen psyllij cum aqua fontis frigida tribulat Mesues, & eductum succum dat potui ad aluum soluendam. Decocto semen psyllij macerat horis viginti quatuor in singulas rudicula agitando, deinde totum succum exprimit in oleo de psyllio: vbi nō videtur timere venenosam virtutem occultam in parte seminis eius interna & calida quarto ordine: fortè ob id quod ipso decocto obtunditur & emendatur.

Ex taurocolla, & ichthyocolla, & coriorum ramentis, & partibus omnibus nervosis particulatim sectis muccago quoq; extrahitur, sed in vsu medicis frequentiore est, quæ ex ichthyocolla, id est pisciū, præsertim quos moruas vocamus, fit. Satius autē est hæc rasa aut limata ex aqua lento igni coquere, donec tabescant. Qui autem valido igni primò coquere aggrediuntur, vrunt, & incoctilem reddunt.

Soluitur quoq; ichthyocolla hęc lotio, aqua salsa, aqua extinctionis calcis, aceto.

In emplaſtro diachylo magno, ichthyocolla aqua communi igni lẽto, aut ſuper cineres calidos diu macerata & paulatim coćta, tota abit in cremorem.

Pellis arietina ad diſſolutionem dum coquitur in emplaſtrũ, contra rupturam, muccago quoque ex ea extrahitur.

Ex gummis quoque muccago frequẽter extrahitur potiſſimum arabico & tragacantha, vt horum drachmis duabus in aquę roſatę vnciis 5.6.7. ſolutis, vt in eclegmate ſano, vt ſit albius & leniẽs magis. Muccagine ex gummi tragacanthi drac. duabus aquæ roſarum vnciis 7. vel 8. ſolutis liquantur ſacchari libræ quatuor ad hypoglottidum (quas pilulas albas ſub lingua vocant) compoſitionem.

Ex drachma autem vna tragacãthi potes vnc. tres, quatuor, plures muccaginis extrahere: ſi multum & diu baculo aut cochleari percutias.

Ad muccaginem hanc reducenda eſt congelatio lentorum iuſculorum à frigore facta.

Pedes enim vitulorum, colla veruecũ, capi, perdices, & carnes aliæ præſertim neruoſam multam ſubſtantiã fortitę coquuntur ex aqua igni primum lento, deinde mediocri vſq; ad carnium diſſolutionem,

nem,seu donec iusculi portio exigua cochleari exempta & refrigerata inter manus confricata, ipsa suo lentore velut ferruminet. Tunc omnia in mantile mundũ, mediocriter rarum coniiciuntur, catino lato supposito, in quem humor defluat, ossa cochleari vnco, furcella eximũtur, reliquum mantili mediocriter intorto exprimitur. Nam valens expressio turbidam faceret gelatinam, vt pedes vituecini nigram, nisi exactissimè lauentur & purgentur. Mox adeps flatu deturbatur, & cochleari deraditur, iniectis postea albuminibus clarificatur. Additur sacchari libra vna, cinamomi boni crassius triti vncia vna, in cremoris libras quinq; aut sex, & crocus si flauum vis, aut linteolum succo florum cichorij aut alio quouis imbutum: vnde opinor id linteolum tornesol vocant, vti & florem cichorij solsequium, & gyra solis & sponsa solis vulgo dicitur, quia cum sole vt alij flores multi circum agitur. Mox calidum adhuc per manicam, vt vocant, Hippocratis colant prope ignem, ne ante tempus, frigore cõcrescat: neque per colum transfluat. Vbi sponte sua fluxit, quantum erat fluxile ac liquidum, in patinas distribuitur: loco frigido, vt concrescat, reponitur.

Sunt qui ichthyocollę portionem cum prædictis incoquunt, vt citius lentescat, & magis glutinosus cremor euadat.

DE DESTILLATIONE.

DESTILLATIO humoris è succo tenuiori extractio vi caloris, ad hūc locū omnino pertinet. Quæ verò ad eius rationem, vires, instrumenta, ignem pertinent, fusissime libr. 3. Methodi componendorum medicamētorum docuimus: Hoc autem loco lectorem tantùm exercere statui in quibusdam destillatis paulò difficilioribus.

Eodem loco & sectione nona Mesuæ, de oleorum genere quarto egimus, etiā de destillatione per ascensum, sic dicta, quòd vapores sursum elati, ibi concreti, in aquam distillant: cuius nunc vsus est longè frequentissimus. Segmentis pini latifoliæ vas impletū, aqua rosarum affusa, si vase duplici destillas, succus emanās oleosus est odoratissimus, qui caphuræ aqua vulgo dicitur.

Si rosæ quas incarnatas vocamus siccatæ, vapore aquæ calētis humectatæ destillantur, aquam rosarum bonam reddent.

Destillata vapore aquę calentis vires & qualitates plantarum integrius retinent, sed quia excrementosa sunt parum diu

serua

seruari possunt. Diutius quę cinerum aut arenæ aut scoriæ pulueratæ calore destillantur in vasis lapideis, aut vitreis, quantumlibet multis super longam aut rotundã fornacem tegulis intectam, quæ sustineant arenas altas plumbo alto circundatas: sed vase hæc paulatim calfacienda & refrigeranda sunt, priusquam aëri frigido aperiantur: alioqui mox rumpuntur. quæ autem plumbo destillantur, omnino improbãda censeo, propter cerusam & qualitates alias plumbi maleficas, cum & aquam per tubos plũbeos deductam dãnarit Gal. quòd dysenteriam excitat.

Destillatio per descensum nobis dicta in tertio genere oleorum Mesuæ, & quæ per hãc destillantur. Scillæ etiam recẽtes incisæ vasi infernè foraminulẽto sursumque lutato impositæ, si flamma circundatur, aqua in ollam aliã subiectam, simul cũ huius fundo lutatam defluet, quæ cũ farina vel pane mista, gustata mures citò necare quibusdã creditur, citius si lithargyri paucũ miscueris. Rosæ recentes linteolo super peluim tenso impositæ, si vas carbonibus ignitis plenum acceperint: destillant aqua multa & odora in eam peluim. Eodem modo flores reliqui. Quæ etiam per descensum est destillatio.

Si duę matulæ sibi applicentur, & superior rosis impleatur, & insoletur, distillat aqua odoratissima in subiectam.

DE COCTIONE.

CVM in omni destillatione coctio quędam fiat, per quam etiam aqua distillata succo est tenuior, & in omni coctione fieri destillatio possit, vt ollæ operculũ aqua excoquendorum vapore plenum indicat. Cùm prætereà ambo calore fiant ordine optimo nunc dicendum nobis de coctione est, cuius partem maximã lib. 3. de ratione cõponendi medicamenta scripsimus, ac identidem tibi repetendũ est, ne bis de re eadem frustra sit agendum.

Coctio medicamentorum ferè fit elixando in humore calido, rarius assando in calore sicco. Coquuntur autem simul, aut per se simplicia frequentissimè, interdum & composita quædam.

Humor cui incoquũtur magna ex parte aqua est, ac ea vel simplex, vel medicamentosa. Simplex item vel pluuia, vel fontana, vel distillata: medicamentosa verò est salsa, marina, aluminosa, sulfurosa, bituminosa, chalcanthodes, carbonosa.

Ad aquam compositam redacũtur, lixiuium, lotium, vinum, acetum, omphacium, ceruisia, hydromeli, œnomeli, apomeli,

meli, oxymeli, oxycraton, lac, ſerum, ſucci plantarum liquidi, oleum, reſinæ recẽtes, adipes, butyrum, mel, ſaccharum humore pauco ſolutũ, & variæ in vnoquoque horum generum ſpecies, pro variis medicorum ſcopis, vt etiã interdum humores duos, plures miſcere ſit opus. Secundum cicerum decoctum, lac vaccinũ vel ouinum ad coquendas radices eryngij ſatiui, raphani, dracontij, in Meſue. Quantitas verò huius humoris varia eſt, pro ſcopis variis, vt in diaſatyrio lac vaccinum vel ouinum ſit quantum duobus digitis ſupernatet, quod ſi coquendis radicibus id non ſufficit, nouum affundendum ſed calidum, vt in his coquendis omnibus ſępe admonet Galen. in alimentis, quod & coqui obſeruant. In ſyrupis, & aliis coctionem requirentibus, quãtus humor requiratur, libr. tertio audies.

Color autẽ coctionis autor eſſe poteſt quiuis rebus coquendis moderatus (nã à ſolo calore mediocri fit coctio) nõ ignis ſolius, ſed ſolis, animalis: calcis verò & fumi, & putredinis fimi aut corticum calor admouendis vſui eſſe poteſt, vt pſorico Galen. ſumendis verò noxius fuerit, vt ex carbonibus non ignitis nec ſemiuſtis, ex lignis putribus. Calor enim huiuſmo- Lib. Simp.

di, vti & fumosus qualitatem alienã cum empyreumate rebus coctis imprimit.

Electarium rosatum flamma lenta coquit Mesues, & syrup. omnes igni lento.

Sint igitur ignis alimenta sicca & odora, vt sarmentum vitis, quo theriacen coquit Galenus: vel carbones semiusti, & qui tetram qualitatem iam exalauerũt. sit autem primùm blandus, & paulatim si res postulat, intendatur: coctioni enim vehemens & repentinus nocet, quòd vrat, facultatem dissipet, empyreuma multum in re vsta non cocta relinquat.

Nec solùm ignis calore, vt dixi, fit coctio medicamentorum, sed solis, vt scillę, & ex ea acetũ scillites dies 40. Mesuæ insolantur, sæpe mouendo: & hydromeli, & syrupus alter calaminthes totidem dies, vel etiam duos, tres, plures menses flores populi, & abietis semen oleo macerat Ga-
Lib. 4. lenus, coquit quodammodo, multò ma-
simp. gis si soli exponantur: quanquam quouis anni tempore fiat, vt psoricum ex chalciti dupla & lithargyro olla noua inclusum fimo, æstate media diebus canicularibus quadraginta sepelit, sic dum theriaca & similes antidoti opiatæ menses, vel etiam annos aliquot seruantur ad sui coctionem, quam fermentationem vocant.

Coquimus medicamenta, vel vt eorum vires imbecillas augeamus, incoctis simul his, quæ sunt valentiora, vel validiores minuamus, vel alienas in totũ abigamus, vel vt ex omnibus facultate diuersis & sæpe contrariis simul coquendis facultas vna concrescat & coalescat. Adhęc ob destinatam medicamenti formam, aut sumentis palatum, ob simplicium naturam, ob custodiæ diuturnitatem etiam quædam coctione longa siccamus, vti ob aëris humidioris conditionem. *Gal. in theriaca & antid.*

Præterea vt purgẽtur, multa coquimus. Ignis enim vt calida cætera homogenea cogit, & heterogenea separat, vt simplicium vires in humorem cui incoquuntur transeant, quo fine fiunt syrupi, apozemata, oleorum quartum genus.

Horum exempla aliquot fuerint hæc. Brassicam, lentem, ostrea bis coquimus aqua scilicet priore abiecta, & noua calente affusa cùm aluum per hęc sistere volumus, semel verò cùm mouere. Sic allium, cæpa, porrũ, ampeloprasum, & quicquid à veteri natura ad contrariã traducitur, bis coquendum: sic tamen, vt nec aërem, nec aquam frigidã attingat. Nã planè tabescere & percoqui amplius nõ poterit etiamsi diutissimè coxeris. Quod

Lib. 2. alim. Lib. 6. simp. præceptum etiã medicamentis commune est, quibus liquor nouus consumpto priore est affundendus. Althæa adipibus incocta subigitur ad abscessus coctu difficiles, aqua mulsa viribus varia Gal. & Mes. pro coctionis quantitate.

Oxymeli quoque valde coctum flatus dissipat.

Ex Galen. simpl. & ph. p. Ramenta loti arboris in aqua aut vino coquũtur ad capillorum defluuium, Gal. in simplicibus.

Melli alumen idem incoquit, radicem tithymali, vel phlomi, vino vel aceto ad dentium dolorem.

Omphacium, succũ mororum, vel batinorum, vel granatorum, vel rhu, vel cydoniorum, vel pyrorũ agrestium, nucum viridium cum melle coquit in stomatica remedia, radicem & semen arctij ex vino.

Dracontij radicem bis, ter, ex aqua coquit, vt acrimoniam deponat, & fit apta eclegmatibus.

Asphodeli radicem, vt amaritudinem perdat, quam scilla difficillimè amittit.

Bulbi radix cruda, vel semel elixa bona eclegmatibus, bis elixa amaritudinem totam deponit, & fit eclegmati inepta, cæpa, allium, porrum, ampeloprasum, cocta bis aut ter acrimoniam deponunt, adhuc tamen

tamen thoracica ſunt.

Ari radix in aqua, aut ſub cineribus cocta miteſcit, lib. 2. aliment.

Buglosſum in melicrato coctum arteriacum eſt.

Braſſicæ ſuccus cum melle coctus eclegma eſt.

Dactyli etiam in mulſo aut paſſo cocti.

Seroſa & eadẽ acris ſuſtantia lactis coctione, vel immiſsis lapidibus, aut circulis ferreis ignitis conſumitur ad dyſenteriã.

Hippuris ad eandem coquitur in aqua, ſi febris adeſt: in vino auſtero, ſi abeſt.

Faba oxycrato incoquitur.

Inſtrumenta coctionis ſint vaſa omnis generis, aurea, argentea, ærea, ſtannea, ſtannata, ferrea, terrea: ſed hæc bene cocta ne qualitatem malam medicamento largiantur: & ea vel ſilicea, vt vocamus, ſeu cum Meſue lapidea, vel blombata, præſtantiſsima ſunt vitrea.

Sunt ea autem vel ſimplicia, vel compoſita & duplicia (balneum mariæ vulgò dicta) qualia ad olea etiam calida, & alia permulta Galenus commendat. Quæ tamen hodie ob auaritiã, negligentiã, malignitatem non vſurpantur. Fiant igitur vaſa ſibi incumbentia, ſed interuallo vbique digiti vnius diſſita, quod aquã conti-

neat sæpe sufficiendam, nisi mauis vas minus quod medicamentum coquendum continet, in maius aqua feruenti plenum, & igni contiguum immittere, Galeni more. In vase lapideo, id est siliceo, vt vocamus, coquitur miua simplex, & citra condita Mesuæ. Eidem vase duplici coquuntur, oleum rosatum, violatum, nymphæatum, melinũ, papaueris, myrteum, ex pomis mandragoræ, & anethinum, chamæmelinum, sicyonium, irinum, rutaceum, nardinũ, mastichinnm. Sicq; reliqua coquenda putem, quod oleum simplici vase coctum assequitur odorem tetrum & ingratum, vt interim vires frigidas frangi, calidas intendi taceam, diacodium in duplici vase coquit Heras igni fumi experti.

Crustum ex maza vel luto circũdatum scillę vel scammonio, & aliis eius generis vasis locum obtinet, vti crustum idem & malum acerbum aliquod vel cydonium ipsi scammonio est tanquam vas duplex.

Finis coctionis est, cum scopum nobis propositum attigimus, vel simplicem, vel etiam multiplicem, vt si medicamentum coquimus ad vires eius augẽdas, vel minuendas, vel abigendas, dum quãtum satis est auximus, minuimus, abegimus, satis coximus. eodem modo in scopis aliis.

Sic quædam coquemus ad dimidias,tertias,quartas,librarum duarum,trium cõsumptionem,dum omnia sunt propè vnita ad iustam crassitudinem,aut mellis sordium, cerati liquidi,emplastri consistentiam. Sapas coquendo siccamus, donec crassam assecutæ sint consistentiã, vt seruari possint:sic & syrupos,eclegmata,electaria,vnguēta,cerata,emplastra.De quibus singulis accuratius in modo singula hæc genera componendi,libro 3,dicetur.

Diamorum cum melle coquimus donec gratum erit,& absumpta humiditate excremētosa feruoris & putredinis effectrice seruari annũ vnum possit: id quod mel citra idoneam coctionem succo mororum præstare non potest, licet fructus integros cum pediculo certis interuallis ne se tangant, in se mersos loco frigido integros in annum seruet.

Testiculi ad Elect.diasatyrion. *Gal.*

Capita papaueris ad diacodium, capita ranarum ad oleum ranarum, vulpes ad vulpinum, viperæ ad pastillos theriacos & oleum viperinum coquuntur, donec ipsa coquēdo in aqua intabuerint:stomatica & stomachica coques ad mellis, aut sordium crassitudinem. *Mes.*

Electaria mollia ad similem consisten-

tiam, solida verò coctum magis saccharum requirunt.

Syrupos cum saccharo, aut melle, aut vtroque coquimus, donec lentore tenaci & crasso inter extremos digitos exploratо humorem excrementosum propè consumptum coniectabis.

Cocti sint syrupi quando incipiunt filum facere, siue cochleari effundatur paulatim, siue inter dignos eius portio tractetur. Vel quādo marmori, aut vngui imposita eorum gutta non diffunditur, nec aquæ modo diffluit, sed concreta manet.

Quæ plena sunt meliora, coctione deteriora euadūt: vt cassia nigra, thamar Indi. Mesues mannam, thamar Indos, medullam cassiæ in succis quibusdā depuratis dissolutā coquit cum aliis semicoctis ad mellis spissitudinem in diamāna, & in tryphera Persica, & in cōpositione alkekēgi. In cōfectione hamech eadē tria in infusione colata dissoluit, fricat manibus, colat, cum saccharo coquit ad mellis spissitudinē. In confectione mānæ Galeno tributa, mannā succo rosarum sufficiēti coquit igni blando ad sufficientem coctionem, teromatum in aqua rosarū, & cōpositione sequenti, coquit eandem cum saccharo ad mellis consistentiam.

Emplastra coquimus, dum manus attactu non inquinant adhæsu tenaci.

Coctū mel cum aqua, vino, aliis, in antidotos, & alia composita, tunc est quando marmori propemodum nihil adheret.

Coctionis & trituræ ratio propè est eadem in medicamentis, vt scilicet quantam hæc trituram viribus integris ferunt, tantam quoq; & coctionem. Quæ enim magna, crassa, lenta, sicca, dura, densa, neruosa, membranosa, virtutem firmā, & valenter ac penitus mistam fortita longiorem sustinēt coctionem, ob id prima vasi coquenda immittuntur: qualia sunt metallica, terrea, styptica, quatenus styptica sunt (rosæ enim, absinthium, rha barbarum, aloë, myrobalani, agaricus, amaram quoque qualitatem in superficie habent, & eam purgatoriam, ac facilè resolubilem, ob id minus coquenda quàm stypticæ substantia postulat) radices ob id propè omnes, quia terreæ magis: incisæ aut confractæ, vt aristolochia, cucumer agrestis, hermodactylus, polypodium, & cætera, etiam post coctionem terendæ, vt proprius cribrentur in diasatyrio, Mes.

Sic rha barbarū quando astringere cōsiliū est, ac myrobalanos omnes diu coqui oportet: si verò purgare, tergere, aperire

rire, parũ coquẽda, aut potius infundẽda.

Mes. Glycyrrhiza tamẽ parum diu coquẽda, opinor, ne cùm admodum sit dulcis, coctione longa, dulcium cęterorũ modo, amara euadat: pręsertim cùm iam vetustate amaricat, cùm verò recẽs est humiditatem excremẽtosam nacta, cum aliis radicibus initio coquitur, vt in syr. hyssopi, ziziphorũ, glycyrrhizæ, & thoracicis aliis.

Acria quoque diu coqui possunt si eorum acrimoniam obtundi volumus, nisi virtutem imbecillem, & facilè resolubilem sint sortita.

Mes. Colocynthis, cẽtaurium paruũ cũ floribus & semine, plenã coctionem tolerant.

Quæ cõtrà sunt minuta, tenuia, fluxilia & friabilia, humida, mollia, rara, virtutem imbecillam, superficiariam, malè permistam sortita, parũ diu coquẽda sunt, ob id postrema sunt percoctis propè aliis iniiciẽda, qualia sunt rosæ & violæ recentes. Siccæ enim & harum succus magis coqui possunt. Gingidiũ elixationem diuturnã non sustinet Gal. lib. 2. alimentorum.

Bulbi exigua admodum elixatione sunt contenti: Daucus autem ad esum diutius elixandus quàm pastinaca.

Paulus lib. 7. c. 20. Nullus florum coctionem recipit, ob id olea cum floribus facienda insolantur.

Si

Si autem flores valida ſint odoris gratia, vt roſa, chamæmelum, quæ pluribus diebus conſtet, inſolatu tenuius, & vtilius oleum euadit. Qui verò flores ſunt inualidiores, & facilius difflantur, minus diu inſolantur, quia eorum virtus promptè vaneſcit, vt lilium, violæ.

Parum diu integris viribus coqui poſſunt epithymum, flores ſtœchados Arabicæ, diutius folia. *Meſ.*

Quæ verò has qualitates adhuc inſigniores habent, coctionem nullam ſuſtinent: ſed ſublatis ab igne aliis miſceantur, vel adhuc calentibus, quando firmiora ſunt: vel iam refrigeratis plurimum, quãdo ne vis eius tenuis & lubrica calore ſoluta in aërem exhalet metuitur.

Quæ purgant lubricando coctione nõ admodum iuuantur, Meſuæ: tamen caſſia, manna, thamar Indi interdum ab eo coquntur, ſed parum, nec adeò, vt vis eorum lubrica perdatur. *Meſ.*

Quæ in horum ſunt medio coctionem tolerant mediocrem, vt abſinthium, aſarum, agaricus, coccum gn dium, fumaria, ſenna, ſcilla, iris, hyſſopus, thymus, turbith, ſemina omnia præterquam cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli.

Rha barbarum exquiſitũ multam ſatis *Meſ.*
coctio

coctionem & trituram sustinet, raro autem & laxo etiam mediocris coctio est vehemens, & eius virtutem resoluit.

Ibidem Thamar Indi coctionem ferunt medio crẽ: multa enim vires eis omnes adimit. Ob id ipsi & cassia liquore idoneo soluta, colata melli aut saccharo ad humoris cõsumptionem cocto adduntur, & ad iustã consistentiam percoquũtur, igni ablatis, & parum refrigeratis pulueres miscentur.

Coquendæ igitur in plantis radices primæ, vt dixi, concisæ, vel cõfractæ, quibus coqui cœptis semina sunt iniicienda, exceptis seminibus cucumeris, cucurbitæ, melonum, citreoli, substantiam tenuiorem vreticã fortitis tunc etiam cortices & ligna modicè confracta. Post hæc herbæ siccæ parum concisæ, aut si crassiores sunt, confractæ, deinde virentes, incisæ minutim, aut manibus torquendo confractæ, excepto omni adianto, & lactuca agresti, quam endiniam vocant.

Deinde fructus exossati, & semine purgati, excorticati, & (si magni sint) incisi, vt pruna, ficus, myxa, zizypha, vuæ passæ.

Postremi flores, epithymum, stœchas: sed chamæmelum licet tenuis sit essentię, quia tamen fortiter mistam habet facultatem, longulè coqui potest, vt schœnuãthos

thos,si haberi potest, heliochrysum,stœchas citrea vulgò dictum.

Succi quoque siccati,liquores,gummi, resinæ,manna,cassia,liquore aliquo soluta, sub finem iniiciuntur. Liquores enim vino vel aceto soluti,colati, cocti,ad humoris additi consumptionem,aliis extra ignem miscentur,rudicula semper moti.

Moschus,ambra,caphura,lapides preciosi,pulueres aromatici, & cordiales ab igne depositis,aliis etiam tepentibus iniiciuntur.

Rosæ autem,rha barbarum,aloë,agaricus,myrobalani, si purgatoriũ vis medicamentum,parum diu,vt dixi coquenda. Nam vim eorum purgatricem superficiariam,parũ firmiter mistam ab his corporibus raris coctio multa facilè dissipat. Si verò astrictorium vis medicamentũ,diu coquenda, vt dissipata vi purgatrice, terrea & astringens tandem foras eliciatur.

Violæ etiam parum coquendæ, quando purgare lubricando consilium est : si attrahendo,multũ, vt facultas ea in ipsarum ceu centro posita foras trahatur,coctionis vehementia. Mes.

Scammonium si in pomo est præcoctum,absoluta coctione iniicitur: si crudum est ,crassius tritum miscetur in me-

dia coctione. non autem tenuius, ne etiam vis eius purgatrix exhalet, id quod & accidit coctione vel vnica, sed longa, vel duplici, vel si medicamentum diu ante vsum seruandum est, vel si accuratius ante coctionem teratur.

Scammonium autem si calorem sentit, in grumos coagulatur: qua re fit vt interdum, in vna dosi alicuius medicamenti plurimum sit scammonium, in alia minimum: sicque inæquale est medicamentum, ob id ad finem iniicitur.

Quod autem trituræ similem esse viribus coctionem dixi, rectè accipiendum. Calor enim ab igne vehementior, & tenuior, quàm ex attritu pistilli, mortarij, durorum terendorum: ob id etiam medicamentorum vires citius dissipat coctio, quàm tritura.

Quapropter aromata terũtur quidem, quanquam minus quàm alia: sed tamen quantum teri est necesse, non coquuntur autem, sed reliquis iam percoctis, & ab igne depositis, vt dixi, miscentur antidotis, vel mollibus, quales veteribus in vsu fuerunt, vel siccis & solidis nobis vsu frequentissimis, vt cinamomũ, agallochum. Sic aurum & argentum bonum & foliatum, quanquam diu coqui sustinet, vires tamen

tamẽ nullas coctũ tradit maiores quàm crudum. sic margaritæ, cyanus præparatus, ambra, moschus non coquenda.

Coctio facta ad dimidias, tertias, quartas, vel aliam consumptionem, postea residendo, & albuminibus sępe purgatur & colatur, deinde percoquitur, quod in syrupis frequẽter obseruabis. Multis etiam coctio duplex debetur, vt vtrique antidoto, alcanzi, catholico, diasatyrio vtrique.

Ad coctionem multis sæpe aliis medicamenta paramus. Quædam ante intus & foris purgamus, terimus, lauamus, assamus, vrimus, infundimus.

Quædam aliis iuncta illorum coctionem accelerant, sic vrticæ, radices carnibus incoctæ eas coqui celerius iuuant: vt contra nymphææ radix incocta pisis, ea ad vnum olla velut eiaculatur.

Ichtyocolla cum calce viua cito cocta mox dissoluitur. sed vide an affectus calcis viuæ vires requirat.

DE DESPVMATIONE.

DEspumatio est spumæ detractio, cuius materia hoc loco est non solùm succus quidam lentus includens flatum, vt Galeno in Aphorismis docetur, sed sordes omnis leuior à calore ignis expurgata, vel etiam grauior albuminibus

coacta & colligata. Despumamus autem nũc simplicia, vt succos, saccharum, mel: nunc composita, vt apozemata, syrupos.

Mel cũ aqua, aut vino, aut aceto, aut humore alio pro variis medici scopis despumatur. Nam per se coctũ mox immodicè efferuescit, & derepẽte exundat, & flãmis cõceptis incendij periculũ affert. Adhæc cũ sit dulcissimũ, euaderet amarum, si per se coqueretur donec despumatum esset.

Mel aqua dupla despumatur, si alius humor nõ exprimitur.

Mel humore æquali hodie quibusdam despumatur, aliis duplo. Spuma autẽ interea dum igni lẽto coquitur, cochleari pertuso deraditur. Adhæc cũ ad dimidias est coctũ, & multum feruet, adduntur albumina singulis libris singula. Deinde calidũ colatur, post percoquitur per se, aut cũ condiendis & incoquẽdis medicamẽtis. spuma quoq; tunc sicca emicat curiose detracta, si per se seruãdum est. Vel in rem præsentẽ paratur ad pulueres cõpræhendendos, qualia sunt antidota omnia melle excepta, opiata & sine opio. Si purius est mel, sufficit aqua æqualis, nec tantum albuminis requiritur: quod si purissimũ est, nec despumandũ, nec clarificãdũ.

Sed huius regionis mel cũ sit crudum & impurum, multam reddit spumam, ita vt despumando & colando ad dimidias minuatur.

minuatur. Quapropter pondus duplum ei quod cõpositio exigit initio tibi immittendum, si cum aliis despumandũ incoquis: sin minus, despumato vtendũ. Finis despumationis quibusdã est tempus horarũ circiter duarũ cũ igni lento. Aliis rectius cũ spumare desinit, aliis donec aqua erit cõsumpta (quæ res bullis cognoscitur) & mel idoneũ lẽtorẽ acquisiuerit.

Non autẽ probo cum Seruitore mellis libram vnã coqui in aquæ libris decem, continenter despumãdo, & aqua hac pro pè consumpta libras alias quinq; addi, & his propè consumptis alias quinq;. Hoc enim modo mel aut vri, aut totũ vanesce re est necesse, etiam si aqua adsit largior.

Sæpe autem mel per se despumatur & purgatur, cum tam longam non sustinet coctionẽ quàm aliorũ natura, cum quibus mel coquendo despumaretur. Interdum cum his despumatur, cum s. multam coctionẽ viribus integris sustinere possunt, vt in diacydonio mel coquitur cum succo cydoniorũ, & coquendo frequenter despumatur, & aliis passim. Frequẽtius tamẽ per se (vt dixi) despumatũ miscetur conditionis, syrupis, antidotis: rarius crudum, præsertim nostrâs. Quod autem album Gallia Narbonensis thymo passim

luxurians mittit, est præstantissimum: nec Attico aut Hyblæo inferius, cùm regionis temperatura & thymi larga luxuries vtrobique consentiant.

De saccharo idem quod de melle dicendum, cum sit ipsum mellis species etiam Dioscoridi & Galeno.

Impurum enim & nigrum, aut nigricans in triplo humore despumatur. cum ad dimidias est coctum & valde feruet, adduntur albumina singulis libris singula, colatur calidum, post percoquitur studiose: interim etiam despumando si spuma aliqua appareat.

Si autem purius est, satis est dupla aut æqualis (vt ferè fit) aqua, & pauciora albumina. si purissimum nec despumandum, nec clarificandum.

Succi fluxiles recipiendi in syrupos, apozemata, electaria. quædam igni despumantur, residendo clarescunt, & in colo laneo terreum excrementũ relinquũt, interim verò etiã additis albuminibus, & melle aut saccharo purgantur, quoties in syrupos, vel apozemata coquuntur, vt in syr. bizantino, & aliis, & in elec. psyllij. Qui verò succi in emplastra recipiuntur, vel sole, vel igni post mistionem siccantur, non despumantur.

Liquores verò ſolum colo purgantur poſt diſſolutionem, nõ etiam deſpumantur, tantum abeſt, vt clarificẽtur. Idem de metallicis & animaliũ partibus cõſtitue.

Quod ſi ſimplicia omnia ſunt pura aut purgata, ſatis eſt horum decocta per colum laneum aut telalaneum: ſed modicè denſum ſemel aut bis trãſmittere ſine vlla expreſſione, colo, ſi opus eſt, mutato, deinde ipſum immitte in ſaccharum, ſi impurum erat clarificatum. Si autem purum eſt, clarificatione non egetur, & percoque donec humoris, ſeu decoctum eſt, ſeu ſuccus, ſeu aliud, vnciæ tantum circiter duę: aut ſi ſucci ſunt glutinoſi, etiã tres & quatuor in ſacchari libra ſuperſint. Si ſucci acidi, per coctio iã ſaccharo ppè toti inuoluũtur, vt dicemus initio ſyruporũ.

DE CLARIFICATIONE.

CLarificationis obiter in deſpumatione memini. De ipſa autem nunc pauca mihi ſunt dicenda, quòd hæc rerum liquidarum decoctis debeatur expurgandis, vti & deſpumatio & colatio, vt ſorde craſſiori purgata, ſint gratiora palato, & in corpus facilius diſtribuantur & ſalubrius. Clarificantur autem quædam per ſe, dum quod fœculentum eſt ſubſidet: vt ſuccus roſarum, limonum, cydonio-

rum,citrorum,ribes,oxyacanthæ,granatorum,siue mox reponãtur loco frigido, siue in officina aliquandiu seruẽtur. Quędam interueniente coctione à sole, vel igni, vt succus pomorum dulcium & acidorũ ad dimidias coctus dies duos quiescere permittitur, donec clarescat, vt syrupus de pomis Mesuæ fiat. sic succus acidus citri ad partis tertię consumptionem coctus & colatus quiescere permittitur, donec clarescat, & succus granatorũ ad partis tertiæ consumptionem coctus, biduum quiescere sinitur, vsque dum clarescat in syrupo ex succis fructuum acidorum. Tamen acidi succi hodie in syrupos aliter, vt dixi, & in syrupis dicturus sum, recipiuntur. In his autem coctio ratione optima adhibetur, vt calor homogenea in vnum cogat, & separet heterogenea: quomodo vrinæ in nobis cœptæ coqui turbidæ si reddantur, postea tenuantur, & clarescunt, subsidente crasso.

Cum verò calor ignis sordes in succis exquisitè separare non possit, vt noster calor natiuus aliena coctione perfecta segregat, cúmque metuimus ne coctione tam longa succorum facultates corrumpantur, Satius putauerũt medici cœptam ab igni sordium secretionem arte alia iuuare,

iuuare,& ea multiplici,nunc quiete ſucci poſt coctionem,vt nuper dixi, nunc aceto ſimul incocto, nunc agitatis diu albuminibus: vt interim deſpumationem omittam & colationem à nobis adhiberi ſolitas ad perfectionem ſuccorum, vel decoctorum purgationem.

De ea autem clarificatione,quę fit per ſe,& poſt coctionem reſidente, ſatis eſt dictum.de ea quæ fit per acetum & albumina iam nobis dicendum eſt.

Decocta & ſyrupi,ſi acetum recipiant per ſe, vi aceti nonnihil purgantur: melius autem ſi etiam albumina accedant, etiam ſi poſt colaturam acetum recipiãt: quando nihilominus continenter eſt deſpumamdum,quòd acetum etiam ex purgato iam decocto ſpumas & ſpurcitiam quandam iaculetur.

Oui albumen ex aqua frigida ſcopulis agita,donec in ſpumam abeat, quam particulatim ſyrupo,vel alteri decocto feruēti inſpergas,& vbi nigruerit,cochleari foraminulento deradas, nouam inſpergas: id fac donec erit ſyrupus clarior.Alij vbi ex bullis clarius decoctū vi ignis factum animaduertunt,in id tepidum(nam calidius albumen coqueret,in frigidiore minus promptè & parcior ſpuma elicitur) *Nicolaus in ſyr.roſato.*

albumina singulis libris singula, sed etiam pluribus pauciora iniiciunt, scopulis agitant, vt spumescat, saccharũ in particulas confractũ coniiciunt, recoquunt: vbi spuma subsedit, igni aufertur, calidũ, si crassum est & vix colabile, colatur: si facilè colatur, sed turbidum, tepidum vel frigidum colatur per manicã Hippocratis, melius autem per pannum clauis quatuor, angulis quatuor firmatum. Colatur autem ter, quater, si non satis claruerit: sine sic quidẽ albumen separatim in aqua agitatum, scopulis inspergitur decocto igni reddito, spuma illa vsta, alia iniicitur, idque toties donec bullæ clarũ satis prodant. Tunc colatur quoties est necesse.

Cribrationi colatio, vt ante dixi, est persimilis: sed illa ferè siccorum est, hæc humidorum. Illa corpora grãdiora foraminibus cribrorum non transmittit, hæc sordem humore crassiorẽ transitu prohibet.

Eius differẽtiæ ex eo sumuntur, quòd quædam calidissima colantur, quædam frigida, quædam tepida. Item quòd quædam vno, alia duobus, alia tribus colis egent. Item quędã colis lineis, alia cannabinis, alia telalaneis, alia setaceis & staminеis, vt vocant, alia nouis, alia detritis, alia raris, alia densis: alia bis, ter colanda

donec

donec nobis propoſitam perſpicuitatem ſint aſſequuta, vt in ſyrupis, ex ſuccis fructuum & herbarum, & ex decoctis leges.

Quæ craſſa ſunt aut lenta calidiſſima ſunt colanda, & humore ampliore vel tũ diluenda ſunt, vel initio coquenda, vt facilius tranſmeẽt. Colo eadem raro & detrito promptius colantur, non tamen purius, ſed frequens colatio coli denſitatem ſupplet, ac raritatis incõmodum redimit.

Oenomeli colatur panno raro.

Tenuia vt ſuccus limonum, citri, ſemifrigida, colo dẽſo, & nouo colari poſſunt: aut ſi tribus colis ea vis purgare, ſummũ ſit ſtamineum, medium panneum: ſed vetus infimum, panneum & nouum, vel aliter denſum.

Sacchari libra ſi aquæ tantum vnciis octo ſit ſoluta, cocta, clarificata, panno rariore colanda eſt.

Colis tribus vſi ſunt maiores noſtri, ſummo, minimo, & rariſſimo: infimo, maximo & denſiſſimo, tertio horum medio magnitudine, raritate, ſitu, vt tamen ab vtroque digitorum 4. interuallo diſtaret.

Magnitudinis autem & texturę horũm ratio erat, vt primum ſordes tantum craſſas tranſitu prohiberet, ſecundum etiam mediocres, tertium etiam tenuiſſimas, vt

ſcilicet,

ſcilicet quod ad hoc tranſmittebatur eſſe illime,& ſordis omnis expers. Si verò ſolo raro vſi fuiſſent, colata fuiſſent impura & nō colatis ſimilia, vt ſi per linteum colas aliquod decoctum: ſi ſolo denſo, id à craſſis ſordibus ſtatim obſtructum aliis viam negaſſet, ob id vel mutandum, vel ſæpe abluendum fuiſſet. Quod ſi vnico voluiſſent vti medio, rationabilius & facilius vſi fuiſſent. Minimū verò primùm, quia in eo humor incipit latius ſpargi verſus panni ambitum, vt vides non in lancis tantum, ſed etiam lineis. Gutta enim medio infuſa ſe in vicina ſpargit.

Ex omnibus autem partibus quas imbuit, defluit, ita vt in ſecundum influat latius, q̃ in primo humor cōtētus cernitur. Secundū item latius imbuitur, q̃ quibus partibus humorē à primo excipit, & pluribus partibus ſtillat in infimū quàm ſit cōtactum à defluente ex primo humore.

Malè igitur primum ſtatuas maximū, quanquam ex hoc nullum ſequetur incōmodum aliud, quàm quòd otioſa eſt hæc capacitas: Satis enim eſt ſi capiendo humori ſit ſatis: quantum intelligi volo dum minimum requiro. Non enim minimum abſolutè volo, ſed aliis duabus anguſtius: ſi verò infimum ſit minimum,

multus

multus humor ab hoc non colatus prope ipsius oras in vas subiectum defluet.

Nunc vnico vtimur colo magnitudine & textura mediocri, sed eius actionem ante iuuamus clarificatione per albumina omnem spurcitiem cogente, adiuuãte id frigido. Quæ enim clariora volumus, frigida colamus: aut si talia non permeãt, tepida. quæ si semel colata non sunt pura satis, iterum & tertiò colamus, & rectius colũ aut lauamus aut mutamus. Id quod etiam facimus dum tardius humor permeat: si autem tardius transfluat ob decocti crassitiem aut lentorem, vel calidius colamus, vel per colum rarius, vel si compositi natura patitur, liquidius aliquid & tenuius miscemus: vt dum cremori hordei colando, aut pisorum, aut fabarum, aut similium decoctum ipsũm affundimus. In tarda autem hac colatura, caue, rudicula vel digitis fundum coli scalpas, vt colationem celeres. Sic enim turbidũ erit colatum: sed vt dixi muta colum aut laua, aut humorem redde liquidiorem, vel igni, vel misto humore aliquo.

Colamus quoque etiam citra coctionem quædam, vt lac recens mulctũ, vt pilos & sordes alias foris illapsas separemus, quẽ vsum rusticis, & pastoribus præstat

ſtat interdũ aparine. Sic hodie vinũ cum ſaccharo & cinamomo per cola lanea oblonga pyramidis figura (quę caligas & manicas Hippocratis appellant) colamus ter, quater, donec omnino clarum erit, idque Hippocraticũ quoque vocamus, tãquam inuentore Hippocrate dignum.

Aliter etiam cum melle, & cęteris colamus ad claritatem, & œnomeli id, ac melites vocamus claretum.

Modo perſimili gelatinam quã vocant colamus, vt ante à nobis eſt ſcriptum.

Quædã his citius clarificandis miſcentur, vt ſi vni quartæ vini albi duos lactis digitos miſceas ante colaturam, ipſum mox clariſſimum reddunt.

Aliter quoque res turbidæ colãtur aut miſtæ: ſic in Ægypto aquam Nili turbidã vaſis figulinis crudis colari docet Galen. vt tantum quod clariſſimum eſt per vaſis poros, aut etiam teneram & mollem ſubſtantiam perfluat. Pariſiis autem Sequanæ aquam, & Romę Tyberinam, vaſis figulinis cóctis probè & ſiliceis pręſertim, aliquandiu in cella vinaria deponunt, vt refrigeretur, & ſimul reſidendo ſordem terream in fundum deponat.

Aquam quoque turbidam colabis per arenas puras vaſi immiſſas inferne pertu-

ſo, foraminibus exiguis aquæ peruiis, inuiis arenæ.

Vinum quoq; aqua miſtum per ciſſimbium, id eſt, vas hederaceum tenue, citò perfluit: aqua autem in eo retinetur, vt ſæpe ſumus experti, ex Catonis doctrina.

DE AROMATIZATIONE.

AROMATIZATIO nobis vocatur conditura quædam, compoſitis ferè ad odoris ſpiritum animalem ſimul & vitalem, & cor ipſum recreantis gratiam, adhibita miſtis rebus aromaticis.

Simplicibus, vt moſcho, ambra, caphura, zingibere, cinamomo, macis, croco, calamo aromatico, ſpica, pipere albo, lõgo, nigro, caryophyllis, maſtiche, xylaloë cortice citri, ſantalis: vel compoſitis, vt Gallia aromatica, Gallia ſebellina.

Meſues aromatizat moſcho diaſatyriũ aqua roſarum ſoluto, & aliis miſto electarium, ſarboteng diaſatyrium, ſecundum aromaticum roſatum ſtomachicum.

Syrupus ex corticibus cytri, cydonia condita. Citra autem condita, moſcho & ambra aromatizat.

Caphura autem ſyrupum acidum de pomis, Trochiſco Galliæ Sebellinæ, moſcho, ambra, caphura.

Hydromeli quidam aromatizant ſpeciebus,

ciebus, vt zingibere, croco, cinamomo, macis, & similibus.

Nodulus ex panno lineo raro continens croci, cinamomi, calami aromatici, spicæ, zingiberis, piperis nigri & longi, ana drachm. 1. & dimidiam syrupo stœchados immittitur, & suspensus manet ad condiendum, seu aromatizandum. sic miua aromatica nodulo aromatum pleno in ipsa suspenso & sæpe confricato, vt ante in confricatione diximus.

Syrupus de mentha aromatizatur Gallia aromatica.

Conditum citri Gallia, moscho, croco, mastiche.

Conditum buglossi, moscho & gallia.

Syrupus ex omphacio, caryophyllis.

Syrupus intybi compositus santalis, cinamomo, xylaloë, cortice citri.

Sic alia multa præter consistentiæ & saporis gratiam, odoris quoque iucunditatem, sed etiam coloris, de quo mox, requirunt. De quibus abundè à nobis scriptum est in methodo medicamenta cōponendi, dum hæc rationem in compositis habere docebamus, interdum sine qua medicamenti actio nō fiebat, & per quam melius fiebat. Iulepos ex syrupis & aquis destillatis hodie misceri solitos, apo

apozemata, cinamomo, & santalis aromatizamus, immissis colo horum drach. circiter duabus in humoris libras singulas, aut pluribus, aut paucioribus pro vario medici scopo. Et vinum aromatites, & quod Hippocraticũ vocant, & alia multa aromatibus condimus.

DE COLORATIONE.

Coloratio quoque multis medicamentis acquiritur ad gratiam magis & iucunditatem, & terrorem auferendum, & causas alias, quod etiam lib. 2. methodi medicamenta componendi docuimus. Sinopidem aliqui, alij ochram cerato Galen. dia euphorbiu miscuerunt, vt hoc colore fucatum ceratum, vnde componitur, lateret: misceri potest floris salis aliquid, aut simile quod colorẽ eius mutet, neque vim eius minuat.

Gal. Lib. 6 metho. Idem Ibid.

Quę Galeni verba diligenter sunt obseruanda, ne scilicet coloris mutandi ratio vires nouas medicamento acquirat, aut priores augeat, vel diminuat, siue colorem mutare libet noua re mista, vt in oxycroceo: siue vno aliquo simplici aliter atque aliter pręparato, vt ceratum Galen. ex ærugine cruda viride est, ac terrens ægros: ex eadem vsta est melinum, vt Galenus docet lib. 2. c. ph. g.

q

Sic ex cerusa cruda emplastrum est album, ex ochra pallidum, ex iisdem probè vstis rubrum.

Solus quoque motus colorem quęsitũ sæpe medicamento acquirit, vt ex lithargyro nutritum longo pistilli attritu fit albius.

Penidia quò diutius rudicula, & manibus tractantur eò albiora euadũt, etiam si ex vili & impuro saccharo fiant: sic pilulæ albæ, diairis simplex, diatragacanthũ frigidum, sic saccharum rosatum, & saccharata reliqua.

Mel crudum & coctum in antidotis diu commiscendo albius euadit, & cætera mellita.

Iulep coctum ad succorum in syrupis cõprehensionem, baculo diu versandum vt albescat, & alia multa simili agitatu albescunt. fortè quòd aër multus in commiscendo receptus alborem conciliat.

Sic album Rasis vnguentum & citrinũ, & emplastra diachylon, & ceratum Gal. refrigerans album, de cerusa, gratia dei multum diúque subigendo, trahendo albescunt, & oxycroceum pallescit.

Oesypus quamuis niger est, multa agitatione album facit emplastrum, vt glutinosa alia.

DE EXCEPTIONE.

EXCIPIVNTVR & comprehenduntur colligantúrque, seu vt vulgo loquuntur incorporantur medicamenta humore aliquo ad saporis gratiam diuturnitatem, virium conseruationem, fermētationem, medicamenti constituendi formam, vsum dexteriorem.

Eclegma ad asthma melle excipitur, vt sit suauius & vsui aptius.

Eclegma amygdalatum excipitur melle, & succo fœniculi.

Electaria propè omnia, præsertim mollia melle excipiuntur ob dictas causas, sicca sacharo humore aliquo soluto, pulueres succo cucumeris agrestis comprehēduntur in hiera Hermetis.

Pilularum materia excipitur vino, succo absinthij, solani, foliorum citri, brassicæ, apij, intybi: pilulæ aureæ muccagine tragacanthi, cocciæ Rasis & Mesuę succo absinthij.

Pilularum Hermetis species ladano excipiuntur cum pistillo calido.

Trochisci galliæ moschatæ comprehēduntur muccagine tragacanthi in aqua rosarum soluti, vel ambra oleo balanino soluta.

Mel, quo solutiua excipiuntur, vino

quam aqua potius coquendum & despumandum, nisi aliquid prohibeat.

Exempla alia ipsius, vt sic dicam, incorporationis in electariis Mesuæ, antidotisque aliis & ceratis, & emplastris tam sunt multa, vt nemo desiderare possit. nec plura describere libuit, ne oratione prolixa displicerem.

DE FORMATIONE.

ORDINE rerum gerendarum succedit medicamentorum comprehensioni ipsa eorum formatio cuiq; composito sua: cùm scilicet vnumquodque formam habet idoneam, quæ in quibusdam à consistentia differre non videtur, vt in conditis, sapis, syrupis, eclegmatis, apozematis, antidotis mellitis, pilulis, trochiscis, vnguentis, ceratis, emplastris. Forma ipsius compositi est cõsistentia liquidior, crassior, mediocris. Sed in multis præsertim siccis, præter hanc consistentię formã alia quædam nostris manibus, aut alia re apprimitur, vt saccharum in vasa dum recens coctum est coniectum, illorum formam, pyramidis scilicet ac metæ cuiusdã retinet, & quæ ex saccharo imagines formãtur, aut cera, aut alio dum calet liquido, ob id terminum alienũ facilè induẽte, dum refrigeratũ coiuit duro, ob id formã

tunc

tunc assumptam pertinacius retinente: sic electaria solida & tessellas, nunc rhomboides, nũc quadratas, nunc quadrangulas: sed altera parte longiores, quales manus Christi vulgo dicuntur, nunc triãgulas: sic pilulas fingimus orobeas, id est, magnitudine & figura orobi, vel ciceris, scilicet orobei, nõ arietini quod inæquale cùm sit & acuminatum, figuram habet pilulis ineptam, sic & κόκκια, id est granula seu pilulas paruas (vnde vt dicemus lib. 3. pilulæ cocciæ Rasi, & vulgo dictæ videntur) granorum scilicet paruorum magnitudine & forma fingit Paulus.

Trochisci quoque complanãtur, & in medio cauantur, & ferè postea sigillo aliquo pressi notãtur. Qua de re mox quoq; dicturi sumus, vnde & à forma hac, vt pilulæ à paruæ pilæ effigie, nomẽ sibi adoptauerunt, & præter id aliæ quoque. nam cyclisci, id est, parui circuli, & artici, id est pastilli, seu parui panes etiam Græcis appellãtur. Sunt enim velut circuli, hoc est, superficies planæ vna circunferentia à centro æqui distante, conclusæ, non autẽ sphærica sunt corpora, vt pilulæ.

Cerata & emplastra formamus in offas, quæ apud Galenum μαγδαλίαι vocantur (vnde vulgo corruptum puto vocabulum

magdaleones)hoc est, cylindraceæ quædam figuræ.

Quædam trahendo manibus ex vnco ferreo producuntur, intorquentur, & in quamlibet figuram mutantur, vt penidia, & quæ alpheni vocant.

Qualiter quibusdam quoque trahũtur emplastra, diachylon, gratia dei, sed pòst in magdalias componuntur.

DE SIGILLATIONE.

SIGILLATIO quoq; (vt vocant) seu sigilli alicuius impressio, inter pręparationis differentias numeranda est. Quæ quáuis haud ita magnarum virium esse videatur, vt cùm ex pilulari forma per sigillum ligneum fingis trochiscos, tamen & per se veteribus magni momenti fuit, & per accidens sigillatio. Per se quidem, cum terram Lẽniam sigillo Dianæ imaginem habenti notabant, à qua facultatẽ aliquã his trochiscis imprimi putabant, vti & Nichepsos rex anulis insertũ iaspidem viridem draconis radios habentis imagine scalpi volebat, quod tamen ceu vanum reiiciẽdum censet Gal. Quanquã & illa Dianę imago in sphragide lemnia, hoc est in sigillo, seu sigillata terra Lemni insulæ, etiam per accidens proderat, quòd pastilli hac notati planè veri signifi-
caban

cabantur, non quo hodie modo omnes adulterinæ nostrates terræ sigillatæ. Iidẽ ad me Constantinopoli sunt delati, characteribus variis à Turca obsignati.

In pastillis quoque Theriacis, & medicamentis omnibus, quæ ab exteris corrogamus, vtinam vel characteres aliqui, sed certi fide, vel publica, vel principum apprimerentur, quòd pannis laneis, & sericis gentes multæ etiam hodie factitant. Non enim toties grandi pecunia adulterata & spuria pro veris reciperemus, aut saltem qui vendunt primis institoribus, & hi deinde aliis chirographo, aut sacramento aliquo cuiq; verendo vera se vendere affirmarent, sed nostra opinor socordia illos efficit audenter furaces. Cùm enim vera ignoremus, neque illa nouisse multum hactenus sit à nostris pharmacopolis laboratum, facilè illis imponitur. Incumbite igitur, incumbite modis omnibus, vt vera deinceps habeantur. Homini elephantico dedi, nõ multis antè mensibus trochiscorum theriacorum libras propè duas, quibus non est mutatus magis quàm si terram sigillatam nostratem deuorasset: tamẽ qui vendidit affirmabat è monte Pessulano allatos & veros. Quod tamen falsum illi ex Galeno

probaui, tamen quia egebatur, & veros affirmabat, grandi pecunia emimus, nullo tamen, vt dixi, successu. Quæ fraus in cæteris quoque medicamentis, nisi diligenter cauetur, latè patet, magna animadsione coërcenda.

DE REPOSITIONE.

Repositio medicamentorum tam simplicium quàm compositorum in locum aliquem, tum communem, tum proprium ad conseruationem (de qua mox dicam) magni est momenti, & item quòd quædam per se reponuntur, alia cum aliis ipsorum virtutem conseruantibus, vel etiam augentibus, aut saltem quàm minimum fieri potest minui permittentibus. De hac generatim quędam diximus libro tertio methodi medicamenta componendi, sed hic paulò fusius dicendum.

Reponimus quæ seruari volumus, conseruationem verò nihil tam variat quàm putrefactio: quam ambiens calor, aut frigus, aut aër corruptior, aut excrementosa rei seruandæ humiditas, & calor imbecillus accersere solet. Ob id quæ integra diu seruari volumus, omnino siccamus, tum absumpta ipsorum superflua humiditate, tum mistis siccantibus: sæpe etiam astringentibus: sic condita, sapas, syrupos, antidota

dota ex humidis præſertim temperata, pilulas, trochiſcos, & vnguenta quædam, & cerata, & emplaſtra igni, vel ſole ſiccamus, miſto his quæ ſumuntur etiam melle, aut ſaccharo, aut vtroque remedio ſiccante: aliquibus, & acetum, & ſal proſunt, aliis metallica, & terrea ob ſiccitatem putredini diu reſiſtentia.

Ergo quæ reponenda ſunt ſimplicia, & compoſita omnino quãtum opus eſt ſint ſicca: ſic & vinum feruendo in lacu, aut dolio humiditatem corruptionis ſui, & feruoris ardorem ſi validum eſt, nec ea tam multa conſumit. calorem externum vitamus fuga ſolis, & res ipſas in loca minus calida, aut etiam frigida ſeponendo. Frigus immodicum & gelu ab his tantùm prohibemus, quæ humida cogi poſſunt, vt aquis diſtillatis.

Calorem internum imbecillum fouemus, prohibita eius exhalatione. ob id quæ ſeruamus omnia loculis clauſis, & vaſis obturatis reponimus, niſi valentiſſima ſint: theriaces enim vas ſæpe detegi vult Gal. vt expiret. Ad hæc rha barbarum, vt viribus integris diutius ſeruetur, vel cera ſola, vel cera cum terebinthina, aut melle albo circunlinit. Mel, vel pſyllio, aut milio mergit. Agaricum idem cum zingibe-

re, dauco, ligustico, polypodio querno seruat, vt eius actio vegetior reddatur. Aloë seruatur cum aromatibus aut bdellio, & alia similiter in Mesuæ simplicibus.

Cassia verò in fistula sua felicius seruatur, nec purgãdá ante vtendi tempus. Fistula autem in sabulo cellis vinariis infossa, siccari præproperè prohibetur.

Colocynthis integra diutius seruatur quàm emedullata, & melior ac salubrior euadit cum mastiche, galanga, & aliis stomachicis, hepaticis, cardiacis.

Phialæ succo rosarum, granatorum, limonum, cydoniorũ, & similibus seruãdo destinatæ habeant in fundo emissarium, ne inuertendo fuga olei superfusi succus turbetur, & fex cum tenui misceatur, & sic turbidum pro puro succum vsurpes.

Crusta quæ melli & medicamẽtis quibusdam tempore accrescit, integra & immota seruanda est, si vis pharmacum diu manere integrum & immutatum. Gal. lib. 2. alimentorum. Quæ prouidentia succis prædictis, vino quoq; & cæteris est communis. Diabesasa stanneo vase reponi vult Heras lib. 8. comp. ph. p. Gal.

Medicamentum stomachicũ vase coræneo reponitur, eodem libro.

Terebinthina vase ex ferro albo, aut vi-

treo,aut filiceo feruatur melius quàm ligneo,aut terreo,nisi sit vitreatum.Vase vitreo,vel plumbeo hieram reponit Paulus.

Theriacen vase non ligneo, vt hodie fit,sed pretioso reponit Galenus.

Oleum vasi siliceo, lapideo, plumbeo in cella vinaria probè diu seruatur.

Pulueres cardiaci vase vitreo stricti oris operculato reponuntur.

Flores & omnia iucundum odorem reddentia arculis tiliaceis.

Semina etiam chartarum inuolucris, & suis folliculis vtilius, & innocētius interdum seruantur.Liquida medicamenta seruantur,densiore materia, vt argentea, vitrea,cornea. Fictili etiam,modò nō rara: interdum & lignea, præsertim buxea. Ocularia medicamenta, & alia quæ acetum,picem liquidam,cedriam recipiunt, æneo vase seruanda.Adipem & medullas vasis stanneis,seu ex plumbo albo reconde, hæc Diosc.Herbæ igitur siccentur, & fasciculis aut manipulis colligatæ.

Quæ componendo cocta, aut aliter calfacta sunt,nō nisi refrigerata sunt reponenda.

Diacodium refrigeratum reponit Damocrates,apud Gal.lib.7.c.ph.p.& similiter composita propè omnia Mesues.

Loco

Loco non vliginoso & madente reponantur medicamenta, exceptis paucis, sed ædium parte ficciore. Quæ reponuntur, si præterea feruere debent, vas nõ repleãt, vt sit locus & spacium quo perspirent: sic vina doliis non plenis reponũtur primò: sic conseruæ insolatu coquendæ, vasis non plenis coquuntur: sic theriacen vasis non plenis reponit Galenus, quo tempore adhuc à suo calore coquitur & feruet.

DE CONSERVATIONE.

HÆc de repositione sufficiant, in quibus tamen ob rei affinitatem conseruationis quoq; obiter coacti meminimus, sub qua & medicamẽtorum simplicium & compositorũ durationis tempus comprehendimus. Vt enim nõ minor est virtus quàm quærere, parta tueri, sic non satis est medicamenta probè delecta esse, sed ad conseruationem cõmodè reposita esse, & quãdiu integra cõseruari possunt, sciendum est. Nam si mors etiã saxis numinibúsque venit, omnia tam simplicia quàm composita aliquando corrumpuntur, hæc citius, illa tardius: ídq; vel ob peculiarem cuiusq; naturam, vel aëris constitutionem, vel repositionis differẽtiam.

Herbæ quotannis sunt mutandæ, & flores, & quæ ex his distillantur aquæ præsertim

ſertim quæ vaſe duplici, aut vapore aquæ feruentis diſtillantur. Humidiores enim ſunt quàm quæ ignis flamma, & carbone, etiam per cinerem, ſcorię ferri pulverem, ſabulum diſtillantur.

Aqua tamen vini quæ frequēti diſtillatione eſt purgata, diutius ſeruatur vaſe vitreo cera obturato. Seruantur autem herbæ ſiccatæ ſacculis cannabinis rarè textis ne putreant, néve puluerulentæ euadant.

Radices multæ diutius ſeruari poſſunt, vt in delectu diximus lib. 1. vbi & de reliquorum quoq; duratione quantum ſufficit, ſcripſimus. ſeruantur ſiccatæ per ſe aut conditura ex ſaccharo, aut melle per ſe ſuſpenſæ in aëre libero ſi magnæ ſint, in ſacculis cannabinis ſi paruæ, fructus in melle conditi ſic, vt ſe non tangant, & loco frigido repoſiti annum ſeruantur recentibus ſimillimi.

Iidem & flores vaſi incluſi aqua fluente tecti annū ſeruantur. Vinum muſteum dolio picato impoſitum, & eodem bene operculato ſepultum dies quadraginta aqua fluente, vel aliter pura, annum totum dulce permanet Catoni. Iidem cera inuoluti, farragini impoſiti, aut furfuri, diu ſeruantur recentibus ſimiles.

Herbarū quoq; folia citra ſiccationem ſibi

sibi simillima diu seruantur inter papyri folia: sic tamen vt non premantur præsertim quæ succulenta sunt. Nam hæc mox mucida & putria euadunt si premantur.

Aloë etiã solario appensa tres, quatuor annos viua, & germinans seruatur, & aizoon, & telephium ob succi crassi copiã.

Quin & cæpe, allij, scillæ, ari, dracontij, cotyledonis, satyrij, & aliorum quorundam radix bulbosa succo crasso lẽto plena diu seruatur citra vllam à nobis, aut aliundè siccationem manifestam.

Metallica & lapides vbilibet probè seruantur, si sordes & puluerem vitabis.

Cõposita autẽ medicamenta nobis hodie variè seruãtur: nam condita humida, eclegmata, syrupi, electaria mollia, vase vitreo, vel siliceo, vel terra dẽsiore potius quàm stãneo plumbi vitium retinẽte seruãda. Electaria autẽ sicca arculis faginis, aut pixidibus vitreis, vt pulueres & trochisci. Catapotia aũt ferè aluta inuoluta, pyxide stãnea includũtur. Olea, vnguẽta, cera ta liqdà vitreis, lapideis, stãneis: emplastra verò in magdalias formata, papyro vndiq; præterquam extremi medio integuntur.

DE CONDITVRA.

De cõditura nũc dicẽdum, q̃ ea sæpe coctio quædã est (de qua & præparation

tionibus aliis ipſam coctionem ſequẽtibus abundè diximus)& cõditura cõſeruationi non parũ confert. Cõditura fera eſt radicum,herbarũ,cauliculorum,aut germinum,florum,fructuum, ſeminũ,interdum & corticũ. Fit item ferẽ ſaccharo,vel melle,vel vtroq;, interdũ ſyrupis,iulepis, ſale,aqua ſalſa,aceto & aliis quæ ſiccãdo, & humiditatẽ ſuperfluam abſumendo, aſtringendóq; à putredine res vindicant. Cõdiuntur enim prædicta ferè ad cõſeruationem tutiorem,ſæpe tantùm ad ſaporis gratiã,ſæpe ad vtrunq;, vt ſuccus mororũ in diamoro melle cõditur.Poſsíſque cõditura generatim dicta etiam ſyrupos, & antidota plurima, & pillulas,& trochiſcos comprehendere, quòd hæc humore aliquo iucundo cõprehendũtur, vt ſint iucũdiora,&facilius ſumi poſſint:ſic roſę, violæ,&flores alij melle,aut ſaccharo cõdiuntur,& fit mel roſatũ,violatũ,vt in cõditis Meſuæ diximus,& lib.3.dicemus.

Conditura fit humore hoc iucundo per totum corpus condiendum inſperſo, vt dum flores & fructus condimus, & corticem citri,& cucurbitæ,lactucæ,caules,&alia plurima:ſic myrobalani recẽtes condiuntur,aut humectatæ prius ſi erant ſicciores,vt docuit in ſimplicibus & conditis

ditis Mesues, interdum tanquam crusta quadam saccharo integimus magis ad saporis gratiam quàm ad vires, vel augendas, vel conseruandas, vel minuendas: sic semen coriandri, papaueris albi, absinthij marini, anisi, fœniculi, apij, & nucleos per sicorum, strobilorum, pistaciorum, amygdalarum dulcium, & si libet amararum saccharo integimus, & cortices aranciorum, cinamomi.

Interdum condimus additis quibusdam medicamentis aromaticis, vt emblicas myrobalanos aromatibus cōdiri Mesues scribit, & alia etiam composita: sed condiri, tunc aromatizari potius significat, quanquam & ad saporis gratiam id etiam fiat, vt in fartura mox dicam.

Condienda si magna sunt, ferè in particulas secātur, vt conditura promptius vbique sentiant: sic cydonia, sic persica, & radices magnæ sectæ condiuntur.

Tamē fistula cassiæ tenera condîtur integra, & nux moschata cum cortice viridi, qualis nostrarum nucum integra conditur, & parua citrea, arantia, melones parui adhuc & teneri.

Quanto autem melle, saccharo, vel alia condiente materia sit opus, & quis modus condiendi, hoc est incrustandi,

præfert

præsertim semina, & nucleos, leges lib. 3. sectione prima.

Flores capparis nondum apertos interspersо sale cõdimus: nam si soli reponantur, putrescunt. Eodẽ modo & in eosdem vsus flores genistæ, & his odoratiores sparti flores, quibus tamen pòst acetum affundimus quantũ omnia tegere possit.

DE FARTVRA.

Fartura conditurae quædam differentia est: fit autẽ ferè dum cauitas quędam manifesta odoramẽtis, vel aliis scopo proposito idoneis impletur: quomodo & coqui pullos, anseres, porcellos, & alia quædam herbis nostratibus aromaticis, & floribus, & lactuca, & appetitis aliis, interdum additis etiam aromatibus farciunt ventrem totum inferiorem, & sæpe etiam spacia inania inter carnem & cutem vi deducta.

Sic elignatæ radices eryngij & sectę loco matricis (cor vocant) caryophyllo, & cinamomo humectatis farciuntur à Mes.

Anserem exenteratum carnibus felis annosi, & herbis neruosis farcimus, vt inde eliquatus adeps sit medicamentosior.

Farcitur pileolus ex bõbace, aut aliud epithema cephalicũ, vel stomachicũ aromatib. & aliis cephalicis, stomachicísq;.

Præterea vt coqui carnes auium torrendas, caryophyllis, & frustulis cinamomi configunt ad odoris & saporis gratiã: sic nuces virides maceratas, & coquendo teneras redditas, & radices satyrij, ex secundo cicerum decocto ad iustam teneritudinẽ coctas, caryophyllis, & cinamomi frustillis configimus, & cydonia in particulas condienda. Quæ res ad farturam, vel vnà cum fartura ad aromatizationem reduci potest.

DE PVTREFACTIONE.

Pvtrefactio coctioni simillima est, pręsertim de qua nunc agimus: non enim de absoluta putrefactione, sed mutatione aliqua à calore externo, etiam rerum putrescentium vt fimi corticum facta. Vt oleum in folliculis vlmi inuentũ, phialæ forti impositum cum folliculis si operculetur, & dies quindecim fimo equino multum ob putredinem vigentem calenti obruatur: deinde insoletur, & quod eius clarum supernatabit transuasetur, omnium vlcerum remedium est pręstantissimum.

Sic ex vino facimus acetum tenuius, & acre magis ac mordax. Facimus autẽ vel insolatu, vel immisso aceto valentissimo in vinũ, vel foliis, surculis & ramentis sorbi, vel

bi, vel parte acida citri immissa Gal. lib. 2. alimentorum. Sunt qui linguas lampetræ nostratis ea causa immittunt.

Ex maza item fermentum, & ex lacte in primo animalium lacte nutritorum ventriculo corrupto fit coagulum: omnia ob putredinem acria, & caliditatem nouam adepta, amissa autem naturali.

Sic chalciteos partes duas lithargyri, vel cum Dioscoride cadmiæ partē vnam aceto acerrimo soluit Galenus, ac æstate media, seu diebus calidissimis quadraginta in olla noua fimo obruit, vt fiat psoricum. Talis putrefactio in vsu est maximo chymistis.

Sic adeps vetustate putris Galeno expetitur ad emplastrum diachalciteos, & oleum vetus ac ita semiputre, vnde & graueolentiam acquirit: sic vetustate putrefactum caseum decocto pernæ salsæ, coquit Gal. ad tophos.

Quid quod vinū & succi reliqui dum ab humiditate excremētosa feruēt, quodammodo putrent, & flores saccharati, aut melliti dum insolantur, & antidota melle addito cum feruent.

Acopa item ex semine abietis, & floribus populi dum menses plures maceran do perficit Gal. etiā putrefacere videtur. *lib. 4. sanit. tuē de.*

DE FRIXIOME ET *assatione.*

COctioni non modo affines sunt frixio & assatio, sed frequenter etiam, vt in alimentis, coctionis differentiæ: tamen quæ medicamentis adhibentur coquere raro videntur humiditatẽ crudam, aut excremẽtosam, sed magis absumere.

Frixio autem ferè in sartagine fieri intelligitur, quæ à frigendo etiã frixorium dicitur. Hæc autẽ in sartagine parata suæ qualitatis vehementiã deponũt. Gal. lib. 2. alim. in dracontio. Assatio autẽ seu torrefactio super tegulam ignitam fit: vel in clibano, vel in carbonibus ignitis. Hæc quoniã tenui discrimine distant, & ambo à calore fiunt, simul tractanda duximus.

Semen melanthij frigitur Galeno contra catarrhos. semen agni frixum minus tentat caput eidem lib. 2. alim.

Semen lini & nasturtij torrefiunt in eclegmate Phthisicorum, Mesuæ.

Mes. Semen porri & nasturtij in E. nostro.

Ibidẽ. Cuminum pridie aceto maceratum siccatur, & frigitur in vase fictili bene cocto Gal. in diospolitico lib. 4. sanit. tuendæ.

Coriandrũ aceto infusum assatur passim: sic enim calorem eius in superficie vehementem extingui volunt, vt tantum

refri-

refrigeret. Granatorum acini aſſantur in E.altero Meſuæ. & ſemina vuæ,portulacæ,pſyllij,plantaginis,althææ,aniſi,marrubij.ad fluorem alui aſſantur.Gal.

Baccæ myrti,gallæ in quinque aut ſex partes confractæ, oleo hora vna infuſæ aſſantur ad capillum fluentem ſiſtēdum. Sit autem oleum aſtringens aut ſuccus alius,ſi magis aſtringendum.

Myrobalani omnes ſuccis aſtringentibus variis maceratæ, linteo ſiccatæ aſſantur,ſed antequam nigreſcant,& vrantur eximendæ, ne vires amittant. Si inſigniter,ſcilicet vrentur,vt cineſiant. Nam hæ & rha barbarum,aſſa coctis, vſta aſſis magis aſtringunt Meſuæ.

Balanus myrepſica aſſando deponit partem humiditatis excrementoſę,& partem coquit. ob id aſſata deiectoria tantum eſt,non amplius vomitoria.

Auellanę aſſantur in eclegmate pineo.

Gummi Arabicum, tragacantha, ſuccinum, & gummi alia ad magnitudinem orobi confracta, cum opus eſt aſſantur donec albeſcant.

Amylū aſſatur in trochiſcis terræ ſigillatæ, & trochiſcis ſpodiatis ſecūdis Meſuę.

Modus autem frigendi & aſſandi prędicta eſt huiuſmodi. Sartago, vel aliud

vas ferreum vbi admodum calet, ac si opus est candet, ab igni tollitur: in hanc semina, fructus, radices & alia immittuntur, continẽter rudicula ferrea versantur, ne vrantur. Sartago, si opus est, his exemptis recalesit, & quantũ opus est assantur.

Quæ autem sunt magna, crassa, humida, glutinosa, diutius assanda, contraria minus, vt semen anisi, cymini, nasturtij: Semen verò lini & psyllij, quia humiditatem lentam satis multam sortitum est, paulò diutius assari sustinet.

Possunt quædam etiam in clibano, aut super eius testudinem, aut sub cineribus assari, & ea vel nuda, vel olla noua cõclusa, & si mediocria sunt integra: si magna, confracta, quædam etiam maza intecta clibano assantur.

Scilla per assationẽ multi fit vsus Dioscoridi, quia per eam vel elixationẽ, eius vehementia obtunditur Galeno. Quæ enim nõ assata sumitur, interaneis maximè noxia est Mesuæ. Illa autem delecta, purgata farina, pinsita, aut (id sordidum videtur Galeno in Theriace) luto, & argilla circundatur in digiti crassitiem, sub cinere calido, vel carbonibus, vel clibano assatur. Sunt qui in olla operculata in furnum demissa assant: sic enim celerius & clemen-

clemētius purgat. Sic elleborus albus, & scammonium in maza pista, vel cydonio præparatur Diosc. & Gal. vt ipsa & panis, & cydonium moderatius purgent. In vas calefactum quoq; , & ab igni depositum opium mox immittunt: vbi est liquatum, eximunt priusquā siccetur, & friabile fiat.

Acaciā nostratem factitiam super prunas ignitas assat Bulcasis in Seruitore. Est quādo vt alimenta sic medicamēta ex humore frigūtur: nā castaneæ sine humore: fabæ, pisa, carnes, fungi, cū humore, vt oleo, butyro. Sic myrobalani, flauę, cepulę nigræ friguntur & fricātur in oleo violato, aut amygdalarū dulcium in tryphera Persica & in simplicib. Omnia probè trita frigūtur in omphacio, vel succo myrti, & aceto, & siccātur in stomachico electario quodam Mes. Omnia in vino odoro frigātur, deinde in succo cydoniorum in E. nostro Mes. Addit in sequenti, & feruefiant, vt intelligere possis, hæc frigēda super ignē semper mouendo, & confricando: non solùm fricanda, cum his humoribus, vt diximus prius in confricatione.

DE VSTIONE.

VStio assationi finitima, vt ratione maioris, & minoris tantū differant:

assata enim largius vrũtur, & infra modũ vsta, tantũ assantur. Vruntur plantarũ partes ac animalium, & animalia tota, metallica item & terrea. Horum autẽ medicamentorum vrendorũ scopi medicis sunt varij. Quædam enim vruntur vt puluerari facilius possint, vt pili, lana succida, sericum, testę ostreorum, buccinorum, purpurarum, vngues asini, cornua caprarum & ceruorum, ossa, coria, & alia quæ ob terrosam, & duram, & crassam corporis consistentiam & cõcretionem densatam, vel ob lentorem immodicum vel humiditatem aliquam puluerari nequeunt.

Alia vt essentiæ crassitiem deponãt, & tenuitatem, aliásque facultates igneum colorẽ sequentes induãt. Id quod quamuis omnibus vstis accidat, non ob id tamen omnia vruntur. Sic metallica omnia & terrea vrendo tenuiora euadunt, & quę acria erant, mitiora fiunt, quæ non acria erant, acrimoniam vrendo assumũt Gal. lib. 4. & 9. simp. in chalciti.

Ex quo patet vstione etiam facultates quasdam mitescere, vt ærugo, chalcitis, misy, sori, chalcãthum, melantheria fiunt moderatiora: quasdam acquiri, vt vim tenuandi & ea efficiendi, quæ saporem acrem sequuntur.

Alia

Alia vruntur, vt vis quædã nostro proposito aliena, ex profundo in superficiẽ trahatur, postea lotione separetur: sic lapidem phrygium, vstum lauat Galenus, & lapidem hęmatitem ad oculorũ affectus.

Alia vruntur, vt colorẽ nouum acquirant ægro gratiorem, vel ad dissimulanda simplicia, quibus constat medicamentum. sic ærugo vsta modicè quidem, rufa facit emplastra, immodicè verò, nigra.

Cerusa trita, rudicula ferrea mota vrendo fit rubra, vt ochra, & auripigmentum. Ossa & testæ vrendo primùm nigricant, deinde albissima euadunt.

Quædã vruntur, vt in aliam transeant speciem, vt vipera vsta trãsit in salem theriacum, cerusa vsta vt rubeat in sandycã, thus in fuliginem, sulfur in oleum, cadmia lapis in cadmiam fornacariam, & pompholygem & spodium.

Vrendi modus non est omnibus vnus. Quædam enim humore pingui prædita per se vruntur, vt pili, lana succida, sericũ, cornua, vngues, coria, hirũdines, motacilla, galerita, & aliæ quædam auiculæ, cicadę, scorpiones, viperę, lepores, & alia quędam pedestria. Hæc verò in olla noua operculo foraminulento tecta sunt vrenda carbonibus vel clibano, præsertim

quæ propè cinefacta dispetire possunt. Quæ verò post vstionem integra manēt, vt ossa, vngues, cornua, testæ ostreorum, lapides ad gypsum vel calcem coquendam & similia: hæc etiam viuis carbonibus obruta vel superposita, aut etiā flammæ luculentæ immissa, vri possunt: nisi quædam sint addenda, quę vim eorū mutent. Tunc enim etiam in olla noua vruntur. Sic viperas cum substratis quibusdā medicamentis Galenus vrebat ad salem theriacum: sic fictili nouo inclusa vel patellæ ferreæ, aut sartagini imposita vruntur, cerusa, chalcitis, misy, sori, calcāthū, auripigmentum, sandaracha, plumbum.

Alia fictili crudo vrūtur, donec id percoctum sit, vt cadmia, æs.

Alia etiam olla ænea aut ferrea, vt plumbum.

Alia in patina vruntur, vt ærugo, chrysocolla, lithargyros.

Alia in olla ex cinerib. ossiū (crucibolum vocāt) in fornace aurifabrorū, alia in foco, alia in clibano panis, alia in furno figulorum, alia in fornace chymistarum.

Quædam (vt dixi) tam carbonibus obruta quàm olla vel noua, vel cruda, vel patina excepta per se vruntur, nulla addita inflammabili, aut vires mutante materia,

ria, vt oſſa, cornua, teſtæ oſtreorum.

Alia materiam requirunt inflammabilem, vt ſulfur, alumẽ aliquod, ſalem, hordeum, vt in plumbo vſto & aliis docuit Dioſcor. Vas item quo excepta vruntur ſi fragile eſt, vt vitreum, ex terra bellouacã & alia lapidea & ſilicea luto chymiſtarum prius totum paulatim oblinimus, & paulatim ſiccamus, quàm igni committamus. Eodem luto vaſi operculum ſæpe agglutinamus, ne inter ipſa hiatus viam faciat carbonibus, aut cineribus illapſuris, aut effluxuræ materiæ.

Lutum autem id fit ex terra figulina aqua macerata cum ſtercore equino, & ſi vis pilis animalium multum diúque ſubacta, quod & lutũ ſapientiæ vocant chymiſtæ. Eius loco interdum eſt terra figulina ſola, vel gypſum aqua ſolutum, vel farina albuminibus ſubacta.

Vas quoque chymiſtæ operculant labris ipſius colli per fuſionem coaleſcentibus, dum materię ſunt pretioſæ, & quas exhalare nolũt. Id autem in matulis tantùm vitreis longo collo efficiunt, ſigillúmque Hermetis vocant.

In aliis fictile apertũ eſſe nihil nocet, ſi clibano vrẽda ſunt: ſi verò cineribus aut carbonibus obruẽda, operculatur vas, ne

aliena

aliena materia quod vrendum est, vt dixi, conspurcetur, vel ne materia ipsa exiliat, vt in sale & lapidibus quibusdam.

Operculum autem nũc solidum est, & integrum, nunc multis locis foratum, vt fuliginosi effluxus exhalent liberius, à quibus est cauendum, pręsertim si à vipera, scorpionibus, aut similiter venenosis attolluntur, item si à metallicis.

Vrantur materiæ carbonibus perustis, præsertim pretiosæ, & quæ oculis sunt adhibendæ, vt nihil fumidum habeant, vt Galenus vrebat lapidem phrygium.

Carbones quoque follibus vel flabellis excitari interdum oportet, vt citius vstio absoluatur, vt Galenus in vstione lapidis phrygij iubet. lib. 4. c. ph. p.

Quædam ad idoneam magis vstionẽ puluerentur, alia frangantur tantum in frustula magnitudinis nucis iuglandis, vt lithargyros: vel nucis auellanæ, vt lateres in oleo philosophorũ, & lapis phrygius à Galeno in suò remedio oculari.

Alia etiam in sole æstiuo ex vino vel aceto pluribus diebus teruntur, priusquã vtantur, in c. ph. g.

Plantarũ partes. Quæ omnia his exemplis ex Diosc. Gal. Mesue, & aliis fient notiora, folia oliuæ syluestris in olla fictili cruda, lutata, furno

no figulino, per coctionem vasis vsta, lota, ex aqua in sole siccata, albuginem oculi & panos potentius omni pompholyge delent, Albucasi.

Sarmenta ligna, cortices & partes aliȩ plantarum vruntur relicto tamen forami ne in operculo, vt fumus exhalet.

Abrotani, asphodeli, ari, arisari, dracōtij vstiorum, cinis Gal. passim vsurpatur.

Brassica non transplantata, à terra expurgata, minutim concisa, in ollam coniecta, foraminulento operculo tecta clibano vritur in carbones, qui triti ollæ alteri impositi, operculati, vruntur donec in album cinerem abeant.

Myrobalani & rha barbarum vsta valentius astringunt quàm assata Mesuæ.

Aloë quibusdam in olla noua super prunas vritur in diamoscho amaro, vt absumpta glutinosa substantia aluum ducere desinat, & magis roboret, ob quam causam etiam abluitur.

Fæx vini siccata vritur igni, donec albescat, & linguam multum mordeat & vrat.

Succinum fictili olla clausum, operculatum nocte igni vritur Bulcasi. *Animalia & ipsorū partes.*

Thus vstum scribitur in Iside cephalica, lib. 4. c. ph. g.

Vsto thure fuligo qua ratione colligenda

genda docet Diosc.

Lepus viuus iugulatus cum sanguine & pelle vasi fictili nouo traditur, operculatur, in clibano vritur donec puluerari possit ad calculum frangendum.

Sic hirundines, ranę, cicadæ, erinaceus, vruntur Gal. lib. 11. simplic.

Æschion cancros viuos in patella æris rubri vsit donec in puluerem mollissimū redigi possent contra rabiem.

Gal. li. 11. simpli. Testę ostreorum, limacum, ouorū exclusis pullis, sericum, ossa, cornua, vngulæ, vel prunis ipsis vel tegulæ aut ollæ imposita in clibano. vel foco vrūtur, donec albescant, & puluerabilia sint. Hæc tamē non vrenda, nisi medicus iusserit, quia vires vstione mutant. Possunt enim tenuissimè limari, aut radi, vt cornu rhinocerotis, pudendum tauri, cerui, & puluerari, vel probè limata propinari. sericum similiter cardiacis miscendum sit crudū, minutim concisum, cum aliis pulueratū, vstum autem medicamentis materias cō sumpturis miscetur, vt diasenne Nicolai.

Spongia bitumine, vel eius penuria pice illita vritur. lib. 11. simpl.

Gal. li. 6. c. ph. Lana succida largo vasi figulino lati oris imponitur, operculatur gypso, vel glutine: vel terra figulari subacta cū aqua illini

illinitur, vritur fornace, vel camino. Scorpiones viui olla noua inclusi, & operculati, maza vel luto circumlita vruntur igni ex sarmentis vitium in clibano, vt eius pulueris grana sex cum syrupo radicum quinq; pota renum calculum frangant.

Sic vruntur viperæ & colubri, ambo- *Metallica & terrea.* rúmque cinis ex oleo illitus scrofulas liquefacit. Lithargyros chrysitis, grauis, pura à plũbo, & omni aliena materia in particulas magnitudinis iuglandis confracta, prunæ superponitur, & ita follibus accenditur, vt conflagret: vbi refrixit, abstergitur insidens spurcitia, & reconditur: alij ter aceto aut vino restinguentes rursus vrunt, & reponunt.

Cadmia vritur carbonibus obruta, do- *Diosc.* nec translucida spectetur, & ferreæ scoriæ modo bullet, mox vino extinguitur aminæo, si ad emplastra paratur: aceto autem, si ad psoricum medicamentum. Sunt qui sic vstum, ex vinoq; tritum, iterũ crudo fictili torrent, donec pumicosa videatur: iterúmq; ex vino tritam vrunt tertio, donec prorsus in cinerem redigatur, nihil scabritiei retinens.

Plumbi laminæ quàm tenuissimæ, aut *Ibid.* plumbi limatura & sulfur alternis vasis imponuntur, donec plenum sit, opercula

tur.

tur, sed relicto exili spiraculo succeditur. dum plumbum ardet, rude ferrea versabis donec tantum perfectè in puluerem redigatur. dum eximes, obstrue nares quòd eius halitus sit noxius.

Ibid. Stibium pinsita farina circumlitum, & carbonibus obrutũ torretur, donec ipsa crusta carbunculetur, exemptúmque extinguitur lacte mulieris, quæ marem peperit, aut vetere vino, vel vritur carbonibus succensis, efflatum quo ad ardeat. Si enim paulò magis cremetur, fit plũbum.

Cerusa trita in fictili nouo, flagrãtibus carbonibus assiduè versando vritur, donec cinereum colorem traxerit, vel patinis nouis super prunas trita vritur, & ferulacea rude mouetur, donec coloris fit sandarachæ: sandyxq; tunc appellatur, refrigerata reponitur. sic trita chrysocolla vritur. Sunt qui vrẽdo acetum affundunt, vt rubeat: si flaua est, macicot vulgò dicitur.

Ibid. Æs fit vstum ex clauis æreis solutarum nauium fictili crudo compositis supersparso sulfure cum sale pari. Quibus vicissim inspersis fictile semiplenum operculatur, & figulari creta circũlinitur, fornaci inditur donec fictile percoquatur. Modos vrendi alios docet Dios.

Ærugo fracta minutissimè in fictili pa tina

tina flagrantibus prunis superposita versatur, donec mutata colorem cinereũ cõcipiat: refrigerata reponitur. Si cruda olla vratur, eundẽ prorsus colorẽ nõ reddet.

Chalcitis fictili nouo viuis carbonibus superposito vritur, donec bullas excitare desierit, & perfectè inaruerit, si humidior est: sin alia est, dum mutata in floridũ colorem sanguineum aut miniatum cõtraxerit. Eximẽdo insidens spurcitia tergeatur. Vel vritur perflatis carbonib⁹, donec luteo colore pallescat. Sic misy, sori, chalcanthum vruntur. Chalcanthum autem vrendo suapte natura colorem rubescentem sortitur. Dioscor. in ærugine.

Auripigmentum vritur testa noua viuis carbonibus subiectis assiduè versando, donec igni flagret & mutet colorem. fit enim foris argenteum, intus rubrum: refrigeratum & tritum recõditur. Sic vritur sandaracha, alumen.

Lapidem phrygiũ in particulas magnitudinis auellanæ fractum vres in olla recenti luto circunlita, tecta operculo perforato vel in solo vertice, vel (quod melius est) in pluribus partibus, vt fuliginosi fumosique eorum quæ vrũtur effluxus facilè per ea efferantur. deinde perustis carbonibus perflatis vre, donec ignitus *Gale. libr. 4. c.ph.p.*

ſit, cætera ex Galen. repete. Sic cyanus lapis vritur, & alij.

Dioſ. Sal vritur fictili, diligenter opertus, ne exiliat, conditúſque prunis, donec efferueſcat vritur. Sic nitrum & ſpuma nitri, ſi inueniuntur vrenda ſunt. Vitrum tritum interſtrata pice vritur, & aqua frigidiſſima extinguitur, Auẽzoar tamen friabile non fit. Alia plura ex Dioſcoride, & aliis huc tranſcribi potuiſſent, niſi hæc etiam multa huic ætati omnia hæc negligenti exiſtimaſſem.

Vſtionis terminus in quibuſdam eſt, dum ignitum id abũde fuerit, vt in vſtione triplici lapidis phrygij: in quibuſdam dum nihil fumidum amplius expirat, nulláque fuligo præterea emergit.

In aliis dum bullas edere deſinent. In his quę fictili crudo vruntur, fictilis illius percoctio.

In his quæ farina pinſita circunlinuntur aut luto, cruſtæ vſtio.

DE EXTINCTIONE.

EXTINGVNTVR vel vſta, vel ſolùm ignita quædam non modo, vt empyreuma ipſum diſſipetur, ſed etiam, vt in corpus vſtione rarefactum vis quædã humoris aut frigoris penetret, vt ferrum cádens

dens aqua pilosellæ, vel alia astringenti extinctum euadit solidissimum.

Extinctio fit interdum ad purgationẽ, vt plumbum liquatum succo mercurialis calido sæpe extinctum, & tribulatum, stãni puritatem, & soliditatem assequitur.

Fit item extinctio, vt vires humoris quo extinguitur in se trahat, sic cadmiam vino amineo ad emplastra, aceto ad remedia psorica extinguit Diosc. sic Galenus lapidem phrygium extinguit primùm butyro recenti, secundò vino falerno, vel alio fuluo, odoro: tertio melle Attico, ne medicamentum sit aridum, sed viscosi cuiusdam particeps. Gallæ ad sanguinis suppressionem carbonibus impositæ, donec vndique candeant, aceto, aut vino austero extinguendæ sunt. *Lib. 7. simp.*

Stibium lacte mulieris marem enixæ extinguitur.

Limatura chalybis sæpe ignita aceto extinguitur, & pulueratur.

His exemplis medicamenta humore extincta ab illo aliquid virium in se trahũt. Interdum autem ignita humore extinguimus, vt humoris naturam mutemus, vt dum lapides vel circuli ferrei igniti lacte aliquoties extingantur, vt serosam & mordacem eius substantiam absumant,

sitque tunc lac dysenteriis salubre.

Aqua chalybem vel aurũ ignitum sæpe extinguimus, vt ipsa minus humectet, sed sit terrea magis absumpta tenuiori substantia.

Argentum viuum, etiam si non sit igni tum, tamen & saliua hominis ieiuni, & succo saluiæ, aut limonum extingui dicitur, quòd vis eius malefica, & omnia exedens, vt à Plinio rectè dicitur, cum his agitando mitescit.

DE SVFFITV.

SVFFITVS seu euaporatio vi caloris excitata sæpe medicamẽtis adhibetur præparandis & vrendis. Suffitus aromatum muliebria ducit, & vterum infernè retrahit si infernè adhibetur, vel sursum si naribus. suffitus plumarum perdicis, corij veteris, vel aliorum tetro odore præditorum, naribus exceptus vterum sursum ruentem deturbat. Suffitus radicis & seminis pęoniæ, melanthij, styracis, mastiches rosarum, ad capitis affectus pituitosos. Iisdem vel aliis stuppæ suffitu capiti circumponuntur.

Frõtalia ex rosis, violis, flore nymphęæ semine, lactucæ, portulacæ, & similibus: vapore aquæ rosarum, verbenæ. betonicæ,

nicæ,& similium suffiuntur ad varios capitis affectus.

Et epithemata ventriculi ex bombace aromatibus farto, vapore stomachico prę terea suffiuntur.

Suffitus per infundibulum ex radice, aut foliis bechij super tegulam ignitam impositis, ad tussim adhibetur.

Suffitus ex sulfure purgato, & auripigmento vsto & loto, probè à practicis quibusdam asthmaticis adhibetur.

Suffitu & vapore aceti acerrimi necantur cantharides Diosc.

DE PVRGATIONE.

VStioni ordine optimo succedit lauatio, quæ empyreuma, & acrimoniã vstione acquisitam, vt & natiuam tollat, & vsta expurget: sed cùm illa sit purgationis species, satius mihi visum est de purgatione prius agere, quòd eius cognitio lucem magnam sit allatura lotioni. Purgatio medicamentorum hic accipienda passiuè, non actiuè: seu quatenus purgantur, non quatenus humores sibi familiares ex corpore nostro trahunt.

Purgantur enim medicamenta sordibus, & aliena quauis materia per despumationem, clarificationem, colationem,

reſidentiam, coctionem, lauationem, exciſionem, depellationem, & modos alios pòſt ſcribendos.

Radices erutę radiculis circunciſis, aliquoties abluuntur potius quàm abradũtur: deinde ſi magnę ſint & matrice intus lignoſa, parũ confractis lignũ id eximes, deinde ſiccabis, & repones: ſic radicem cichorij, apij, petroſelini, fœniculi purgam⁹, & eryngij, ſiſari, cari, dauci, paſtinacę.

Eſt quando putre etiam aliquid excidendum eſt à radice iridis, enulæ, bryoniæ, ſigilli beatæ Mariæ, rha barbari.

Radicem ari, dracũtij, aſphodeli, ſatis eſt exciſis radiculis lauaſſe, cùm cortice conſtent tenuiſſimo, vti & radix chelidonij parui, cotyledonis, ſatyrij.

Scilla cultello ex cypreſſo quibuſdam deſquamatur, in qua mirum eſt ferrum vitari, cùm piſtillo ferreo teratur ad ſuccũ extrahendum.

Herbæ raro purgandę niſi aridis foliis, aut ſtipite lignoſo, quanquam & ablui debeant, ſi terreno aut luto ſordidæ ſint, vt iuſſit Dioſcorides.

Seminibus ſæpe duplex, interdũ triplex debetur purgatio. Vt legumina ſiliquis, cerealia glumis, baccæ halicacaborum veſicis, ſemina fructuum carne, ſemen

rici

ricini, vrticæ maris, castanea echino, semen papaueris, hyoscyami, lathyridis, paliuri calice, & alia ad portionem. Quæ omnia iterum cortice tenui & interiore sępe purgãtur, vt pòst audies. Nux iuglãs, & auellana, & amygdala carne viridi, deinde cortice duro, postremò pellicula, & alia plurima similiter. Hic autem de tertia purgatione agendum, quòd aliæ à vulgo fiant, & purgata hæc vendere consueuerint, & zeam, oryzam per moletrinas gluma purgant, & vendunt.

Cortice ergo seu pelle purgantur semina cnici, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citruli, citri, vt solæ supersint medullæ, ídque multis modis. Quidam enim hæc insolant, deinde cortices in mortario leuiter frangunt, manibus fricant, donec à medulla cortex separetur. Cribro tunc idoneo medullas transmittente, & cortices retinente cernunt. Alij etiam solis loco, igni leuiter frigunt: sed medullæ sic extractæ graue olent, & sunt ingratæ sumenti, vt calfactum oleum. Forficulis alij singula semina purgant, quod operosum est, vt vnguibus & dẽtibus quod impurius est, qui mod⁹ hodie est cõsuetior. Sunt qui hęc sole siccata in magna quãtitate friant pistillo ligneo, cribro raro cer-

nunt,iterum terunt & cernũt: si corticum particulæ simul transeunt, vãno euolant. Semen sesami purum aqua modicè salsa irrigatur, manibus confricatur, iterum irrigatur, donec madefiat: extensum linteolo siccatur, modicè assatur, sacculo aspero immittitur, fricatur multum donec depelletur, cortices vento aut halitu expurgãtur, vel in aquam frigidam iniectis cortices supernatãtes deraduntur. Sic semina cucumeris, cucurbitæ, melonis, citreoli, ad olea ex his facienda excorticantur Mesuæ, non autem ad vsus alios.

Amygdalę, pistacia, strobili, nuces, & similia aqua frigida per noctem, vel tepida parum diu macerata corticem mox remittunt. Item si in sartagine assentur igni donec depellentur, sed hoc modo malè olent, & oleagina magis euadunt. Sunt qui recentes hos nucleos palea frumenti obruunt, sicq; cadit cortex: alij cultello malunt depellare: præsertim cùm oleum amygdalinum recens exprimendum est in potum colicorum, aut nephriticorum. Alij etiam non depellatas terunt, & exprimunt oleum purum, & iucundum.

Hordeum, triticum & cerealia alia, & legumina depellari possunt, affusa identidem aqua calida: pistillo ligneo batuuntur,

tur, ſiccantur, parum niſi æſtas eſt ventilantur, perſiccantur, reponantur.

Eſt tamen quando corticis vſus eſt maior, vt in piſis & fabis, & aliis. Eſt quando ſolus expetitur, vt in rhoë, radice apij, fœniculi, ellebori, turbith, cinamomi, & aliis corticibus dictis lib. 1. methodi medicamenta componẽdi. Ricini ſemen echino inſolato, vel frixo per ſe, aut confricatu facilè exilit: depellatur autem quomodo dictum eſt terendo, ſed mitius ne ob multam humiditatem cohæreant: ſic baccæ lauri. Vel ex non excorticatis, ſed pertritis oleum extrahatur. Meſ.

Colocynthis cortice & ſemine purgatur, ſoláq; pulpa in vſu eſt medicorum.

Cydonia & fructus alij condiendi intus & foris purgantur.

Caſſia corticibus & membranis ligneis exempta ſeminibus purgatur per cribrũ ſetaceũ rudicula, vel cochleari, vel manu: ſunt qui efficiunt fœlicius cum vapore ex decocto aliquo medicato ſubeũte. Interdum humore aliquo ſoluitur, vt in dia manna Meſuæ. Sic thamar indos purgamus, ſed hi ferè humorẽ poſtulant, vt per cribrũ tranſmitti poſſint, vt manna humore calente ſoluta in cribro folia ilicis, cui fœlicius inſidet, & ſordes alias dimittit.

Dactyli cultello intus & foris purgantur, vt abundè diximus libro tertio methodi medicamenta componendi.

Succi purgantur feruore, residendo, clarificando, colando, vt in syrupis dicemus, & in clarificatione & colatione diximus.

Gummi Arabicum, tragacanthũ, & similia trita negligẽter si sunt sicca, in vase vitreo aqua pura vel rosata merge nocte vna, misce manu postridie donec liquescat, cribro puro cola, etiam manibus deducendo: vtere, vel siccatum repone.

Galbanum etiam laudatissimum retinet aliquid adiecti seminis, & ferulæ: id ante vsum sic purgabis. In aquam feruentem dimitte: cùm liquatum fuerit, linteo puro, raro cola, aut sordes supernatantes concha detrahe.

Sic liquores alij humore idoneo soluti colando purgantur à seminibus stipitum fragmentis, & cæteris excrementis, quæ per negligentiam, aut institorum malitiam ipsis accreuerunt.

Adipes, cerebella, sanguis, & aliæ animalium partes medicamentosæ, qua ratione purgandæ sint, paulò pòst audies inter ea, quæ pluribus preparationum differentiis simul à nobis parantur.

DE LAVATIONE.

LAuatio purgationis, vt dixi, ſpecies ferè ſit ad ſordium aliquarum ſeparationem: abuſiuè tamen etiam imbuere, medicato humore medicamenta aliqua lauare Meſues, & alij vocant. Lotionis vires ex Meſue repete. Lauantur aqua foris radices, herbæ, fructus, ſemina, ſi luto, puluere, vel re alia ſunt contaminata: aqua ex ea toties mutata, donec pura maneat, & ſordes omnis ab his deterſa erit, etiā ſi ſint roſæ, violæ, intybus, & aliud cichorij genus, & adianta: poſtea autem ſiccantur pannis, vento, ſole, igni, ſed mitiſſimo, ne medicamenti vim diſſipet. Hęc autem lotionis differentia omnibus conſuetiſſima, quia paruarū eſt virium, ſi alteri mox dicendæ conferas, pluribus ob id declaranda non eſt. Lotio alia intus & ſimul foris fit, ſeu per totam rei lauandæ ſubſtantiam.

Lauantur tota ſeu intus & foris plurima propter cauſas quatuor à Meſue lib. I. ſcriptas, & alias quaſdam hic ſcribendas, & paucis perſtrictas lib. 3. methodi medicamenta componendi.

Vt autē humor omnem lauādi corporis partem quātumuis exiguam attingat, & lauet ac purget aliqua ſubſtantia no-

ſtro propoſito aliena, ſi id eſt durum, aut lapidoſum, ante lotionem eſt tenuiſſimè puluerandum: ſi eſt citò liquabile, calfaciendum: ſi per ſe eſt liquidum, quale eſt lauabitur: ac etiam ſi per ſe in aqua, aut humore alio promptè diſſiliat ac diſſoluatur, vt bolus armenia, calx.

Quæ igitur promptè liquantur, vt oleum, cera, pix, reſina, modicè calefiant, & mox infundantur in vas magnum oris lati, ſemiplenum aqua puriſſima, experte omnis odoris, coloris, ſaporis, quem ſenſus percipere poſſit, quæ ex ſole vel igne tepeat. Tunc manibus multum diúq; agitentur, ab agitãdo deinde quieſcatur, donec id pingue totum quod lauas ſuperna tet. Id quod talibus promptum eſt ob innatam leuitatem, præterquam oleo nimiũ multa agitatione valentius confuſo cum aqua, vt mox dicam. Tandem aqua illa abiecta, ſimilis affũdatur, idque tertio & quarto, ac toties repetatur donec medicamentum in aqua illa depoſuerit omnem illam vel ſubſtantiam, vel qualitatem noſtro propoſito multum alienam, ſeu quo ad aqua nullam ex loto medicamẽto talem ſubſtantiam vel qualitatem, vt colorem, odorem, ſaporem amplius recipiat, quam viſu, olfactu, guſtatu deprehendas.

Effũn

Effunditur autem aqua per foramen aliquod ſubiectum,quod interim dum lauas luto obturaueris, aut vaſe inclinato pingue in vas aliud effunditur, & aqua abiicitur. Alij aquam pingui miſcent in vaſe vtrinque habente foramen anguſtũ, operculandũ digitis inter agitandũ,dum verò per horam reſederit, aqua effunditur,noua infunditur:ídq; fit toties,donec acri,& flaua olei humiditate deterſa,oleũ dulcius,& album euadat.

Oleum tamen lauando minus eſt verberandum, ne adeò aquæ miſceatur, vt pòſt ægrè poſſit ſeparari: ſed ita verbera, vt dum quieſcere paulìſper permiſeris, ipſum totum innatans detrahere poſſis. Lotum id oleum componendis oleis, & medicamentis aliis albis, aut frigidis eſt optimum & vſurpandum.

Dura autem & lapidoſa, vt metallica, lapides,oſſa,teſtæ,ſucci ſiccati, lachrymæ ſiccatę,antè leuiſſimè ſunt terenda,deinde aqua pura ſubinde mutanda,manibus vel rudicula agitẽtur, quoad nihil ſordiũ medicamenti aquæ innatet, maneátq; aqua medicamenti qualitatum, vt coloris, odoris,ſaporis omnino expers.Non antè verò aqua eſt effundenda,quàm lauandũ corpus quieſcendo in fundum vaſis ſubſede

ſederit:quod metallicis, & terreis corporibus ob inſitam grauitatem facilè accidit, vt prædictis innatare, ob naturalem ipſorum leuitatem. Effunditur autẽ aqua per os vaſis paulatim inclinati, ne motus vehemens corpus lotum aquę iterum cõmiſceat, & cum ea effundatur: ſatius enim eſt aquæ prioris aliquid remanere quàm lauandum corpus effundi.

In his autem vas in fundo pertuſum, in liquabilibus prædictis vtile, damnatur, quòd ad id grauia hæc repant, quæ ſi per foramen id vacuare tentes, aut ipſum obſtruent, aut aqua penetrare habilior cum ipſis vacuabitur. Poſſis & per licia pannea, philtra vocant, diſtillando aquam paulatim vacuare, præſertim dum corpus lauandum eſt precioſius. Nam ſic nihil, aut minimum eius cum aqua vacuatur, ſed illa vacuatur purior, & corporis lauandi ſubſtantiæ expers magis.

Sic lauãtur plumbum, ceruſa, lithargyros, ſcoria plumbi, æs, ærugo, chalcitis, & congeneria, cadmia, ſpodiũ, pompholyx, ſtibiũ, cyanus, calx, & metallica cætera, ac lapidoſa, oſſa, os ſepię, cornu cerui, caprę, vngula capræ, teſtæ oſtreorum, & ſimilia.

Cùm verò dura illa teri antè molliſſimè debeant quàm lauentur, teri autem non

possint citra vstionem, antè, vt prius est dictum, sunt vrenda: quanquam horum multa citra vstionem teri possunt, vt cadmia præsertim lapidosa, chalcitis, chalcanthum, cerusa, pompholyx.

Adde quòd liquabilia promptè, & dura, & horum media, si humore medicamentoso lauantur, etiam per noctem in illo resideat, vt plus virium eius in se trahant: interdiu enim lauanda sunt, ac potissimùm in sole feruidissimo: præsertim si qua ficciora, tenuiora, albiora volumus. Lauantur enim non aqua fontana, & pura solùm, sed marina, sulfurosa, bituminosa, vino, aceto, lacte, muccagine, succis plantarum, decoctis aromatum, vel aliorum medicamentorum etiam purgantium, vt ex Mesuæ simplicibus patet: omni deniq; humore, sed quem doctior medicus iusserit, ne sibi hanc deligendi humoris potestatem pharmacopœus arroget. Est enim quando calida humore aliquo calidiore vult intendere: vel remittere frigidiore: est quando vires alias mutare instituit.

Quæ verò est in colore solo medicamēti mutatio, esse possit in pharmacopœi arbitrio, modò vires nihil mutet. Vt si medicus impauit, hoc vino aliquo austero abluendū, pharmacopœus autē velit albius,

& ele

& elegantius reddere medicamẽtum, lauare id poteſt vino aliquo albiſſimo, modò id ſit, vt iubet medicus, auſterũ. Odorem ſimiliter diligere illi non permitto, quòd ea cui odor ineſt ſubſtantia, maiorum eſt virium: ad hæc quòd odor additus, vel huic hominum proprietati, vel cerebri, cordis, vteri affectibus curandis nõ conuenit. Multò minus ſaporem medicamento hunc vel illum, vel qualitates alias inſignes per humorem à ſe delectum ad lauandum, dederit pharmacopœus.

Gal. in fine lib. p. c. ph. g. Metallica itaq; curioſè læuigata, lauantur ex aceto, vel marina, ſi vlcera ſunt tumida, cum oris craſſis, & calloſis, attenuationem multam requirentibus: aqua autẽ, ſi humores in vlcus affluẽtes ſint acres & mordaces: vino, ſi humor vlceri largior affluit. Ex his humoribus per plures dies tribulentur metallica, donec erunt pura, candida, perſpicua.

Quæ ex metallis ad punctos neruos, aut aliter vulneratos, partibus neruoſis adhibentur, omnia eſſe elota oportet, ſi modò citra morſum ſint ſiccatura. Cera quoq; & terebinthina, ſi his medicamentis miſcenda eſt, ſit elota, & multò magis reliquæ reſinæ, ſi immittendæ ſunt. Nam medicamẽtis omnibus quæ laueris, acris

&

& mordens ſanies eluitur & abſtergitur.

Hæc in vniuerſum de durorũ,& mollium, & mediorum lotione ſufficiant: nunc particulatim de quibuſdam agendum, primùm plantarum partibus reliquis, deinde metallicis.

Aloë optima, trita creta, ex aqua fontana puriſſima dupla aut circiter, agitetur aliquandiu rudicula ferrea aut lignea in vaſe lato ſtanneo, vel terreo, vel alio tecta ſinatur horæ quarta parte, aut paulò diutius ſubſidere: tunc quod clarius ſupernatat, inclinato vaſe in aliud ſimile, ſed minus, per colum ſetaceum tranſuaſetur: aut ſi puriorem, ſed parciorem vis aloën lotã, licio aut filtro excoletur, aut diutius reſidere permittatur in vaſe præſertim vitreo, interuallis paruis foramina habente, ſpina, aut cera obturata, per quę quantum videris clarum ſine effluat, ne ſcilicet inclinato vaſe turbari queat: aquam nouam affunde, ſubige, ſine, elutria: id fac quater, quinquies, donec arenoſa, & terrea tantum fex ſuperſit. Primã omnium præſtantiſſimam per ſe inſolatũ ſicca, alias omnes ſimul. Si autem hyems eſt, aut lota aloë in rem præſentẽ egetur, igni lento ſiccari poteſt. Dum autẽ ſiccata iam aloë eſt ex vaſe ipſo eximenda: ca-

lefiat vas parum, vt promptius ab eo aloë ſeparetur, & imam eius partem, in quam quod craſſius eſt ſubſedit, cultello derade, vt in panibus cereis fieri ſolet.

Quod ſi nondum pura & perlucens ſatis appareat, iterum teratur, & lauetur vt prius, idq; ſi libet, tertiò, quartò, fieri poteſt, ſi medicus iuſſerit. Nam toties lota aloë acrimoniam & vim purgatricē propè totā amittit & calorificam, licet in ea portio aloës tenuior cōtineatur, quæ his qualitatibus exuta roborat magis, ſoluit minus. Hæc eius lotio magni æſtimanda eſt, qualis dum fęcē vini vſtam, & calcem viuam lauas, dum ſubſedit, aqua hęc effuſa ſiccatur in cauteriū omnium præſtantiſſimum. Quæ lauandi ratio planè eſt ab aliis diuerſa, in quibus aqua ipſa abiicitur: in hac lotione ſola ſeruatur. Aloën verò ſi laues, ter, quater, & dum reſederit aquam abieceris, quod relinquetur amaritudinem quidē exuerit poſt aliquot lotiones, ſed impura & fæculenta tantū aloës pars fuerit. Si autem aloën lęuiſſimè pulueratam, & cretam aqua pluuia, tanquam magis aloën permeante ob tenuitatem, vel intybi, vel roſarū, vel alia ſimplici, aut compoſita imbuas, deinde inſolatu aut igni ſicces: idem ſecundo, tertio

Gal. li. 7. met.

repetas

repetas, lotio nõ est nisi abusiue loquentibus: sed verius, vt sic dicam, imbutio. In quo genere præparationis est, quę à Mesue in simplicibus scribitur aloës maceratio ex decocto aromatum, vel specierum hieræ picrę Galeni: lotio enim non est, vt nec quæ Albucasi in Seruitore multiplex describitur, quia nullam ipsi aloë aufert aut substantiam, aut qualitatem, sed suas illi facultates impertit. Fuerit igitur verius infusio, maceratio, & (vt sic dicã) imbutio. Quæ quibus & quãdo facienda sit, medici solius est instituere. Ob id hoc loco de his agendum fusius non putaui.

Nec sarcocollæ, aut cancami est lotio, dum ea trita, lacte asinæ, vel capræ, vel potius mulieris recẽtissimo humectatur, non autem mergitur, ne lac ante acescat quàm siccetur, deinde insolatu mox siccatur, idem opus quinquies repetitur: sed infusio, aut nutritio magis fuerit.

Nec cardamomi aut cumini in aceto maceratio rectè cũ Bulcasi, & aliis lotio vocetur, nisi, vt dixi, abusiuè loqui se fateatur. Sed hæc de nominibus nõ de re disceptatio finienda est, ad rémque propositã nobis redeundum. Cancamum tritum aqua fontis, cui aristolochia, & schœnanthum aqua incocta fuerint, lauar pistillo sem-

per agitando Pandectarius, quoad aqua clarescat, quod resedit coletur, & siccetur. Tenuius sic euadit, & magis aperit.

Acacia vera Galeno lauatur ad tollendam ipsius acrimoniā: nobis prætereunda, quia desideratur, & eius loco succus prunorum agrestium, acrimoniæ expers substituitur, qui lauatur tamen aliorum succorum modo, ex aqua dulci, aut lacte, vt sit anodyna magis. Nā valenter astringentia exasperant non leniunt, vt in remediis ophthalmiæ docet Gal. lib. c. ph. p.

Tragacanthum tritum aqua pura aut rosata macerāt nocte vna: postridie muccaginem colant, & nisi mox vtenda sit, siccāt ac reponunt prolotáque vsurpant practici quidam.

Ga. in 4. lib. c. ph. g. Lithargyros, chrysitis, aut eius desiderio argyritis, aut alia, multis modis abluendo albatur Diosc. lib. 5. Potest autem lauari, vt metallica cætera trita creta, ex aqua pura aliquoties mutata: tribuletur, resideat, aqua paulatim effusa noua indatur, vt antè dixi.

Cadmia lapidosa, vt siccet magis Galeno lauatur per estatem in sole pluribus diebus terēdo in aceto acri, aut vino planè fuluo, & substantia perlucido quale in Gallia, Aurelianense & Belnense, quod

multò

multò maximè ſiccare natum eſt, deinde ſiccatur & reponitur, ac vlceribus malignis inſpergitur. Cadmia autem Dioſc. in mortario trita lauatur, effuſa ſubinde aqua dum ſordes nulla emergat: deinde coacta in paſtillos reponitur. Sunt qui lauant, vt pompholygem. Scoria ferri trita diebus octo maceratur aceto, quotidie mutando, die nono imponitur laminæ ignitæ, vt torrefiat. Sic præparata valet compoſitioni Raſis ad omnem ſanguinis fluorem immodicum. *Lib. 9. ad Almanſorem. Dioſ.*

Plumbũ poſt vſtionem lauatur modo omnibus duris cõmuni, vel etiã hoc modo. Aquã paucam in mortario plumbeo agita piſtillo plũbeo, donec nigreſcat & craſſeſcat, tunc per linum aquam cola ter quater, ſine ſubſidere: laua ſubſidentiam aqua pura donec ea amplius nõ nigretur.

Vel plumbi limaturam cum aqua crebra tere in mortario, donec aqua ſæpe mutata nigrari deſinat.

Pompholyx linteolo modicè raro ligata in vaſe aqua pluuia vel fontana pleno huc illuc ducitur & tribulatur, vt pars eius vtilis & tenuior in aquã effluat, & omne excrementum in linteo remaneat: reſidere ſinas, & effundas, noua deinde aqua affuſa idem opus repete, idque donec in

linteolo nihil vtile maneat. Modos eius abluendæ alios lege in Dioscoride.

Sic spodium lauatur, excrementosum tamen magis est: Sic interdum & cadmia lapidosa. Nam fornacaria (quæ vulgo tuthia & male pompholyx dicitur) modo aliorum metallicorum lauanda est, & scoria plũbi in mortario lauatur aqua pura toties mutata, dum à scoria luteo colore amplius non inficitur, digeritur in pastillos Diosc. Stibiũ, cerusa, æs vstum eidem lauantur, vt cadmia, vel plumbi scoria.

Abluitur lapis cyanus, vt Armenius Alexandro Tralliano, in aqua cõmuni trigies, vel qua dragies mutata: deinde aqua buglossi, vel rosarũ decies lauatur, vt in antidoto cocci baphicæ, & in catapotiis ex his lapidibus.

Gal. li. 6. met. Diosc. Calx aqua marina bis terve lota per æstatem sub æstu caniculę, puncto neruo medicamentum est vtile, cum oleo.

Chrysocollã tusam infusa aqua mortario, expansa manu eidẽ veheméter affrica, & vbi cõsederit cola, altera quoq; affusa aqua rursus tere. Hæc vicissim prosequere, donec pura sinceráque spectetur, deinde siccatam in sole, ad vsus reconde.

Terram Lemniam sic lauabat Dianæ sacerdos in Ephestiade Lẽnij vrbe. Hanc

aqua

aqua macerabat, & in lutum redactã valenter conturbabat, deinde paulum quiescere sinebat, tunc aquam superniatãtem auferebat, & mox quod sub ea erat lutũ, tollebat relinquens tanquam inutile lapidosum & arenosum illud, quod in imũ subsederat, lutum illud pingue siccabat, dum mollis ceræ consistentiam acquirebat, tunc in paruas huius portiones sacrũ Dianæ sigillum imprimebat Gal. lib. 9. simpl. & paulò post. Terra autem omnis lauatur eodem modo: primum enim macerattur aqua nullam qualitatem medicamentosam habente. Vbi lutum consedit, effunditur quę innatat aqua, quod lutosum est separatur à lapidosis & arenosis, quæ ad imum resederũt. Gustatus autem tibi index est accuratus, quam oporteat terram lauare, & quam non.

Quædam enim non solum terra, sed alia quoque corpora lauari non postulant: quædam semel, vt terra Lemnia, quædam bis, vt quædam terra Eretriẽsis.

Bolum Armeniam similiter lauabis. Sunt tamen qui aqua rosarum ter lauant, totiésque siccant. Potest sine lotione vsurpari, cum nullam qualitatem manifestam præ se ferat: sed facultate occulta valeat, & vi siccatrice.

DE PLVRIBVS SIMVL PRAEparationum differentiis.

Qvanquam in prædictorū plurima, multæ simul præparationum differentiæ cadunt, tamen visum est seorsum de his quę multis præparationum modis egēt. Lapis, quo vitra dicta lapidea fiunt, concretus ex cineribus herbæ (quam vulgus sodam vocat) in fossa terrea vstæ, tritus, cribratus, aqua tanta mergatur, vt digitis duobus aut tribus superet; misce, permitte fæces residêre, clarā partem per filtrum, vel liciū destilla: quod clarum est clibano, vel igni sicca. Salem coagulatū, alkali Arabibus dictum, albissimum, inuenies multis medicamentis vtilem.

Eryngium intus & foris purgatur, in frusta secatur, caryophyllis, & cinnamomo farcitur, percoquitur. Sic enim satyrij radix quibusdam.

Amylū ex tritico delecto, crassius confracto, nocte vna macerato aqua pura, quod postridie exprimes: cúmque amylū subsederit, inclinato vase aquā clemēter effunde, sicca cito, igni, vento, sole, gossa pio, præsertim hyeme, ne acescat: siccatū repone vase mundo operculato. Paulò diuersius hodie fit, sed nulla virium differentia. Ex hordeo, oryza, & aliis similiter

fieri

fieri poteſt. Agaricus tritus cum vino, cui zingiber infuſum ſit, in trochiſcos fingitur, ſiccatur, reponitur, vtendi tempore teritur, aliis miſcetur. Sic colocynthis, ſcilla in trochiſcos formata miteſcunt.

Myrobalani multiplicem habent præparationem Meſue in ſimpli. & in E. alhalil. liquores, ammoniacum, galbanum, ſagapenum, opopanax, & liquores alij ac gũmi aceto, vino, vel alio humore, quem medicus iuſſerit nocte vna macerantur, diſſoluuntur: cribro ſetaceo percolantur, vt ſemina, & ligna, & excrementa eorum alia colo remaneant, percoquuntur ad humoris illius conſumptionem: aliis extra ignem miſcentur.

Goſſapium, bombacem & cotonem vocant, ſvino cui incocta ſint aromata cephalica, aut ſtomachica, vel parti alij familiaria per noctem maceratur, ſiccatur, carpitur, applicatur loco pãni quiſquiliati, vel eius tomenti, quòd hæc ad infectionem aliena quædam recipiant.

Sunt qui hæc epithemata ſimilibus quoque medicamentis farta, & vtrinque tecta denſius interurunt.

Cerebella paſſerum vere occiſorum lauantur, purgantur. Ex his decem cum vitello oui ſubacta, parum igni friguntur,

deinde ſole vel igne ſiccantur, adiecto ſi libet pauco melle ad venerem incitandam parantur: alij vt adipes, & medullas parant. Pulmo vulpis lauatur à ſanguine, clibano ſiccatur, reponitur, teritur, cum aliis miſcetur vtendi tempore.

Tunica interior gallinarum lixiuio calido hora vna maceratur, ter lauatur, deinde vino ter maceratur, & ter lauatur: iterum lixiuio, poſt vino, & ſiccatur clibano ex quo panis extractus eſt. Viribus tamē nullis valet Galeno in ſimp. lib. 11.

Hepar lupi ad hepatis affectus quoſdam vino albo optimo lauatur, inſpergitur puluere tenuiſſimo ſantali flaui, ſiccatur, abſinthio in ſcutella inuoluitur, octauo quoque die mutatur, abſinthium reponitur loco ſicco.

Inteſtinum lupi ad colicam efficaciſſimū vino albo optimo lauatur, inflatur, ſiccatur, extra fumum & puluerem, abſinthio inuoluitur.

Obſerua hic & mox in coagulo inuolutionem, & in Meſue ſimpl. & compoſitis ſæpe præparationis quandam ſpeciem: quam ſciens omitto, quia rarior eſt aliis.

Cutis pedum & roſtrorū bouis & ouis igni lēto diu coquūtur, donec veluti coagulum remittat. Id exemptū ſiccatúmque

in

in aëre perflatili, ad hernias cõmendatur.

Coagulum ex recens occiso animali, te nello, sale inuoluatur, insoletur, seruetur.

Hircus quadrimus, sanus, bene habitus canicularibus diebus saxifragia, apio, petroselino, fœniculo, pulegio, hedera, schœnantho, genista, adiantis, lupulis, & cæteris calculum frangentibus nutritus, vino optimo & tenui potatus, in sole dies 40. versatus, donec vrina nigrescat: tunc decolletur, & sanguis non primus nec postremus, sed medius excipiatur olla pura, aut patina foliis prædictis instrata: dum cõcreuerit, incidatur per latum in partes duas. Siccetur sole vel luna tectus reti aut panno raro, vitetur ros & pluuia.

Adipes recentes aqua pura aliquoties loti in vase semipleno, liquantur sole vel aqua calida in vase duplici, tepore, aut cineribus: & quod liquatũ erit, sensim effundatur in vas aliud. Vel igni liquẽtur & colo tenuissimo trãsfusi seruentur. Sic adipes liquatos colãdo à membranis & aliis purgat Gal. in emplastro diachalciteos. Diosc.

Cãtharides vere forficulis prehensas, & immissas phialę oleo obrue, & in sola, donec putrescant: vel vase fictili non picato cõde linteo raro, vasis os subliga, eóque deorsum verso excipe halitum aceti Diosc.

quàm

quàm acerrimi feruentis, donec æstu exa nimentur, postea lino trãsfixę reponũtur.

Transfixio hic & in scilla, in radicibus elignatis seruandis, etiam est præparationis species: sed cuiq; perspicua, & sæpe ad siccationem & repositionem necessaria.

Carnes ericij, leonis & aliorum quorundam animalium seruandæ in vsus medicos, ante quater, quinquies, semper tamen per horam lauandę vino calido dulci, in furno leuiter siccatæ seruantur.

Caro cancrorum ad antidota analeptica secreta, ter lixiuio, vel aqua salsa lauatur, donec odor teter abierit. ex aqua hordei, aut sero butyri coquantur.

Ceram in aqua liquabis, extrahes autẽ impositis ipsi phialis vitreis aqua prius tinctis, quibus quantum adhærebit forma scintillę, insola Iulio mense, donec albescat. Vel ceram ex aqua dum nigruit mutanda, coque donec sit alba.

Hæc de medicamentorum præparationibus sufficiant.

DE

DE MODO MISCENDI AD COMPOSITIONEM MEDICAMENTA, LIBER TERTIVS.

* * *

CVM finis omnibus iis, quæ ipsum præcedunt, & ipsius gratia fiunt, sit præstantior, hunc librum tertiũ medicis &pharmacopœis non vtiliorem modò: sed etiam magis quàm prædictos duos necessarium facilè iudicaueris. Cùm neque medicamenta huic affectui idonea delegisse magni sit momenti (nisi affectus ipse simplex simplici remedio curabilis est: aut si compositus simplici quidem nobis, sed natura composito) neque hęc præparasse, nisi compositio succedat, quam illa duo spectabant, & in quam deligebantur, & præparabantur medicamenta.

De modo igitur seu industria, & arte medicamenta componendi, & miscendi sumus dicturi: non tamen omnia, sed ea præcipuè quæ Parisiis, aut vsu, aut pa-

ratu ſunt frequentiora. Quæ verò vrbes aliæ alia in vſu compoſita habent medicamenta, ex horum imitatione paruo negotio ſubſtituent. Porrò in his omnibus Meſuæ ordinem ſumus ſequuturi, vt ſcilicet doceamus primum, quo modo condita ſint componenda, deinde ſapæ, iulepi, ſyrupi: tertio loco eclegmata: quarto decocta, & infuſa ſi qua hodie vſurpantur: quinto antidota, ſexto pilulę: ſeptimo trochiſci, octauo pulueres: nono olea: decimo vnguenta, vndecimo cerata, duodecimo emplaſtra. His tamen paſſim, ſed locis ſuis ex Nicolao, & aliis ſimilia, ſed vſitatiora nobis, aſcribemus. Quæ verò vrbes aliæ vſurpant, ſi libet aſcribāt, vt Lugdunenſes conſeruam menthæ, athanaſiæ vulgaris, euphragiæ, ſcolopēdrij, oxalidis, Ireos, ſtœchados, hyſſopi, ſaluiæ, ſaluiæ vitæ, myrobalanorum, limonum, primulę veris, ſigilli beatæ Mariæ, ſummitatum arantij, cucurbitæ, cucurbitam conditam, ſyrupum lupulorum calaminthes, violatū decoctione cucurbitæ, electarium de bolo contra peſtē, E. Indum majus. E. roſatum Meſuæ, loco E. de ſucco roſarum. E. leniriuum quoddam E. de pſyllio, E. lætitiæ Gale. E. lætificans Conciliatoris, Auream alexādrinam, cōfectio

fectionem anacardinam, hieram Ruffini, Logadij, Hermetis apud Mesuen, Micletam, requiem magnam Nicolai, rubiam trochiscatam eiusdem, trypheram persicã in febribus continuis vsurpatissimam, & sarracenicam, philonium Persicum, & Romanũ, & alia permulta vrbibus aliis consueta ascribant alij si volent.

DE CONDITIS

Sectio prima.

RYNGII radix condienda, sit ampla, alba, tenera, intus ligno & foris cortice purgata, deinde secta in frusta pollice æquantia, intus, vnde lignum expurgasti, far ta vno caryophyllo humectato, & particula Zinziberis humectata. Hæc sic præparata coquitur in sacchar o æquali & melle duplo, vel melle solo triplo. Coctis additur iustum pondus aromatum.

Quoniam radices hę quantumuis teneræ etiam subduræ apparẽt, & coctione in saccharo & melle durescunt, non tenerescũt, satius fuerit purgatas, & sectas, aqua eas tegente super cineres calidos nocte macerare, postridie semel feruefacere, & ex aqua illa, si pura apparet, sin minus, alia dulci saccharum ad electarij solidi, aut penidiorum consistentiã coquere, illi

tum radices has ſic emollitas parumper incoquere, caryophyllorũ vel cinnamomi, & zingiberis ſuccorum mediocriter puluueratorum ana vnc. dimidiam in côditi libr. duas, vel miſcere, vel nodulo ſuſpendere ſine aliis aromatibus. Similiter condies radices ſiſari, cari, dauci, paſtinacæ, apij, raphani, & ſimilium prius ſcilicet lotas, & intus ac foris purgatas elignando, deradendo, decorticando, ſectas, fartas, melli, aut ſaccharo incoctas. Acorus autem noſtrâs non eſt condiendus, niſi medicus aliquis doctus iuſſerit, vt in Meſue docui. Alij bene purgatas radices, in melle deſpumato, & ſaccharo clarificato mediocriter coctis, igni lento percoquũt, ex aqua tamen non præcoquentes, ne aromaticam vim auferant: radicem tamẽ helenij præcoque, vt amaritudinem deponat: ari, dracontij allij, cæpe, porri, & ſimilium, vt acrimoniam: deinde vt prædictas cum melle, & ſaccharo percoque.

Diaſatyrion alterum accipit libram vnam radicum eryngij coctarum in aqua cicerum ſecunda, radicum ſatyrij plenarum & recentium vnc. octo, radicum raphani domeſtici vnc. tres, radicum dracontij vnc. duas, quæ omnes ſimul tritæ, in lactis vaccini quantitate ſufficienti, & butyri

butyri vaccini, olei sesamini ana vnc. quatuor, igni lento coquantur ad instam crassitiem, tunc adde mellis despumati libras sex, succi cæpæ recentis libram vnam & dimidiam. vbi omnia erunt perfectè cocta, & ab igni deposita, adde hunc puluerem, scinci caudarum & lumborum drachmas octo, seminis erucæ, nasturtij, pastinacæ, napi, asparagi, fraxini, piperis longi, been vtriusq;, zingiberis, cinnamomi ana drac. quatuor, prædictis misce. Postremò adde strobilorum depellatorum libram vnam & dimidiam, pistaciorum depellatorum vncias decem, cerebrorum passeris vncias duas, misce omnia probè. aromatiza drach. vna (aquæ rosarum semiuncia soluta & cum aliis mista) moschi boni.*

**Tres tantùm hodie.*

Radices raphani cum etiam duriores sint radicibus eryngij, cum his præcoquę dę videntur. radicis dracontij acrimonia, lacte, butyro, oleo obtunditur. Potes coquere ex lacte ouillo, muliebri, caprino, & etiã asinino pro variis medici scopis, quibus etiam calidiora interdum auferre cogimur. Pro oleo sesamino iam desito sumitur oleum amygdalarum dulcium: quale postea describam, vt in diasatyrio analeptico. Iusta crassities est cataplasmatis, opiatæ, cassiæ purgatæ, sordium auris, mellis vetusti, aut probè despumati, quod

ſignum quoque eſt perfectę coctionis,cuius poſt meminit. Nam mel deſpumatũ, & ſuccus cæpæ prædictam craſſitiem eliquabunt, & velut incrudabunt: abſumpta deinde per coctionem reliqua mellis humiditate,& ea quæ largior eſt in ſucco cæpæ recuperatur prior cõſiſtentia,túncque perfecta eſt coctio. Cicera eadem ratione infundit vel incoquit lacte, in puluere impinguante ſectione octaua. Sunt quæ in rem præſentem quo voles tẽpore (nam ſemper vna radix vegeta eſt, licet magis & minus)lotam radicem ex ſecũdo cicerum decocto coquunt,deinde caryophyllis & cinnamomi fruſtillis configunt,& cum ſaccharo clarificato,& colato parum diu percoquunt; dántque dormituris radicem vnam,aut duas, nec infœliciter.

Aquã cicerum ſecundam cur capiamus in Meſue dictum.Radices plenas capit ex agro præſertim ſabuloſo, quia flaccidæ ſunt exanimatæ. & vide ne varietas ſatyriorum tibi imponat,lactis quãtitas ſufficiens,vt digitis duobus ſupernatet, quo abſumpto, ſi nondum hæ ſunt percoctæ nouum lac,butyrum,oleum affunde.Pro cępa bulbum aſcalonitem nobis dictum, cur ponendum putem in Meſue docui.

Been, zingiber primò terantur, semitritis adde semina, deinde cinnamomum, postremò scinci sicci puluerem.

STROBILOS aqua tepida per semihoram prius macerari volunt ad acrimoniam tollendam, quę cum tam exigua sit, in aliis magna, frustra id causantur.

CEREBELLA passerum præparata, vt libro secundo docuimus, in pluribus pręparationum modis.

*Saccharum rosatum sic fit: Folia rosarum rubrarum nondum omnino apertarum in vmbra siccantur, donec ipsorum humiditas superflua resoluatur: teruntur tunc in mortario lapideo, additur sacchari albi triplum *reponuntur vase vitreo aut vitrato pergamena operculato, mensibus tribus insolantur, in dies sæpe mouentur, soli auferuntur, seruantur.* Mes. conser. ua rosarū. *Duplū plerique.

Sit saccharum, & mel triplum, vt florũ, parum siccatorum vnciis duabus, mellis despumati, aut sacchari puri, puluerati, vncias sex miscent.

Saccharum autem rosatũ aliud hodie nobis appellatur, quod aqua rosarum albarum, aut succo rubrarum pari solutum ad electarij solidi crassitiem coquitur, & pulueratur, vel in marmor butyro superlitum inijcitur, ibiq; latescit, dum coaluit,

in tessellas secatur. Saccharum rosatū tabulatum vulgo dicitur.

Saccharum violatum fit, vt rosatum, nisi quòd violæ paulo diutius, & in vmbra siccandæ, & cum saccharo insolandæ: sic fit saccharū bugloſſatum & rosmarinatum.

Rosmarinatum malè anthosatum vocant, cum anthos florem omnem significet non speciatim florem rorismarini. Sic etiam conseruæ, vt vocant, fiant ex floribus Persicorum, arantiorū, genistæ, sparti, maluæ, althææ, & similium florum.

Sunt tamen qui flores integros, & sacchari puluerem vicissim vasi inspergunt, & insolant, aiúntq; sic suas qualitates propè integras flores seruare. Alij saccharum clarificatum infundunt.

Similiter quoque fiunt herbarum quarundam natura exuccarum conseruæ, vt adiantorum omnium, quibus ad analepticum destillatum vtimur, & cōserua asplenij, saluiæ vitę, phyllitidis, & similiū. Herbæ enim hę recentes in mortario lapideo teruntur, saccharo duplo miscentur, insolantur.

Mel rosatum sic fit, succi rosarum recentium libra vna cum mellis albiſsimi & puriſsimi, & despumati libris decem coquitur igni in lebete.

Vbi

Vbi feruere hæc incipient, adde rosarum viridiũ forficibus, vel cultello incisarum libras quatuor; coque ad succi consumptionem, continenter mouendo in fictile aliquod transuasa, & diu eodẽ contine. nam tempore præstantius euadit. Eodem modo fit mel violatum.

Mel cum libris aquæ tribus mediocriter despumetur: vbi deinde feruebit, super ignem aut extra misce rosas & succũ, & insola dies quadraginta aut circiter: coque ad succi consumptionem, cola, percoque in syrupum.

Sunt qui mel clarificant cum mel rosatum ore excipiendum est, illud enim clysteribus magis idoneum est.

Mel myrtinum fit ex succi myrtorum libr. 1. mellis libr. 2. igne lento simul percoctis.

Mel vuatum passulatum vulgo, fit ex vuis passis intus purgatis aqua calida 24. horas maceratis, probè coctis, valenter expressis, expresso tandem ad mellis crassitiem percocto.

Mel emblicarum, scilicet myrobalanorum est quo ipsæ sunt conditæ & seruatę.

His mellis differentiis vtimur in aliis compositionibus.

Anacardi triti diebus 7. aceto sufficienti macerantur, octauo coquuntur ad di-

dimidias, colantur linteolo. Succus is cũ melle sufficienti coctus ad spissitudinem mel est anacardinum. Fæx verò siccata anacardi sunt præparati. Nicolaus Alexandrinus in Theodoreto ex melle anacardino, alij melleum id quod aquæ innatat, cui incoquuntur anacardi.

Fructus aut sacchario, aut melle, aut utroque condiuntur, interdum integri & cum seminibus, sed ferè imperfecti; interdum seminibus purgati.

Fructus nostrates condiuntur poma, pyra moschatella, cydonia, persica præcocia, armeniaca, pruna, præsertim dactylina, nuces virides, cerasa, corna, baccæ ribes, & oxyacanthę, omphaces: omnes integri pręterquam magni, vt cydonia, persica. hi enim foris & intus purgati, & in partes quatuor secti cõdiuntur. Nuces verò depellatæ diebus nouem aqua pura in dies ter, quater mutata, macerētur. Postea cõquũtur aqua, donec tenerescãt, siccãtur vẽto aut linteis, caryophyllis & cinamomi portiũculis configũtur. Deinde vt reliqui fructus cõdiuntur. Alij melius nuces immaturas ter fuso (nã ferramentũ acutũ nigrauerit magis) configuntur, aqua sępe mutata macerantur, coquuntur: vbi teneræ euaserunt, mox in quam frigidam, pu-

rum coniiciuntur:exemptæ depellantur, linteo ſiccantur, caryophyllis, cinnamomo configuntur: ſaccharo clarificato & percocto teguntur,quod ſecundo aut tertio quoq; die, quia recruduit,parũ eſt recoquendũ,nucibus tamen interea exemptis. Sic enim virides,& puræ magis permanẽt. Cydonia quoq; purgata ex aqua coquuntur,donec tenereſcãt.poſtea condiuntur.Modus autẽ condiendi omnibus eſt vnus,ſaccharo enim ad ſyrupi cõſiſtẽtiam cocto immiſſi incoquũtur,donec ſyrupi conſiſtentiã ſaccharum recuperarit, quã amiſit fructuũ humore ſolutũ. Quin & præcocia ſi præterea ſaccharum recrudant, id exemptis interea præcocibus recoquendũ,deinde præcocibus reddendũ. Si enim cum ſaccharo recoquerẽtur, dureſcerent. Aliæ cydoniorũ amborum cõdituræ docentur in Meſue,ſect.1.

Gelatinam cydoniorum ſunt qui ex ſucco cydoniorum coquunt, alij ex cydoniati parte liquidiore,affuſo vtrobique pauco ſucco ribes,aut oxyacanthę,ad ruboris gratiam.

CONDITVRA SEMINVM, *& aliorum quorundam.*

Coriandrum in tabula polita decliui,crebro ſuccuſſu purgatur.Rotun-

dius enim ac integrū delabitur. Quæ verò sunt quassa grana, & cum his alienæ quædam materiæ in via ferè hærent, vel in ipsis ceu carceribus pigra cessant. Aceto id mersum horis circiter octo sine igni maceratur, igni frigitur ac siccatur, eius libra vna sacharo sic tegitur ac incrustatur. Aquæ in lebetem stannatum impositæ libris nouem albumina ouorum tria iniiciuntur, scopularum agitatu multo in spumam tolluntur, mox sacchari, si impurum est (purum enim parcius satis est, parciorémq; aquam requirit) libræ nouem miscentur igni, omnia simul feruendo parum diu, & rudicula cōfunduntur, donec spuma nigrescat, quod aquæ sexta parte cōsumpta ferè accidit, per pannū laneum colatur. Eius propè dimidium in syrupi ferè consistentiam recoquitur. Interea semidolio focum alterum habenti superpositum in magna pelui ærea coriandrū manibus ad siccandum ducitur. Dum siccum est, sacchari eius vncia circiter vna cochleari affunditur, multum diúq; manibus in ea confricatur, id velut tectorium dum apparet siccatum, iniecto nouo saccharo, iterum vt prius confricatur, idque opus repetitur, donec totum illud saccharum induerint grana coriandri. Tunc reliquum

liquum sacchari dimidium in syrupi crassitudinem percoctum, similiter affunditur & confricatur.

Perlatum verò fit(sic enim vocāt,quādo eius corpori saccharum accrescit in formam paruorum vnionum, quos vulgus perlas appellat)si vbi iustam incrustationem, sed læuem & polità est assequutum, è vase sublimi inferno foramine saccharum sic percoctum paulatim tāquam filo perpetuo in peluim coriandrum sic tectum habentem continenter defluat. Peluim verò continenter in omnem partem dimoueas, vel ansis apprehensam, & super corpus rotundum lineo circulo interposito facilè mobilem, vel facilius mul tò mobilem, si ansis funes sic ex solarii tigillo aliquo innexi, vt vterq; alternis nūc tollatur, nunc deprimatur. Sic cortex cinnamomi, & aranciorum conditur, si negligentia frictionis, aut imperitia saccharum fundo peluis hæserit, semina exime, & vasi aquam infunde, igni trade, donec saccharum remollescat, & rudicula ferrea deradenti cedat. Vbi tersum erit fundum vasis, aquam illam saccharatam effunde in vsus aliquos seruituram, vas linteo mundo, & igni sicca, semina tunc illi redde, & opus perfice.

Quanto autem est semen minutius, tanto ægrius saccharo integitur, & maiore iniuria manuum nullius propè interuentu calidario occurrẽtium: sed vbi iam auctius tectoriis aliquot est redditũ, tum tutius & facilius manibus confricantibus perficitur. Talia sunt semen anisi, fœnicu li, apij, cari, seriphij, quod contra vermes vocant, papaueris albi in cerniculo rariore, aut densiore pro seminis quantitate, purgatum accuratius confricãdum: Strobili, pistacia, auellanæ, amygdalæ dulces, & si vis amaræ, similiter siccatæ eodem modo, sed citius incrustantur. Caryophyl lorum surculi, cinnamomum, cortex arãcij, limonis, cucurbitæ.

Tragema, moschatũ, ex puluere ireos, saccharo aqua rosarum, & pauco moscho sic fit. Puluis ireos velut compositi basis, in peluim missa affuso pauco saccharo tri bulatur: vbi in granula minima partim concreuit, partim in maiora cribro exiguo cernitur, quod transit deligitur, iterũ si opus est tegitur, donec seminis papaueris (quod etiam nonnulli loco pulueris ireos supponunt ad operis celeritatem) rotunditatem & magnitudinem sit assequutum. Tunc moschus aqua rosarum pauca, vt drachma vna vncia semisse solutus,

lutus, pauco saccharo miscetur quo postremum fit tectorium: sunt qui aceruo huius conditurae moschi pyxidem biduo aut triduo tantum obruant, vt moschi odorem trahat, substantiam non dissipet manifestè.

SECTIO SECVNDA DE *sapis & syrupis.*

Sapa est succus à nobis tantum purgatus, & crassatus solis aut ignis calore. Mes.

Sapa nobis sola paratur ex acinis vuae albae maturis, in lebete sine vllo liquore coctis, per mantile colatis & expressis. Id autem expressum percoquitur ad mellis consistentiam. Sunt qui vt foelicius seruetur, sacharo pari condiunt: sunt qui ex vuis etiam nigris sapam coquunt.

Iulepus rosatus fit ex aqua rosarũ cum pari saccharo cocta propè ad syrupi consistentiam: aut multò minus si mox vtendus est, nec aër ita calet.

Iulepus violatus fit ex aqua florum, & foliorum violae nigrae, & pari saccharo similiter coctis, supra apozematum consistentiam infra syrupi formam. Quanto enim perfectius coquitur, tanto diutius seruatur: sed est ingratius. Paratur in rem praesentem, aut si non licet, eorum loco syrupi vsurpantur. Quia verò violas non

distill

destillamus ex siccarū infuso coquimus Alij magma violarum ad syrup. violatum ex multis infusionibus faciendum infusarum parum expressum destillant, hácq; aqua inique vtuntur ad iulepi violati cōpositionem.

Materia syruporum omnis est à plantis, radices apij, petroselini, fœniculi, asparagi, rusci, cichorij, intybi, ireos, pyrethri, spinæ albæ, & Arabicę, glycyrrhiza, polypodium, agaricus, rha barbarum, elleborus niger, asarum, galanga, zingiber.

Herbæ, buglossus vtraque, hyssopus, mentha, calaminthe, eupatorium, absinthium, adiantum album, origanum, thymum, epithymum, cassutha, oxalis, fumaria, chamædrys, chamæpitys, folium. Harum item multarum succus, præsertim buglossi, menthæ, eupatorij, oxalidis, fumariæ, intybi, portulacæ.

Fructus poma, pyra, cydonia, cucurbita, granata, citrea, pruna, dactyli, thamar Indi, myrobalani, myxa, zizypha, ficus, vuæ passæ mundatæ, capita papaueris albi, nigri, rubri, folliculi sennæ. Horum multorum succus tantum, præsertim pomorum, pyrorum, cydoniorum, cucurbitæ, granatorum, citreorum, & horum cortex, vuarum acerbarum & maturarum, vinum

num album bonum, antiquum, odorum, acetum, ſapa. Ad hæc myrtarum, prunorum, perſicorum, ribes, oxyacanthæ, cannarum ſacchari, ſaccharum, penidia: & his affinia, manna, mel crudum, & coquendo deſpumatum.

Semina, cydoniorum, melonum, papaueris albi, nigri, rubri, lactucæ, portulacę, apij, petroſelini, intybi, fœniculi, aniſi, liguſtici, dauci, cari piper omne, cardamomum, hordeum, maluæ, lini, fœnigræci.

Flores, crocus, roſa, viola, ſtœchas, ſchœnuanthos, epithymum, caſſutha, ſpica nardi, caryophyllum, gummi Arabicum, tragacantha, maſtiche, & liquor ſcammonium. Et pręter hæc aqua ferè fontana pura illimis, ac omnis alienæ qualitatis expers, interdum pluuia quæ additur, vt in eam vires medicamentorum ſimplicium macerãdo, & coquendo trahãtur: deinde ſaccharo tradantur, vt etiam medicamentum diu coqui poſſit, & qualitates alienas exuat, nouas acquirat: vt etiã promptius ſyrupi deſpumentur, clarificentur, colentur, & in corpus diſtribuãtur: & ſint accipiẽti gratiores. Aquæ vires ſæpe ſucci ſuſtinent, ſed hi ſunt, vt dicam, clarificandi.

Succi, herbarum, & fructuum ad ſyrupos bis coquuntur, primò ad dimidias, vt ſyrup-

ſyrup.de pomis,& alij propè reliqui:interdum ad partis tertiæ conſumptionem, vt ſyrup.acidus ex ſucco citri,& alter ex ſuccis fructuum:interdū ad libræ vnius conſumptionē ſemel feruefiunt, vt in ſyrupo bizantino: deinde colantur, poſtea quieſcendo reſidere ſinuntur, alij biduo, alij triduo, alij minus aut magis diu, donec ſcilicet quod in eo craſſum & fœculentū eſt, ſubſederit, & reliquum tenuetur, clarúmq; ac purū euadat: id quod paulatim vaſe inclinato colatur, iterum & cum ſaccharo ad ſyrupi conſiſtentiam coquitur.

Subſidet verò aliis citius, aliis tardiùs, aliis largius, aliis parcius, vt vinis quæ genere ſunt ſuccorum, & vrinis. Vina enim alba, quia non ferbuerunt, plurimam fæcem reddunt: nigra quia multum feruendo craſſum deponunt, minus: in medio ſunt media: ſic ſuccus pomorū, cydoniorum, limonum, multa parte ſubſidet: ſuccus granatorum minus, vt illis pars ſexta ferè ſubſideat, his pars octaua, vt ex ſyr. de ſucco acido citri apertè deprehendes.

Deinde cum ſaccharo propè pari percoquuntur in ſyrupū, vt ſucci puri libras quatuor, quinque, ſacchari libras tres, quatuor recipiant. vt in ſyrupo ſucci pomorum, cucurbitæ ſucci libræ ſeptem,

ſac

facchari libræ quinque:in fyrupo ex fucco citri libræ decem humoris libræ octo facchari in fyrup.acido ex pomis.interdum minus facchari mifcet, vt in fyrupo Saporis,fuccorum libræ circiter fex in libris tribus facchari fyrupi corticum citri libræ tres poft coctionem relictæ cum facchari libra vna coquuntur.

Quin fyrup.acidus ex cydoniis in fucci libris vndecim,habet tantùm facchari libras duas.Eft quando modus facchari incertus eft,vt in fyrup. acido ex fuccis fructuum, fucci libras tres coquit cũ Iulepi libris duabus, vel pluribus, vel paucioribus. Si mannam paucam acceperit fyrupus,nihilominus facchari poftulat,vt fyr. acidus ex manna eius vncias tres capit, fuccorum libras quatuor, facchari libras tres.fuccus tamen cannarum facchari,aut penidia ponuntur loco facchari in fyrup. de cannis facchari,nifi pro aut,&,legas.

Quin & Iulepus clarus & purgatus facchari vice præftãtiffimus eft in fyrup.præfertim ex fuccis frigidis aut aromaticis, vt fit à Mefue in fyrup. acido ex fuccis fructuum,& in fyrup.corticũ citri.Saccharum autem optimum ex aqua æquali coquunt,albuminibus purgant,colãt, recoquũt ad penidiorũ,aut facchari rofati,aut

elect

electarij sicci consistentiã, & succos mox vbi extracti sunt, sine vlla coctione, colatione, residentia colant, per spumam in colo relictam ex saccharo iam colato, purissimiq; hi transfluunt, & æqua portione baculo multum tribulando electariorum siccorum ritu paulatim miscentur saccharo sic percocto, quem Iulepum vocat Mesues, quomodo & syrup. acetosum simplicem Mesuæ, & oxysaccharum Nicolai, & alios multos syrupos ex succis pleriq; hodie componunt, vt vires eorum sint integriores, nec ita promptè candescãt. quod vitium pauco melle misto quidam effugiunt. Id quod probo maximè, modò nõ canescant, & situm non ducant ob succorem cruditatem. Quod vitiũ cauetur insolatu: quæ coctio his potior est, quàm quæ ab igne. Hoc autem modo syrup. acidus citri, limonũ, acetatus simplex albissimus fit. granatorum autem ribes oxyacanthæ syrup. cùm debeat esse ruber, minus diu debet tribulari, ne coloris sui gratiam amittat. Est quãdo saccharum simul cum penidiis miscetur, vt in syrup. papauerum ad catarrhum sacchari & penidiorum ana vnciæ quatuor in decocti selibra, & in syr. papauerũ ad tussim, sacchari & penidiorũ ana vnc. octo, in decocti lib.
duabus

duabus, sed in illo sacchar ũ est parcius, vt in syr. adianti, sacchari clarificati, & aquę adianti ana vnc. 8. cum lib. duab. decocti.

Coquuntur autem in vase terreo plumbato potius quàm æreo stãnato, igni prunarum lẽto, aut flãma exigua, sed sine fumo, vt carbones antè sint omnino accesi quàm vas igni tradatur: qui si coctioni non sufficiant, alij ex foco semiusti substituantur, vt diximus in methodo medicamenta componendi lib. 3. ne carbonum nouorum teter vapor coquenda vitiet.

Coquuntur syrupi ad iustam crassitiẽ, seu donec portio eorum refrigerata digitis tractatu hæret, ac fila ducit, & iniecta marmori aut scutellæ stat & durescit non fluitat: seu donec immissi humoris seu decocti, seu succi vnciæ circiter duæ in libris singulis sacchari supersint. Id quod deprehẽdes bullarum modo & numero: nam quoad succi multum superest in medio bullam excitat vnam, eámque maximam in ambitu paucas & paruas: dum verò in syrupi consistentiam coctum propè est pro bulla illa maxima, plurimæ vbique mediocres tolluntur. *Nicol. Alex. in syr. ros.*

Qui verò syrupi decocto constant, nõ succis, pro seminũ aut radicum libra vna requirũt aquę libras circiter quatuor, pro

herbarũ manipulis quatuor, ſiccarũ quidem, aquæ libras duas, viridiũ verò librã vnam: aliorum autẽ ſimplicium, quia pauca ſunt, parua habetur ratio. Meſues tamen, radicum ſimul & ſeminum libram vnam coquit in aquæ libris decem ad dimidias in ſyrupo acetato cum radicibus.

Cum item hordeum, vel aliud diu coquendum eſt, aut per ſe eſt macerãdum, aut tanto largior aqua eſt affundenda, quanto coctio longior eſt futura: ſic dum ſicca, rara, lenta, & glutinoſa coquis, aquã auge, vt in ſyrupo hyſſopi, zizyphorum: alioqui colari non poterit, niſi nodulũ ex glutinoſis iam colato incoquis, aut muccaginẽ ex his cum portione decocti extractã coctiori iam ſaccharo miſces. Incocta enim hæc glutinoſa decoctum incolabile reddunt, quia ſubſtantia emplaſtica viam ſibi præcludũt, poris coli obſtructis. Idẽ vitium eſt ſi penidia miſcẽtur ex ſaccharo pinguiore, impuriore cum amylo multo tractata. Sunt qui libræ medicamentorum multam coctionẽ ſuſtinentium tribuant aquæ lib. 6. paucam, ſelibram, mediocrem. 3. lib. aquæ.

Dioſ. Simplicia primũ deliguntur, & in ſcriniola papyracea, vel ſimilia digeruntur. Siqua ſeorſum macerãda ſunt, aut ſimul

ante

ante macerentur: coquenda verò in lebetem in quo aqua iam caleat, non tamen ferueat, iniiciantur, primum coctu contumacia, seu quæ viribus suis adhuc integris, longam sustinent coctionem, qualia ferè sunt radices, semina, fructus, cortices lignorum: deinde illa quæ mediocriter: postremò quæ ob essentiæ tenuitatẽ, aut virium imbecillitatem, etiam mediocri coctione exanimantur. Id quod odore, sapore, colore natiuo mox perdito ferè declarant. Quanquam color viridis in adiantis, ruber in zizyphis magis intenditur: quia in his valenter est mistus, & adianti perpetuò virent. de quibus omnibus abundè libro præcedente, de coctionis ratione diximus. hæc dũ carbonibus accensis coquuntur, quę spuma supernatat, cochleari foraminulẽto deraditur, & simplicia, pręsertim grauia, identidem rudicula tolluntur à fundo, ne vrantur, & leuia merguntur, vt coquãtur, & vires suas aquæ tradant. Vbi quãtum satis est coctæ erunt omnia (quod ferè fit hora vna) & vim suam omnẽ in aqua iam quantũ satis est cõsumpta deposuerunt (ꝙ in multis simplicib. sapor propè aqueus relicto proprio declarat) igni aufer, & si vis in stãneam peluim, aut stannatam transfusa: Dios.

tege disco mundo, horis quinque, sex, no ctẽ, diem, macerari permitte. Post id tempus igni parum diu redde, vt recalescant tantum: tunc per stamẽ cola, & exprime. Expressum vel procul ab igni, vel potius igni redditum, ouorum duorum iniectis albuminibus in libras 8. 9. 10. scopulis agita diu, & permisce donec quãtum potest spumescat. Mox saccharum in frusta comminutum immitte, aut penidia, aut mel, & si qua sunt seorsum infusa, aut soluta, vt thamar Indi, cassia, agaricus. Postea coque, donec feruẽdo parum absit à supernatãdo & effluendo, efflataq; modice spuma decoctũ sub hac clarũ appareat. Tũc vt calet pãno laneo puro cola, si est glutinosum, & quod primũ permearit rursus cola, & si vis totum bis, aut ter cola, muta to etiã colo, si propter prioris sordẽ opus est. Nã quæ ita calida colantur, igni multum tenuata, permeãt impuriora: si fetore carent, modicè refrigerata colẽtur: Pãno etiã digitis molliter expresso, nequid vtilis materiæ in eo & fæcib. maneat, ne tamẽ adeò exprimas, vt sordis aliquid simul elicias, tunc enim iterũ foret colandum. Vbi colando iam purũ erit expressum, purgato interea & siccato lebeti redde, & igni lento percoque ad syrupi consistentiam,

ſiſtentiam, ſeu donec decocti vnciæ duę, aut tres in libris ſingulis ſuperſint.

Si autem muccoſa quædam ſint incoquenda, vt ſemina maluæ, cydoniorum, lini, fœnigręci, maſtiche, tragacantha, gũmi Arabicum, nodulo raro ligata filo lõgo & forti colato iam decocto incoque. Sunt qui tantum ante clarificationem incoquunt, alij ante & poſt. Poſtremò cum abſoluta eſt coctio, expreſſum nonnulli abiiciunt: alij nulla ratione in decocto retinent, cum vires ſuas ea iam tradiderint omnes, nõn etiam aliquas retinẽt, vt nodulus aromatum, rha barbari, ſcammonij, ellebori nigri, & aliorum de quibus libro ſuperiore in expreſſione.

Si verò ex infuſione ſimpliciũ poſt coquenda fiat ſyrupus, omnia ſimul infundantur, deinde coquantur. Sic enim vis eorũ humori firmius, & diutius impreſſa, coctione iuſta diſſipari nõ videtur. Aqua autem infunduntur largiore ſicca, rara quàm viridia denſa, vt in ſyr. ſtœchados ſimplicium, verbi gra. parum tritorũ lib. vna maceretur horis 24. libris ſeptem aquæ, ſi aridiora ſint, libris octo, quarum vnam vel paulo plus ebibent: coquantur deinde igni lento ad partis tertiæ conſumptionem, quod etiam citra infuſio-

nem coquẽdo, faciendum est: postea exprime, & reliquum, & lib. quatuor percoque cum mellis despumati, aut sacchari puri libris quinque ad syrupi consistentiam, & syrupi habebis lib 6. & dimidiam: aut si hyems est, ad libras sex: si æstas, ad lib. quinque & dimidiam. Nam æstate syrupi magis coquendi quàm hyeme ne ferueant humore excremẽtoso feruoris & putredinis causa relicto, accedente externo calore hanc excitante. sacchari aut mellis purgati pondus par succo aut decocto quidam misceri volũt: alij verò etiam paulò plus ob nostrarum plãtarum cruditatem, ob quam etiam diutius syrupi nobis sunt coquendi, vt propè solum sacchari aut mellis pondus maneat percocto iam syrupo. Diutius etiã coquendum, si succi, aut decocti plus est quàm sacchari, aut mellis. Paulus tamen mellis partem vnam, succi, aut aquæ partes tres coquit ad partium duarum consumptionem in rhó dostacte, succi rosarum sextarios duos, mellis sextarium vnum coquit ad quartæ partis consumptionem.

Coquuntur syrupi in vase quouis, sed q acetati sunt, in vase lapideo vel terreo, sed plumbato: quod etiã Mes. rectè monuit in syr. acetato simplici, ne acetum ex

ære æruginem eliciat quæ ſyrupũ vitiet, niſi vas æreum ſit ſtannatum, quale eſt quo vtũtur ferè in officinis. In quibus co ctionis perfectæ ſcopus eſt ſyrupi conſiſtentia: ſi verò antequã mel recipiant, cocta erant parum, vt ad tertiæ partis conſumptionẽ, poſt mel acceptũ magis ſunt coquẽda, vt oxymel, de radicibus. Minus autem quæ cocta erant donec tantũ pars tertia remaneret, vt in oxymelite, de calaminthe mediocriter, vbi ad dimidias erant cocta, aut mel perfectius coctum illis minus coctum, ſecundis mediocriter coctum, poſtremis miſcendum eſt.

Si operis ſpecimen edis, aut etiam tecum componis, aquæ libras quindecim cum Meſ. aut potius viginti, libras ſex roſarum macera horas octo, expreſſis roſis nouas immitte, idque opus nouies repete: aut ſi libras aquæ tantum quindecim miſces, expreſſum pende, quod ſi diminutum eſt, quod deeſt ſuffice alio expreſſo trium aut quatuor infuſionum.

Syrupus roſatus ſic paratur, Roſas recentes aqua feruente macera vaſe operculato, vbi hæc refrixerit, expreſſis roſis & abiectis, iterum ferueſiat, & eaſdem roſas recentes alias macera. Id opus toties repete, donec aqua rubeat. Hæc albuminibus purgata cum pari ſacchare Nicol.

percoquatur in ſyrupum.

Parari omnino hic debet aut iulepus roſatus Meſ. in ſyrupum coquendus, non autem eius loco ſemper (quod hodie fit) ſubſtitui ſyr. ex roſarum ſiccarum infuſo ſimplici, vel duplici cum pari, aut paulo parciore ſaccharo cocto & colato, q. ſyr. roſarum ſiccarum eſt. Alius autem ex ſucco roſarum rubrarum fiat purgato, cum pari ſaccharo, tertius ex infuſionibus nouem roſarum, præcipuè incarnatarum purgatorius.

Nicol. Meſ. *Syrupus violatus, & nymphææ, & alij ex floribus eodem modo fiunt.*

Syrupus ex cydoniis fit ex libris decem ſucci cydoniorum coctis ad dimidias. Deinde biduo reſidere permiſsis donec clareſcant. Tunc colentur, & cum libris tribus ſacchari fiat ſyrupus.

Si ſaccharum eſt purum, eius lib. vna aquæ vnciis quatuor ſoluta tribus feruefactionibus in electarium coquitur, tunc ſuccus cydonioꝝ piſtillo valenter commiſcetur. ſunt qui parũper ſaccharo propè percocto incoquunt: ſi impurum eſt ſaccharum, eius libra in aquæ lib. vna coquitur, clarificatur, colatur, percoquitur in electarium, fit vt prius. Sunt qui ſuccos citra coctionẽ reſidendo, & inſolando purgant, deinde cum ſaccharo clarificant,

ficant, colant, percoquunt. Alij aliter, vt ante diximus.

Syr. de granatis acidis, syr. de granatis dulcibus, syr. de omphacio, syr. ex succo oxalidis, eodem modo fiunt, & de ribes, & vua oxyacanthæ. Mes.

Similiter ex fructuum omnium, & herbarum succo fieri syrupus potest si ad dimidias coquatur, biduo residere permittatur, coletur, cum saccharo propè æquali percoquatur, in syrupi consistentiam.

Alij in his omnibus saccharum aqua pari solutum, coctum modicè cum albuminibus purgant, colant, percoquunt in electarij, aut penidiorum consistentiam. Tunc vbi frigescit, succos ipsos per albumina in colo relicta colatos, & claros paulatim baculo miscēt, quà componendi ratione succorum vis, præsertim frigida, vel aromatica integrior manet quàm si ipsi coquantur. Alij succos hos residendo, & insolatu purgatos, saccharo, vt dixi, percocto comprehendūt. Quam componendi rationem omnino præfero ei quæ succos ad dimidias coquit.

SYRVPI COMPOSITI.

Syrupus Saporis de pomis recipit succi pomorum redolentium lib. tres, succi buglossi do-

mestici & sylvestris ana lib. duas, folliculorum sennæ unc. quatuor, croci drach. duas, sacchari albi libras tres. Fit autem sic, senna contrita horis 24. succis maceratur, semel aut bis ferveat, coletur: expressum post cum sacchare percoquatur in syrupum: crocus autem panno lineo ligatus inter coquendum infricetur.

Mes. *Syrupus portulacæ accipit seminum portulacæ tritorum lib. unam, horis 24. macerandam in succi intybi cocti & purgati lib. quatuor. postea igni lento coque ad dimidias, & colatum cum sacchari lib. duabus percoque in syrupum.*

Syr. adiantinus recipit glycyrrhizæ uncias duas, adianti albi unc. quinque, tempera cum aquæ fontis lib. quatuor horis 24. coque ad dimidias, expressum percoque cum sacchari clarificati, aquæ adianti albi ana unc. octo.

Ex adianti albi lib. vna, & vnciis duabus glycyrrhizæ purgatæ & tritæ, decoctis in aquæ libris sex ad consumptionē tertiæ partis cum sacchari libris tribus hic percoquimus, adianti albi, recentis penuria, alij cum sacch. libra, aut sesquilibra coquunt sine aqua adianti, alij adiantum album recens multum sine glycyrrhiza aqua macerant, exprimũt, cum saccharo clarificant, percoquunt.

Mes. *Syr. Zizyphorum fit ex Zizyphis sexaginta, viola-*

violarum, seminis maluæ, ana vnc. quinque, adianti albi, glycyrrizæ, hordei mundati, ana vnc. vna, sem. cydoniorum, papaueris, melonis, lactucæ, tragacanthæ, ana drac. tribus, coctis cum aquæ fontanæ lib. quatuor, & lib. sacchari duabus.

Aqua est parcior quàm vt possit colari, ob id vel augenda est, vel semen maluæ & cydoniorum, & gummi tragacanthæ nodulo ligata clarificato syrupo immittantur, vel dimidium nodulo coctioni ante clarificationem immittatur: reliquũ iam clarificato. si autem muccaginem ex his extractam non clarificato immiseris, ægerrimè ob horum lentorem colatur: si colato, turbidus & impurus, ob id ingratior fit syrupus.

Syr. papaueris fit ex capitum papaueris albi & nigri, ana drachm. sexaginta coctis in libr. quatuor aquæ pluuialis ad consumptionem libr. 2. & dimidiæ, tunc percoquantur cum sacchari albi, & penidiorum ana vnc. quatuor. Ibid.

Largiore saccharo si cõdias, vt lib. vna, aut etiam duabus, gratius erit, & citra multam coctionem facultati refrigeranti inimicam diutiùs seruabitur, cum pauco autem saccharo puro, si diu non erit seruandum, est efficacius. Capita cum seminibus magnorum & paruorum sicco-

rum

rum & humidorum media macerentur 24. horis: & si sint sicciora, pluribus deinde coquantur, donec tabescant: exprimantur cum saccharo, vel melle pro variis medici scopis, percoquantur in syrupum. Vide diacodium in Mes.

Ibidē. *Syr. acetatus simplex recipit aquæ fontis lib. quatuor cum sacchari lib. quinque coquendas in vase lapideo, ad dimidias semper despumando, tunc adde aceti albi clari lib. duas.*

Sunt qui saccharum aqua solutum mediocriter coquunt, albuminibus purgāt, colant, percoquunt in electarij consistentiam, frigescenti paulatim baculo miscēt acetum purum, vel per albumina in colo relicta colatum, idque ne candescat. Alij Nicolaum sequentes aceti albi partes duas cum saccharo purissimo coquunt & despumant, neque aliter clarificant. Hic quanquam minimum, tamen compositus est.

Syr. acetatus cum radicibus, recipit radicum apij, fœniculi, intybi, ana unc. tres, seminum apij, fœniculi, anisi, ana unc. unam, sem. intybi unc. dimidiam. Hæc omnia igni lento coquantur ad dimidias in aquæ fontanæ lib. decē, tunc additis sacchari lib. tribus clarificetur, deinde acetum additur.

Syr. Bizantinus (Hic putatur inuentus, vel vsu

vsu multo celebratus BiZanti, vnde illi nomen. alius à pretio denarij biZantini: qui quibusdam hodie etiam bisantius dicitur, vnde & syr. quoque hunc denarij vocant) recipit succi intybi, & apij ana libr. duas, succi lupuli, buglossi hortensis, vel sylu.stris ana lib. vnam, feruefiant semel & purgentur. Eius succi clarificati libras quatuor igni lento coque in syrupum cum saccha ri libr. duabus, & dimidia. interdum additur acetum mensura succorum purgatorum dimidia: interdum rosarum vnc. duæ, glycyrrhiZæ, vnc. dimidia: spicæ nardi drachm. duæ sem. anisi, fœniculi, apij, ana drachm. tres: succis incoquuntur.

** Syr. de quinque radicibus accipit radicum apij, fœniculi, petroselini, asparagi rusci, ana vnc. duas, coque libr. sex aquæ fontis, ad tertiæ partis consumptionem. expressum percoquitur cum sacchari libr. tribus, addendo sub finem aceti vnc. octo.* ** Incerti est autoris.*

Oxymeli simplex fit ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus quatuor coctis in syr. consistentiam despumando.

Hodie sic coquunt quod diu seruandũ est. Oxymeli autem Galen. ex aceti parte vna, mellis partibus duabus, aquæ partibus hyeme octo, æstate etiam duodecim. Mel cum aqua primùm despumatur, vbi spumare desiit, cum aceto iterum despumatur,

matur, refrigeratū albuminibus clarificatur, igni redditur parū diu, cùm tollitur, cinnamomum ad drach. vnam in lib. singulas: dum refrixit, per pannum bis, ter colatur: addito sivis etiam tum cinnamomo iucundissimū, dies paucos loco frigido seruatur, ex albo aceto melle pulchri.

Mesues. *Acetum scillinum sic fit, scillæ laminas inter corticem & cor medias, acu linea filo consutas tanto interuallo ne se contingant siccabis in vmbra dies quadraginta, postea concisam cultello ligneo lib. vnam dies alios 40. insolabis, in aceti boni lib. 8. in vase vitrato, stricti orificij bene obstructi, postea colabis, & seruabis.*

Sunt qui inter scillæ laminas ne se tāgant, & ad odoris gratiam intersuunt fœniculi viridis, aut sicci stipites.

Ibidē. *Oxymeli scillinum fit ex aceti scillini libr. duabus, mellis despumati, lib. tribus decoctu despumando.*

Ante mel sit despumatum, vt in melle rosato, sed quam spumam vi aceti scillini expuit, eam derade.

Oxysaccharum fit ex aceti vnc. quatuor, sacchari lib. vna, succi granatorum acidorum maturorum libr. dimidia.

Saccharum si purum est aceto solutū, duabus aut tribus feruefactionibus coquitur in electarium, postea cum parum refri

refrixit, pistillo miscetur succus granatorum. Si autem saccharum est impurum, ex aqua coquitur & clarificatur, deinde aceto & succo percoquitur.

Syr. absinthij recipit absinthij Romani libr. dimidiam, rosarum rubrarum vnc. duas, spica nardi drachm. tres, vini antiqui boni & odori, succi cydoniorum ana lib. vnam & dimidiam. In his macera horis 24. prædicta coque igni lento ad dimidias cum mellis libr. duabus, fiat syrupus.

Absinthium, rosæ, spica minutim concisa, vino & succo macerantur, coquuntur, exprimuntur, expressum cũ saccharo clarificatum percoquitur in syrupum. Satius fuerit absinthium per se infundere, & rosas, & spicam simul, deinde infuso absinthij parum cocto addere alterum, & parũ simul coquere, exprimere. In expresso lib. sacchari dissoluti albuminibus clarifica, cola, tunc adde lib. reliquam sacchari, sed purissimi, vel per se clarificati. Si enim decoctum id cum duabus simul libris sacchari clarificas, ob succi paucitatem non percolabitur, nisi succum, vt dixi, auxeris ad lib. duas & dimidiam.

Syr. menthæ recipit succi cydoniorum acidodulcium & dulcium, succi granatorum acidorum, dulcium, acidodulcium, ana, libr. vnam

&

& dimidiam, foliorum rosarum unc. duas, coque igni lento ad dimidias, cum mellis vel sacchari libr. duabus fiat syrupus, aromatizetur cum gallia.

Succos potes sole, igni, quiete purgare, & his reliqua macerare, vel citra purgationē. His cætera macerabis horis 24. igni lento coque, exprime, recoque, clarifica cū saccharo, vel saccharum clarificatum misce, cola, exprime cum saccharo, expressum clarifica, colatur pāno ægrè & lentè, sed tandem aut pannum muta, aut saccharum, vt prius, partire.

Loco syruporum fumariæ maioris & minoris hodie coquimus syr. ex succo solius fumariæ cocto residendo, purgato, percocto in syrupū cum saccharo æquali.

Mesues. *Syr. epithymi recipit epithymi boni hortensis drach. viginti, Myrobalanorum Indarum, citrearum ana drach. quindecim, cassutha, fumariæ ana drach. decem, thymi, calaminthes, buglossi, stæchados, glycyrrhizæ, polypodij, agarici, myrobal. emblicarū, & belleric. ana drachm. sex, rosarum, sem. fœniculi, anisi, ana drac. duas & dimidiam, pruna viginti, vuarum passarum purgatarum unc. quatuor. Thamar Indorum unc. duas & dimidiam, sacchari libr. quatuor, sapæ lib. duas, fiat syrupus.*

Pruna

Pruna, vuæ, semina, polypodiũ in aquæ libris octo coquantur: postea glycyrrhiza, buglossus fumaria: post myrobalani, calaminthe, thymus: deinde propè coctis epithymus, cassutha, stœchas, rosæ, agaricus, addantur: vbi aquæ dimidium erit consumptum, aufer igni, macerari nocte vnam sine, recalfactum exprime, expressum clarifica cum saccharo, & cola. Thamar Indi cum decocti vnciis duabus creti & pensi, vt purgatis pondus iustum expleant, syrupo addantur, minimum coquantur ad decocti scilicet consumptionem, & sapa syrupo soluta misceatur: recoqui enim non debet. Sine his duobus sapore iucundo præditis consistentia fuerit liquidior, clarior & gratior, & efficax syrupus ad ea quæ promittit. Sunt qui rectius agaricum, & myrobalanos seorsum infusos exprimunt, & aliis miscent, paulò ante colationem.

Syr. stœchados recipit florũ stœchados drach. triginta, thymi, calaminthes, origani ana drac. decem, anisi, pyrethri, ana drach. septem, piperis longi drach. tres, Zingiberis drachmas duas, vuarum passarum purgatarũ vncias quatuor, mellis libr. quinque: condiatur cinnamomi, calami aromatici, spicæ nardi, croci, Zingiberis, piperis nigri & longi ana drachm. vna & di-

midia, ligata in panno raro & appensa in syrupum.

Coquitur in aquæ libr. septem, vel octo ad lib. circiter duarum consumptionem, colatum cum sacchari libr. quinque clarificatur, colatur, propè percocto immergitur sæpe nodulus, & rudicula comprimitur: postremò in percocto appenditur. Vuæ, origanum, calaminthe, pyrethrum, zingiber, piper, thymus, stœchas hoc ordine coquantur.

Syr. lycyrrhizæ recipit glycyrrhizæ unc. duas, adianti albi unc. unam, hyssopi sicci unc. dimidiam, horis 24. macera, aquæ lib. quatuor, coque ad dimidias, expressum percoque cũ mellis, sacchari, penidiorum ana unc. octo, aquæ rosarum unc. sex.

Despumati.

Hodie coquunt plerique sine maceratione quòd ex his facultas in aquam coquẽdo promptè trahi possit. Hæc rosarũ aqua percocto iam syrupo addenda, sed coquendo consumẽda, nisi cum quibusdam drac. tantum sex misceas. tunc enim recoqui non oportet, quia aqua tã pauca saccharum non recrudat. Sunt qui mane macerant, post meridiem coquunt, penidia hæc fiat ex saccharo purissimo (nam impurum ægre colatur) hoc est, saccharũ ad consistentiam penidiis debitam co-

ctum, & pertritum pistillo ligneo in vase, non autem manibus oleo inunctis etiam cum amylo, tractum in penidia nempe illo saccharo impuriora.

Syru. hyssopi recipit hyssopi mediocriter sicci radicũ apij, fœniculi, glycyrrhizæ, ana drach. decem, hordei mundi unc. dimidiam, sem. malua & cydoniorum, tragacanthæ ana drach. tres, adianti albi drachmas sex, Zizypha, myxa ana triginta, uuarum passarum purgatarum drach. duodecim: ficus siccas, dactylos pingues ana decem, penidiorum alborum libr. duas: fiat syrupus.

In lib. aquę sex calidas iniice hordeum, hora pòst dimidia radices, si dantur recentes, elignatas tamen & concisas: horę quarta parte post, fructus omnes, mox semina, & tragacantham linteo raro ligata, filo longo, postremò adiantum, penidia vt prius.

Syrup. prasij, recipit prasij unc. duas, hyssopi, adianti albi, ana drac. sex, glycyrrhizæ, unc. unam, calaminthes, anisi, radicum apij, fœniculi ana drachmas quinque, ireos, semin. malua & fœnigraci ana drachm. tres, sem. lini, & cydoniorum ana drachm. duas, uuarum passarum purgatarum unc. quinque, ficus passas pingues quindecim, penidiorum, mellis boni despumati ana lib. duas.

In aquæ libris octo radices primũ, deinde anisum, vuæ, ficus: post prassiũ, hyssopum, calaminthe: postremò adiantum. coquantur ad dimidias, horis sex macerentur, recalfiãt, exprimantur, cum penidiis & saccharo clarificentur, colentur; percoquantur in syrup. interea identidẽ in id colatum, & si vis expressum immerso & confricato nodulo semina maluæ, lini, fœnigræci, cydoniorum continente.

Syrupus intybi recipit succi intybi vna ferue factione, deinde residentia purgati libr. octo, affunde paulatim, saccharo, si impurum est clarificato. Si verò minus est purum, succo dissolutum coquatur, cum albuminibus purgetur, coletur, percoquatur in syrupum: nam hic succus promptè corrumpitur, cum succus limonum, granatorum, cydoniorum, etiam per se seruari possint, & multò magis parum cocti cum saccharo.

Intybum accipe cichorium syluestre, nõ lactucam syluestrem, vulgi endiuiam seu intybum. Ne sit opus præterea syrup. duobus de cichorio, simplici, & de endiuia simplici. Quod si in aliquibus scripturis intybus & cichorium requirantur, vel ipsum auge, vel satiuum & erraticum, angustifolium, aut latifolium, vel alias cichorij species misce.

Syrupus arthemisiæ Matthæi Gradi in capit. de mensibus ciendis libr. 9. ad Almansorem, recipit arthemisiæ manipulos duos, pulegii, calaminthes, origani, melissophylli, persicariæ, sabinæ, sampsuchi, chamædryos, hyperici, chamæpityos, matricariæ cum flore, centaurij parui, rutæ, bethonicæ, buglossi, ana manipul. vnum: radicum fœniculi, apii, petroselini, asparagi, rusci, saxifragiæ, enulæ, dictamni, cyperi, rubiæ, iridis, pæoniæ ana manipulum vnum.

Seminis iuniperi, libystici, petroselini, apii, anisi, melanthii, carpobalsami, costi, asari, pyrethri, cassiæ ligneæ, cardamomi, calami aromatici, phu ana vnc. semissem. Quassata infundantur aquæ fluuiali sufficienti horas 24. post coque ad aquæ dimidiæ consumptionem. Tunc aufer igni, dum aqua tepuerit, frica manibus omnia & cola. expressum percoque in syrupum cum mellis & sacchari quantitate sufficienti. Additur interdum acetum acerrimum, vel scillites largius, parcius pro scopis variis, aromatizatur cinamomo & spica.

In aquæ libris octo coque primũ radices nostrates, deinde semina, pòst herbas, postremò pyrethrũ, & aromata. Costum, asarum, cassiam, cardamomum, calamum aromaticum, phu, vbi libræ quatuor supererunt, fiat, vt in cæteris, & cum

ſacchari & mellis ana libra vna, & dimidia percoquatur, vt ſit efficacius, quãuis plurima multum amara recipiat, pauco melle & ſaccharo dulcoratur, perſicariã aſtringentem & frigidam, quæ maculato eſt folio nonnulli miſcent: ego autem acrem & non maculatam vſurpandam cenſeo, vt acria & menſes mouentia ſint omnia, nulla temperantia.

Syrup. cichorij ex Gulielmo Placentino, recipit cichorij manipulos duos.

Foliorum bugloſſi vtriuſque, lactucæ, cichorij hortenſis, oxalidis, violæ nigræ, ſereos triticariæ ana manipulum vnum, rha barbari drachmas duas.

Herbæ tritæ coquantur in libr. duabus aquæ ad partis tertiæ conſumptionem, colentur. Adde expreſſo ſaccharo libras duas, clarificetur, & iterum coletur, reddatur igni: adde rha barbarum pulueratum panno lineo ligatum, & ſæpe confrica, donec ſyrupus erit percoctus.

Syrup. cichorij alter ex Nicolao Florentino, recipit intybi ſatiui & erratici ana manipulos duos, cucurbitæ, lichenis, lactucæ ſylueſtris, & ſatiuæ, fumariæ, lupulorum, ana manipulum vnum, hordei integri, halicacabi ana vncias quatuor, glycyrrhizæ, adianti albi & nigri, & vulgaris, aſplenij, caſſuthæ, ana drachmas ſex, radicum fœniculi, apij, aſparagi, ana

vncias duas.coque in aqua sufficienti,cola,cum saccharo clarificatum, & rursus colatum percoque in syrupum confricando in eius libris singulis rha barbari drachmas quatuor., panno raro ligatas cum spica nardi scrupulis quatuor. Dantur vnciæ tres cum emulsione seminum quatuor frigidorum maiorum.

Hi duo syrupi hepatis obstructionibus, & intemperaturæ calidæ destinati, quia nominibus Barbaris, & nemini intellectis constant; pelagus opinionum pepererunt. Nam endiuia syluestris & domestica, taraxacon, batissosere, scariola, cichorium quid apud hos sit Barbaros nunquam possis ex ipsorum scriptis didicisse, tam sunt ea plena crassa ignorantia. Propterea mihi videtur satius, cum cichorij seu seridis genus omne eadem sit facultate, cichorium autem quod syluestre est, stomacho vtilius & efficacius sit, vt syrupus hic ex solo fiat cichorio, aut cichorij succo, sed largiore; vt sit simplicissimus, cui si ad pompam voles alias seridis species miscere, & lactucam satiuam & agrestem, & sonchum vtrunque; & hieracium vtrunque, & chondrillam luteam, ac ceruleam, & si quid aliud tam satiuum quàm agreste lacteum est, ac cichorij generis, nihil repugno, modò tam non

ſis anxius in harum vocum Barbaris cum re corruptarum inquiſitione. Aſſueſce igitur vocibus Dioſcoridis, nec te afflicta deſiderio barbararũ vocum, quæ quid ſignificent ne ipſi quidem qui hos ſyrupos ſcripſerunt, nec ipſorum alius quiſquam vnquam pernouit, aut certò definiuit.

Endiuia (quod nomen ex intybo corruperunt) Barbaris eſt quæ lactuca ſylueſtris Dioſcoridis videtur. Thuſcis autem vulgò endiuia eſt intybus, ſeu ſeris, lato folio: ſcariola verò ex ſeride etiam deprauatum eſt, intybus eſt ſatiuus anguſtifolium.

Taraxacon, ſeu altaracon etiam Gatinariæ, aut cichorium eſt, aut dens leonis, ſeu cichorium erraticum, latifolium Plinio dictum. Batiſſoſeris Hermolap. corruptum videtur ex baptiſecula, quæ illi cyanus eſt, ruribus ſic dicta, quòd ſeculam, id eſt, falcem meſſoriam remoretur: alij malunt baptiſſoſetim eſſe ſerim, id eſt, cichorium quoddam erraticum, in tritico frequens, flore cyanum referente, quibus magis accedo.

SECTIO TERTIA DE *Eclegmatibus.*

Lohoc. Eclegmatum ſeu linctuum materiæ ferè ſunt Meſuæ partes plantarum.

Radices, vt glycyrrhizæ, ſcillæ, iridis, bryoniæ, allij, ari, dracontij, cannæ vſtæ, quod ſpodium Arabibus dicitur.

Herbæ, hyſſopus, praſſium, adiantum album, calaminthe, braſſica. Flos croci. Fructus, vuæ paſſæ, ficus paſſæ, dactyli, myxa, zizypha, capita papaueris albi.

Succi radicum, glycyrrhizæ, ſcillæ.

Succi herbarum, braſſicæ, praſſij, fœniculi, cannarũ ſacchari, id eſt, ſaccharum, & ex hoc penidia, mel.

Succi fructuum, mororum batinorũ, nucum, myrtarum, pulpa caſſiæ, ſapa.

Gummi, tragacãthi, arabicum, myrrha.

Semina papaueris albi, & inde ſyrupus, pſyllij, cydoniorum, maluæ, melonũ, cucumeris, citreoli, amygdalę dulces, amaræ, ſtrobili, auellanæ, lactucæ, portulacæ, lini, fœnigræci, fœniculi, aniſi, naſturtij, amylum, farina fabarum.

Cortices, cinamomum, & alij cortices, radicis capparis, tamaricis, ellebori, petroſelini, &c. Præter hæc aqua cui multa horum infunduntur, incoquuntúrve: & ex animalibus pulmo vulpis, butyrum.

Ex his radices & herbæ teruntur, ſi ſint ſiccæ, vel aqua incoctæ, & tritæ, & cretæ aliis miſcentur, ſpodium ducẽdo friatur.

Fructus purgati teruntur, cernuntur:

ſed dactyli intus & foris purgati ante decocto thoracico aliquo macerantur: capita papaueris albi macerantur, coquuntur, exprimuntur, abiiciuntur.

Succi omnes ferè hoc loco liquidi ſunt, & ob id promptè miſcentur, glycyrrhizæ autem ſuccus, vel diſſoluitur, vel in taleolas ſectus, inter papyros ſiccatus, aut aliter calfactus, ſcilicet aliquoties piſtillo & mortario teritur.

Gummi teruntur calfactis piſtillo & mortario, ſi eſt ſiccatione opus, vel in muccagine ſoluuntur.

Semina ſi maiora ſint, depellata cultello inciduntur, vt amygdalæ, ſtrobili, piſtacia, auellanę, fabæ, melonum, cucumeris, citreoli, ſi parua puluerantur, & ſi vis horum quædam vt papaueris pòſt inciduntur. ex aliis etiam muccago extrahi, & reliquis miſceri poteſt, vt ex ſemine lini, fœnigræci, cydoniorum, pſyllij.

Huius verò tempeſtatis eclegmatum materiæ, magis ſunt penidia, pillulæ albæ, bechicæ, electarium vel puluis E. diatragacanthi frig. diairis ſimplicis, & Salomonis, diacalaminthes, diahyſſopi, diaprasij, ſaccharum candefactũ, ſuccus glycyrrhizæ, caſſia cum ſyr. adianti, glycyrrhizæ, zizyphorum, vel alio thoracico

magis

magis & minus calido,tergente,incidente, pro medici indicationibus. Quibus misceri possunt etiam alia simplicia prius dicta dulcia,amara, acria.

Tamen ex veterum eclegmatis hodie quidam retinent eclegma sanum, ex pulmone vulpis, diacodion, diamoron,diacaryon.De quibus quia est abundè nobis dictum sectione tertia Mesuæ, frustra hîc repetenda non fuerunt.

Sunt etiam qui compositum hoc medicamentum eclegma cassiæ pro enematibus vocant, & sic parant: In libra vna decocti violarum,maluę mercurialis,betę,parietariæ,absinthij coquunt mellis libram dimidiam, & sub finem iniiciunt pulpæ cassiæ fistulæ purgatæ libram vnã.

SECTIO QVARTA.

SEctio quarta de apozematibus, & infusis est: quia tamen horum nullum hodie in vsu est, satius fuerit si quem vtendi cupiditas ceperit, Mesuen consulere. Quæ autem infusa & apozemata in rem præsentem hodie facimus,lõgè sunt ab illis diuersa, & tam paratu facilia, vt vel puero perspicua sint. Quapropter de his supersedere malui quàm parum necessaria, etiam intelligentibus inculcare,

præser

præsertim cùm statuerimus aliquãdo dare typographis commẽtarium quendam nostrum de remediis medicis omnibus sumendis & admouendis: in quem multa congerimus exempla apozematum, & infusorum hac ætate consuetorum, quæ ad medicum magis quàm ad pharmacopœum pertinent.

SECTIO QVINTA.

Sectio quinta de antidotis, seu electariis, quorum materiæ ex omni medicamentorũ simplicium genere petuntur. Hæc formis quatuor præcipuè parantur, sicca seu puluere, melle excepta, vel saccharo, vel alio humore.

Quoniam verò puluis horum est materia reliquarum trium formarũ, de puluere prius mihi fusius dicendum, quoniam hic vario fit modo, vt mox audies.

Vt autẽ planius intelligas, pauca quædam capita ex trituræ ratione mihi sunt leuiter perstringenda, ne in compositionibus singulis hæc sint inculcanda.

Teruntur primùm radices acori, cyperi, costi, phu, gentianæ, glycyrrhizæ, mei, zingiberis, & similium, & interdum coquuntur, si electarium præsertim molle est futurum, sed antè leuiter fractæ.

His

His mediocriter tritis semina fœniculi, apij, petroselini, anisi, dauci, ameos, seseleos, amomi, cardamomi, & similia adduntur.

Semina autẽ cucumeris, cucurbitę, melonis, citreoli, cnici, vt nuclei pinei, amygdalæ inciduntur cultello per se, aut etiam saccharo pauco, ne pinguescant adiecto.

Postea herbæ siccæ, cassia, cinamomũ, aspalathum, calamus odoratus, caryophylla, spica nardi, schœnuanthos.

Postremò flores rosarum, croci, epithymi, forficibus antè confecti.

Vuæ, dactyli, & similes fructus, vel per se triti cernuntur impulsu manuum, aut cochlearis, vt cassia, thamar indi: vel secti cum siccioribus teruntur.

Bdellium, opopanax, ammoniacum, opium, myrrha, vino, melle, vel alio humore soluuntur, vel parua portione cum aliis siccioribus multis teruntur minutim prius secta, sic os cordis cerui, rasura eboris. Turbith modicè quassatum vbi erit in diaphœnico, electario Indo vtroque, & similibus, tunc sicciora misceantur zingiber, piper, & similia, vt pulueratí possit. Nam per se latescit, non pulueratur, si sit legitimum. Quæ industria scammonio, opiò, & liquoribus, gummis, resinis

nis terendo latescentibus confert: vel pistillo & mortario calfactis illa siccare: sed id multum virium à medicamento digerit.

Tereda preterea tenuissimè calida cùm vrinas mouere studemus, vt thymū, asarum, cyminum, vt in aurea, athanasia, esdra, hemagogo, diacurcuma, dialacca maioribus E. aromatico: crassius verò quum purgare studemus, vt in antidoto hamech vtraque in electario Indo maiore.

Per se teruntur rha barbarum, scammonium, nisi quòd oleum amygdalarum dulcium vtrique à quibusdam miscetur: & postrema miscentur ac è propinquo, & clementer ne euolent, aut exhalent. Seorsum quoque thus masculum, myrrha, mastiche, succinum, gummi Arabicum, tragacantha, moschus, caphura, ambra: sed hæc tria ferè cum pauca aqua rosarum, & postrema miscentur etiam è propinquo, qua ratione rha barbarum, & scammonium. Priora autem minutim secta mortarium siccius postulant, vt euphorbium, styrax calamites, sal gemma, sericum. anacardi etiam per se terantur.

Vniones, corallium vtrunque, lapidum pretiosorum fragmēta in mortario lapideo vel æreo primùm crassius teruntur,

postea super marmor porphyrium, vel alium lapidem durissimum ducentur, friātur, affusā identidem pauca aqua rosārum, aut buglossi.

Lemnia terra, vt bolus armenia per se est friabilis, & humore aliquo soluta, mox liquescit modo calcis.

Multa alia huc pertinentia ex modo componendi theriacem scripto nobis libro quarto methodi medicamenta componendi possunt huc transferri, quale est illud quod mortarium in quo prædicta omnia teruntur, & cætera alia præsertim preciosiora, est tegendum etiam duobus operculis, ne quod est tenuissimū exhalet, ac euolet, eadem ratione quod iam est cretum curiosè inuoluatur. Si electariis succi, vel humida alia ascribuntur, tollenda sunt, si hæc sicca & puluere seruaturus es pyxidibus vitreis, vt ferè hodie fit: si verò electarium formare libet molle, sunt vsui quę forma veteribus magis placuit. nam quæ hodie est electarij sicci, & solidi forma, minus est vsu frequens, nisi ad palati gratiam.

Si etiā dactylos, vuas, ficus recipit medicamentum, tollantur, si puluerē vis, nisi pauca cū magna siccorū copia puluerari posse videantur. si autē electarium molle

conaris, purgentur, secētur, terantur, cernantur, & aliis misceantur.

Si puluis ante electarii solidi compositionem amygdalas, strobilos, semina frigida maiora, & similia recipit, hæc vtendi, & electarium parandi tempore miscēatur: quia diebus paucis rancida fiunt, & compositum vitiant.

Pulueris vnc. vna, vel etiā drach. sex vni libræ sacchari ferè miscentur in electario solido: sunt qui parcius iniiciunt, non vt crassius sit electariū, sed vt ipsis cōstet minoris, præsertim cum preciosa recipit, vt electariū de gemmis, diambra, exhilarās.

Pulueris verò vnc. 3. ferè traduntur libræ vni mellis despumati: sic tamē vt saccharum, penidia, dactyli, amygdalæ, strobili, & similia pulueris appellatione tunc non veniant. Mel tamen crudum quadruplum omnium puluerum miscet Mesues in antidoto diamoschu.

Cùm verò pulueres miscentur, sit mel tepidum adeò, vt digitos admittat mel ipsum, vel fundum sartaginis quæ mortario, vel alterius manibus firmata sit oportet, quando pulueres pistillo ligneo sunt commiscendi. Id quod etiam seruandum est, si electariū solidum es facturus, quod primū in offas mazæ modo cogūt, dein-

de

de manibus & piſtillo ligneo ſuper papyrum puram complanãt in flaminicæ placentæ figuram, mox cultello ſecant in bucellas, & teſſellas, nunc rhomboides, nunc quadratas, nunc triangulas (quas lozengas vocant) nunc longiores digitorũ formas, quas ob id manus Chriſti vulgus vocat. Quibus præterea pondus circumſcribunt, vt drach. vnius vel plurium.

Porrò in antidotis mollibus, vt catholico, diapruno, antidoto hamech, cũ caſſia & thamar Indi cum humore aliquo ſoluta cernũtur, thamar Indi antè per horam ſunt macerãdi quàm cernãtur, vtraque verò antequã ſoluatur, humor eſt pẽdendus, vt intelligas an cum eo pondus iuſtum thamar Indorũ & caſſiæ poſtquã creuiſti, retinueris. Eodem modo in manna & aliis eiuſdem generis, quod etiam in pilulis ſeruandum audies, dum lachrymas humore ſolutas cernes, aut colabis.

Antidotus diambra Meſ. recipit cinamomi, doronici, caryophyllorũ, macis, nucis moſchatæ, folij, galãgæ ana drach. tres, ſpicæ nardi, cardamomi maioris, & minoris, ana drach. vnã, Zingiberis drach. vnam, & ſemiſſem, ſantali flaui, ligni aloes, piperis longi ana drach. duas: ambræ aureum vnum, moſchi drach. dimidiam.

Ant. de gemmis Meſ. recipit fragmentorum

saphyri, hyacinthi, sardinis, granatorum, smaragdi ana drac. vnã & semissem, Zedoariæ, doronici, macis, corticis citri, sem. ocymi caryophyllati, ana drac. duas, corallij rubri, succini, limaturæ eboris ana script. duo. been albi & rubri, caryophyllorum, Zingiberis, piperis longi, spicæ, folij, croci, cardamomi minoru ana drac. vnam, trochiscorum diarhodon, ligni aloes, ana drach. quinque, cinamomi, galangæ, Zurumbet ana drach. vnam & semissem, foliorum argenti & auri ana aureum dimidium, moschi boni drach. semissem, ambræ drach. duas.

Ambra, moschus per se terantur, corallium & pretiosi lapides, aut per se singuli, aut omnes simul quo dixi modo. cætera simul terenda, sed ordine seruato.

*Ant. exhilarans Galeno ascripta, recipit apud Nicolaum, succi pomorum dulcium & odoriferorum, succi cydoniorum, succi florum borraginis, * florum basilici.*

* seminis alij.

Vini veteris.
Croci, macis, Zedoariæ.
Xylobalsami, caryophyllorũ. } *ana drach. quinque.*
Corticis citri, galangæ.
Nucis, moschatæ, styracis calamitæ.

Caphuræ, ambræ, moschi ana drach. vnam, anisi, thymi, epithymi, rasuræ eboris ana drach. duas, margaritarum, ossis à corde cerui ana drach.

drach. vnam, auri & argenti puri ana scrip. vnum, sacchari quantum sufficit.

Antidotum hanc non esse Galeni planè conuincunt macis, zedoaria, caryophylla, galanga, moschocarion, caphura, ambra, moschus, simplicia Galeno ignorata: & ebur, margaritæ, os à corde cerui, aurum, argentum, saccharum, sumi nondum cœpta Galeni seculo, aut saltem infrequentia. Saccharum cum succis coquendum, cui percocto & refrigerato pulueres miscendi sunt.

Sacch. lib. 7. in aqua dissolutæ & coctę, additis ad postremum his succis coquantur quantum satis est ad comprehendendas vncias circiter septem huius pulueris. Electarium lætificans Nicolai Alexandrini ab hoc est diuersissimum.

Hi pulueres tres antidotorũ præcipuè nobis sunt in vsu, quamuis Mes. & Nicolao humore aliquo excipiantur in electariũ molle, vt nobis tempore vtẽdi in electarium solidum saccharo per humorem idoneum, sed paucum soluto percocto, vt pulueris vnc. vna habeat sacch. vnc. 12. vel pul. horum iuribus & condimentis miscetur. Præter hos autem alij, quia vsu rari à nobis consulto prætermittuntur, præsertim ea fusius in Mesue & Nicolao

interpretatis, vnde poterit pharmacopœus corrogare, si quando parare imperetur. Tales sunt antidotus diacalaminthæ, diatrion pipereon, diospoliticũ, diahyssopum, diasennæ, diacoston, diairis Salomonis, diapenidion, diacomeron, diatragacanthum calidum, diamargariton calidum, alia eius generis permulta.

Nunc de antidotis dicendum quæ ob id opiatæ vocantur, quòd harum multæ opium recipiunt, quibus aliæ cõsistentia similes nomen idem vulgo sunt sortitæ.

Antidotũ catholicum Nicolai, Galeno ascriptum, recipit folliculorum sennæ, caßia fistulæ purgatæ, thamar Indorum ana vnc. octo, rhabarbari, violarum, polypodij, anisi ana vnc. quatuor, glycyrrhizæ rasæ, penidiorũ, sacchari candefacti ana drach. quatuor, seminum quatuor frigidorum, purgatorum ana vnc. vnam. Polypodij alterius lib. vnam, tritam, in aqua coque diu, colatũ percoque in syrupum cum libris octo sacchari. Caßiam & thamar Indos in colati parte dissolue, cola, syrupo iam percocto adde, postremò pulueres adijce.

Senna, polypodium, glycyrrhiza, anisum, violæ simul terantur, rha barbarum per se, semina 4. frigida maiora excorticata scalpello minutim concidantur cum saccharo & penidiis, ne pinguescant.

Cassia

Cassia & si recentes sunt thamar Indi per se cernantur potius, quàm cum decocti portione soluantur, ne sint ad accepti humoris consumptionem coquenda.

Si verò thamar Indi decocto soluũtur & cernuntur, id pendendum, vt intelligas si cretorum thamar Indorum pondus quæsitum habes.

Vbi ex decocto polypodij syrupus erit percoctus, & ab igne depositus, iam modicè refrixerit, cassia & thamar Indi creta parte syrupi dissoluantur, mox syrupo misceantur, postea puluis prædictorum, postremò rha barbarum & concisa semina paulatim addantur pistillo ligneo probè permiscendo. Si verò cassiam & thamar Indos decocti portione, vt vnc. duabus solueris & colaris, probè percocto ipsi syrupo misceantur, vt coctione acceptum humorem deponant. Hodie sunt qui delicatius, & efficacius componunt, sed sumptuosius: sennæ enim vnc. sexdecim in libris quatuor, rha barbari vnc. octo, in libra dimidia decoctis radicis polypodij infundunt, sennę expressum cum sacch. coquunt in electarij propè consistentiam. expressum rha barbari miscent paulatim extra ignẽ, deinde cassiam thamar Indos creta & pulueres.

Diaprunum simplex Nicolai recipit pruna

Diada mascenō dicitur Nicolao Alexādrino, & viridia Damascena eligit.

* & colata.

Damascena matura centū. Hæc aqua ad dissolutionem percocta vbi modicè refrixerunt, exempta inde & manibus confricata, per cribrum cernuntur, cortices & ossa abijciuntur. Aqua hæc cum dimidia vncia violarum, recocta* cum sacchari libris duabus in syrupum percoquitur, addendo pulpæ prunorum prædictæ libram vnam. Hæc vbi coquendo crassescere incipient, cassiæ recenter extractæ, thamar Indorum anā vncia vna in portione parua prædictæ aquæ dissoluatur, coletur, admisceatur, semper spathula mouendo, dum perfectè omnia hæc erunt cocta, aufer igni & adde spathula semper miscendo puluerem sequentem, santali albi & rubri, spodij, rha barbari ana drac. tres: rosarum, violarum, seminis portulacæ, intybi, oxyacanthæ, succi glycyrrhizæ, tragacanthi ana drac. duas: quatuor seminum frigidorum maiorum purgatorum ana drach. vnam. Si verè purgatorium vis medicamentum ab igne vbi abstuleris, adde scammonij præparati vnc. dimidiam in libras singulas.

Nicol. Alex. scāmonij dra. 7. in li. singulas miscet.

Sunt qui scammonij drach. sex, alij vnciam vnam miscent libris singulis, sicque nescientibus medicis imponūt. fit enim vt medicamētum valentius purget, quod tamen clementius existimabat medicus instituisse.

Ant. diaphœnicon Mes. recipit phœnicon

cirrhon, id est, dactylorum fuluorum aceto per triduum maceratorum partes centum, penidiorum cum aqua hordei coctorum partes quadraginta, turbith partes triginta quinque, amygdalarum purgatarum partes triginta, scammonij partes duodecim, zingiberis, piperis longi, cinamomi, macis, galangæ, ligni aloes, foliorum rutæ siccorum, anisi, fœniculi, dauci, ana partes duas & semissem. Probe trita hæc omnia melle despumato excipiantur. *Lib. tribus.*

Dactyli intus & foris purgati quo sunt ficciores, eo diutius & largiore aceto sunt macerandi, quo recentiores & humidiores, minus diu & parciore aceto macerentur. Quin si prçhumidi sunt, citra macerationem teri possunt, aceto pauco interim affuso. ferè autem nobis sunt passi, purgati igitur, & particulatim secti aceto parciore sine igni macerentur triduo in vase siliceo, vel vitrato tecto, pistillo ligneo in mortario lapideo curiose terantur, manu cernantur per cribrum setaceum, vel stamen, vel reliquæ pelliculæ eximantur. Potes cum his amygdalas depellatas terere & cernere, aut cultello minutim concidere, vti & nucleos pineos (quos nonnulli penidiorũ loco adhibent) sed cum pulpa dactylorũ ad aceti

consumptionem sit parum coquenda amygdalæ pinguescerent, ob id melius inciduntur & cum puluere reliquo miscentur. Mellis lib. sex aqua dupla despumatæ dum aqua consumpta ad libras tres * redierint, & cydoniati liquidi cōsistentiam habeant dactylos misce, parum diu coque, vt acetum exhalet. Quidam saccharo excipiunt in electarium solidum, vt & diacnicum, bene tamen coquatur, & loco ficciore reponatur, ne rancidum fiat. Nicolai Alexādrini diaphœnicon carnium dactylorum drach. centum recipit, cætera multum ab hoc diuersum est.

* *sunt enim pulueris vnciæ nouem si drach. partem accipis.*

Ant. hamech apud Mesuen, recipit myrobalanorum flauarum vnc. quatuor, cepularum, Indarum, rha barbari ana drachmas duas, agarici, colocynthidos, polypodij querni ana drach. sexdecim, absinthij, thymi, sennæ ana vnciam vnam, violarum drach. quindecim, epithymi vnc. duas, anisi, rosarum, fœniculi ana drac. sex, succi fumariæ lib. vnam, pruna numero sexaginta, vuarum purgatarum vnc. sex. macerã omnia sero lactis dies quinque in vase vitreato, oris angusti, obturati. Post hos semel ferue fac, cola, in colato dissolue cassiæ fistulæ purgatæ vnc. quatuor, thamar Indorum vnc. quinque, mannæ vnc. duas, frica manibus, iterum cola, colato adde sacchari lib. vnam & dimidiam,

diam, ſcammonij vnc. vnam & dimidiam, coque ad mellis craſsitudinem, tunc paulatim puluerem hunc inſperge. Myrobolanorum flauarum, cepularum, Indarum ana vnc. dimidiam, bellericarum, emblicarum, rha barbari, ſeminis fumariæ ana drach. tres, ſeminis aniſi, ſpicæ nardi, ana drach. duas.

Polypodium, ſenna, myrobalani, aniſum craſſiuſculè terâtur, agaricus raptim minuatur: colocynthis, roſæ, thymus, epithymus, abſinthiū, minutè forficibus incidantur, rha barbarum cultello, vel forcipe in taleolas: pruna, vuæ intus purgentur: violæ integræ, agaricus, rha barbarū, colocynthis cum cæteris, quinque dies macerentur ſucco fumariæ, reſidentia, & inſolatu etiam poſt vnā feruefactionem purgato, & ſero lactis colato quantū omnia tegat, vt libris tribus, ſed agaricum, & colocynthidem nodulo ligare præſtiterit. Sexto die id totum leuiter coquatur, coletur mediocriter exprimendo. (Fortis enim expreſſio ex materia illa macerando & coquendo velut putrefacta terreum quoque extrahet.) Colati portione idonea diſſolutam caſſiam & thamar Indos, alia portiuncula mannam cocto ex reliqua colati parte ſyrupo, cū ſacchari lib. vna & dimidia miſce, minimum coque:

his enim coctio longior, aut vehementior vires adimit. quapropter ne omnino coquantur, quidam sine humore purgatam cassiam, & thamar Indos percocto & tepenti syrupo miscent, quo scilicet tempore adduntur puluere aliorum & scammonium coctum. Serum sit lactis caprini recens mulcti, & in rem præsentem coagulati immisso semine cardui beatę Mariæ confracto. Eius seri lib. sex semel ferueſiant, albuminibus duobus purgétur: vbi refrixerint, colentur: aut si celerandum est, ter colabis etiam calidum. Capræ autem nigræ, & excornis serum hic quidam expetunt, vt lac practici ad calculum frangendum.

Ant. benedicta Nicolai recipit turbith electi, sacchari ana drachm. decem, scammonij cocti, hermodactylorum, rosarum ana drachm. quinque, caryophyllorum, spicæ nardi, Zingiberis, croci, saxifragiæ, macropiperis, amomi, cardamomi, seminis apij, salis gemmæ, galangæ, macis, cari, fœniculi, sem. asparagi, rusci, lithospermi ana drach. vnam, mellis quantum sufficit.

Turbith, scammonium, hermodactylos trita negligentius, vt purgent magis: reliqua tenuius, vt in corpus magis ferantur, ex triturę disciplina rectè quidam volunt.

volunt. Turbith, esulæ, sacchari ana drac. decem, scammonij, drach. quinque, quædam exemplaria habent, cum esula in Nicolao Alexandrino taceatur. in eodem scribitur turbith saccharique ana drach. viginti, scammonij drach. decem, sed reliquorum omnium ana drach. duæ, quæ pondera omnia dimidio diminuit Nicolaus Salernitanus. sunt qui etiam scammonij drach. duas, alij drach. duas & semissem miscent.

Hiera picra, id est, sacra amara Galeni, recipit cinamomi, mastiches, asari, spicæ nardi, xylobalsami, croci ana drach. sex, aloes drac. centum, mellis quantum sufficit.

Sic Galenus Romæ componi solitam suo tempore scribit: & aloën, nunc lotam, nunc illotam, nunc largiorem, nunc parciorem miscendam pro variis medicorum scopis: & croci sufficere drachm. quinque. Plura de hac antidoto leges in Mesue.

Ant. hiera diacolocynthidos Pactij recipit stœchados, marrubij, chamædryos, agarici, colocynthidos ana drach. decẽ, opopanacis, sagapeni, petroselini, aristolochiæ rotundæ, piperis albi ana drac. quinque, cinamomi, spicæ nardi, myrrhæ, polij, croci, ana drac. quatuor. Opopanax & sagapenum mortario terantur adiecto melle Scribonius lar gus.

tenuis

tenui, id est quàm liquidißimo: trita cætera & cribrata melle ad comprehendendum sufficienti excipiantur.

Quæ ad hanc hieram hodie celebrari cœptam magno mortalium commodo pertinent, fusissimè in Mesue docuimus. Si puluerem & siccam hierā cupis, liquores fractos purgatos aliis particulatim iniectos, cum his puluerantur. Si autem vis electarium molle, liquidissimo melle dissoluti colantur.

Ant. Philonis recipit piperis albi, hyoscyami albi ana drach. viginti, opij drach. decem, croci drachm. quinque, spicæ, pyrethri, castorij ana drachmam vnam, mellis despumati quadruplo omnium excipe. Addunt aliqui moschi scriptulum vnum.

De philonio Romano & Persico lege Mesuen, mihi satis est hæc veterū descriptio. In hac antidoto pulueris vnciæ tres, mellis lib. singulis miscentur, vt in aliis plurimis, à Philone Iudæo philosopho Platonico doctissimo, vt scribit Nicolaus Alexandrinus dicta.

Ant. de baccis lauri Rasi recipit foliorum rutæ siccorum drach. decem, seminis ameos, cumini, melanthij, ligustici, origani, cari, dauci, amygdalarum amararum, piperis nigri & longi,

menta

mentastri, acori, baccarum lauri, castorij ana drachm. duas, opopanacis drachm. tres, sagapeni drachm. quatuor, mellis cocti pondus omnium, tritis terendis fac electarium molle.

Hoc electarium pilularum consistentiam habebit ex tam pauco melle, nisi sagapenum & opopanax alio melle liquidissimo dissoluantur & colētur, vt in hiera diacolocynthidos. Hodie mel pulueribus quadruplum miscent, sed puluerum nomine opopanacem & sagapenum nō censent, sic est gratius, sed imbecillius. *Diacarthami.*

E. diacnicum Arnaldi villanouani recipit pul. E. diatragacanthi frigidi vnc. semissem, carnium cydoniorum vnc. vnam, medullæ cnici, hermodactylorum ana drach. quatuor, Zingiberis albi drachmas duas, scammonij cocti drachmas tres, turbith albi drachm. sex, mannæ granatæ drach. duas, mellis rosati colati vnc. vnā, sacchari vnc. octo. cum saccharo sufficienti fiat electarium.

Caro cydoniorū siue cydonia in partes 4. plures, pauciores diuisa, & vt sunt integra saccharo condita terantur, & per stamē colentur. cuius loco si cum nostratibus cydoniatum capias in drach. eius duabus, vna erit sacchari, aut mellis drac. vel etiam largius. Tunc verò id vt manna

melle rosato soluta colatur per stamẽ, semen cnici excorticatum, vel inciditur, vel cùm saccharo teritur, & pulueri turbith, hermodactylorum & zingib. simul tritorum miscetur, scammoniũ verò per se. Vbi saccharum pauló vltra quàm electario conuenit est coctum, (quia liquida mox addenda ipsum vt sic dicam recrudabunt) adde cydonium, mannam, mel rosatum simul trita & colata. Sunt qui pul. diatragacanthi omittunt, & cydoniatum cum melle subactum immittunt in sacchari lib. vnam percoctam cũ aquę vnciis 4. vel sex, si impurius est saccharũ, & ob id despumandum, postea pulueres reliquos. Alij aliter.

Elec. de succo rosarum Nicolai recipit sacchari, succi rosarum rubrarum perfectarum ana lib. vnam, vncias quatuor: santalorum alborum & rubrorum & citreorum, ana drachmas sex, spodij drachm. tres, scammonij cocti drach. duodecim, caphuræ script. vnum, ad excipiendum. succus cum sacchāro in syrupum percoquatur.

Cui misce santala & spodium puluerata, postremò scammonium & caphuram, vtrunque per se tritum.

Cum Mesuæ sit solenne vnciis singu-
lis

lis compositionem scammoniataũ dare scammonij cocti circiter scriptulum vnũ; hic Nicolaus dat propemodum scriptula duo, ob id rectè quibusdam videntur scã monij drach. octo, huic composita sufficere: tamen etiam drach. duodecim scribit Nicolaus Alexandrinus cap. 309. lib. de compositione medicamentorum secundum locos, ex quo Nicolaus Salernitanus & alter Nicolaus præpositus suã descripserunt. Succo pauciori commodius fieret. Alij etiam componunt E. rosatum cholagogum Mesuæ.

E. diarhodon abbatis Nicolai recipit, santali, albi & rubri ana drachmas duas & semissem: tragacanthi, gummi arabici, spodij ana scriptula duo: asari, masticbes, spicæ nardi, cardamomi, succi glycyrrhizæ, croci, xyloaloes, caryophyllorum, galliæ moschatæ, anisi, marathri, cinamomi, rha barbari, seminis basilici, oxyacanthes, cichorij, portulacæ, cucurbitæ, cucumeris, melonis, citreoli, ana scriptulum vnum: margaritarum, ossis à corde cerui ana scriptulum dimidium: sacchari candefacti, rosarum ana vnciam vnam, drach. tres, caphuræ grana septem, moschi grana tria & dimidium, confice cum syrupo facto ex aqua rosarum.

Puluis huius vt aliorum vitrea pyxide

oper

operculata seruatur, & vtendi tempore excipitur syrupo rosato percocto. Vel sacchari delecti lib. vna dissoluitur, lib. dimidia aquæ ex rosis albis recentibus destillatæ, vel rosarum siccarum decocti, vel succi rosarũ rubrarum recentium, & coquitur ad iustam crassitiem.

Vbi refrigerando iam multum concreuit, pulueris prædicti drach. sex iniiciuntur, rarò plures: & curiosè pistillo ligneo, vt prædixi, miscentur: semina quia citò rancescunt & cætera corrumpunt, misce tantum vtendi tempore. Moschum plerisq; abominabilem, & cephalalgicum, ne misce, vti neque caphuram, nisi doctus est medicus qui imperet.

E. aromaticum rosatum Gabrielis apud Mesuem recipit rosarum rub. drachm. quatuordecim, glycyrrhizæ rasæ drachmas septem, ligni aloes, santali flaui ana drachm. tres, cinamomi drachmas quinque, macis, caryophyllorum ana drachm. duas & semissem: gummi Arabici, tragacanthi ana drachmas duas, & partes duas drachmæ vnius: nucis moschatæ, cardamomi maioris, galangæ ana drach. vnam: spicæ nardi, ambræ cineritiæ ana script. duo: moschi scriptulum vnum, syrupi rosati quantum sufficit.

E. diamargariton frigidum recipit santalo- rum

rum omnium, florum violarum, seminis melo- num excorticati, trochiſcorum diarhodon ana drach. duas: ſerici crudi, oßis à corde cerui, ſpo- dij, doronici Romani, been albi & rubri, ſpicæ nardi, croci ana ſcriptula duo, margaritarum integrarum & pertuſarum, raſuræ eboris, ſa- phyrorum, hyacinthorum, ſmaragdorum, ia- ſpidum viridium, ligni aloes, ſeminis intybi & oxalidis, ambræ cineritiæ ana drach. ſemiſſem, auri optimi drach. vnam, caphuræ ſcriptulum vnum, moſchi grana duo.

Aliter Nicolao, aliter aliis, ſed hoc no- bis eſt in vſu frequentiore.

E, diatrionſantalon Nicolai recipit, ſantali albi rubri, flaui, roſarum, pſyllij ana ſolidos duos, rha barbari, ſpodij, ſucci glycyrrhizæ, ſe- minis portulacæ, ana ſolidum vnum & dimi- dium, amyli, gummi Arabici, tragacanthi, ſe- minis melonis, citreoli, cucumeris, cucurbitæ, ci- chorij domeſtici ana ſolidum vnum, caphuræ ſcriptulum vnum & dimidium, ſyrupi roſati quantum ſufficit, alij pondus roſarum quadru- plum miſcent.

Dimidium eſt deſcriptionis Nicolai Alexandrini, niſi quod ſaccharum habet pro pſyllio, & cicho rij domeſtici non me minit. loco ſyrupi, fit cũ ſaccharo in aqua

communi aut rosata soluto.

E. Diatragacanthon frigidum Nicolai recipit, tragacanthi albi vnc. duas, gummi arabici vnc. vnam, drachmas duas: amyli vnc. vnam, penidiorum vncias tres, glycyrrhizæ, seminum melonis, cucurbitæ, cucumeris, citreoli ana drachmas duas, caphuræ scriptuli semissem, syrupi violati, aut iulepi violati quantum sufficit.

Saccharo aqua communi, vel rosata soluto excipitur hodie.

E. Diatru simplex Mesuæ recipit radicis iridis vnc semissem, sacchari candefacti, E. diatragacanthi frigidi ana drachmas duas.

Saccharum aliud aqua rosarum soluitur ad hæc comprehendenda, libræ autẽ vni sacchari vnciam pulueris vnam capienti dum refrigeratur, si albumen oui vnius, vel potius succi limonũ vnc. duas, fortiter & diu misceas, vtrunque hoc electarium euadet longè albissimũ. Sacchari vnc. vna, aqua rosarum soluta, cũ margaritarum pul. tenuissimi drach. vna, fit manus Christi perlata vulgo dicta.

SECTIO SEXTA de Pilulis.

MEDICAMENTVM cur forma pillularum fingatur interdum, abunde diximus in Mesue, initio sectionis sextæ:

hoc

hoc autem loco dicẽda sunt quæ ad modum pilulas seu potius pilularum offas & magdalias componendi pertinent. Vt electaria humore aliquo egebant comprehendi, præsertim mollia, sic & pilulæ, & trochisci. Is autem est magna parte mel despumatum vel rosatũ, syrupus rosatus vel similis, interdum muccago tragacanthi, ita vt omnino sit glutinosum, quod pilulas debet comprehendere, vt melius velut in mazam misceâtur, & mista cohęreant, ac ne simplicium facultas promptè exhalet, si offa siccitate interhiet, sed intus probè conclusa melius fermẽtetur. Ob eam causam quas pilularum species aqua, aut succo vult comprehẽdi Mesues aut Nicolaus, hodie nos excipimus melle, in quo succus hic ad sui consumptionem sit percoctus. Quod succo comprehensæ non cohærent, sed hordeacei aut furfuracei panis modo promptè friantur, mox siccâtur, & canescunt situmq; ducũt putredinis indicem & autorem. Ob eam rem videtur Nicolaus pilulas sine quibus fœniculi succo exceptas manibus oleo rosato, aut communi inũctis formare, & nos alutam, aut pergamenam offę inuoluendę debitam oleo quoque oblinimus. Si tamen in vsum præsentem fiant pi-

lulæ, possunt succo excipi, quod in multis videtur scriptores innuisse, dum ciceris scilicet orobei, aut orobi, aut piperis magnitudine pilulas formandas imperant. Est tamen quando succi emplasticam efficiunt materiam, quando scilicet his emplastica alia soluuntur, vt aloë, scammonium, sagapenum, ammoniacũ, gummi arabicum, tragacantha. Tunc etiam pilularum massam rectè comprehenderint. Omnia in pilulis crassius terenda quàm in electariis, nisi quòd vtrobique lapides pretiosi, & congeneria tenuissimè sunt puluerãda, & colocynthis, ne partes quas permeat vlceret.

Quę verò lachrymę, siue liquores sint, siue gummi, siue resinæ, si sunt adhuc molliculæ, pistillo calido, in mortario calido terentur & puluerabuntur, aut humore idoneo dissoluentur, vt alia capiāt. De succis recentibus iam diximus, de siccatis seu sapis idem iudicium quod de lachrymis: interdum tamen prædictæ lachrymæ, si puræ sunt, pistillo calido in mortario calido, humore pauco superdato subiguntur, fiuntque idoneæ pulueribus aliis comprehendendis, vt in pilulis fœtidis, sagapeni & similibus. Si autem sint impuræ, dissoluuntur humore quæ-

sito,

ſito,colantur,coquuntur ad humoris cō-ſumptionem, pulueres tunc adduntur, & permiſcentur.

Magdalia, ſeu offa, ſeu maſſa inuoluitur, vbi ſiccata eſt quantum ſatis eſt,aluta alba,potius quàm rubra, vt vires illas infectricum materiarum pillulæ in ſe non trahant, aut pergamena, ſed vtraq; oleo roſato,aut communi eſt antè ſubigendâ, vt maſſam diu mollem ſeruet, & tranſpirare vires eius prohibeat,obſtructis oleo emplaſtico poris:non tamen ita quin humiditas,ſi qua adhuc ſupereſt excrementoſa digeratur.In vſum autem non veniāt pillulæ ſi potes, niſi iam fermentatæ,non tamen vetuſtate exuccæ, & exanimatæ: ſed nec ita molles, vt in ore diffluant, ſed cōſiſtentia mediocri fiant,aut plures, pauciores,maiores,minores pro eius qui ſumit natura,& aliis medici ſcopis.Si autem deuorare nequit,minimæ fiant,& ſyrupo aliquo inuolutę cochleari aliquo ſimul deuorentur.Alij ne ingratū earum ſaporem percipiant, ſyrupo remollitas ſacchato tegūt,alij foliis auri æquius quàm nōnulli membrana prunorū, aut vuarū, aut cerato liquido. Nam carne prunorum, aut pomorum coctorum inuolui nō magis prohibeo, quàm pane miſſali

in vinum merso. Os quoque ante & post ablui potest vino, aqua, alio, vt lingua hoc imbuta saporem tetrum non sentiat: & si quid ei hæserit, tergeatur. potest etiã vini loco pomi buccellam mandere & succum deglutire, aut aliud aliquid iucundũ præsertim astringens. Sunt quoq; qui os vino vel alio implent, & pilulam ori immittunt cum vino illo deuorandũ, idque toties repetunt, donec omnes deuorarint, quod ad celeriorem pilularum actionem facit, non ad diuturniorem, & ventriculum lædi pilularum præsertim durarum contactu vetat, & quibus friget ventriculus confert, vt quibus is aut hepar insigniter calet, cum ptissana, vel humore alio deuorari possunt, manus etiã ligare, & eas ac nares aceto, aut frigida, aut oxycrato madefacere est vtile. Quæ præcepta sunt communia etiam his qui medicamenta alia quauis forma sumpserint, quando vomitus eorum timetur. Et præter hæc alia multa doctè à Mesue descripta libro primo.

Pilulæ aureæ Nicolai recipiunt aloes, scammony cocti ana drach. quinque, rosarum, seminis apij ana drachmas duas & semissem, anisi, fœniculi, masticħes ana drachm. vnam & semissem, croci, pulpæ colocynthidos ana drach-

mam vnam, cum aqua infusionis tragacanthi fac massam.

Tragacanthi drachma vna, aquæ vnciis duabus maceretur ad dissolutionem. super cineres calidos coletur panno raro: hac muccagine paulatim affusa comprehende pulueres. hodie tamen syrupo vel melle rosato comprehendunt omissa tragacantha, neque mea sententia infœliciter, aloë, scammonium, colocynthis, mastiche seorsum, quo sæpe dixi modo terentur: simul autem semina, rosæ, crocus, ambo hęc prius minutim concisa dimidium est compositionis Nicolai Alexandrini, in quo etiam mastiche non scribitur.

Pillulæ cocciæ Rasis & Mesuæ recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni drach. decem, colocynthidis drachmas tres, & scriptulum vnum, scammonij drach. duas & semissem, turbith, stœchados ana drach. quinque.

Syrupo vel melle rosato excipe, turbith & stœchas simul teruntur, cernātur. Nam stœchas ægrè teritur, licet florulenta sit, nisi inter papyros siccetur antè, quomodo etiam vis eius facilè exhalat. *Pillul. Gal. ex aloe li. 1. c. ph.*

Alij ex Nicolao Galeni coccia sic parant, aloes, absinthij, colocynthidos, scammonij ana partem vnam, mastiches partem dimidiam, p.

cum ſucco fœniculi, vel abſinthij, vel ſolani, forma maſſam.

Nicolaus Alexandrinus Galeni non meminit,& vocat pillulas diacolocynthidos,hiſque miſcet aloës,ſcammonij cocti ana drachmas quatuor, colocynthidos, maſtiches ana drachmas duas, bdellij drachmam vnam cum ſucco abſinthij fac orobea catapotia.

Pillulæ ſine quibus eſſe nolo apud Nicolaum recipiunt, aloës lotæ drachmas quatuordecim, myrobalanorum, flauarum, cepularum, bellericarum, emblicarum, Indarum, rha barbari, maſtiches, abſinthij, roſarum, violarum, ſennæ, agarici, caſſuthæ, ana drachmam vnam. Temperentur ſcammonij bene triti & puluerati drach. ſex & dimidia, ſucco fœniculi, quantus ſcammonio per pannum colando, & pulueribus aliis ad pillulas comprehendendas ſufficere videbitur, quæ manibus vnctis oleo violato vel communi, ſed arte dicta luto fermentur.

Senna, myrobalani, abſinthium, roſæ, violæ, caſſutha ſimul: rha barbarum, aloë, ſcammoniũ maſtiche per ſe puluerentur, licet autem ſucco fœniculi purgato parua coctione & reſidentia, in quo diſſolutum ſit ſcammonium comprehendi poſſint, tamen ferè ſcammonium per ſe tritum & cretum aliis pulueribus miſcent, omnéſque

néſque ſimul miſtos excipiũt melle, cum quo ſuccus fœniculi coquendo ſit conſumptus:

Pillulæ rha barbari Meſuæ, recipiunt rha barbari drachmas tres, ſucci glycyrrhizæ, ſucci abſinthij, maſtiches ana drachmam vnam, myrobalanorum flauarum drachmas duas & ſemiſſem, ſeminis apij, fœniculi ana drachmam ſemiſſem, trochiſcorum diarhodon drachmas tres & ſemiſſem, hieræ picræ drachmas decem, forma cum aqua fœniculi.

Succus fœniculi, hîc vt in aliis cũ melle coquendo eſt conſumendus, myrobalani, ſucci conciſi ſimul terenda, rha barbarum, maſtiche, trochiſci per ſe.

Pillulæ aromaticæ Meſuæ recipiunt cinamomi, cubebæ, ligni aloês, calami aromatici, macis, nucis moſchatæ, cardamomi, caryophyllorum, aſari, maſtiches, ſchœnuanthi, ſpicæ, carpobalſami ana vnciam vnam, abſinthij ſicci, roſarum ana drachmas quinq;, trita craßius coque ex aqua libris duodecim ad partium duarum conſumptionem, frica, cola, exprime. Expreßi huius libris duabus macera libram vnam aloês, prius aqua pluuia ſæpe lotam & ſiccatam tribula, ſicca. Illi miſce myrrhæ, maſtiches ana drach. quinque, croci drachmas tres. omnia macera, reliquo expreſſo, tribula, ſicca.

Siccatur aloë primùm in vmbra, poſt

in sole Mesuæ cap. de aloë. Hæc verò omnia, vel seorsum quassanda, vel dura crassa cum duris crassis, mollia tenuia cum mollibus tenuibus, postea in aquam mittenda omnia hæc tantùm confracta, vt promptius aqua permeet, & vires ipsorum in se trahat, macerantur, igni lento coquuntur ex aquæ libris octo ad dimidias (nam tam larga aqua longam postulat coctionem, quæ his aromatibus vires aut minuit, aut adimit) reliquarum quatuor librarũ dimidium aloë primùm per se ebibet, prius tamen aqua fontana lota & siccata, reliquum dimidium cum puluere tenuissimo myrrhæ, mastiches, croci semel, aut potius paulatim combibet eadem aloë; & priusquam siccetur, massa fingatur, æstate potius fiant, quàm parte anni alia, vt prõptius siccetur aloë.

*Pillulæ lucis maiores Mesuæ, recipiunt rosarum, violarum, absinthij, turbith, colocynthidos, cubebarum, calami aromatici, nucis moschatæ, spicæ, epithymi, carpobalsami, xylobalsami, schœnuanthi, mastices, asari, caryophyllorum, cinamomi, cassiæ, croci, seminis rutæ, anisi, apij, fœniculi ana drachmas duas: myrobalanorũ quinque, rha barbari ana drachmas quatuor: agarici, sennæ ana drach. quinque, * euphrasiæ drachmas septem, aloes bonæ* pondus

* Surculi sumi cum floribus siccati.

pondus omnium, excipe succo fœniculi.

Colocynthis, agaricus, aloë, mastiche per se terantur: cætera simul misce omnia, & comprehende melle cocto, cum succo fœniculi ad ipsius consumptionem, seu donec mel valde glutinosum euaserit.

*Pillulæ fœtidæ maiores Mesuæ recipiunt sagapeni, ammoniaci, opopanacis, bdellij, colocynthidos, * rutæ agrestis, aloes, epithymi, ana drachmas quinque: hermodactylorum, esulæ ana drachmas duas, scammonij drachmas tres, cinamomi, spicæ, croci, castorij ana drachmam vnam: turbith drachmas quatuor, zingiberis drachmam vnam & semissem, euphorbij drachmæ vnius partes duas, dissolue lachrymas succo porri, & colato comprehende omnia.*

* *Eius penuria horttensem substituimus siceam.*

Liquores quatuor primi succo porri calfacto dissoluti & colati, coquuntur ad consumptionem multi succi, deinde cætera mista comprehendũt. Scammonium tamen & euphorbiũ liquores per se puluerantur, nisi recentia sunt, & mollia: talia enim etiam dissolui possunt.

Pillulæ de hermodactylis maiores, recipiunt hermodactylorum, aloes, turbith, colocynthidos, myrobalanorum flauarum, bdellij mollis, sagapeni ana drachmas sex, opopanacis, euphorbij,

sarcocollæ, castorij, rutæ agrestis, apij ana drachmas tres, croci drachmas duas & semissem, comprehende succo brassicæ.

Melle cui incoctus sit hic succus excipiuntur omnia hæc puluerata: nam etiam puluerari possunt hi liquores pauci & licciores cum multis siccis: vel potius vt prius, liquores hi succo brassicæ calfacto soluti, colati, recocti omnia alia comprehendant.

*Pillulæ arthriticæ Nicolao recipiunt hermodactylorum, turbith, agarici ana drachmas quatuor, * cassiæ ligneæ, spicæ, caryophyllorum, xylobalsami, carpobalsami, Zingiberis, mastiches, fœniculi, seminis lithospermi, * seminis asparagi, rusci, rosarum, salis gemmæ ana drach. semissem, aloës pondus omnium, comprehende succo fœniculi.*

* *Vulgaris cinnamo.*
* *Semi nis in bacca eius ru bra cō- diti.*

Succus in melle coquendo consumitur, quo melle vires succi adepto cætera excipiuntur, pillulas ex semine cucumeris agrestis, & Alexandrinas podagricis & arthriticis vtiles scribit Nicolaus Alexandrinus, hanc verò descriptionem non habet.

Pillulæ fumariæ Auicennæ recipiunt myrobalanorum flauarum, cepularum, nigrarum, scammonij ana drachmas quinque, aloës drachmas septem, omnia ter imbuantur succo fu-

mariæ, & toties ſiccentur, poſtremò fac maſſam.

Imbui debent ſucco fumariæ, non excipi, ſed melle cui ſuccus hic incoctus fuerit, multò facilius ob myrobalanorum ſiccitatem, ſole ſiccantur quàm aromaticæ.

Pillulæ aſſaieret Auicennæ recipiunt pulueris hieræ picræ vnciam vnam, maſtiches, myrobalanorum citrearum ana vnciam ſemiſſem, aloës vncias duas, cum ſyrupo ſtœchados forma offam.

Hic ſyrupus vt cæteri ob lentorem idoneus eſt his pulueribus comprehendendis, & ſeruandis à ſitu ac putredine.

Pillulæ ex agarico Meſuæ recipiunt agarici drachmas tres, radicis ireos, praſſij, myrrhæ, ana drachmam vnam, turbith drachmas quinque, hieræ picræ drachmas quatuor, colocynthidos, ſarcocollæ ana drachmas duas, excipe ſapa. *Iris Illyrica aut florētina.*

Vinum ad dimidias aut tertias coctum, id eſt ſapa craſſitie & lentore eſt idoneū his comprehendendis, & à putredine ac tranſpiratione in aërem vindicandis.

Pillulæ ex hiera recipiunt, pulueris hieræ picræ Galeni vnciam vnam, cum melle roſato, fac maſſam.

Similiter ex omnibus hieris & antido-

tis aliis fieri possunt massę pillularum, sed melle opus est tanto parciore ad pillulas quàm ad electaria, quanto pillulas electariis esse oportet duriores.

Pillulæ masticħinæ conciliatoris recipiunt mastiches drachmas quatuor, aloes drachmas decem, agarici drachmas tres, cum succo arthemisiæ finge massam.

Hæc tria seorsum trita mastiche, si vis cum pauca aqua dulci, melle excipiũtur, cui succum arthemisiæ incoxeris.

Pil. ante cibũ. *Pillulæ stomachicæ Mesuæ recipiunt aloes drachmas sex, mastiches, rosarum ana drachmas duas, syrupo rosato excipe.*

Pillulæ rufæ, seu communes recipiunt croci, myrrhæ ana vnciam vnam, aloes vncias duas, comprehende vino aromatico.

Aloë æstate, & statu pestilenti lauanda.

Pillulæ bechicæ Mesuæ recipiunt succi glycyrrhizæ, sacchari ana aureos sex, amyli, tragacanthi, amygdalarum dulcium ana aureos quatuor, comprehende muccagine seminis psyllij, aut cydoniorum.

Possunt comprehendi muccagine tragacanthi, vt sequentes.

Pillulæ albæ fiunt ex sacchari libra vna, in vncia muccaginis tragacanthi soluta, & diu tribulata.

SECTIO SEPTIMA DE *trochiscis.*

QVid trochiscus,& cur hoc nomine, & aliis appellatus, abūdè nobis dictum est sectione septima Mesuæ. Horū autem vel compositio hîc fieri nō potest, vt trochiscorum theriacorum, vel vsus intercidit, vt iam paucissimi sint in officinis compositi. Quia verò componēdi rationem habent pillulis finitimam (in ambobus enim pulueres humore aliquo excipiuntur) longo sermone mihi egere non videntur. Ob id paucis eos perstringam, qui adhuc sunt vsui quotidiano, quibus verò aliorum erit necessitas, Mesuen & Nicolaum Alexandrinum consulant.

Trochisci de gallia moschata Mesuæ recipiūt ligni aloes crudi partes quinque, ambræ partes tres, moschi partem vnam, glutinis, tragacanthi, cum aqua rosata extracti, quantitatem illam comprehendere sufficientem: fiant trochisci magnitudine foliorum myrti, sigillentur, reponantur in vase vitreo. alij ambram oleo balanino in vase vitreo soluunt, & hoc oleo cætera comprehendunt.

Trochisci de gallia moschata Nicolai Alexādrini recipiunt masticheś vncias duas, gummi vnciam vnam, caphuræ scriptulum vnum: trita mollissimè, cum aqua rosarum formentur in trochi De ben & mustelinū vocant.

trochiscos, in vmbra ficcentur, terantur subtilissimè, oleo iasmino, sambaceum vocant, incoquantur, adde cinamomi, caryopyllorum, nucis moschatæ, ana semunciam, fac trochiscos, illine moscho aqua rosarum soluto.

Malè in Nicolao, olei sambucini vnciç quatuor, & malè coquit ad dimidias. hodie mastiche trita super cineres calidos ex olei drach. vna soluitur, pul. gũmi, & caphurç additur affusa pauca aqua rosarũ.

Nicolai Alexandrini. *Trochisci aliptæ moschatæ, recipiunt ladani purissimi vnc. tres, styracis calamitæ vnciam vnam & semissem, styracis rubri vnciam vnam, ligni aloes drachmas duas, ambræ drachmam vnam, caphuræ scriptulum vnum & dimidium, moschi scriptulum dimidium, aquæ rosarum quantum sufficit.*

Ladanum per se negligentius & crassius teratur, styrax vterque simul parum teratur, & per cribrum rarum cernendo purgetur: deinde tria hæc catino imposita sole æstiuo vel sine hoc vase duplici liquetur potius quàm mortarij, aut pistilli caliditate vehementi: mox vt liquata sunt pistillo in mortario, sole vel igni probè siccatis, diu tunduntur addendo paulatim puluerem ligni aloës. In mortario alio tere amygdalas aliquot oleosas, easque vbi mortariũ, & pistillum illeuerint abii-

ce ibi fere primùm ambram, deinde caphuram, & moschum aqua rosarum pauca affusa, misce reliquis, & forma trochiscos. Hęc parandi ratio propè tota ex eodem Nicolao est sumpta.

Trochisci de myrrha Nicolai recipiunt myrrhæ, foliorum rutæ, mentastri, pulegij ceruini, rubiæ, * *opi Parthici, sagapeni, opopanacis, ana drachmas tres, lupinorum pertritorum drach. quinque. fiant trochisci cum succo rutæ ponderis drach. duarum.* * assæ fœtidæ.

Trochisci de agarico Mes. recipiunt agaricum electum pulueratum, qui cum vino cui infusum sit zingiber formatur in trochiscos.

Trochisci de spodio recipiunt spodij drach. quatuor, rosarum rubrarum drach. septem, seminis portulacæ, succi glycyrrhizæ ana drach. duas, muccagine seminis psyllij comprehende in trochiscos drach. vnius.

Spodium arabũ fit verũ nõ ebur vstũ, ne autẽ accipe spodium Græcorum, rem furnacariã pompholygi affinẽ, nunquã sumendam, sed solùm admouendam.

Trochisci de terra sigillata Mes. recipiunt sanguinis draconis, gummi Arabici aßi, * *ramich, rosarum, seminis rosarum, amyli aßi, spodij, acaciæ, hypocisthidos, balaustij, boli armeniæ, terræ sigillatæ, id est, sigilli Lemnij, corallij, vnionum, succini, tragacanthi, papaueris* * in troc. Mes.

nigri ana drach. tres, & semissem, sem. portulacæ asſi, cornu cerui vſti, thuris, nucum cypreſſi, ana drach. duas. cum aqua arnogloſſi fac trochiſcos.

Diaele ctra seu diacarabe. *Trochiſci de ſuccino Meſuæ recipiunt ſuccini aureos ſex, cornu cerui vſti, gummi Arabici aſſi, coralliј vſti, tragacanthæ, acaciæ, hypociſthidos, balauſtiј, maſtiches, cancami loti, papaueris nigri aſſi ana aureos duos, thuris, croci, opiј ana aureum vnum & ſemiſſem. fac trochiſcos cum muccagine ſeminis pſylliј.*

SECTIO OCTAVA DE *pulueribus.*

PVlueres initio antidotorum nonnihil attigimus, vbi horum pulueres pyxidibus vitreis ferè ſeruari diximus, & interdum præſertim vtendi tempore in electaria ſolida formari. Sæpe etiam initio melle, vel alio excipi, ſeruari, coqui, ea ſuo calore natiuo; ſeu (vt cum vulgo dicam) fermentari. De pulueribus aliis ſi quid es ſolicitus, ex Meſue ſectione octaua repete, tantum addam pulueres condimentis deſtinatos.

Puluis minutarum ſpecierum recipit zingiberis albi lib. vnam, piperis boni vnc. quatuor, nucis moſchatæ vnc. duas, caryophyllorum, granorum paradiſi ana

vnc. vnam, cinamomi electi semunciam, fiat puluis.

Puluis albus recipit zingiberis albi & purgati lib. vnam. fiat puluis. Puluis eximius, finis vulgo dictus, recipit zingiberis albi selibram, granorum paradisi vnc. duas, tritis his simul misce croci drach. duas, & acetum paulatim affunde, vt croci colorem induat, diu & multum tunde simul omnia.

Libræ vni sacchari misce cinamomi vnciam vnam, habes puluerem ducis.

SECTIO NONA
de oleis.

OLei genere quatuor demonstrauimus in Mesue, quorum primum est oleum ex oliuis maturis, aut immaturis expressum, quod oleum absolutè dicitur, aut cum vulgo oleum commune. Alterum est quod ex seminibus oleaginis exprimitur. Tertium quod vi ignis tollitur aut descendit. Quartum quod oleo constat: sed cui plantarum partes ac animalium sunt incoctæ.

Primum genus tanquam cuiuis perspicuũ sciens omitto, reliqua tria persequar.

Oleum igitur amygdalarum dulcium fit ex amygdalis nõ depellaris, in mortario lapideo ptritis, in offas collectis, quæ *Secundum g[e]nus.*

calentis aquę vapore, in quo diu ſubigun-tur manibus. vbi calẽt, calatho ſpartaceo, aut ſacco cannabino calẽti inuolutæ, torculari calido exprimuntur in oleum clariſſimum & dulciſſimum. Aliter quoque fieri in Meſue docuimus.

Sic fit oleum ex amygdalis amaris, piſtaciis, ſtrobilis, nucibus auellanis, Indicis, balano myrepſica, nucleis perſicorum, ceraſorum, ſeminibus cucurbitæ, cucumeris, melonũ, ricini, ſtaphidos agrię, cnici, cannabis, lini, papaueris, hyoſcyami, & cæteris oleaginis, quæ etiam per genus tertium extrahi poſſunt.

Meſ. *Oleum laurinum fit ex baccis lauri maturis, recentibus, tritis in pila, incoctis aquæ, & torculari expreßis.*

Sic ex baccis recentibus myrti, iuniperi, terebinthi, lentiſci fieri poteſt oleum ſimplex. In vſu autem frequentiore eſt compoſitum, de quo in quarto genere. Laurinum autem id ex Gallia Narbonenſi, vbi magnus eſt harum baccarum recentium prouentus, ad nos mittitur.

Tertiũ genus. Meſ. *Oleum ouorum fit ex vitellis ouorum elixando duratis triginta aut circiter, qui manibus friati in ſartagine plumbata frigantur igni mediocri, mouendo cochleari donec rubeſcant, & oleum ab his reſoluatur & profluat.*

Alios

Alios huius olei modos lege in Mesue: *Mes.*
alij sacculo & torculari exprimunt.

Oleum iuniperi fit segmentis ligni iuniperi, vase solido conclusis, incenso circa id igni luculento vt in vas subiectum descendat oleum.

Cætera ad hoc oleum pertinentia & ad alia, quæ eodem fiunt modo, ex Mesue repete, item qua ratione fiat oleum philosophorum, tartari, & alia eius generis permulta: quę, quia ibi fusius sunt explicata, neque multo vsu nũc celebrata, non putaui pluribus verbis explicanda.

Olea quarti generis ex plantarum, & animalium quorundam partibus, vbi harum vires macerando, & coquendo traxerunt, colantur, exprimuntúrque, & humor si quis in oleum largior transiit, coctione absumitur. Et quæ olea cum succis liquidis fiunt: aut siccis quidem vel liquoribus, sed humore vt vino solutis, ad humoris cõsumptionem percoquuntur, ne humor ille excrementosus oleo putrendi, & situm ducendi occasionem afferat. succi consumptionem indicat oleum spathula iniectum igni. nam si ardet, purum est: si crepitat, succum habet adhuc reliquum. Ad hæc feruendo in lebete crepitat cum succo, & bullas egerit: vbi absumptus, tranquillum est, & gutta *Quartum genus.*

in manu ſuccum ſubiectum oſtendit oleum ſupernatans.

Olea quibus flores miſcentur æſtiuo inſolatu magis coquuntur, aut igni lento, aut vtroque.

Olea ex animalibus facienda viua ipſa recipiunt vt in his moriantur ſcorpiones, ſerpentes, ranæ, formicæ, vulpes.

Oleum roſatum Nicolao ſic fit, Roſarum tritarum ſeſquilibra coquitur diu in olei loti libris duabus vaſe duplici, tela alba exprimatur & torculari.

Quartum genus olei per impreſſionem. Meſ.

Hodie roſas recentes, etiam nõ exunguatas oleo omphacino aut loto, dies, aut etiam menſes aliquot in ſole macerant vaſe vitreo aut ciliceo. Poſtea hyeme, aut vtendi tempore pauco ſucco roſarum aut vino adiecto coquunt in vaſe duplici, ne vrendo graueolentiam acquirat, ſicque reponũt. Similiter ex floribus violarum, chamęmeli fit Meſuæ chamæmelinũ cum oleo dulci etiam in vaſe duplici coquendum, & ex floribus meliloti, anethi, liliorum, iridis, leucoij lutei, nymphææ: ſed à liliis apices crocati tollendi.

Oleum cydoniorum. Meſ.

Oleum melinum fit ex cydoniis acerbis tritis, in oleo omphacino ſufficienti inſolatur dies quindecim, dein cum ſucco cydoniorum coctis in vaſe duplici ad horas circiter quatuor. Carnem & ſuccum

succum muta, rursus insola, & coque vt dixi, idq; bis aut ter repete, cola, repone.

Cydonia sunt qui cortice & semine purgent, purgatione tamẽ nihil opus est, nisi impura sint aut semiputria.

Oleum mastichinum recipit olei rosati vnc. duodecim, mastiches vnc. tres, vini boni vnc. octo, coque ad vini consumptionem. Mes.

Fit hodie ex oleo vulgari, cum tamen aut rosato, aut omphacino, aut saltem loto cõfici debeat in vase duplici. Consumptóque propemodum vino mastiche per trita paulatim affunditur cõtinenter mouendo, donec erit liquata & permista. Coctione longiore exanimatur.

Oleum myrtinum recipit myrtarum recentium selibram, olei omphacini, aut loti sesquilibram: insola, aut coque cum vini albi austeri vnciis quatuor ad vini consumptionem. Fit etiam per expreßionem, & per decoctionem in aqua, donec oleum supernatet quod concha separandum est.

Oleum nardinum Mesuæ recipit spicæ nardi vncias tres, vini & aquæ ana vncias duas & dimidiam, olei sesamini selibram, coque in vase duplici lento igne horis circiter quatuor, sæpe mouendo.

Seu ad aquæ & vini consumptionem: sed prius infundatur spica aquæ & vino.

Fit etiam sæpe oleum nardinum descriptione Nicolai Alexandrini efficax, sed sumptuosum magis: à quo etiam componendi modus abundè explicatur.

Mes. *Oleum costinum recipit costi amari vnc. duas, casiæ vnciam vnam, extremitatum sampsuchi vnc. octo, vini odori quantum * sufficit. infunde hoc biduo, olei sesamini lib. duas, coque horis septem, seu ad vini consumptionem, exprime, repone.*

* vnc. octo aut circiter.

Aut costum verum, galanga maior hodie dictum, sumendum, aut eius loco radix enulæ campanæ, aut silphij, aut similis, potius quàm quæ vulgò est in officinis qualitatum insignium expers.

Oleum rutaceum fit ex folijs rutæ recentibus, oleo maceratis, & æstate tota insolatis, qua exacta coquitur, exprimitur, reponitur. sic fit oleum menthæ, absinthij.

Oleum euphorbij fit vt oleum mastichinum. Euphorbium enim tritum, aut si recens & molle est, minutim confectum oleo cum vino feruenti paulatim immittatur, & ad vini consumptionem semper mouendo coquatur.

Oleum castorij Nicolai fit ex castorij vnc. vna, cocta in olei lib. vna, ad consumptionem tertiæ partis, castoreum retinendo seruatur.

Coquitur etiam id oleum cum pauco vini, vt vnc. duabus. nam si per se coquatur, &

tur, & oleum vrendo nigreſcit, & caſtorium vaneſcit. Poteſt tamen ſine vino in ſole coqui ſæpe mouendo.

Oleum vulpinum Meſuæ ſic fit, Vulpes integra tantum exenterata coquitur in aquæ fluuialis & marinæ aut ſalſæ, ana ſextario vno, olei antiqui clari ſextariis duobus & dimidio, coque ad aquæ conſumptionem, & vulpis carnium diſſolutionem, exprime & repone.

Oleum lumbricorum fit ex lumbricis in vino albo diligenter lotis, & oleo, & pauco vini rubri incoctis ad vini conſumptionem: deinde colatur & exprimitur leuiter oleum, ac reponitur. Sunt qui tritos deinde lumbricos eidem oleo permiſcent in vnguenti formam, nec inutiliter.

DE VNGVENTIS SEctio decima.

VNguentum, quia partibus inungitur dictum, craſſius eſt oleo, liquidius cerato, vt ex vnguentis Galeni, & aliorũ conſtat. Huius materię ſunt, plantarum partes, & multæ animalium, metallica etiam & terrea quædã. In his ſucci recentes, & fluidi coquendo abſumuntur, vt in oleis, iidem ſi ſunt ſicci, aliquo ſunt humore diſſoluendi. *Paulus. c. 20. lib. 7.*

Si herbæ in vnguenta recipiantur, vel pulueruntur ſi ſunt ſiccæ, & aliis miſcen-

tur, vt metallica & terrea, & alia plurima: vel humore aliquo, vt vino macerantur, etiam virides coquuntur, exprimuntur: deinde reliquis vinum id vel aliud incoquitur, ad sui consumptionem. Liquores sicci, & gũmi, & resinę, vel teruntur quando sunt ficciora: vel pistilio calido soluuntur, vel humore idoneo, quando præsertim sunt humidiora.

Fiunt autẽ vnguenta nunc igni, nunc sola subactione, sed longa, vt vnguẽtum ex lithargyro nutritum cum oleo, aceto, aliis, & quæ alia similiter nutriri diximus lib. 2. Sic argentum viuum citra ignem aliis miscetur, quod in vaporem promptè totum abeat.

Vnguẽtis, ceratis, emplastris, ęstate minus olei, ceræ, & similium corpus dãtium miscemus: hyeme plus: quòd huius frigiditate etiam liquidiora coquantur, & duriora appareant, æstate contra etiam ficciora per colliquationem mollescant.

Cera cum oleo liquata igni aufertur, & refrigerando continẽter mouetur, vbi iã modicè coiuit pulueres paulatim permiscentur, idque ne fiat grumosum vnguentum. Alij vbi refrigerando coiuit in sartagine, cochleari aut spatha ferrea in bracteolas deradũt, in mortarium imponunt,

nunt,& adiectis paulatim pulueribus diu tribulant. Quod præceptum plurimis his vnguentis est commune.

Vnguentum aureum Mesuæ recipit ceræ flauæ vnc. sex, olei boni lib. duas & semissem, terebinthinæ vnc. duas, resinæ pineæ & colophoniæ ana vnc. vnam & semissem, thuris, masticheſ, ana vnc. vnam, croci drach. vnam. Vng. regiū.

Cera ex oleo liquata pulueratæ resinæ affunduntur, his liquatis terebinthina mox igni aufertur, vbi refrixit, puluis reliquorum adiicitur.

Vnguentum pompholygos spurium recipit olei rosati vnc. decem, ceræ albæ vnc. quinque, cerusæ lotæ vnc. quatuor, plumbi vsti, pompholygos ana vnc. duas, thuris vnc. vnam. Coque oleum rosatum cum succo solani ad ipsius consumptionem, tunc adde ceram, deinde reliquorum puluerem tenuissimum misce in mortario, vbi refrixit, quo dixi modo.

Ceræ vnc. duæ, aut vnc. duæ,& dimidia satis sunt vnguento. Hæc enim quantitas emplastrum fecerit, pompholyx vera misceatur non vt hodie cadmia.

Vnguentum basilicum minus Mesuæ recipit resinæ picis, ceræ, ana olei quantum sufficit.

Tetrapharmacum hoc Galeno & Paulo aliter fieri docuimus in Mesue. Cera

oleo liquata, pix & resina puluerata iniiciũtur, quibus liquatis igni aufer. Si verò crassius tritam picem immittas, quia tardius liquatur, ob id diutius ignem tolerat, & velut vritur, nigrúmque facit tunc vnguentum. Ceræ & resinæ vnc. dimidia, olei vnc. duæ, picis vnc. vna.

Vnguentum Aegyptiacum Mesuæ recipit æruginis aureos quinque, mellis aureos quatuordecim, aceti acerrimi aureos septem, coquenda igni ad iustam craßitiem.

Gal.li. c.ph.9. Mel cum aceto primùm aliquãdiu coquitur, deinde additur ærugo & percoquitur. Iusta autẽ crassities ex notis prius dictis intelligitur, hoc est, si eius portio vasi stanneo, aut marmori imposita & refrigerata coëat, nec adhęreat. Aerugo coctione transmutatur in rubrũ, sicq; minus terret vnguentum ægros quàm viride.

*Vnguentum album Rasis recipit ceræ albæ vnc. vnam, cerusæ in aqua rosarum lotæ vnc. duas, *olei rosati vnc. quatuor. Sunt qui addũt paucum aceti, alij etiam vnc. vnam lithargyri, alij caphuræ drac. duas, alij duo albumina ouorum, omnes rectè pro vario medici scopo.* *Vnc. vnam.

Hodie plæriq; addunt omnia hæc prçter lithargyrum. Alij olei vnc. 12. cerusæ, ceræ albæ ana vnc. 4.

Vnguentum desiccatiuum rubrum nothum recipit

recipit cadmiæ lapidosæ, terræ sigillatæ, ana vnc. 4. lithargyri auri, cerusæ, ana vnc. tres, caphuræ drac. vnam, ceræ vnc. quinque, olei rosati & violati ana vncias sex.

Præstantius esset cum solo oleo rosato, & eo facto ex oleo omphacino, quia magis stringeret & siccaret.

Lithargyros cum oleis aliquandiu nutritur super igem, cera deinde liquatur in his, deinde reliquorum puluis tenuiss. paulatim adiicitur.

Vnguentum enulatum spurium recipit radicis enulæ campanæ coctæ cum aceto, & tritæ, & cretæ libr. vnam, axungiæ porci, olei communis, ana vnc. tres, ceræ nouæ, argenti viui, saliua hominis ieiuni extincti, terebinthinæ lotæ ana vnc. duas, salis communis puluerati vnc. semissem.

Cera in oleo liquatur, axungia, deinde, post additur enulæ pulpa, deinde argentum viuum, & sal, post id terebinthina. Sunt qui argenti viui loco salubrius miscent sulfur, alij vtrunque omittunt.

Vnguentum populeum Nicolai recipit oculorum populi lib. dimidiam, foliorum papaueris nigri, mandragoræ, hyoscyami, solani, semperuiui parui & magni, lactucæ, personatæ, cotyledonis, violæ nigræ, summitatum rubi tenerrimarũ, ana vnc. tres, axungiæ porci sine sale lib 3.

A multis huic dupla aut tripla cõponitur.

In

In hac regione populi flores & herbæ in idem tẽpus non incidunt. Nam oculi populi Martio erumpũt, herbæ Iunio vigent: ob id oculos ipsos in mortario per se terimus, deinde cum dimidio axũgiæ porci purgatę (seuũ dulce vocamus) multũ diuq; tundimus, in vase operculato recondimus hebdomadas 5. 6. menses duos dum herbæ vigeant. Hæ incisæ & per se pistillo ligneo tritæ, quia simul ob lentorem, & multitudinẽ non possunt cũ oculis populi, & sepo coquuntur, cernũtur omnia, & si opus est parum recoquuntur, reponũtur: vt tamen vireat magis, superadde coctioni solani triti manipulos duos, nõ maleficorum more, æruginem.

Vnguentum tripharmacum Mesuæ recipit lithargyrum leuißimè tritũ in mortario ad iustam craßitiem tribulandum cum aceto & oleo vicißim & paulatim affusis: si verò coquis ad aceti consumptionem, & lithargyri fusionem, vt crassescat magis, fiet emplastrum.

*Vnguentum *apostolorum Auicennæ 5. can. recipit terebinthinæ, ceræ albæ, resinæ, ammoniaci ana drachm. quatuordecim, æruginis, opopanacis ana drach. duas, aristolochiæ longæ, thuris masculi, bdellij ana drach. sex, myrrhæ, galbani ana drach. quatuor, lithargyri drach. nouem, bdellium si molle est, ammoniacum, opopanacem*

**Dictum quia simplicibus 12 cõstat, quot*

panacem cum aceto macerabis nō cte vnā, po- stridie calefac, cola, iterum pende: & ponderi horum legitimo terebinthinam permisce, quæ tam bellè hæc, ac cætera comprehendet, vt vix sis erraturus: lithargyrum autem in oleo nutries aliquandiu sine igni friatum. Post igni trade: vbi calet, ceram immitte. Hac liquata igni aufer, liquores, vt dixi, paratos misce: vbi refrixit, reliquorum puluerem paulatim adijce, & bdellij, si est siccius, quale nobis est adulterinum.

fuerunt apostoli Olei libræ sint æstate duæ, hyeme tres.

Rarum vsu, tamen ob componendi & miscendi magnam difficultatem sæpe ad operis specimen probandis seplasiariis parari imperatur.

Emplastrum apostolicum Nicolai Alexandrini ab hoc diuersissimum est, & cōstat simpl. viginti & vno.

Vnguentū martiatum cum Hermolao, vel Martianum cum aliis, & de althæa, & Aregō, & Agrippæ (quæ quatuor vulgus olea 4. calida vocat) quia rarò componuntur, omisi: ex Nicolao petenda si cōponendi necessitas inciderit: & vnguentum in gratiam comitis cuiusdā ad menses cohibendos scriptum, quia omnibus & solis astringentibus constat, vt emplastrum contra rupturam. si tamen componendi cupiditas tibi incesserit, aut etiam

necessi

necessitas, nobis scribitur in fine vnguẽtorum Mesuæ cum vnguento citreo, & aliis non paucis hodie obsoletis: quanquam & vnguentum citreũ etiam hodie quidam componunt, incerti tamen quid amentum dulce sit.

Nam sunt qui lapidem vitri (quam axũgiam vitri vulgò vocant) alij gypsum lucidum, alij aliud. Fortè autem corrupta vox ex amianto lapide, quo adulterant hodie alumen scissile illi aspectu simillimum, sed alumen vrit, amiãtus est dulcis. Eadem ambiguitate tenentur in antalli lapide, & in gersa serpentaria, quam vocem ex cerusa, syncopen, corruptam esse est perspicuum. Est enim velut aut cerusa, aut amylum (sic enim etiam quidam vocant) ex radice ari, vel dracũculi depellata, trita, siccata citra lotionem his aliis post lotionem cum aqua rosarum.

Cerote & cerelæon Græcis, nobis ceratum à cera dictum, medicamentum consistentia quodammodo mediũ inter vnguenta & emplastra.

Mesues. *Ceratum Galeni refrigerans recipit ceræ albæ per ablutionem vnciam vnam, olei rosati ex omphacino facti vncias quatuor, fiat cera tum in vase duplici, quod dum est refrigeratum, multum diúque ex aqua frigidißima, & postremò*

pauco

pauco aceto albo puro subigatur.

Non esse autem ceratum hoc aqua & aceto imbuendum nisi tempore vtendi, abunde ex Galen. in Mesue sectione vndecima docuimus. Postremò aqua rosarum imbuunt hodie, quod probo, sed diu seruari nolo, præsertim aëre calido, quia vires suas perdit, & graueolentiam acquirit.

Ceratum santalatum Mesuæ recipit ceræ albæ drach. triginta, olei rosati lib. vnam, rosarum drac. duodecim, santali rubri drach. decem, santali albi & flaui ana drac. 6. boli Armeniacæ drac. 7. spodij drach. 4. caphuræ drach. 2.

Refrigerato iam cerato & raso, puluerem in mortario miscent paulatim potius quàm inter refrigerandum, vt antè vnguenta dixi. *Spodiū Arabū non Græcorū Calidum.*

Ceratum Galeni stomachicum recipit vnguenti nardini optimi, ceræ odoræ & pinguis, & lotæ ana vnc. vnam, si hyems est: si verò æstas, ceræ drach. septem, liqua in vase duplici, refrigerato deinde & raso adde pulueris mollissimi aloes, & mastiches ana drach. vnam.

Succus omphacij aut absinthij quando addenda, in Mesue dixi. Hoc aliter Mesues componit ex Galen. sed mutatis aliquot simplicibus & ipsorum pondere. *Refrigerans.*

Ceratum Galeni stomachicum alterum reci-

pit olei melini, ceræ albæ lotæ ana vnciam vnã, hypocisthidos vnc. semissem, fiat ceratum.

Hæc duo cerata stomachica ex Galen. vsurpãda potius suaserim, quàm quę hodie fiunt ex Nicolao & Mesue, quanquã & id clemens, & efficax fuerit. Illud calidissimum, quod non esse Galeni caryophylla, nux moschata, macis, cubebæ, galanga, planè indicant.

Ceratum, stomachicum Galeni ex Nicolao recipit menthæ, absinthij, maioranæ, stœchados Arabicæ, foliorum lauri, chamæmeli, rosarum, ana manip. vnum, cinamomi, spicæ nardi, nucis moschatæ, caryophyllorum, macis, cubebæ, galangæ ana vnc. dimidiã, thuris, mastiches ana vnc. vnam: puluerata excipe ladani, ceræ ana vnc. octo, olei chamæmelini, laurini, spicini, mastichini, rosati, ana vnc. vna & dimidia.

Oleum laurinum, rosatum, chamæmeli, cum cera & ladano liquãtur, mox igni aufer, & trade mortario, cætera misce multùm, & diu tundendo, donec erit glutinosum cum oleo spicino, & mastichino.

Ceratum aliud Mesuæ recipit rosarum, mastiches ana drachmas viginti, foliorum absinthij siccorum drachmas quindecim, spicæ Indæ drachmas decem: excipe ceræ puræ vnciis quatuor, olei rosati libr. vna, & semisse simul igni liqua-

liquatis, mox aqua rosarum aliquoties lotis, deinde vino veteri, succo cydoniorum & pauco aceti.

DE EMPLASTRIS.

HAEC emplastrus cum r, & adiectiuè medicamentum emplastrum sine r, Galeno dicitur, Latinis tamen placuit potius dicere neutro genere emplastrum, quos hîc sequemur. Emplastrum autem est medicamentum corpori admouendũ, durum valde & solidum ex omnibus propè medicamentis, præsertim pinguibus & siccis coactum.

In emplastra enim recipiuntur omnes plantarum partes, metallica item & terrea omnia. Multæ etiam partes animalium ac interdum animalia tota.

Ex his autem quædam vires solas emplastro distribuunt, vt vinum, acetũ, aqua, succi liquidi: hęc enim ad sui cõsumptionem coquuntur. Alia corpus tantum, & materiam emplastro conferunt, nullam verò aut minimam virtutem largiuntur, vt lithargyros, cera oleum commune, recens, & frequenter resinæ. Reliqua propè omnia & corpus & facultatẽ aliquã emplastro impertiuntur. Ex quibus patet scopos cõponendorum emplastrorũ præci-

puos esse duos, facultatem & consistentiam crassam, duram, glutinosam. Duos verò alios odorum & colorũ minus esse præcipuos, & magis in ægrorum gratiam quàm medicamenti naturam, recipit tamen ob apprehensionem. magni quoq; sunt momenti, præcipuè odor. Is enim bonus cerebro, cordi, vtero, commodare possit: malus nocere. in sumẽdis verò coloris, & præter hos saporis magna quoq; ratio est habenda, vt in methodo componendi medicamenta ostendimus.

Ex his radices, cortices, ligna, folia, surculi, flores, fructus, semina sicca, & simul puluerata, vel cum aliis, fere postrema miscentur cocto emplastro cũ aristolochia, gentiana, chamæleo, remoto ab igni emplastro à Galeno miscentur: si qua verò ex his recentia & viridia sumantur, vel ex humore aliquo coquuntur, cernũtur, miscentur: vel succus ex his si succulẽta sint tritis expressus incoquendis aliis seruit, & in vaporem exhalat, viribus tamẽ relictis, vt in emplastro de genua. Id quod etiam muccaginibus commune est, sed minus hæ ob lentorem exhalant.

Oleum tamen & mel adhuc multum absolutis emplastris superest.

Qui verò succi constantes & corpulẽti

(vt aloë, hypocisthis, glycyrrhizæ succus, acacia, glaucium, lycium, elaterium, meconium) in emplastra veniunt. si recentes sunt, aliquo rei propositæ idoneo humore soluuntur, qui coctione prius est consumendus, quàm illi composito misceantur, aut saltem simul incoquendo consumetur. Si autē sicciores sunt, tamen adhuc teri contumaces, pistillo calido, & ob calorem siccante terantur, nisi si qui sint friabiles, vt aloë, scammonium, tam succus, quàm liquor. Dicti verò succi omnes refrigerari iam incipienti emplastro miscendi sunt, vel dum cerati consistentiam habet emplastrum, si illorum succorum substantiam & facultatem manere volumus in emplastro.

Sed succi sicciores, vt rarius in emplastra recipiuntur: sic liquores, gummi, resinæ, metallica omnino frequentissimè.

Liquores autem vt galbanum, opopanax, sagapenum, ammoniacum aceto vel vino vel alio competenti humore macerati dissoluuntur, colantur, coquuntur ad humoris illius consumptionem, in emplastriq; consistentiam coguntur, túncque pōdus illorum quæsitum in scriptura sumitur. Si verò horum duo, tres, quatuor in idem emplastrum recipiuntur: sed

pondere diuerso, vt in emplastro diuino, separatim liquores singuli sunt macerandi, dissoluendi, colandi, coquendi, vt cuiusq; per se pondus legitimū accipiatur, id quod ante hanc per colum purgationem fieri probè non potest ob ramentorum, seminum, sordium, & aliorū largam in multis horum mistionem. Si verò puri sint, aut cultello purgati, potes initio statim pendere, & mox simul dissoluere, colare, & emplastro propemodū cocto incoquere ad humoris asciticij cōsumptionem. Quòd si iam dissoluti, colati, appēsi, & per se cocti ad emplastri crassitudinē, vt dictum est, venerint, percocto iam emplastro iniiciuntur. Sunt qui terebinthina pauca, si hanc recipit emplastrum, percoctos prius resoluant quàm iniiciant.

Galbanum ligneo pistillo tusum aliquando cæteris ab igne depositis iniicitur, aliquando parum incoquitur, raro multum: ammoniacum sæpe multum coquitur, aut separatim, aut cum emplastro, interdum minus: est quando digitis ad ignem, vel solem dilatatum, mox vt i alia, sed remota sunt ab igne sublata iniicitur, donec liquescat.

Ammoniacum solum impositum squalida & arida reddit emplastra, nisi cera & resina

resina, vel alia ad emplasticam cofectionem idonea misceantur.

Vinum verò, acetū, & alia id genus coquēdo tota cōsumuntur, viribus tamē (vt dixi) in medicamēto relictis pro varia aceti & vini natura. Neq; enim idem potest acetum ex vino austero, & acetum ex vino valenti: adhæc tenue, purum, albū valentius est, in tenuādo & penetrādo quàm contrariū: sic vina medicamētis varia expetūtur, nūc austera in emplastris epuloticis: nunc generosa, quale Falernū, si digerendum valentius est. Ob id à medico sunt hæc distinguenda in suis scriptis.

Oleum emplastris prima ratione miscetur ad coctionem, deinde vt emplastrum fiat anodynum, resoluens, molliēs, vtque medicamenti vis acris, vel austera obtundatur.

Oleum cōmune emplastris miscetur, vt materiam præstet: sitq; cum cera liquatum, & mistum emplastrorum corpus, cui euphorbium vel alia misceantur. Sæpe autem ad metallicorum coctionem adhibetur, vel solum, vel cum aqua, vel aceto, vel vino. Solum cum axungia in emplastro diachalciteos ad lithargyri & chalciteos coctionē: sola item, vel cum dictis humoribus lithargyros læuissima ferè

veteribus coquitur ad sordium consisten tiam, metallicis quibusdam, vt squamma æris, cerussa, nunc initio adiectis, nunc postea pro variis medici scopis.

Oleum verò vetus, quanquam & materiam præbeat, tamen ad digerendum miscetur: id quod quáto vetustius est, tanto in id efficacius. Eadem ratione omphacinum oleum, vel simile ad astringendum & refrigerandum miscetur: lotum ad refrigerandum, & dealbandum. Composita quoq; olea omnia, & vnguenta in empla stra immitti possunt, vt præter materiam, facultatem quoque suam immittant.

Additur etiam oleum, vt resinarum siccIorum, & ceræ vetustioris siccitatem cor rigat: id quod resinæ recentiores quoque præstant.

Oleum hyeme vnguentis quibusdá ceratis, emplastris largius miscêdum quàm æstate, à cuius calore semifusum, mollius reddit vnguentum ceratum, emplastrum, vt durius idem oleum ab hyemis frigore concretum. Eadem ratio resinarum liquidarum, & siccarum minus, & ceræ, vt olei partem cotylę quartá hyeme, æstate octauam miscet Galenus; interdú cotylas olei quatuor hyeme, tres æstate idem miscuit. Resina tamen & cera quanto pinguior, humid

humidior, recentior, tanto paucior tam hyeme quàm æstate miscenda est: sed tamen parcior adhuc æstate quàm hyeme.

Mel panaciæ, & aliis quibusdam emplastris miscetur, vt corpus præbeat emplasticum, & præterea siccet, tergeat, digerat, à putredine vindicet.

Cera in emplastris solum materiæ locum habet, non efficaciam virtutis adiuuat, vt interdum resina, nõ tamen omnibus, vtpote materiam aliunde sortitis cera miscetur, aut resina. Nam emplastrum diachalciteos neutram recipit, quòd consistentiam emplastri iustam suppeditent lithargyros, chalcitis, & axungia à membranis purgata, cum oleo cocta. Adhæc quibus ladanum miscetur, si largum est, ceræ vicem sustinet, vt ea non sit addẽda.

Porrò cera vel est recens, & ob id pinguis & glutinosa magis. Hæcque æstate parcior est miscenda, vt oleum hyeme, largiori manu vtrunque & ratione eadem pices, & resinæ. Quæ verò cera est siccior, vel natura, vel tempore hæc, minus diu coquenda, & sæpe oleo aliquo vel resina liquidiore humectanda. Adde quòd cera alba seu natura, seu lotione ad candorem quoque interdum additur: Propoleos ferè eadem quæ ceræ consi-

ſtentia & ratio, ſed facultate trahendi vehementi eſt prædita, quam cera vel nullam vel minimam obtinet, quamuis nonnihil digerit, ſed inter digerens & tractorium aliquid intereſt Galeno initio lib. 7. c. ph. g. Propolis ob id ferè ſemper remoto ab igni emplaſtro miſcetur, ne vis eius attractrix exhalet.

Gummi thuris omnium frequētiſſimè in emplaſtra Græcis veteribus recipitur, myrrha & ſarcocolla non rarò, bdellium & ſtyrax interdum, cætera rariſſimè, niſi quòd caphuram, & alia quædam Arabes ac neoterici frequenter hodie ſuis emplaſtris commiſcent.

Vt lib. 5. meth. Thus autem perſæpe miſcetur emplaſtris ad obtundendam aliorum valentiorum violentiam, nonnunquam vt materiam præbeat emplaſticam, præſertim quod recentiſſimum eſt ac pinguiſſimū, nonnunquam vt affectus cauſam coquat, & modicè digerat. Rationibus iiſdem *Mãna Græc.* māna ipſis miſcetur, ac præter eas vt modicè aſtringat. Gummi alia ferè miſcentur, quo emplaſtris facultatem aliquam ſuam largiantur, ac non multò ante reſinas iniiciuntur, idque quia ſubſtantia ſint aquea & craſſiore, cum reſinæ ſint aëreæ magis & tenuiores, vt in ſimplicibus diximus

mus. Si verò gummi ſint liquida & recentia eorum quæ humiditatem multam & virtutem in emplaſtro manere velimus parum diu incoquantur. Quod præceptum ſuccis, liquoribus, reſinis, & aliis permultis eſt commune: quia coquendo ſicciora euadunt, & viribus velut exanimantur.

Gummi liquores ſemper in fine miſceantur, & ſucci ſicci: quæ ſi humore aliquo fuerunt ſoluenda, ad illius conſumptionem prius coquantur, pòſt miſceantur, quando emplaſtrum incipit refrigerari. Succi liquidi in emplaſtro de ianua coquendi cum oleo. Herbæ virides in emplaſtro gratia Dei cum vino coquuntur ad eius conſumptionem. Ex oleo coquuntur emplaſtra, vt apoſtolicum, ceronem, oxycroceum, diuinum, & contra rupturam, diachylon, vel ex ſuccis, vt emplaſtrum de ianua, vel lacte, vt emplaſtrum gratia Dei.

Chalcanthum aceto ſolutum depoſitis ab igne paulatim miſcetur, Galeno cauēti ne efferueſcat. Aes vſtum, ærugo, chalcitis, magnes, bolus Armenica, terra Lemnia, ſulfur, auripigmentū, & cętera pulnerabilia in fine depoſitis ab igne miſcētur. Adeps ſuper ignem miſcetur ſemper agi-

tando

tando: crocus humore solutus dum fiunt magdaliæ & moschus miscentur.

Resina Resina lentiscina, terebinthina, laricea, pityinia seu pinea, picea, abietina, cupressina emplastris miscentur sæpe ad consistentiam ipsorum costituendam tantùm, seu vt materiam & corpus emplastro cum aliis præbeant, interdum vt lentorem & glutinosam qualitatem impertiãtur, cùm per alia emplastrum pinguis expers, nec adhærens per se partibus est, at per se promptè excidens.

Est quãdo vt virtutem aliquam emplastro afferant digerendi, tergendi, siccãdi, vel aliam cuique seorsum resinæ peculiarem, vt in ipsarũ historia docui in simplicibus: Quantum autem vniuscuiusque sit miscendum, & quando coctioni sit vna quæuis miscẽda, postea suis locis audies.

Terebinthina quanuis valentius quàm cera emollit, ac præterea calfacit, & digerit: sæpe tamen emplastris iniicitur, vt ea tantùm reddat glutinosa, non vt facultatem aliquam, vel nouam tribuat, vel augeat. Aliæ item resinę similiter pingues eadem ratione.

Quãdo autem ea miscetur, & simul liquores, aut succi sicci. His humore idoneo solutis, colatis, ad humoris consumptionem

ptionem coctis,rectè commiſcetur terebinthina, deinde ambo percocto emplaſtro, & ab igni depoſito permiſcentur, vt ignẽ nullum, vel minimum ſentiat terebinthina,ſiue per ſe,ſiue cum aliis in emplaſtrum veniat,vt in emplaſtris diachylo maiore,de meliloto,de muccaginibus.

METALLICA.

Metallica autem ſunt admodum curioſè terenda, & cribro tenui cernenda,vt promptius liquentur ſi liquabilia ſunt, vel ne contactu nos offendant ſi non liquantur,etiam ſi liquabilia ſint.

Ex his verò quæ liquantur libro ſuperiore docui in liquatione.

Liquatur lithargyros cum aqua,vel oleo, vel vino, vel aceto, vel oleo iunctis horum aliquibus, quæ tamen coquendo abſumentur, & liquandi celeritatem lithargyro afferunt,vt pòſt audies.

Lithargyri & ceruſæ ana lib.I.ſi cum olei & aquæ ana libra vna,parum diu aëre puro igni ſplendente coquantur, album fiet emplaſtrum: ſed vt adhæreat parum terebinthinæ,vel reſinæ ſimilis addendũ: ſi molybdæna addatur, fiet cineritium, ſi lithargyros & oleum ſint lota, albius fiet emplaſtrum, albedinem præter dicta em-

plastro conciliat cera alba, oleum lotione albatum, pompholyx, spodium, calx, ossa vsta, & piscium testæ vstæ farinæ. si plus cerusæ accipiat quàm lithargyri, albius fiet, sed minus tenax.

Aerugo citra coctionem cerato mista emplastrum facit viride: melius fiet si ærugo in sole ex aceto acri pluribus diebus læuigetur, quod enim est in ea mordax, sic mitescit. Si verò æruginem cum aliis initio mediocriter coxeris, emplastrum facies melinum, id est coloris mali cydonij: si liberalius, rufum fiet. Rufa itê & fusca efficiunt chalcitis vsta, auripigmentum, sandaracha, pix nigra, bitumen, gagates lapis, & alia ante mistionem nigricantia, quæ si largiora miscentur, nigrum faciunt emplastrum. Melinum etiam fiet si ærugo lithargyro ad spissitudinem cocto addatur, & iterum coquatur, donec vrendo rufescat.

Cadmia fornacaria, vt etiam lapidosa prius ex vino, vel alio liquore idoneo diu trita sit melior, & ad fusionem aptior.

Cerusa interdum additur emplastris, vt refrigeret, siccet.

Interdum ad albedinem conciliandam, interdum ceu apta tantùm conficiendo emplastro materia, vt in empla-

stro

ſtro Heræ ex duabus ariſtolochiis.

Si candidum vis emplaſtrum, lithargyri loti & ceruſæ ana lib.1. cum olei vnciis nouem coquitur parum diu ob paucum liquorem (coctio enim longa nigredinẽ affert) ſed medicamẽtum tunc minus eſt glutinoſum, & adhærẽs: quale vt fiat quidam terebinthinam, vel colophoniam maximè perlucentem miſcent, ne calorem vitient, aut medicamenti virtutem. Alij eadem ratione ceram albã adiiciunt, vt ceruſa emplaſtris multis ad albedinem conciliandam miſcetur: ſic ad ruborem minium ſinopicum, veteres miſcuiſſe docet Gal. lib. 6. c. ph. g. vt autem ſit fuſcum emplaſtrum, ſquamma æris additur, & ignis fit ex teda loco lignorum, ibidem.

Interdum per ſe ex oleo coquitur lithargyros ad ſpiſſitudinem, tũncque puluerata ceruſa ſpargitur, vt fiat emplaſtrũ album. Ceruſa poteſt initio miſceri, vt ſal, & alia metallica, & terrea, & cum lithargyro coqui quando nihil ad albedinem conferet, ſed neque ad aliud quàm materiam, niſi quòd valentius ſiccat, quo diutius coquitur: ſic lithargyros & metallica ac terrea alia.

Lithargyri enim vſus in emplaſtris duplex

duplex: si enim non liquetur, materiæ solùm habet rationem: si liquetur præterquam quod corpus glutinosum emplastro præbet, etiam siccat, idque magis quo diutius cocta erit, fitque sic medicamentum glutinantius.

Si lithargyros ex oleo coquenda sit, & ei emplastro addãtur muccagines, lithargyrum prius extra ignem pauco oleo nutrias: deinde igni trade, & muccaginem paucam, vt vncias duas affunde, prohibebit oleum & lithargyrũ vri: si non requiritur muccago, igni lento diu coquatur.

Lithargyros oleo duplo incocta satis glutinosum facit emplastrũ sine resinoso, aut ceroso corpore, multò magis si triplo.

Si emplastrum recipit lithargyrum, cerusam cum vino, aceto, aqua, oleo, vel succo alio fluxili, prius sine igni illa nutriantur in mortario cum pistillo: deinde coquantur igni lento, donec corpus (vt dicunt) sumat, & crassum glutinosumque euadat. Lithargyros enim coquẽda diu ex humore aliquo, vt siccans magis, & glutinosum reddat emplastrum. Eadem ratione metallica reliqua, & terrea coctione longa sicciora euadunt, non tamen glutinosa, nisi quæ liquãtur. Nam quæ glutinosa prius erant cum his cocta, liquores, gummi

gummi, resinæ, cera, mel, siccata magis lentorem glutinúmque amittunt. Oleum verò lentum, sed minus ob iunctam humiditatem multam glutinosius euadit, vt vetustate sic coctione. Adde quòd fuse coquendo litharytos, & oleo vnita probè, olei glutinositatē auget, tū quòd in pristinam duritiem non redit, tum quòd siccando liquiditatem olei consumit. Vnde etiam citra fusionem lithargyros leuissimè trita, diu cum oleo mediocri subacta, in emplastri formam perducitur, præsertim si id in sole, vel aëre aliter calido fiat.

Contrà, ærugo, chalcitis, squamma æris, & similia diu coquuntur, vt vires eorum vehementes coctione longa obtundantur. Ladanum autem & galbanum, & propolis, & plurima alia vires tantas non habent, quę obtundēdæ veniant: ob id nihil, aut minimum coquuntur. *Quantitas.*

Lithargyri lib. tres, chalciteôs vnciæ quatuor cum olei lib. tribus, & axungiæ lib. duabus coquantur: præstat tamē prius in mortario miscere illa omnia, quàm in cacabo coquantur. Lithargyrus & cerusa ex pari sibi oleo & aqua si coquantur, medicamentum fiet fragile, cuti non hęrens, si maiorem liquidorum mensuram

acceperint,& ob id diutius coquātur,glutinosum euadet medicamentum:Lithargyros fusa cũ aqua &oleo largo blandũ, & glutinosum, & album facit emplastrũ.

Lithargyri lib. vna ex aceti & olei ana lib.duabus,cocta ad liquationem, glutinosum admodum facit emplastrum, magis si ex vtriusque ana lib. tribus coquatur: quòd si vno die toto coquatur, nigrum fiet ac splendens.

Eadem ratione si cum largo vino & oleo liquetur. Viribus tamen maximè variat pro coctionis mensura,& aceti,vini, aquæ,olei varia in differentiis suis natura: quas differentias medicus pharmacopœo in scripturis suis explicare debet. Præstantius autem fiet horum quodque, si lithargyros ex his liquoribus,vel singulis, vel coniugatis æstate sole calido multum teratur singulis diebus quindecim.

Oleũ hyeme largius emplastris misceatur quàm æstate, à cuius calore semifusum fit mollius emplastrum, vt à frigore concretum durius.eadem ratio est resina tum liquidarũ aut minus siccarũ,& cerę.

Resina aut cera quanto pinguior,humidior & recentior, tanto parcior tam hyeme,quàm æstate miscenda est.

Si medicamentum facturus es simile

acopis vnguentis, & ceratis liquidis, oleum sit quadruplum ceræ. Si ad emplastri speciem durũ, ceram oleo æqualem misce, maximè si cera sit vetusta & sicca: si verò recens est ac pinguis, pauciore oleo quàm cera opus est, vt ceratum emplastri consistentia fiat, maximè per æstatem: vt si facis ceratum diaeuphorbij, accipe ceræ drach. 6. olei drach. 6. vel drach. quinque, euphorbij drachmam vnam. Quòd si resinam miscebis, vt glutinosius sit medicamentum, oleum minue. Ceræ enim ad liquiditatem multo pingui eget: resinæ verò si sint aridæ, pauco: si liquidæ, siccam aliquam substantiam ad emplastri consistentiam postulant. Quantum autem resinæ cerato misceas, coniectabis experientia. Terebinthina enim triplicata ceræ mista, vide an emplastri habet spissitudinem, si erit siccius, auge resinam: si mollius, minue, vel cerã auge.

De propoli eadem quæ de cera ratio, si enim pinguis & recens est, parcior miscenda est ad emplastri formam, si vetus & sicca, largior potest misceri.

Si medicamentum iam cerati habet consistentiam vt emplastrum fiat, ceræ tantum tertia pars vel quarta misceatur: si adeps miscẽda est, & ea humidior, ceræ

dimidium addendum est.

Si ceram parem miscebis oleo, emplastrum medicamentum fiet aëre temperato. Si verò cera vetus est, & arida, & aër frigidus, paulò plus olei: si autē cera pinguis, & aër calidus, paulò minus olei quā ceræ, vt ceræ pinguis lib. vnī, olei vnc. duodecim, ceræ verò siccæ vnc. tredecim, pro ceræ consistentia, quantitate, & aëris in calido & frigido temperatura. Vt autem pinguedine lenta euti adhærere possit, resina additur, præcipuè terebinthina liquida, parte ad ceram tertia, vel quarta.

Quando ceræ miscentur liquabilia, quę frigida vbi concreuerint solida sunt, pauca cera opus est, vt in basilico tetrapharmaco recipienti ceræ, resinæ simpl. colophonię, picis, seui taurini pares portiones.

Quādo præterea cerę mista sicca sunt, vt metallicorum pulueres, farinæ, pauca miscetur, vt emplastrum ex sem. lini. Olei veteris lib. duæ, ceræ vnc. 20. resinę colophoniæ, adipis suilli ana lib. 1. & dim. lithargyri lib. 1. cerusæ, & muccaginis seminis lini ana vnc. sex, thuris vnc. quatuor, farinæ tenuiss. vnc. vna. Muccagines, sem. fœniculi, lini, rad. althææ, & oleum incoquit Paulus in diachylo, dum

bullire

bullire desierint, id est, ad muccaginis consumptionem.

Ex metallicis præsertim si pauca liquida addãtur, statim durissima euadunt emplastra. ob id parua quantitate paranda, præsertim si hyeme paranda sunt, ceræ, olei, adipum, medullarum, gummium, resinarum, butyri, liquidorum recentium, & succorum glutinosorũ misturam cum siccis, primam coniectura quadam artificiosa ex singulorum quantitate & consistentia præsumimus: non planè scientes quale crassitudine tandem medicamentum sit futurum: Sed cùm mista sint omnia, clarum fit an tenerius, vel durius æquo sit redditum: quare in secunda compositione diligentius à nobis coniectanda est legitima cuiusque quantitas.

Olei mensura est coniectanda ex his quibus miscetur, & coctionis quantitate, & aëris temperie: nam metallica sunt coquenda diutius quæ siccare sine morsu volumus, ac glutinosiora esse. ob id largius oleũ requirũt: quod si paucũ habẽt, & minus diu coquẽda & friabilia sunt, nisi resina aliqua coëant. Quod si cũ oleo & aceto vel vino coquitur, quo plus aceti vel olei accipit, eo magis siccabit emplastrum. Quæ ladanũ accipiunt, nõ egent

cera, & contrà, quia ladanum ceræ loco ad siccorum medicamẽtorum vnitatem faciendam vsurpatur. Multæ ceræ mistura medicamenti vim aufert, cera recentissima, mollissima, pinguissima, pauco humore oleoso eget. Vnus coquendi modus in omnibus emplastris non est similiter vtilis, sed colorẽ, & sæpe facultatem immutat. Possis enim cerusam ab initio cum lithargyro coquere, sed candorem ex longiore coctione perdet, & astrictionem, & refrigerationem: magis tamen siccabit, si cruda iniicitur: contrà, si cocto iam lithargyro ad mellis consistentiam, omnia hæc mediocriter.

Coquendi modus & ordo.

Dum lithargyrum & alia metallica coquis igni, spatha ferrea moue ne vrantur, quòd fundum ob insitam grauitatem promptè petunt.

Lithargyro ad consistentiam cocta, adduntur adipes, resinæ, gummi, manna, ceræ: dum cocta adeò sunt omnia, vt digitos non inquinent, galbanum, & ærugo, & opopanax, aristolochia, panacis radix, chamæleontis radix, gentiana, myrrha.

Lithargyro ex oleo liquata, cera & terebinthina addũtur: vbi cocta sunt adeò, vt manus non inquinent, ammoniacum manibus dilatatum additur, deinde lana

succida,

succida, vsta.

Quod si sepum & mannam thuris accipiat, illa ante ceram miscentur, & assiduè mouentur: post vbi mutata erunt & liquata, ceram, & picem aridam, & terebinthinam, donec amplius manus non inquinent: tunc adde galbanum, post ærugine, & opopanacem aceto dissoluta.

Lithargyro ex oleo cocta squamma leuissima miscetur semper mouendo, dein de chalcitis ex vino calido acrimoniam exuta, vel aceto trita, paulatim miscetur.

Si bitumen, pix, cera, resina, propolis spissato illi addantur, quibus liquatis ærugo, & pyritis lapis: ab igni sublato & modicè refrigerato alumen, galbanum subactum manna iniicitur.

Myrrha, bdellium, thus, opopanax ex aceto teruntur, interdum & ichthyocolla minutim concisa prius, pulius lanæ succidæ, manna, galbanum extra ignem iniiciuntur.

Terebinthina & cera addūtur lithargyro ad consistentiā cocto, deinde ammoniacum digitis dilatatum, tunc & ærugo & squamma æris, post hæc ipsum ęs vstū, pityinam, & ceram, post hæc metallica.

Finis coctionis emplastrorum est, cum scopos prius dictos attigit: consistentiam *Concoquendi finis.*

ſcilicet legitimam cum viribus expectatis, colorem quoque quæſitũ ac odorem. Conſiſtentia autem iuſta, hoc eſt craſſa, dura, glutinoſa, & adhærẽs cognoſcitur, quando emplaſtri portio exempta, & refrigerata in aëre, marmore, metallo, vel aqua, vel alio, digitos non inficit, & omnia in vnum probè coierunt: nec fragile, ſed tenax, ductile, rumpi contumax, duritiæ ceræ igni, vel alio calore mollitæ.

Vires autem emplaſtri expetitas cognoſces ſi quas frangi noluit medicus integrę ſunt, nec igni diſſolutę, quas auctas voluit, vel fractas, coctione longa, vel aliorum miſtione auctas & fractas coniectura quadam colligis: quæ an certa fuerit, experientia & vſu emplaſtri probabit medicus, & tibi poſtea inſinuabit. Ignis ipſe non modò vehemens aut clemẽs, ſed ſubiectorum ratione, & diuturnitate emplaſtri, vim aliam alia mutat: nam vehementior vrit, & denigrat: vti & diuturnior & fumoſus, & qui ex tedis fit, vel aliis fumum multum & craſſum ob reſinoſam ſubſtantiam edentibus, & in aëre craſſo, & nebuloſo factus. Contrà verò clementior coquit, & qui ex lignis fit ſiccis, ac ſine fumo, ſinceram & ſplendidam flammam edentibus in aëre puro.

Lithar-

Lithargyros flamma acri & continua interdum coquitur, interdum igni lento. Probè coctum est emplastrum diachylon Nicolai Alexandrini, quando in eo vesiculas ebullare & subsistere videris, cap. eiusdem. 104.

Pyxide rubra quædam, alia lignea, alia pelle excepta reponuntur, ferè tamen hodie Democratis exemplo lib. 5. com. ph. g. μαγδαλίας manibus facimus, quas papyro circundamus. *Repositio.*

*Emplastrum diachylon commune Mesuæ sic fit: lithargyri tenuissimè triti, & à plumbo & scoria purgati unc. una & dimidia: cum olei antiqui clari unc. tribus in mortario * lapideo pistillo ferreo diu conquassetur & agitetur, post igni lento coque, rudicula semper mouendo, donec lithargyrum crassescat: tunc igni aufer: ut paulatim frigescat, sine. Interim unc. tres muccaginis ex semine lini, & fœnigræci & radice maluæ extractæ parum feruefac, deinde illam paulatim lithargyro & oleo probè pistillo ligneo permisce: postremò percoque omnia simul ad instam spissitudinem. Si vis ireatum facere, misce aut oleum irinum pro communi, aut pulueris ireos unciam unam in lib. singulas si addatur muccago, se. meliloti, anodynum magis euadet.* *Diachylon album.* **æreo hodie.*

Hodie sic paramus, sunt qui semina lini & fœnigræci purgata sordibus, & radicem maluæ mundã & contusam nonnulli triduo aqua macerant super prunas clementes, deinde semper mouendo coquunt ad dimidias, & colant. Eius colati libram vnam cum oleo aliquantisper coquunt, postea puluerẽ lithargyri miscẽt, & continenter rudicula mouentes coquunt, donec bullas & stridorem edere desinat, seu donec marmori vel aquæ frigidæ infusa portiuncula & refrigerata idoneam habere cõsistentiam videatur. Si lithargyros & oleum diligenter sint abluta, multò albius erit emplastrum. Nicolao Alexandrino recipit olei veteris vnc. 42. lithargyri vnc. 36. radicis maluæ agrestis, & ibisci, fœnigræci, seminis lini ana vnc. 12. radices & semina in aquæ phialis tribus triduo infusas, igni lento coque ad dimidias, cola: expressi libram vnam cum oleo aliquandiu coque, dein puluerem lithargyri quantum satis est incoque semper mouendo: dum percoctum erit, hoc est, dum vesiculas bullare & subsidere videris, aufer igni: dum refrixerit, conde. Lithargyrum cum oleo vidi diu agitari in mortario metallico, pistillo ferreo, albuit: sed dum ignem attigit, nigruit,

nigruit maximè, vt diachylo ineptissimum videretur.

Lithargyrum vbi in vas igni impositum miseris, oleum paulatim affundatur, semper miscendo pistillo ligneo vbi probè erunt mista, partem meliorẽ muccaginis affunde & coque: dum ea videbitur consumpta, reliquorum paulatim adiice semper mouendo.

Cum autem lithargyrum promptè vratur, motu per spatham ligneam latam assiduo est opus, qui eam à fundo vasis separet: ignis præterea sit blandus, & affundatur vt dictum est, muccago.

Album autem fiet, vt vulgo expetitur, si muccago parũ habeat se. fœnig. id enim largius flauum facit emplastrum. addunt nonnulli salem paucum initio extrahendæ muccaginis, vt clarior & albior sit. Lithargyros item benè lota aqua communi vel salsa, albedinẽ addit, & coctio mediocris. Nam multa & vstioni propinqua flauitiem & ruborem & nigrorem impartit. Si verò violenta est flãma, etiam mox nigredinem dat lithargyro.

Propertio lithargiri ad oleũ hic eadẽ qua prius.

Empl. diachylon magnum Mesue recipit lithargyri puri, triti & creti vnc. 12. olei irini, anethini, chamæmelini ana vnc. octo, muccaginis seminis lini & fœnigreci, & radicis althææ,

altheæ, & ficuum pinguium & vuarum passarum, succi ireos, & scyllæ, œsypi, ichthyocollæ ana drach. duodecim & semissem, terebinthinæ vnc. tres, resinæ pini, ceræ flauæ ana vnc. duas, compone vt diachylon commune.

Muccagines vt prius emulgeantur, oleoque lithargyros in mortario vel vase in quo coquenda est diu ante coctionem nutriatur semper mouendo: deinde igni lento coquatur, dum crassescere incipit muccago paulatim affundatur, hac propè cōsumpta igni auferatur emplastrum, affundatur succus ireos & scillæ, & ichthyocollæ glutinis muccago, cum vino & aqua simul mistis & coctis extracta. His consumptis coctum est emplastrum, & cera minutim secta & pini resina miscendæ his liquatis: terebinthina & œsypus extra ignem miscenda, quia coctionem non sustinent.

Ichthyocolla etiam piscis est.

Emp. de muccaginibus spurium recipit muccaginem sem. lini & fœnigræci, & altheæ, & mediani corticis vlmi ana vnc. quatuor & semissem, olei liliorum, anethi, chamameli ana vnc. vnam, Ammoniaci galbani, opopanacis, sagapeni ana vnc. semissem, ceræ nouæ vnc. viginti, terebinthinæ vncias duas, croci drachmas duas. fac emplastrum.

Muccagi-

Muccagines vt dictum est extrahantur cortice vlmi medio bene prius contuso, eædem oleis incoquendo consumantur, olea residendo purgentur, vel linteo sine expressione colentur: his carentibus cera particulatim secta liquefiat, & liquores isti quatuor aceto* soluti, & linteo colati cerelæo calido misceantur: postremo extra ignem terebinthina, probéq; omnia commisceantur, & caue ne in grumos abeat. Crocus tritus marmori inspergitur & manibus fingendo magdalias immisceatur.

*vel chamæmeli, meliloti de cocto.

Empl. de meli loto Mesuæ, recipit meli loti vncias sex, florum chamæmeli, se. fænigræci, rad. althææ, absinthij, sampsuchi, baccarum lauri ana drach. tres, cardamomi, cyperi, ireos, caßiæ, spicæ nardi, seminis apij, ameos, anisi ana drach. duas & semissem. ammoniaci drachm. decem, styracis, bdellij ana drachm. quinque, terebinthinæ vnc. vnam & dimid. ficus pingues duodecim, sepi hircini, resinæ ana vnc. duas & semissem, ceræ vnc. sex, olei sampsuchini & de spica ana. q. sufficit infundendis & extendendis omnibus.

Vt ana vnciã vnam.

Sepum hirci colatum, resina, cera in oleis liquentur: ficus pingues aut parùm humectatæ probè tritæ per mantile, aut

stamen,

stamen, aut cribrum setaceum cernantur, prædictis misceantur, deinde ammoniacum & bdellium in aceto soluta & colata, postea terebinthina, postremò vbi refrixerit, pulueres creti radicum, herbarũ, florum, aromatum, & simul cum his styrax per se diligenter tritus. Si verò ficus essent pauciores, & puluis largior, nec is cernendus, possunt hæ minutim concisæ cum aliis teri. baccæ lauri excorticandæ. Sunt qui Ammoniacum & bdelliũ aqua (cui melilotus, chamæmelum, & fœnum græcum sint incocta) dissolui malunt, vt emplastrum fiat emolliens magis: sed aqua illa ægrius soluuntur, quàm aceto essentiæ tenuitate promptius ipsa tota penetrante & dissoluente.

Emplastrum ceroneum Nicolai recipit picis naualis colatæ, ceræ ana vncias duas, & drac. tres, sagapeni vnc. duas, ammoniaci, terebinthinæ, colophoniæ, croci, ana vnciam vnam, & drach. tres, aloes, thuris, myrrhæ ana vnc. vnã, opopanacis, styracis, galbani, masticbes, aluminis, fænigræci, styracis rubri, bdellij ana drach. tres, lithargyri drach. vnam & dimidiam. sagapenum, galbanum, opopanax, ammoniacum fracta vel potius incisa vino tecta nocte macerentur: coquantur ad vini dimidũ

con

consumptionem, colentur, tunc picem colatam misce, spathula moue, hac liquata ceram: qua fusa colophoniam colatam, postea styracem pistillo calido tritum frustatim adde: hinc mastichen, thus, myrrham, bdellium, trita, creta aliquandiu post iniice, terebinthinam, alumen, lithargyrum, fœnumgræcum, percoctum affunde in aquam frigidam, extracto aquam omnem manibus exprime cum puluere aloes, super marmor oleo laurino vnctum subige, cum puluerato croco finge offas manibus eodem oleo vnctis.

Sed Nicolaus Alexandrinus lithargyrum tenuissimè tritum, cum oleo quantũ satis est percoquit, deinde picem addit: hac liquata, ceram, aqua fusa lachrymas colatas, ammoniacum, sagapenum, opopanacem, galbanum, styracem vtrunque, terebinthinam, & spathula probè miscet. Hinc colophoniæ, thuris, masticheſ, bdellij, aluminis, myrrhæ, fœnigræci, puluerẽ paulatim miscet, vbi percoctum est, in aquam iniicit. Ceroma autem propriè oleum quo luctaturi se perfundunt.

Hodie melius picem & colophoniam liquatam colant, ceram in ea liquant, sagapenũ, ammoniacum, galbanum, opopanacem, bdellium, vino soluta & colata coctáque ad vini propè totius consum-

p tionem.

ptionem, paulatim miſcent, deinde terebinthinam, poſtremò puluerem reliquorum tenuiſſimè tritorum & cretorum, crocum verò inter ſubigendum ſuper marmor & oleo manus vngunt, ne his èmplaſtrũ adhæreat. Vel potius liquoribus, vt dixi, coctis particulatim miſcetur cera, reſina, colophonia liquata, vel cera particulatim iiſdem miſcetur: & hac fuſa reliqua duo liquata paulatim miſcentur: ſic enim citius & perfectius in corp⁹ vnũ coëunt. Si verò ſimul vel liquores ceræ, pici, colophonię, vel cõtra liquoribus, ceram, picẽ colophoniã affatim iniicis, liquores fundũ ob grauitatẽ petentes vrẽtur: & cum aquoſi ſint, ægrius alijs pinguibus ſummũ leuitate ſua petentibus miſcebũtur: niſi forte tandẽ iam vel vſti vel ſemiuſti. Vide diligẽter, ne aloë, & myrrha vrantur, & grumoſum reddant emplaſtrũ.

Alij ſecreto quodam modo Ammonia cum ſagapenum, opopanacem, galbanũ, bdellium vino ſoluta, cocta ad emplaſtri conſiſtentiam, terebinthina paulatim miſta ſine igni remolliunt, non modo in ceroneo hoc, ſed etiam emplaſtro precedẽti de meliloto & alijs, deinde liquatam ceram cum pice & colophonia miſcent, poſtremò reliqua.

Emplastrum oxycroceum Nicolai recipit picem naualis, croci, colophoniæ, ceræ ana vncias quatuor, terebinthinæ, galbani, ammoniaci, myrrhæ, mastiches, thuris ana vnciam vnam, & drachmas tres. Galbanum & ammoniacum aceto nocte vna macerentur, postridie liquantur igni, colantur, iterum coquuntur ad partis aceti consumptionem: addit tunc picem naualem colatam, hac fusa ceram, qua liquata colophoniam, deinde terebinthinam, aliquădiu post mastichen, thus, myrrham, semper spathula mouendo. Cocta in aquam frigidam immitte, manibus hanc totam exprime, super marmor oleo inunctum cum puluere croci molli, & offas finge.

Alij picem naualem colatam, colophoniam, ceram liquant, his adhuc calidis galbanum & ammoniacum in aceto dissoluta & colata miscent. His coctis mastichen, thus, myrrham, postremò terebinthinam, & vbi iam refrixit manibus molliendo, & subigendo super marmor, puluerem croci confundunt: hyeme verò addi potest olei vnc. vna ob emplastri siccitatem.

Nicolaus Alexandrinus picem cũ parte aceti, in olla noua coquit ad aceti consumptionem, cum reliqua ammoniacũ, thus in mortario terit & soluit, & coquit

ſemper mouendo, cauens ne acetum exiliat. Cum acetum eſt conſumptum, galbanum, myrrham, maſtichen addit, his ferueſactis crocum pulueratum miſcet, deinde in mortariũ fundit, & fingit magdaliones. Sed modi alij placent magis.

Oxycroceum vocatur ab aceto macerante galbanum & ammoniacum, & croco largiore. Nam eius vncias quatuor recipit, ceroneum verò tantùm vnciam vnam, & drachmas tres. In ceroneo præterea liquores vino macerantur, cætera multùm conueniunt, ſed illud valentius, hoc propter crocum largiorem ſumptuoſius, quem variè minuunt. Ob id vt vilius ſit, croci vncias tãtùm duas hodie miſcēt, dolo parum malo cum crocus vires medicamento maiores non largiatur, quàm ceroneo, vt cauſa ſit nulla, cur hic adeò augeatur ſumptu partim neceſſario, nec viribus adeò æſtimandis.

Emplaſt. de Ianua Nicolai recipit ſuccorũ apij, plantaginis, betonicæ ana lib. vnam: ceræ, picis, reſinæ, terebinthinæ ana lib. ſemiſſem, forma emplaſtrum.

In ſuccis his reliqua tria ſunt igni lento coquenda, & continenter mouenda ad ſuccorum conſumptionem, poſtremò terebin

rebinthina mista, semel aut bis ferueſacienda. Alij terebinthinæ partem dictis simul incoquunt, reliquam extra ignem miscent, vt siccitatem aliorum emendēt, sicq; forma emplastro meliorem impertiunt. Succos per se in sapas coquerem potius, deinde liquatis aliis miscerem. In neutro Nicolao inuenio hoc emplastrū, vt neque tria sequentia: sed tantùm ex his ceroneum, oxxcroceum, apostolicum.

Emplast. gratia dei Nicolao, recipit terebinthinæ libr. semissem, resinæ lib. vnam, ceræ vnc. quatuor, mastiches vnc. vnam, verbenæ, pimpinellæ, betonicæ ana manip. vnum herbæ hæ tusæ ex vino albo valenti coquantur, ad vini tertiæ partis consumptionem, cola, herbarum substantiam abijce, in colato ceræ, resina, mastiche coquantur ad corporis idonei constitutionem, aufer igni, terebinthinam adde, spathula moue, fac emplastrum.

Herbę hæ recentes incisæ, tusæ in vino albo potenti ad sui dissolutionem percoquantur, colentur, in colato vini reliquo cera & resina ad colati propè consumptionem coquantur: tunc mastichē adde, postremò terebinthinam, semel feruefac, aufer igni. vbi refrixit finge in offas cylindrales.

Alij in colato resinam solam coquunt: hoc propè consumpto ceram addunt, postremò terebinthinam extra ignem, & vbi refrigerari incipit, mastichen pulueratam permiscent. Vterque hic modus, quàm Nicolai est præstantior, quòd mastiche coctionem non sustineat ob essentiæ tenuitatem.

Hodie vt sit albius, addita paulò largiore terebinthina trahunt modo penidiorum.

Emplastrum ad herniam Nicolao recipit picis naualis, aloes ana vncias tres, lithargyri, ceræ rubræ, colophoniæ, galbani, ammoniaci, ana vncias duas. Visci à quercu vncias sex. Boli armeniæ, vtriusque symphyti, gypsi, vtriusque aristolochiæ, lumbricorum terræ, gallarum ana vncias quatuor, myrrhæ, thuris ana vncias sex, terebinthinæ vnc. duas, sanguinis humani lib. vnam. Pellis à veruece mox vbi ablata est, horis 24 coquatur, deinde expressa pelle & abiecta viscum quernum in hoc iure diu coctum vbi fuerit, igni auferatur, addaturque terebinthina, lithargyros, colophonia, hinc mastiche, thus, myrrha, galbanum, ammoniacum, lumbrici terræ, paulò post symphytum maius & minus, gypsum, bolus armenia: igni tunc redde, & adde sanguinem humanum, aristolochiam

lon

longam & rotundam, postremò aloen, semper spatha agitando, impone marmori, quod oleo violato inunxeris & manibus subige: Iterum biduo aut triduo in mortario continenter teratur.

Aliud est Arnaldi Villa-noua.

In decocto prædicto pellis arietinę recentis visci baccæ ad sui dissolutionem percoctæ, colando expressæ abiiciuntur, additur lithargyros, aliquanto post cera, pix, colophonia, coquendo semper mouenda ne vrantur: coctis his, & aqua prope consumpta, galbanum, ammoniacum, vino soluta, & creta, myrrha, terebinthina, ab igne depositis, sed adhuc calentibus, thus, mastiche, lumbrici in vino purgati & vino alio probè seorsum cocti. Tempore nimis durescit, nisi addatur oleum. Alij post colatum viscum extra ignem addunt ceram, colophoniam terebinthinam, aliquanto post iniiciunt liquores dissolutos, colatos, coctos, vt sępe dictum est. Lithargyros, gypsum, thus, myrrha, bolus armenia, sanguis humanus & cætera teri habilia.

Emplastrum diuinum Nicolai recipit galbani, myrrhæ ana vnc. vnam & drach. duas, ammoniaci vnc. tres & drachm. tres, opopanacis, mastiches, aristolochiæ longæ, æruginis ana vnc. vnam, lithargyri & olei communis ana

libr. vnam & semissem, ceræ nouæ vnc. octo, thuris vnc. vnam & drachm. vnam, bdellij vncias duas, magnetis vnc. tres, misce omnia vt decet.

Lithargyrum cum oleo diu ante coctionem nutriatur, postea ad spissitudinem vsque *coquatur: tunc adde ceram minutim concisam: qua liquata aufer igni, & adde galbanum, ammoniacum, opopanax, bdellium, si molle est, in aceto vel vino dissoluta & colata & cocta: deinde puluis mirrhæ, bdellij, si est siccum, mastiches, thuris, aristolochiæ, magnetis: postremò ærugo, ne si diu coquatur, emplastrum fiat rubrum, sit tamen medicamẽtum adhuc valde calidum, alioqui ob ipsius solidam duritiem ægrè permiscerentur omnia. Si verò flauum vis, semiustam æruginem impone, vel coquendo talem redde: si rubrum (quale Narbonensis Gallia præfert) eius æruginis drach. duas, vel quatuor dum coqui cœpit lithargyros immitte, reliquas eius drac. in fine, si nõ vis ita coloratum, totam misce postremum.

**Id quod ei cito, quia paucũ est oleũ, accidit.*

Emplastri forma per coctionem fiunt hodie vnguentum tripharmacum, & vnguentum de cerusa.

Emplast. apostolicum Nicolai recipit, lithargyri vnc. sex, ceræ mauricæ, colophoniæ ana vncias

*vncias duas, propoleos, visci querni ana vnciam vnam, ammoniaci, cadmiæ lapidis ana drachmas sex, mastiches, thuris ana vnciam semissem, terebinthinæ, bdellij opopanacis, galbani, myrrhæ, sarcocollæ, æris vsti, squammæ æris, æruginis, dictamni, aristolochiæ rotundæ, * mumiæ ana drachmas tres.*

Lithargyrum & oleum diu simul nutrita, coquuntur, semper mouendo ad emplastri consistentiam, seu donec scutellæ imposita, ceræ, aut mellis modo coacta sint: tunc cera, colophonia, mastiche, thus, myrrha, bdellium, propolis, viscum quernum, terebinthina in his quo scribuntur ordine liquentur. His fusis igni auferatur, adde paulatim: ne efferueat liquores, ammoniacum, opopanacem, galbanum dissolutos aceto aut vino, colatos, coctos ad aceti aut vini consumptionẽ, vt dictum est, recoque, deinde pulueres sarcocollæ, cadmiæ lapidosæ, æruginis, squãmæ æris, æris vsti, dictamni, aristolochiæ, dum erit percoctum, hoc est aquæ frigidæ portione iniectum duratur, & digitos tractatu non inquinat glutinoso adhæsu, tũc totũ aquæ frigidæ iniiciatur: dum refrixit, exemptum manibus, oleo laurino inunctis, fac magdalias. Nicolaus Alexãdrinus lithargyro, cum oleo ad emplastri

** Præsij viridis Nicol. Alex. cætera consentit, nisi ponderibus omnibus variaret.*

consistentiam percocto, ceram, galbanum, terebinthinam, propolim, colophoniam seorsum & modico interuallo addit postea, æs vstum, cadmiam committet, probè semper feruefaciendo, deinde opopanacem, ammoniacum, bdellium, viscum, myrrham, thus, mastichen, sarcocollam, squammam æris cum pauco aceto trita in mortario, & in lactis formam deducta miscet, & coquit spathula certatim mouendo.

Emplastrum de vigo recipit olei chamæmeli, anethi, de spica, de lilio ana vncias duas, adipis porci, vitul. ana libram vnam, euphorbij drachmas quinque, thuris drachmas decem, olei laurini sescunciam, adipis viperæ vncias duas & semissem, ranas viuentes sex, lumbricorum in vino lotorum vncias tres & semissem: succi radicum ebuli & enulæ ana vncias duas, schœnanthi, stœchadis, matricariæ ana manipulum vnum, vini odoriferi libras duas, coque omnia simul ad vini consumptionem: coletur. colato adde lithargyri auri libram vnam, terebinthinæ claræ vncias duas, cum cera alba, fiat ceratum, aut vnguentum, addendo in fine, styracis calamitæ sescunciam, & igni ablatum pistillo tribuletur, donec tepidum erit, tunc adde argenti viui saliua extincti vncias quatuor, misce diu pistillo.

Hoc emplastrum ascripturus non eram, quod

quòd argentum habeat vinum, à cuius vsu omnium maximè abhorreo, propter noxas à prioribus designatas, à recentioribus experientia quotidiana plusquam vellent cognitas. Sed publica vtendi eius consuetudo, ne omitterem effecit. accessit ad id Petri Grusellij olim mihi in re medica condiscipuli, nunc verò medici longè præstantissimi, elogium de hoc emplastro à se non semel magnis successibus vsurpato in articulorum & reliquarum partium neruosarum doloribus etiã hæreditariis, non solis Hispanam luem concomitantibus in corporibus carnosis. Plura composita medicamenta describere, mihi visum non est, quòd etiam in his multa idem promittunt & præstant, ob idque ociosa videri possint. Integrum autem cuius docto, vel noua adiicere, vel ex his quædam expungere, aut saltem mutare, vt simplicibus constent, vel pluribus, vel paucioribus, vel non idem pollentibus. Huc pertinet quod nullo negotio quiuis potest ex Mesue & Nicolao Alexandrino potius, quàm ex Salernitano quoties opus erit, alia corrogare. Nobis hoc labore sufficit experiri quid hac in re aliquando præstare poterimus. Quapropter paucis singula, tantúmque leuiter

perstrinximus, cùm plurima superaddere nobis licuisset, nisi voluissemus prolixitate auditorem deterrere nouitium, vel obruere. Est autem id totum velut imago quædam rudis tantùm eorum quæ pòst scribemus: sed paulatim mihi pharmacopœi sunt melioribus assuefaciẽdi, vt postea non fugiant maiora. Cùm non ignorem in horum fæce plurimos omnino & indoctos, & rerum omnium imperitos, & stolidos, dicam audacius, & maleficos, & haud dubiè veneficos, qui hunc laborem nostrum accusabunt tanquam parum vtilem, imò noxium, scio, calumniabuntur: quòd hactenus miseris mortalibus ægris rectè esse consultum per Arabicæ familiæ placita planè mentientur. Sed hi non ita multo pòst etiam inuiti intelligent quàm fuerit in hunc diem iniqua ipsorum conditio, & volent non volent, sub nostra hæc præcepta cogentur, ne frugibus inuentis glandes defendere amplius illis liceat. Interea verò quia nihil suibus his cum amaracino vnguento est, musis & purioris pharmacopœtices studiosis scribo id quantulum quantulum est: quod oro manu grata accipiant, & secum repetant, quàm non fuerit facilè rem hactenus intentatam excitasse. Id quod

quod iudicare facillimum his est, qui scripta sua aliquando publicarunt multo studio, cura, industria, vigiliis, ingenij summis viribus comparata. Qui verò nihil adhuc ediderunt, ignari nostrorum laborum, ad calumnias sunt propensissimi, sed hæc seges ingratos tulit, & feret omnibus annis. Hísque ingratis seruire nephas est, vt est apud poëtas. Boni igitur consule: & fronte non ingrata sume, lector candide, nostrum hoc tyrocinium, interea dum huius medicinæ partis specimen apparamus, longè pulcherrimum, fœcundissimum posteritatis memoria dignissimum.

FINIS.

quod iudicare facillimum his est, qui scriptura sua aliquando publicarunt multo studio, cura, industria, vigiliis, ingenii summis viribus comparata. Qui verò nihil adhuc ediderunt, ignari nostrorum laborum, ad calumnias sunt propensissimi, sed hæc leges ingratos tulit, & ferè omnibus annis. Hisque ingratis seruire nephas est, vt est apud poëtas. Boni igitur consule: & si nec non ingrata sumus, lector candide, perfectum hoc tyrocinium, interea dum huius meditione partis specimen comparamus, longè pulcherrimum, scitu dignissimum posteritatis memoria dignissimum.

FINIS.

INDEX RERVM NOTABILIVM, HVIVS OPERIS, NVNC PRIMVM ADDITVS.

*

A

Aes

D

Electa-

F

G

Herbæ

M

Medica-

O

Q

R

S

V

X

Z

